

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sacerdos Aut Sanctus Aut Reprobus

Dufrène, Maximilian

Augustæ Vindelicorum, 1743

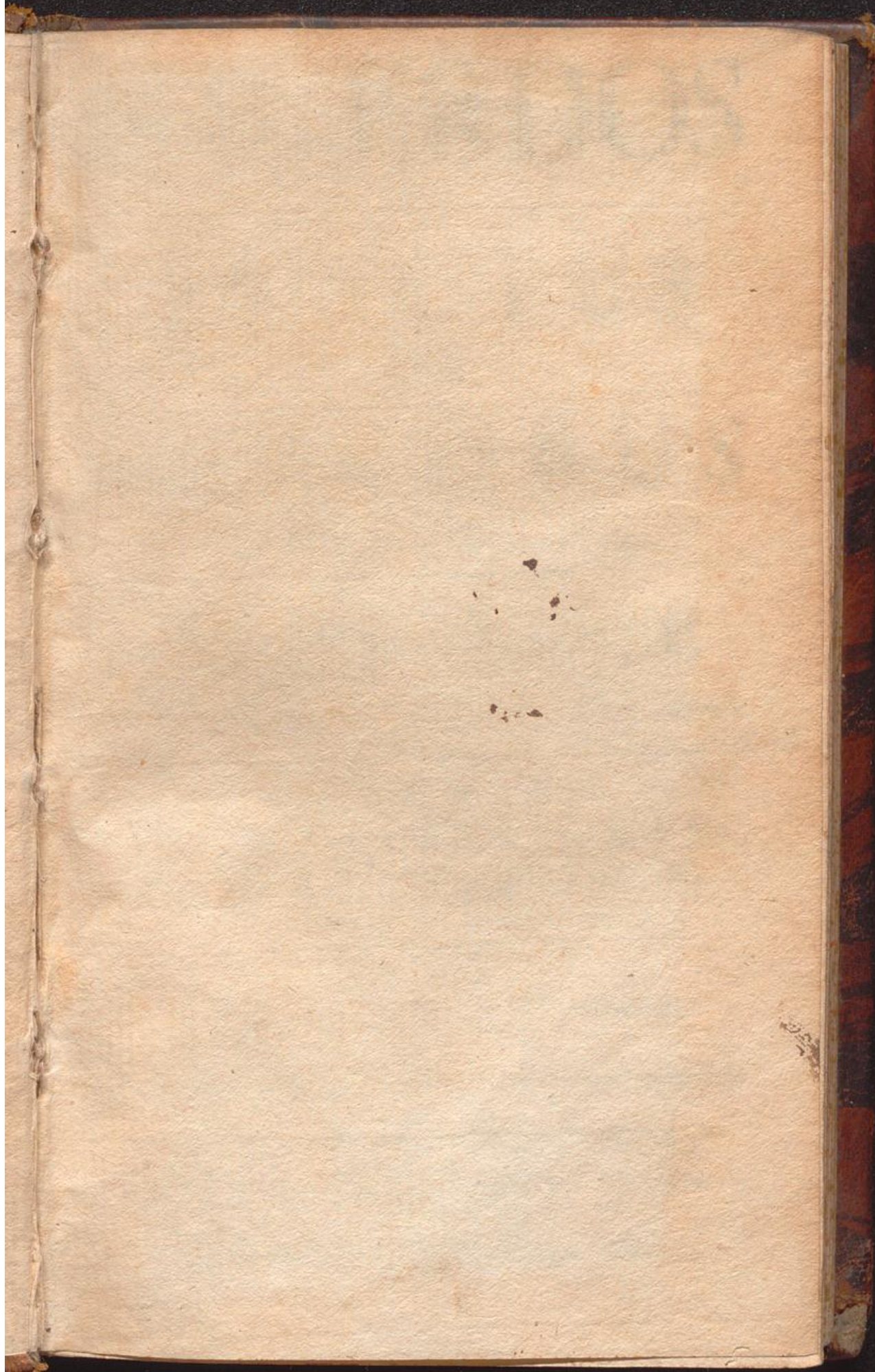
[urn:nbn:de:hbz:466:1-60483](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60483)

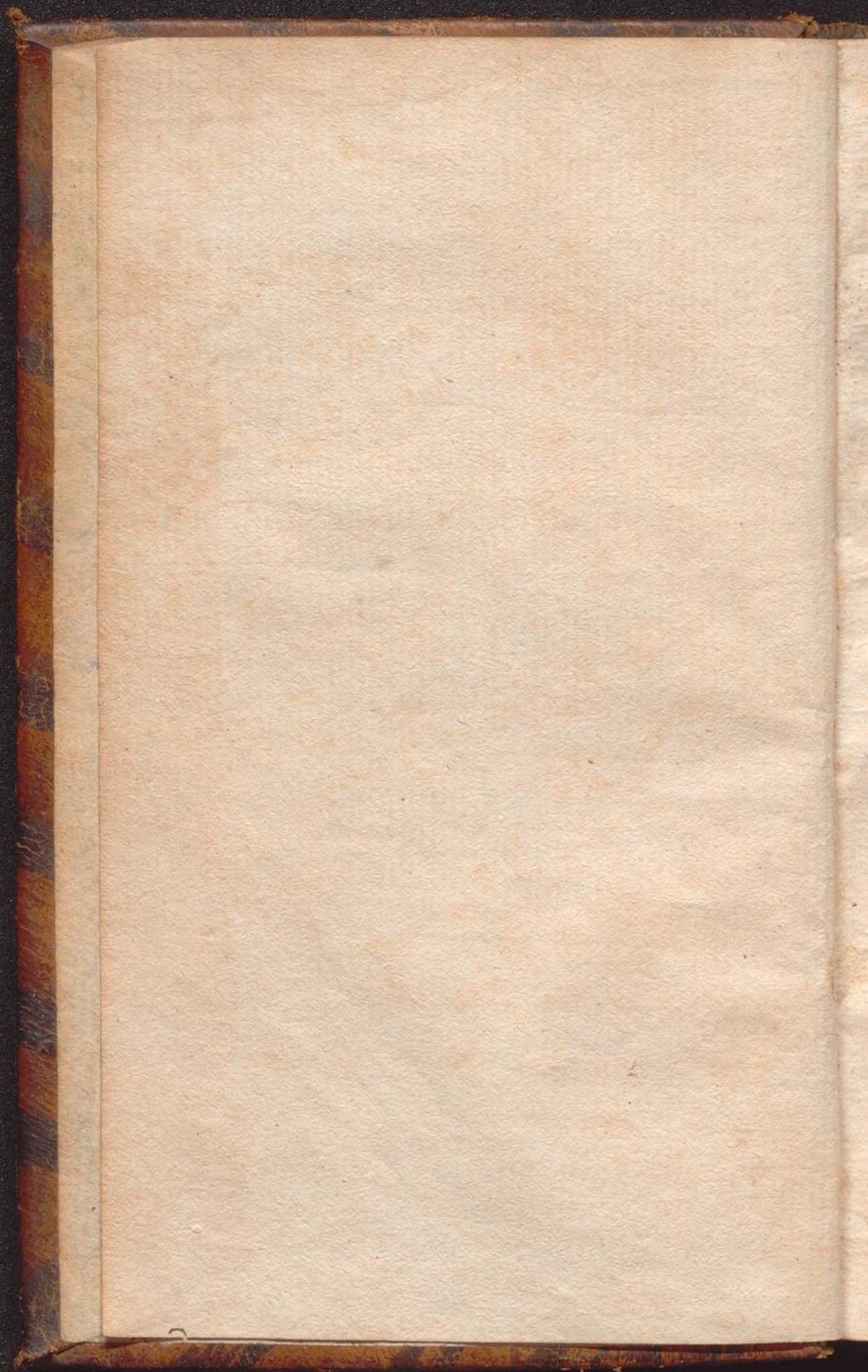

2. III

Th. 4508.

11

SACERDOS

Ant

SANCTUS

Ant

REPROBUS

Triduo Expensus
Riedœfchingæ

In Secessu annuo Venerabilis Cleri Mense
Junio MDCCXLII. *Collegii Paderb*
Præsides ac Directores *1745.*

P. Maximiliano Dufrêne S. J. Se-
renissimo S. R. I. Principi Carolo Für-
stenbergio à Sacrationibus Consiliis,
& sacris Confessionibus.

Cum facultate Superiorum.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Sumptibus Francisci Antonij Strötter
Bibliopolæ.

Typis Bernardi Homodei Mayer. 1743.

SACRIBUS

SACRIBUS

SACRIBUS

Tidno fipetun

Nicola Schindler

In 1800 anno 1800
1800 1800 1800
1800 1800 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

In 1800 anno 1800

Eminentissimo & Reverendissimo

PRINCIPI

AC

Domino, Domino

DAMIANO HUGONI

S. R. E. titulo S. Mariæ de Pace Presbytero Cardinali, Episcopo Spirensi & Constantiensis, Ecclesiarum Principalium Weissenburgensis & Odenheimensis Præposito, Domino Augiæ Majoris & Oeningæ, S. R. I. Principi & Comiti de Schönborn, Inclyti Ordinis Teutonici Equiti, & per Ballivias Hassiacam, & Vetere-Jancetanam, seu Belgicam Commendatori Provinciali &c. &c.

Domino meo Clementissimo.

X 2

Eminentissime ac Reveren-
dissime S. R. E. Cardinalis, & S. R. I.
Princeps,
Domine, Domine
Clementissime.

SU bire audet conspectum Emi-
nentiae Vestrae libellus hic, tri-
duana complectens Exercitia
Sacerdotibus propria, ut sub glo-
riosissimis auspiciis in lucem pro-
diens, tantò magis Ordini Sacer-
dotali profit, quantò plus ponderis
ab Eminentiae Vestrae Clementissi-
ma Protectione illi accesserit. An-
nus jam septimus labitur, ex quo
Rie-

Riedöschinga ad sylvam Hercy-
niam Sacrum Secessum triduanum
quavis astate numerosè frequen-
tat Venerabilis DD. Parocho-
rum vicinia fervore tanto, quem
oculis spectare coràm faciliùs sit,
quàm calamo describere. Vigin-
ti sex hoc anno aderant Viri Exi-
mii, qui omnes uno ore hasce com-
mentationes sacras ad suam, alio-
rùmque utilitatem typis vulgari
petièrunt; neque integrum fuit
postulato refragari. Non poterit
non esse gratissima Eminentia Ve-
stra annua hæc spiritum sacerdo-
talem renovandi sedulitas, quam
Et alibi quoque in amplissima Dice-
cesi jam emulantur Parochiarum
Rectores à zelo Et pietate solida
plurimùm venerandi.

Operosissimè querit Eminentia
Vestra Cleri sibi commissi majo-

)(3

rem

rem utilitatem, qua obtenta maximè delectatur. Admiramur pastoralem sollicitudinem in edendis saluberrimis Decretis, qua ad ejusdem Venerabilis Cleri potissimum commoda, totiùsque Domini Gregis incolumitatem pertinent: suspicimus Vigilantiam perpetuam, & magnanimam fortitudinem in urgenda eorum executione, qua pro Ecclesiastica disciplina sapientissimè ordinavit Sacrosanctum Concilium Tridentinum. Quare dubium nemini esse potest, quin Eminentia Vestra cordi pariter quàm maximè habeat Sacros Ven. Cleri secessus annuos, in quibus commendandis Verbò & exemplò toti fuere Praesules Sanctissimi D. Carolus Borromaeus, & D. Franciscus Salesius, aliique maximò numero Viri in Ecclesia praestan-

*stantissimi, quorum vestigiis E-
minentia Vestra perpetuò inheret.
Dum igitur summâ fiduciâ non
solum hisce paginis, verum & sa-
cris secessibus nostris Clementissi-
mam Protectionem humillimè ex-
oro, sacram simul Purpuram ve-
nerabundus exosculor, & ad ci-
neres usque persevero*

Eminentiae Vestrae.

Humillimus, devotissimus
& obsequentissimus
Capellanus

Möskirchii 7. Sept.
1742.

*Maximilianus Du-
fréne Societatis J Esu.*

X 4

Ad-

Ad Lectorem.

CUM Tridui Riedöschingani materiam inspicias, Lector benevole, quænam sit hujus Tridui ratio ac methodus, intelligere procul dubio avebis. Piæ curiositati ut satisfaciam, breviter expono singula, quæ non ingrata tibi fore judicavero. Est Riedöschinga Ditionis Mößkircho - Fürstenbergicæ Pagus Villingam inter & Schafusium. Parochiæ illius Rector Zelosissimus ædes Parochianas ita suis impensis adaptavit, ut facilè triginta Venerabiles Confratres admittant, Triduum renovando spiritui daturus: Cellulas & cubicula totidem eapropter distinxit, quæ & necessaria suppellectili liberaliter instruxit. Confluunt huc è tota latè vicinia, quin etiam è locis remotioribus Dominici Gregis Pastores ferventissimi, quos omnes velut hospites gratissimos tectò & mensâ lætus excipit Tridui Fundator, Plurimum Reverendus Dominus Frobenius, Ferdinandus Tomsin, Parochus Riedöschinganus, & Ven. Capituli Engensis Deputatus ac Senior, qui honoris & gratitudinis ergò hîc nominari debuit,

Cùm

Cum tempus adest Tridui, per literas diu
antè promulgati, quod in æstatem plerum-
que incidit, adsunt pariter Sacerdotum le-
ctissimorum manipuli, nullis aut viarum,
aut tempestatis sæpius adversæ incommodis
absterriti. Singulis diebus, quos comple-
ctitur Secessus, circa horam quartam ma-
tutinam incipiunt celebrari sacra, ad quæ
confertus è tota vicinia populus concurrit,
ut in maximis Solemnitatibus fieri assolet.
Horâ octavâ cum cantu in Hierotheca ma-
jore exponitur Venerabile Sacramentum,
exclusoque post Benedictionem populo, sa-
cris commentationibus datur initium, quæ
usque ad decimam producuntur, quod idem
fit post prandium ab hora secunda ad quar-
tam pomeridianam. Ordinem semper à le-
ctione sacra, quam excipit vel considera-
tio, vel æquivalens examen statûs: sequi-
tur meditatio, cui semper subjungitur pia
in silentio materiæ propositæ per horæ cir-
citer quadrantem ruminatio. Claudit de-
mum utriusque mediæ diei exercitia Sacra
cum Cantu Benedictio.

Circa horam undecimam sumitur prandi-
um, & sub sextam vespertinam cœna, quo
toto tempore ex idoneo Auctore pia præle-
guntur: post utramque autem refectionem bi-
ni ad templum transeunt omnes, psalmum
quingagesimum alta voce recitantes, fusis-
que ibi per tempus aliquod precibus, collo-
quium instituitur, sub meridiem usque ad ho-

ram primam; Vesperia ad octavam, quod materias morales, asceticas, polemicas, Ecclesiastico Historicas &c. ventilando, non hilariter minùs, quàm piè ac doctè transmittitur. Horâ octavâ instituitur examen conscientiae, & publicè dicuntur preces vesperinae. Tempora autem vacua interdium aut horis recitandis, aut sacrae lectioni, vel scriptioni deputantur. Die ultima totum Triduum cantato solemniter Hymno Ambrosiano clauditur, quo finito alacres ad sua redeunt strenui in Vineam Domini Operarii, ultrò fatentes, plurimùm sibi novarum virium ad resumendos labores muneri suo proprios à secessu hoc triduoano semper accedere. Tu nunc, amice lector, quæ hoc anno tractavimus, ad verbum hîc conscripta, benigno oculo perlustra, & Vale.

Ingres-

Ingressus ad Sacrum Triduum.

Adestis & hoc iterum anno, sacerdotes sancti! (patebit hoc triduô, quàm verè vos isto nomine compellem) Adestis, inquam, à dilecto gregetantis per avulsi, ut in sancto hoc secessu pro more vestro quiescatis paululum. Saluto igitur vos, Domini mei, in Visceribus JESU CHRISTI Dilectissimi ac Desideratissimi! Lætus vos iterum video congregatos hîc in Domino, qui suâ gratiâ, suo favore, sua singulari benedictione stat in medio Vestrûm. Habetis faventem Dominum, servi fideles, Pastores vigilantissimi, utpote qui fervore nunquam satîs commendando huc per singulos annos convenitis ad audiendum, quid in Sanctis Meditationibus vestris loquatur in vobis Dominus DEUS. Sedete igitur hîc modicûm & quiescite sub umbra DEI Eucharistici, quem pro more expositum humillimè adoramus; scopum porro, ac ordinem Tridui nostri consuetâ benevolentîâ percipite.

Sacerdotum quilibet aut fervens est, aut tepidus: si fervens est, sanctum absque ulla hæsitacione dicamus; si tepidus est, inter reprobos illum
au.

audacter numeremus. Tanti ergo nostram
omnium interest fervorem spiritus constanter
alere, quanti facienda singulis æterna
salus, & statui Sacerdotali annexa Sancti-
tas, sine qua nulla nobis speranda salus.
Quare Scopus Tridui nostri alius non est,
quàm beati fervoris continuò alendi studi-
um indefessum, & arcendi teporis cura per-
vigil. Hunc verò scopum quò certius asse-
quamur, una ex parte Sacerdotem eximiè
ferventem; altera ex parte insigniter tepi-
dum contemplamur, ut contraria juxta se
posita magis elucescant, nósque ad San-
ctum fervorem hinc potenter stimulemur;
istinc à damnabili reproborum tepiditate
quàm longissimè & efficaciter abstraha-
mur. Huc quidem Considerationes ac Me-
ditationes singulæ collineabunt. Lectio
autem spiritualis remedium suggeret
utì suavissimum, ita & potentissimum,
quo adjuti seduloque usi à fervore feli-
cissimo nunquam certè discedemus, ne-
que ad infaustum teporem unquam acce-
demus: remedium simplex & unicum,
sed præstantissimum, & jucundissimum,
utì paulò pòst ad oculum patebit.
Divini Spiritus lumen & sanctos ardores
suppliciter petimus, indeque ad ipsum mox
initium transimus. *Veni Sancte Spiritus.*

Sylla.

Syllabus Materiarum.

Differtatio Præliminaris. pag. 1.

Consideratio 1. Sacerdos fervens & tepidus seu pœnitentes, seu Sacrificantes observantur, & discriminantur. pag. 27.

Meditatio 1. Sacerdos fervens, regali sacerdotiô gloriôsè & sanctè conspicuus. 1. *Petr.* 2. Sacerdos tepidus, Incarnatæ Sapientiæ contemptor ignobilis. 1. *Reg.* 2. pag. 37.

Consideratio 2. Idem orantes, & Horas legentes discernuntur. pag. 50.

Meditatio 2. Sacerdos fervens, dives in virtute. *Eccli.* 44. Gloria & divitiæ in domo ejus. *Psal.* 111. Sacerdos tepidus, miser & miserabilis, & pauper, & cœcus, & nudus. *Apoc.* 3. pag. 58.

Consideratio 3. Idem animarum curam gerentes observantur. pag. 71.

Meditatio 3. Sacerdos fervens, potens in opere & sermone. *Luc.* 24. Lucerna ardens & lucens. *Joa.* 5. Sacerdos tepidus, infirmus & imbecillis. 1. *Cor.* 11. Caligo & tenebræ. *Act.* 13. pag. 79.

Consideratio 4. Idem conversantes discriminantur. pag. 88.

Medi-

Meditatio. 4. Sacerdos fervens , rectus corde. *Psal. 31.* Verus Israëlita , in quo dolus non est. *Joa. 1.* Sacerdos tepidus , hypocrita , scriba , Phariseus , sepulchrum dealbatum. *Matth. 23.* pag. 92.

Consideratio 5. Iidem temporalia curantes appenduntur in statera. pag. 102.

Meditatio 5. Sacerdos fervens , dilectus JESU Christi discipulus , Minister fidelis , Frater , Amicus. Sacerdos tepidus , Judas , fur , proditor , latro , Deicida. pag. 106.

Consideratio 6. Utriusque ordo diurnus inspicitur. pag. 118.

Meditatio. 6. Sacerdos fervens , Angelus , quin & Angelo superior. Sacerdos tepidus , dæmon incarnatus , & ipso diabolo peior. *S. Aug. Serm. 24. ad frat. de Eremo.* pag. 125.

Lectio spiritualis ex Uno necessario P. Benedicti Rogaccii desumpta.

Caput. 1. Curandum esse , ut noster erga DEUM amor sit jucundus , hilaris & confidens , qualis solet esse erga amicum , aut patrem. pag. 143.

Caput. 2. Ad prædictam cum DEO agendi rationem opus esse , ut genuina de illo species in mentem formetur , nonnullis inde phantasiis , & commentis exclusis , quàm à propria illius benignitate abhorrentibus , tam nostri erga illum amoris suavitati contrariis. pag. 163.

Ca-

Caput. 3. Quòd Nemini certò constet, se
DEI gratiâ in præsens potiri, non satis cau-
sæ esse, ad nos revocandos à familiari & ju-
cunda illius consuetudine. pag. 183.

Caput. 4. Neque satis valere, ad pertur-
bandam nostræ cum DEO conjunctionis ju-
cunditatem, quòd de perseverantia in eo
amando, deque æterna consequenda salute
nil omnino certi habeamus. pag. 227.

Caput. 5. Diluuntur nonnullæ objectiones
contra eam, quam hucusque asseruimus,
Divini Amoris hilaritatem, & fiduciam, ex
Dei Reverentia ac timore, criminumque
admissorum memoria petitæ. pag. 275.

Caput 6. Respondetur alteri objectioni ex
Sanctorum Virorum exemplis desumptæ.
pag. 303.

Caput. 7. Ad validiùs confirmandam præ-
cedentem doctrinam ostenditur, quanti re-
ferat cum spiritualis lætitiæ sensu DEO ser-
vire, pag. 316.

Le-

Lector Benevole ! Exhibeo tibi in præfenti
schemate octo secessuum triduanorum
materiam, quæ, Deo dante, parabitur ad
usum sacerdotum sive sæculares sint, sive re-
gulares, nam idem est utrorumque sublime
Ministerium. Vale, Deumque pro me ora,
ut, qui velle dedit, vires etiam det ad perfici-
endum.

Sacri Secessus triduanus octo.

Triduum I.

Finis primus & ultimus sacerdo-
tis triduo expensus.

Dies I.

Finis primus sacerdotis, obsequium DEI non
vulgare.

Consideratio 1. SS. Patrum sensa de statu sa-
cerdotalis mira celsitudine expenduntur.

Meditatio 1. De Institutione Sacerdotii.

Lectio 1. Actuum Apostolorum Caput. I.
Christus ascendens in Cœlum, Discipulos
in solitudine expectare jubet Spiritum san-
ctum. Electio S. Mathiæ.

Examen. 1. An DEO serviam ut sacerdos ?

Medit. 2. De statu Sacerdotalis emin-
tia.

Dies. II.

Finis ultimus sacerdotis, Major Dei gloria, &
salus æterna.

Confid. 2. De vocatione ad statum sacerdo-
tem. *Me-*

Medit. 3. DEI & JESU Christi major gloria,
scopus sacerdotis prior.

Lectio 2. Kempensis l. 4. c. 5. de præcellen-
ti dignitate sacerdotum.

Examen. 2. Quò tendant meæ sacerdotis co-
gitationes verba, & opera?

Medit. 4. Salus æterna omni studiò procu-
randa, scopus sacerdotis posterior.

Dies III.

Media sacerdoti ad finem nobilissimum servientia.

Confid. 1. Felicitas sacerdotis fini suo intenti.

Medit. 5. Medium mediorum JESUS Chri-
stus.

Lectio 3. S. Ignatius Martyr.

Examen 3. Quomodo utar mediis?

Medit. 6. Mediorum sacerdotalium multitu-
do, & præstantia.

Triduum, II.

*Peccatum sacerdotale grande ni-
mis triduò expensum.*

Dies I.

Peccatum grave sacerdotis grande nimis.

Confid. 1. SS. Patrum sensa de gravitate pec-
cati sacerdotalis expenduntur.

Medit. 1. De gravi peccato sacerdotis.

Lectio 1. Malachiæ Caput I. Objurgatio Israë-
lis, ac præcipuè sacerdotum.

)()(

Examen

Examen 1. Qualis mea conscientia ?

Medit. 2. De effectibus peccati gravis in sacerdote.

Dies II.

Peccatum sacerdotis veniale perniciosum nimis.

Confid. 2. Fontes XVI. peccatorum sacerdotalium deteguntur.

Medit. 3. De culpis minoribus sacerdotum.

Lectio. 2. Thomæ à Kempis l. IV. c. 7. de discussione propria conscientiae.

Examen. 2. An DEO sim gratus pro acceptis beneficiis.

Medit. 4. De tepore sacerdotum.

Dies III.

Omissiones sacerdotum, piaculum grande nimis.

Confid. 3. De prava consuetudine sacerdotis.

Medit. 5. De omissionibus sacerdotum.

Lectio 3. Tertullianus.

Examen 3. An sim tepidus, an fervens sacerdos ?

Medit. 6. De scandalis, peccatis occultis, & alienis sacerdotum.

Triduum, III.

*Sacerdotis Pœnitentia triduo
expensa.*

Dies I.

Sacerdotis spiritus Pœnitentia.

Confid. 1. SS. Patrum & Conciliorum sensa de sacerdotum pœnitentia expenduntur.

Medit.

Medit. 1. De spiritu pœnitentiæ sacerdotalis circa peccata propria.

Lectio 1. Ex libro 2. Reg. C. XII. Pœnitentia Davidis.

Examen 1. An sim verè pœnitens ?

Medit. 2. Spiritus Pœnitentiæ sacerdotalis circa peccata aliena.

Dies II.

Pœnitentiæ sacerdotalis effectus.

Consid. 2. De mortificatione.

Medit. 3. Pœnitentia sacerdotalis ad mensuram plenitudinis Christi.

Lectio. 2. Thomæ à Kempis l. 1. Caput XXI. de compunctione cordis.

Examen 2. An mortificationi studeam ?

Medit. 4. Pœnitentiæ sacerdotalis unctio.

Dies III.

Sacerdos in Sacramento pœnitens.

Consid. 3. De sacramento pœnitentiæ.

Medit. 5. Sacerdos in tribunali sacro se accusans.

Lectio 3. S Hieronymus.

Examen 3. Quales fuere hæctenus meæ confessiones ?

Medit. 6. Sacerdos emendationi studens.

Triduum. IV.

Novissima sacerdotis triduo expensa.

Dies I.

Mors sacerdotis.

Consid. 1. SS. Patrum sensus de novissimis sacerdotum.

)()(2

Medit.

Medit. 1. Mors sacerdotis iusti.

Lectio 1. Malachiæ Caput I. de utroque adventu J. C.

Examen. 1. An sim paratus ad mortem?

Medit. 2. Mors sacerdotis discoli.

Dies II.

Judicium Sacerdotis.

Consid. 2. De fide.

Medit. 3. Judicium sacerdotis boni.

Lectio 2. Thomæ à Kempis l. 1. Caput. XXIV. de judicio & pœnis peccatorum.

Examen. 2. An meipsum judicem?

Medit. 4. Judicium discoli sacerdotis.

Dies III.

Æternitas sacerdotis.

Consid. 3. De æternitate.

Medit. 5. Æternitas sacerdotis boni.

Lectio. 3. S. Justinus Martyr.

Examen. 3. An sim futurus salvus?

Medit. 6. Æternitas sacerdotis mali.

Triduum V.

Virtutes sacerdotales triduo expensa.

Dies I.

Puritas sacerdotis.

Consid. 1. SS. Patrum & Conciliorum sententia de puritate sacerdotali.

Medit. 1. De puritate sacerdotum.

Lectio 1. Epistolæ I. ad Timotheum Caput

put 3. de virtutibus sacerdoti competen-
tibus.

Examen 1. An sim custos sedulus puritatis ?

Medit. 2. Remedia puritatis.

Dies II,

Humilitas sacerdotis.

Confid. 2. De falsis virtutibus.

Medit. 3. De humilitate sacerdotali.

Lectio. 2. Thomæ à Kempis l. 1. C. XVIII.
de exemplis sanctorum Patrum.

Examen 2. An sim sacerdos humilis ?

Medit. 4. Remedia humilitatis.

Dies III.

Charitas sacerdotis.

Confid. 3. De solidis virtutibus sacerdotis.

Medit. 5. De charitate sacerdotis.

Lectio 3. SS. Gregorius Nazianzenus & Ba-
filius.

Examen 3. An habeam charitatem ?

Medit. 6. Remedia charitatis.

Triduum VI.

Zelus sacerdotis triduo expensus.

Dies I.

Zelus gloriæ DEI.

Confid. 1. SS. Patrum sensa de zelo sacerdo-
tali.

Medit. 1. De zelo gloriæ DEI.

Lectio 1. Ex libro 3. Regum C. XIX, de ze-
lo Eliæ.

Examen 1. An habeam zelum gloriæ DEI ?

) (3

Medit.

Medit. 2. Repetitio affectiva materiæ hodiernæ.

Dies II.

Zelus salutis propriæ.

Confid. 2. De scientia sacerdotali.

Medit. 3. De zelo salutis propriæ.

Lectio 2. Thomæ à Kempis l. 2. C. V. de propria consideratione.

Examen 1. An habeam zelum salutis propriæ.

Medit. 4. Repetitio priorum affectiva.

Dies III.

Zelus salutis alienæ.

Confid. 3. Zeli proprietates & defectus expenduntur.

Medit. 5. De zelo salutis alienæ.

Lectio 3. S. Ambrosius.

Examen 3. An habeam zelum salutis proximi?

Medit. 6. Repetitio affectiva.

Triduum VII.

*Functiones sacerdotales triduo
expensæ.*

Dies I.

Oratio sacerdotis.

Confid. 1. SS. Patrum sensa circa functiones sacerdotales.

Medit. 1. De oratione sacerdotis.

Lectio 1. Epist. ad Timotheum secundæ Caput IV. de functionibus sacerdotalibus.

Examen 1. Quomodo orem?

Medit.

Medit. 2. Orationis adjumenta & impedi-
menta.

Dies 2.

Instructio sacerdotalis.

Confid. 2. De verbo Dei.

Medit. 3. De Instructionibus.

Lectio 2. Thomæ à Kempis l. 4. C. IX oran-
dum pro omnibus.

Examen 2. Quomodo doceam publicè , &
privatim ?

Medit. 4. Instructionis adjumenta & impe-
dimenta.

Dies III.

Sacramentorum administratio.

Confid. 1. De Missa.

Medit. 5. De administratione sacramento-
rum.

Lectio 3. S. Joannes Chrysostomus.

Examen. 3. Quomodo administrem Sacra-
menta ?

Medit. 6. De Institutione , fructu & fine Sa-
cramentorum.

Triduum VIII.

Perfectio sacerdotalis triduo

expensa.

Dies I.

Amor DEI.

Confid. 1. SS. Patrum & Conciliorum sensa
de perfectione sacerdotali.

Medit. 1. De charitate DEI.

Lectio

Lectio 1. Evangelii Joannis Caput. XVII.

Jesu Christi erga Discipulos suos charitas.

Examen 1. An DEum diligam?

Medit. 2. Affectiva de beneficiis Divinis.

Dies II.

Præsentia DEI.

Confid. 2. De sanctitate sacerdotali.

Medit. 3. De Præsentia DEI.

Lectio 2. Thomæ à Kempis l. 1. Caput. XV.
de operibus ex charitate factis.

Examen 2. Qualis sim coram DEO?

Medit. 4. Affectiva de præsentia DEI.

Dies III.

Profectus quotidianus in virtute.

Confid. 3. De perseverantia.

Medit. 5. De continuo profectu in virtute.

Lectio 3. S. Augustinus.

Examen 3. An proficiam?

Medit. 6. Affectiva omnium repetitio ad
DEum Eucharisticum.

*Sacerdos aut sanctus, aut re-
probus.*

TRIDUUM SACERDOTALE DIES PRIMA.

Dissertatio præliminaris.

In illa verba 1. Cor. 16. v. 22. si quis non
amat Dominum nostrum Jesum Christum,
sit Anathema.

Eris bellorum fluctibus, & in-
faustis quassationibus quàm mi-
serè pulsetur hodiernus orbis,
notius vobis est, Domini mei,
quàm ut opus habeam eundo
per singula demonstrare. Ad
malorum causam investigandam potiùs con-
vertamur, ut presso tantis calamitatibus
mundo pro Sacerdotalis officii munere suc-
curramus. Quænam igitur præsentium ma-
lorum infausta radix & origo pestilens di-
cenda

A

cenda

cenda nobis erit? Peccatorum foedissima monstra vos quidem arguetis, in quæ Sacerdotali zelo quàm sæpissimè detonatis. Uti- que scelerum abominandæ foeditates, quæ mundum hodie turpiter inficiunt, malorum omnium causa recto iudicio dicuntur. Sed nondum hic sistendum nobis est: ulterius inquirendum, undenam hæc ipsa scelerum sentina profluat: unde sit hæc sordium horrenda colluvies, qua mundus non inquinatur modò, sed & totus mergitur. Missis ambagibus, quod res est, verbo dicamus: sola JEsu Christi DEI ac Domini nostri turpis ignorantia & causa omnium peccatorum, & malorum inde manantium infausta origo est: (a) *Mundus eum non cognovit!* En pestiferam radicem! en fontem venenatum! en totius miseræ fundum foeculentum! *Mundus eum non cognovit.* Sed quid hinc consequitur? Istud malorum triste compendium sequitur (b) *Et sui eum non receperunt.* Ignoti enim nulla cupido: hæc autem infortuniorum summa est, Christum non recepisse. Sic namque deficit filiorum DEI beatissima progenies: deficit sanctus: deficit generatio rectorum, qua deficiente omnis quoque benedictio deficit; namque sola (c) *Generatio rectorum benedicetur.* Quinam verò sancti illi, & filii DEI fortunatissimi, qui felicitatem Orbi universo aspirant? Non alii profectò, nisi qui agnitum Domi-

(a) Joann. 1. (b) Ibid. (c) Ps. III.

Dominum nostrum Jesum Christum receperunt. Nam (a) *quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios DEI fieri his, qui credunt in nomine ejus.* Sed eheu! defecit sanctus, quia mundus eum non cognovit: amaret, si nosceret: reciperet si amaret: in sanctorum, & filiorum DEI sortem veniret, si reciperet. Non recipit Dominum gloriæ infelix mundus, quia non amat: non amat, quia non agnoscit: & quia nec recipit, nec amat, nec agnoscit, sedet in tenebris & in umbra mortis sine luce, errat sine duce, labitur sine fulcro, solvitur sine vinculo, in sordibus suis computrescit absque remedio. Verum sinamus nos malè feriatum mundum sordescere, quantum volet: istud nunc sollicitè agamus, ut crassam illam, stupidam, & infelicem Jesu Christi DEI ac Domini nostri ignorantiam, malorum omnium fontem, quam longissimè à nobis arceamus. Adeò pronum est, Domini mei, hujus ignorantiae infelicis dira caligine implicari, ut & ipsos Jesu Christi Discipulos, utut cum Magistro suo divinissimo familiariter conversantes apprehenderit. (b) *Tanto tempore vobiscum sum, questus est de ipsis aliquando Servator, & non cognovistis me!* Utinam in nos Sacerdotes non recidat similis querela! utinam nobis non objiciatur, quod Judæis Domini prodigia quotidie cernentibus, & beneficia expertis objectum est: (c) *Medius*

A 2

re-

(a) Joan. 1. (b) Joan. 14. 9. (c) Joan. 1. 26.

vestrūm stetit , quem ignoratis ! Væ ! iterum væ nobis , si cum cæco mundo & perfida Judæorum gente JEsū Christum ignoramus : beatissimos nos ! si cum Sanctis omnibus Christum didicerimus . Rem magnam dico , sed verissimam dico : sancti sumus , si JEsū Christum didicimus ; reprobi , si eundem ignoramus . Ut verò ampliùs & ampliùs rem tantam discamus , huic sacratissimæ Sanctorū scientiæ triduum consecramus . Alme Spiritus ! per te sciamus , da Patrem , noscamus atque filium : te utriusque Spiritum , qui cum Patre JEsū clarificas , credamus omni tempore .

Hæc est vita æterna (a) effatum est sapientiæ increatæ longè certissimum : seu quod idem est , hæc vita sancta , vita beata , ut cognoscant te DEum verum , & quem misisti JEsū Christum . (b) Nōssete , ait Regum sapientissimus de eādē incarnata Sapientia , consummata iustitia est , & plena genuinæ sanctitatis mensura . Verū non sufficit nobis , Domini mei ; profectò non sufficit qualiscunque tantūm , perfunctoria , iners ac sterilis JEsū Christi notitia : intima sit oportet , actiuosa & foecunda , ut germanos veræ sanctitatis fructus progerminet . Eja dilectissimi , mentis oculos in Auctorem fidei & Consummatorem JEsū defigamus : qualis & quanta sit sacratissima illius persona , consideremus . (c) venient nobis omnia bona pariter cum

(a) Joan. 17. 3. (b) Sap. 15. 3. (c) Sap. 7.

Sacerdos aut sanctus, aut reprobus. 5
cum illa, & innumerabilis honestas per manus
illius.

PARS I.

Jesus Christus ab æterno & in
Lege veteri consideratus.

JESUM Christum DEUM ac Dominum nostrum primò quidem in illa æternitatis abyſſo, ante omnia sæcula genitum non nihil contemplemur. Qualis & quantus hìc est! DEUS de DEO, lumen de lumine, DEUS verus de DEO vero: omnipotens, omniscius, independens, immutabilis, incomprehensibilis DEUS: in splendoribus Sanctorum: ante Luciferum, ante omnem creaturam genitus, consubstantialis Patri, & per omnia æqualis, per quem omnia facta sunt. (a) Quàm grandis hic sermo & interpretabilis ad dicendum! quoniam imbecilles facti sumus ad audiendum & capiendum tantum Myſterium. Hanc divinam caliginem ingredi non est animus; sed profundissimè tantum adoramus ex Patre natum ante omnia sæcula.

At non solum DEUS, sed & homo est DEI filius: DEUS ex substantia Patris à sæculo genitus; homo ex substantia Matris in sæculo natus: verus DEUS, verus homo, unus Dominus & Salvator noster JESUS

A 3

Chri-

(a) Hebr. 5. 11.

Christus. Hic ille desideratissimus Messias & Redemptor est, quem ab æterno prædestinatum, & à mundi exordio promissum, annis quater mille præsignârunt figuræ omnes, suspirârunt Patriarchæ, vaticinati sunt Prophetæ, Sancti omnes in lege veteri avidissimè expectârunt. Quanta, quàmque magnifica hic seu meditandi, seu loquendi materia! divinus hic Mediator & generis humani Restitutor in figuris tanto tempore gloriosè præsignatur, cum Isaac immolatur, Agnus paschæ deputatur, datur Manna Patribus: illum loquuntur omnia legis antiquæ sacrificia & omnes ceremoniæ, non splendore minùs quàm numero commendandæ: Arca Noëmi, ros in vellus descendens, columna Israël dux, petra fontem aquæ largiter fundens, tabernaculum pretiosè constructum, Arca fœderis, templum Salomonis, alia sexcenta singularia prorsus & admiranda hunc Dominum prænotabant. Quis verò magnum, quin & maximum non dicat, quod tanto tempore, tam variè, tot signis magnificè adeò est prænuntiatum? Omnia igitur Jesum Christum in carne venturum sonabant, monstrabant, prædicabant. Huc animos, huc oculos vertebant Sancti omnes, & credentium populus universus: hunc volebant Patriarcharum incensa suspiria: (a) *Rorate celi desuper, & nubes pluant justum!* (b) *Utinam dissumpere calos, & descen-*

(a) *Isai. 45.* (b) *ibid. 64.*

descenderes ! (a) Mitte, quem missurus es ! (b) Ostende nobis Domine misericordiam tuam & salutare tuum da nobis. &c. Hunc vaticinati sunt Prophetæ ad unum omnes : *Ecce ! virgo concipiet & pariet filium : germinabit radix jesse, orietur stella ex Jacob : veniens veniet, & non tardabit : in diebus illis salvabitur Juda, & Israël habitabit confidenter : ecce veniet desideratus cunctis gentibus &c.* Hunc Salvatorem Adamo statim à lapsu promisit benignissimus DEus : eundem Abrahamæ, Isaac, Jacobo, cæterisque Patrum pollicitus est, ac tandem post tot sæcula diutissimè expectatum, ardentissimè desideratum Redemptorem mundo in malis suis tabescenti dedit. In illis autem figuris, & inter umbras legis antiquæ jam erat, (c) *Omnia & in omnibus Christus.* Nemo illis quater mille annis fiebat salvus, nisi per fidem in Christum venturum : jam tunc gratiæ omnes propter Christi merita in genus humanum profluebant, ut adeò verissimum omni tempore fuerit, quod de Salvatore jam nato & passo scribit Apostolus : (d) *Omnia in ipso consistunt*, præterita, præsentia & futura ; tempora non minùs fluxa, quàm sæcula sempiterna. Quid igitur mirum, si nullus apex in lege veteri, qui Christum non loquatur : nulla figura, quæ ipsum non repræsentet : prophetia nulla, quæ ipsum non denotet ? (e) Nam propter

A 4

hunc

(a) *Exod. 4.* (b) *Psal. 84.* (c) *Coloss. 3. 11.*
(d) *Coloss. 1.* (e) *1. 3. de Glor. Trin.*

hunc hominem gloria & honore coronandum, ait Rupertus, DEus omnia creavit. Illum itaque meritò cuncta sonabant, respiciebant universi. Magnum sanè principium, ex quo omnia! mirabile extremum, ad quod omnia! amabile centrum, in quo omnia! magnus omnium Dominus, (a) propter quem omnia, & per quem omnia. Verè vocabitur nomen ejus admirabilis.

PARS II.

Sancta Ecclesia altissima de Jesu Christo sensa expendantur.

SANctam Ecclesiam nunc quoque audiamus: ducet nos illa in agnitionem Sponsi sui, DEI ac Domini nostri JESU Christi, non minùs quàm Testamenti veteris sacrosanctæ Paginæ. Colligamus primò quidem augusta nomina, quibus eum sacro Adventûs tempore gloriosè compellat. (b) „ O Sapientia, inquit, quæ ex ore altissimi prodisti! O Adonai & Dux Domûs Israël! O radix Jesse! O clavis David, & Sceptum domûs Israël, qui aperis & nemo claudit: claudis & nemo aperit! O oriens splendor lucis æternæ & sol Justitiæ? O Rex gentium & desideratus earum, lapisque angularis, qui facis utraque unum! O Emmanuel Rex & Legifer noster, expecta-

(a) Hebr. 2. 10. (b) Antiph. majores.

„pectatio gentium & Salvator earum, ex-
„cita potentiam tuam & veni!

Quantis verò lætitiis affluens incedit, cū
Domini ac Sponsi sui natalem celebrat! cœ-
lum terramque ad gaudia tunc invitat: (a)
*Latentur cœli & exultet terra ante faciem Domi-
ni, quoniam venit - - (b) Cantate Domino can-
ticum novum, quia mirabilia fecit - - (c) No-
tum fecit Dominus salutare suum - - Viderunt
omnes fines terræ salutare Dei nostri - - Jubi-
late Deo omnis terra, cantate, & exultate, &
psallite - - Flumina plaudent manu, simul montes
exultabunt à conspectu Domini, quoniam venit.*
Hunc suum Dominum quàm humillimè ado-
rari mandat: (d) *Omnis terra adoret te, &
psallat tibi!* Quin & omnes Angelorum Cho-
ros ad idem faciendum invitat: (e) *Et ado-
rent eum omnes Angeli ejus!*

Sed quid aliud tu nobis de Dilecto tuo,
sacratissima Sponsa? edic nobis, qualis est
Dilectus tuus? quomodo salutas de regalibus
Divinitatis suæ sedibus in humana carne ad
te venientem? (f) „Magnum Principium,
„ait illa, Dilectus meus, & regni ejus
„non erit finis: DEus est, fortis, Domi-
„nator, Princeps pacis, & Princeps regum
„terræ. Rex pacificus, admirabunda ex-
„clamat, magnificatus est super omnes re-
„ges terræ! Rex regum, & Dominus do-
„minantium: Rex, cui nomen æternum:

A 5

„Rex

(a) *Psal. 95.* (b) *Pf. 97.* (c) *ibid.* (d) *Psal.*
65. (e) *Pf. 96.* (f) *Missæ Natalitiæ &c.*

„ Rex gloriæ : vocabitur nomen ejus admi-
 „ rabilis , Princeps pacis , Pater futuri sæ-
 „ culi , cujus regni non erit finis. Puer
 „ natus est nobis , læta & laudans ulterius
 „ canit illa , & filius datus est nobis , cujus
 „ imperium super humerum ejus , & voca-
 „ bitur nomen ejus magni consilii Angelus - -
 „ (*a*) Ecce advenit Dominator Dominus ,
 „ & regnum in manu ejus , & potestas , & im-
 „ perium : Adorabunt eum omnes Reges
 „ terræ , omnes gentes servient ei , cujus
 „ imperii nomen est in æternum : (*b*) In
 „ ipso salus , vita & resurrectio nostra , per
 „ quem salvati & liberati sumus.

(*c*) „ Illustre quiddam cernimus , plena re-
 „ verentiæ iterum ingeminat Christi Spon-
 „ sa sanctissima , dum illius Majestatem con-
 „ templandam exhibet : Illustre quiddam
 „ cernimus , quod nesciat finem pati , sub-
 „ lime , celsum , interminum , antiquius
 „ cœlo & chao : Hic ille Rex est gentium &c.
 „ Christus JEsus splendor Patris , & figura
 „ substantiæ ejus , portans omnia verbô vir-
 „ tutis suæ , purgationem peccatorum fa-
 „ ciens &c. Infinita esse cuperet in laudi-
 „ bus Domini sui promendis Mater nostra.
 Quid igitur non tentat ? Titulos , quotquot
 potest , minimè quidem inanes , sed omni-
 no reales conglomerat ? (*d*) divinum Sponsum
 solem

(*a*) *In Festo Epiphan.* (*b*) *In Festo Invent. S.*
Crucis. (*c*) *In Festo Transfigur.* (*d*) *Litania*
SS. Nom. JEsu.

solem justitiæ, auctorem vitæ, thesaurum
Fidelium, Virginis filium, bonitatem infi-
nitam, præterea, quæ jam adduximus, magni-
ficè compellat : „ Jesu gaudium Angelo-
rum, pergit illa contexere magnorū nomi-
nū seriem: Jesu Rex Patriarcharū, inspirator
Prophetarum Magister Apostolorū, forti-
tudo Martyrum, lumen Confessorū, puritas
Virginum, corona Sanctorum omnium !
Quid amabò gloriosius, aut sublimius di-
ci, vel cogitari possit ! Fatetur nihilominus
Mater Ecclesia, minimè ista sufficere; nam
cū filiorum quemque ad laudes Sponso di-
cendas animat, nunquam satīs laudari eum
posse affirmat : (a) „ Lauda Sion Salvato-
rem, lauda Ducem & Pastorem in hym-
nis & canticis. Quantum potes, tan-
tum aude, quia major omni laude, nec
laudare sufficis. Ipsi nunc edicite, Do-
mini mei, an sanctæ Ecclesiæ erga Jesum
Christum reverentia, æstimatio, fiducia &
amor progredi ulterius adhuc possit ? Sanè
ulterius progreditur, quia mensuram non
habet cognitio immensæ bonitatis & maje-
statis.

Audiamus igitur, quid illa de Sponso suo sen-
tiant sive in precibus, sive in augustissimo sacri-
ficio. Ita profectò sentit, ut non posset subli-
mius. Ad omnium Ecclesiæ precum solemnem
clausulam convertamus obtutum : *Per Do-*

minum nostrum Jesum Christum filium tuum &c.

Sic

(a) *Sequentia in Festo SS. Corp. Christi.*

Sic preces suas omnes claudit: Hoc quasi curru triumphali petitiones suas in cœlum subvehit Mater nostra; quam quidem sacrosanctam clausulam vel in uno sacrificio quindecies minimum repetit. Sive ergo aliquid à divina maiestate postulet, semper hoc facit per JESUM Christum: sive gratias agat, agit illas per JESUM Christum: sive laudes ei dicat, dicit per JESUM Christum: seu offerat munus quodcunque, offert per JESUM Christum. Actiones suas omnes peculiariter incipit à JESU Christo, & terminat in JESU Christo. Sed quæ tandem causa respectûs continui ad JESUM Christum, quem fixis oculis perpetuo intuetur sancta Ecclesia? In Missæ Canone rationem ipsa nobis innuit docente eam Spiritu sancto. Ideò, inquit, omnia per JESUM Christum acta cupio, quia *per ipsum, & cum ipso, & in ipso est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritûs sancti omnis honor & gloria.* Quid verò hinc sequitur? Istud per legem contrariorum manifestè concluditur: Ergo nisi per ipsum, nisi cum ipso, nisi in ipso nullus Omnipotenti honor, nulla gloria: nulla hominibus salus, nulla electis felicitas, nullus Ecclesiæ Splendor, nulla sanctitas. Omnia per ipsum, & cum ipso: nihil sine ipso. Tu enim solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus JESU Christe! tibi datum est nomen, quod est super omne nomen, in quo omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum:

San-

Sanctum & admirabile nomen, in quo omnia, quaecunque facimus in verbo, & in opere, facere nos Apostolus jubet: (a) *Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.*

Ita sanè est, tantus apud Matrem nostram ardet in Christum amor, tanta reverentia, fiducia tanta, ut major cogitari nequeat. Circa illum constanter occupatur: illum perpetuò laudat in horis Canonicis: illum mediatorem adhibet: illum adorat, & ubique prædicat: sed & gratiarum fontes nunquam exhausti in illo reperit. Nam quæ & qualia sunt Sacramenta tua, ô Mater! nōne in sanguine Agni hujus immaculati consecrata, hinc vim suam omnem traxere? Quænam, & qualis potissima sollicitudo tua? Nōne ut Christus formetur in filiis tuis? (b) *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis!* Hanc sacratissimam Jesu Christi imaginem nōne formas in filiis tuis per baptismum, roboras per confirmationem, nutris per Eucharistiam, reformas per poenitentiam, absolvis per extremam unctionem? Quid verò prædicare, quid loqui jubes Ministros tuos? Nōne Jesum Christum, & hunc crucifixum? illius verba & facta, te jubente perpetuò inculcant, quoniam ipse via est, veritas & vita.

Illius tu sacrosancta Mysteria vitæ ac mortis

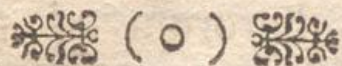
(a) Col. 3. 17. (b) Gal. 4. 19.

tis assiduò commemoras , solemniter per anni decursum celebras , & oculis quoque Fidelium sollicita repræsentas. De sacrificio tuo quid memorem, unico quidem illo, sed præstantissimo, quod figurarum veterum impletivum , legalium differentias hostiarum sua perfectione universas complectitur? Sacrificium hoc maximum, quod in omni loco, & omni tempore constanter immolas, nōne JESUS Christus est, idem & Sacerdos, & victima, Pontifex in æternum secundum ordinem Melchisedech? huic Domino aras & templa absque numero pia Mater consecrat: hunc ubique signat, hunc venturum denique cum gloria Judicem expectat, hujus memoriam in filiorum cordibus perpetuam vigere cupit. Hinc tot ubique sanctæ crucis simulacra erigit, ut Salvatorem suorum mentibus altè inserat: cruces in templis, in aris, in templorum ac turrium fastigiis, in foro, in compitis, in agris, in viis publicis, in Fidelium cubiculis spectandas exhibet, ut nunquam recedat ab ore, nunquam recedat à corde JESUS Christus, *per quem omnia, & propter quem omnia.* Idem Matris nostræ scopus est, cum triplici quotidie signo grande incarnationis Mysterium non tam auribus, quàm animis ingerit: Et quò tandem illa dicendæ salutis formula collineat, cui, ut in ore Fidelium esset quàm frequentissima, gratias spirituales annexas voluit sancta Sedes, nisi ut aman-

tissi-

tissimi Servatoris memoria intercidere nunquam possit, dum constanter & ubique repetitur : *Laudetur JEsus Christus in æternum.*

Hunc porro lapidem angularem, Dominum nostrum JEsū Christum : Hoc fundamentum si tollas, cui tota innititur Ecclesiæ structura, corruet simul ædificium universum : Christum tolle, & nulla erunt amplius Sacramenta, nullus Sacerdos, nullum sacrificium, victima nulla, Mediator nullus. Gratiae omnes, omne meritum, salutis spes tota, libri sancti, verbum DEI : quidquid habet boni cœlum & terra, omne animarum pretium, sanctitas omnis quantocyus evanescet, nihilque remanebit amplius, præter humani generis massam damnatam, suisque etiam inquilinis ipsum quoque cœlum viduabitur. Solem hinc aufer, & omnem vitam, decus omne ac gaudium simul abstuleris. JEsū Christum tolle, & luctuosa erit ubique mortis facies : omnis cœli terræque pulchritudo devorabitur. Hæc uti verissima, ita & piissima sunt Ecclesiæ de Christo sensa : ista suorum præsertim Ministrorum cordibus altè insculpta hæere votis omnibus desiderat.

PARS III.

Sanctorum omnium de Jesu Christo altissima sensa peruestigantur.

UT crescamus magis in cognitione, gratia & amore Domini nostri Jesu Christi, quod monet ferventissimus inter discipulos Petrus, considerare ulterius juvat, quid Sancti omnes omnium temporum de Filio Dei, Redemptore nostro senserint. Quem nisi Jesum Christum in toto terrarum orbe prædicârunt beati Apostoli? in hujus nominis gloriosa confessione vitam & sanguinem dederunt tot milliones, tot Myriades Martyrum. Hunc Dominum admirati sunt omnes sancti Pontifices & Ecclesiæ Doctores, cuius gloriam, vitam, doctrinam, virtutes, Mysteria, divinas humanasque perfectiones innumeris ferè commentariis celebrârunt. Tot eorum libri, tractatus, homiliæ, expositiones in Evangelia: tot Sermones & scripta, quæ vel sola bibliothecas impleant, quid aliud loquuntur, nisi Dominum nostrum Jesum Christum? solus Augustinus, magnum Ecclesiæ lumen, voluminum & librorum ad triginta millia scripsisse perhibetur, quibus incarnati verbi Mysteria declaravit. Objectum admirabile, circa quod tanta ingenia, tantò numero

rô

rô defudârunt, quin tamen exhaurire illud
unquam potuerint! sed quid mirum, post-
quam dilectus Christi discipulus hanc Evan-
gelio à se scripto coronidem subjunxit: (a)
*Sunt autem & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ
si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mun-
dum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.*

Hunc porrò admirabilem Dominum &
præ universis amabilem, fixis oculis stupen-
tes perpetuò contemplati, & contemplan-
do nunquam satiati sunt omnes sancti Sacer-
dotes & Levitæ, omnes sancti Monachi &
Eremitæ, omnes sancti Confessores. In
hunc dilectum præ millibus electum, can-
didum splendore divinitatis, rubicundum
pretiosa passione humanitatis, purissimè
exarserunt omnes sanctæ Virgines: omnes
Sancti & Sanctæ Dei. Omnes sequuntur Ag-
num, quocunque iêrit: omnes unanimi
voce protestantur, & clamant: (b) *De
plenitudine ejus omnes accepimus!* (c) *Ille factus
est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sancti-
ficatio, & redemptio.* Illi coronas suas sub-
sternunt universi, & in acceptis referunt.
Ita sentiunt, quotquot vivunt in Ecclesia
sancti: Ita sentient, quotquot sunt futuri
usque ad finem temporum, omnesque uno
ore, una voce misericordias & magnitudi-
nem Salvatoris in æternum cantabunt.

Sed quid potissimum vident in Iesu Chri-

B

sto

(a) Ioan. 21. (b) 1. Ioan. 16. (c) 1. Cor.
1. v. 30.

sto perspicaces aquilæ? admirantur imprimis & stupent cum magno gentium Apostolo *Mysterium à sæculis absconditum*, Verbum Incarnatum. Admirabundi contemplantur & suspiciunt cum Augustino altitudinem consilii super genus humanum, & illo recogitando satiari nequeunt. Stupentes mirantur, cum novem mensibus clausum in utero Virginis DEum & hominem, utraque natura in unam personam coalescente, meditantur. Admirabile hoc commercium, unionem hanc ineffabilem, misericordia & maiestate plenam, attoniti venerantur. Extra se quodammodo positi considerant actiones illas Theandricas, seu divino-humanas, etiam minimas, qualis est simplex motus digiti, quibus singulis valor ac pretium inerat simpliciter infinitum. Adorant mirantur & amant jacentem in præsepio, simulque fulgentem in cœlo: non minus à regali Magorum triade, quàm à paupere pastorum turba humillimè adoratam: ab Angelis in terra, in cœlo à sideribus magnificè promulgatum. Stupent Sancti latentem & clausam in membris infantilibus totius divinitatis potentiam & magnitudinem: Combinationem hanc intellectui etiam Angelico imperviam utut non capiant, tamen ab ejus pia consideratione & amore nunquam cessant. Sacra igitur admiratione suspensi, contemplantur ulterius in domo Nazarena ad annum ætatis trigessimum

munum solitariè agentem DEI filium, & fabrilis tractantem Omnipotentis manum.

Sed quid vident in JESU ambulante, prædicante, inter homines conversante? Attoniti considerant Regis æterni modestiam, supremæ majestatis amabilissimam benignitatem, mitissimam cum servis suis agendi rationem, in perferendis ignominiiis, turpique ingratitudine toleranda patientiam insuperabilem, in peccatis remittendis miram facilitatem. Talem vidit in contemplatione sua mellifluus Bernardus: (a) „Cum nomino „JESUM, inquit, hominem mihi propono „mitem & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omnidenique honestate ac sanctitate conspicuum; eundemque ipsum Deum omnipotentem, qui suo me & exemplo sanet, „ac roboret adjutorio. (b) Auscultant & „recolunt sanctæ animæ, quid locutus Mariæ Magdalænæ, quid Samaritanæ, quid Chananæ, Zachæo, Petro, Centurioni: „ad tot pietatis sermones & clementiæ, cuius non mollescat affectus, viscera liquescant? Nimirum ubique pertransibat benefaciendo amantissimus Dominus: ita pertranseuntem, ita benefacientem, demones pellentem, corpora sanantem, animas piè quærentem dum sancti considerant, sacros ignes concipiunt, tantæque bonitatis

B 2

amo-

(a) *Serm. 15. in Cant.* (b) *Gilbert Abb. Serm. 44.*

amore vix non immenso accenduntur. Quid verò cogitant, quid sentiunt, cum vultum illum amœnissimum considerant, in quem desiderant Angeli prospicere? cujus mira suavitate in desertum usque pertrahebantur ingentes hominum turmæ, cibi & potûs oblita: cujus verba dulciora super mel & favum avidissimè excipiebant. Quo sensu intuentur facilitatem, qua vel hostes admittebat! sed quo sensu mentis oculos defigunt in animam illam omni gratiâ & sanctitate ornatam? In crucem, passionem & mortem optimi redemptoris? ista cogitando deficiunt: tantam majestatem conjunctam cum tanta bonitate dum attentè inspiciunt, suspensi animis hærent, & hæc prodigia inter ebullientes divinæ charitatis æstus admirantur.

Hunc itaque Dominum in cœlo & in terra, quidquid factum est, adorant, reverentur & amat: Sancti omnes hunc Regem, hunc Patrem, hunc benignissimum Salvatorem certatim ambiunt, stipant, honorant, eique indefessè famulantur: illum per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia: Angeli omnes faciunt verbum ejus, & Regis sui ministerio læti occupantur. Quid verò Sacerdotes: num soli apud ignem tantum frigescent? soline tanto in lumine cæcutient? Memineris, Sacerdos Altissimi, quanta hic Dominus fecerit animæ tuæ? Nunquid non ipse creavit te, & redemit te,

te, & portavit te, & vocavit in admirabile lumen suum? Nónne ipse dissimulavit peccata tua, quæ toties benignè donavit? nónne ipse arcana sua tibi credidit, te Ministrum suum elegit, dispensatorem mysteriorum suorum te constituit, thesauros suos in manu tua posuit, sui sanguinis pretium charas animas tibi commisit, quando ad regalis Sacerdotii fastigium te evexit? Quomodo honorare te, aut amare ampliùs potuit? corpus & sanguinem ejus quotidie conficis: ejus majestatem quotidie alloqueris: mandata illius excipis, ut fideli populo annunties: circa ipsum (quid augustius dici possit?) constanter occuparis. Tu verò divina illi obsequia neglectim, & luridè impendas? tu adeò pretiosè amantem non redames? tu benignè vocantem spernas? amicè invitantem repellas? Audi, Sacerdos, verbum gravissimum, è quo salus tua pendet: erige animum, sensus collige, totam huc mentem adverte. Aut sanctus eris, aut reprobus sine medio. Imò sanctus jam es, si verè amas hunc Dominum, de quo multa quidem pro humanæ infirmitatis modulo, paucissima tamen pro illius infinita dignitate ac merito hucusque disseruimus: contrà verò reprobus es, si non amas. Æqua sententia, quam pridem gentium Apostolus, dictante Spiritu sancto pronuntiavit. (a)

Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Chri-

B 3

stum

(a) 1. Cor. 16. 22.

stum, sit Anathema. Reprobetur, exterminetur, qui talis est; nam iniquissimus, ingratiſſimus, impiissimus est, quisquis non amat Dominum nostrum JEsuſum Christum super omnia amabilem, divina magnitudine admirabilem.

Ad insigne ſolatium vestrum dico, Sacerdotes electi! sancti estis, quicunque amatis Dominum nostrum JEsuſum Christum, quando reprobus est, qui non amat; contrariorum enim lex est eadem. Sed firmemus incarnatæ Sapientiæ oraculo grandem hanc veritatem. (a) *Si quis diligit me, ait Servator, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Conficiamus hinc istud soliditatis invictæ argumentum. Diligitur, qui diligit: ergo sanctus est! diligitur ab Increata Sanctitate, quæ diligere non potest, nisi quod sanctum revera sit. Quare sanctus est, qui diligit, quoniam diligitur ab ipsamet summa Sanctitate. Adjungit Magister divinus, ut veritatem inconcusse stabiliat: *Et manifestabo ei meipsum.* Non nisi amicis & dilectis manifestare se potest DEI filius: si autem amici & dilecti sunt, vel ideò sancti erunt, qui diligunt Dominum nostrum JEsuſum Christum. Aliam sanctitatem à Christiano Sacerdote nemo requirat: hæc ipsi sola competit. Non in vitæ austeritate, non in multis jejuniis, non in rerum penuria, neque in extasum aut prodigiorum singula-

(a) Joan. 14.

gularitate nostra consistit sanctitas. Sacerdos, qui Dominum nostrum Jesum Christum sincerè diligit, ejusque gloriam sollicitè quærit: Sacerdos, qui huic Domino suo adhæret, aliudque non respicit, præter illius emolumenta: cujus intentiones & animi motus plerique omnes in eundem feruntur, hic sanctus est. Sacerdotali hac sanctitate præfulserunt hucusque semper Ordinis vestri clarissima lumina. Inter alios S. Martinus Episcopus, (a) *qui totis visceribus diligebat Christum regem*: S. Carolus Borromæus, S. Franciscus Salesius, Sacerdotes sancti omnes (b) *amaverunt Christum in vita sua*. Hæc & non alia statûs Petrini eximia & pretiosa sanctitas est, ut Sacerdos cum B. Petro Apostolo, Capite suo, non semel sed iterum iterumque, corde, verbo & opere indefinenter dicat: (c) *Domine tu scis, quia amo te!*
„ O mentem ab omnibus prædicandam, aurea verba sunt S. Audoëni in vita S. Eligii,
„ cui non est aliud vivere, nisi Christum cum dilectione timere, & cum timore diligere!
„ re! Ipsi nunc judicate, Domini mei, utrùm ad sanctitatem præcelsi statûs vestri petatur nimium, quando amœnissima dilectio personæ maximæ, nobilissimæ ac suavissimæ postulatur. O Dominum bonum, qui ad omnigenæ felicitatis cumulum, & sanctitatis nostræ consummandam gloriam plus non exigit, quàm ut sincerè amemus personam

B 4

sa-

(a) *Ecclesia.* (b) *Eccles.* (c) *Joan. 15.*

sacratissimam, cui ex mille titulis obstringimur: Personam benignissimam, omni dignam honore, obsequio & amore, circa quam pro sanctæ vocationis munere aliàs ferè perpetuò occupamur, videlicet Dominum nostrum Iesum Christum, quem, qui verè diligit, sanctus: qui non diligit, reprobus est; nam *qui non diligit, manet in morte.*

Hic ingressus ad triduum nostrum: hoc fundamentum, cui cæteram ædificii molem securè imponimus: grandis hæc materia est, quæ per totum hujus vitæ curriculum meditando nos occupet. Priusquam autem ad ulteriora promoveamus gradum, non nullas veritates stabilimus, quæ vel ex hucusque dictis, fluunt, vel in sequentibus solide firmabuntur.

Veritas 1. Genuina sanctitas consistit in charitate, quæ est in Christo Iesu Domino nostro, ut gentium Doctor loquitur.

Veritas 2. Triplicem statuimus sanctitatem, inchoatam, continuatam, & consummatam.

Veritas 3. Ut verè sanctus sit Sacerdos, sufficere illi non potest sanctitas inchoata, nisi hæc firmitatis aliquid obtinuerit, & in continuatam transferit. Quare ipsum sanctitatis qualecunque initium genuina sanctitas non est, prout hic illa à nobis accipitur.

Veritas 4. Sed neque sanctitas consummata requiritur à Sacerdote; verum sufficit con-

continuata, si accesserit serium progrediendi studium.

Veritas 5. Sacerdos fervens juxta principia nostra sanctus est: requirimus tamen fervorem genuinum, non in horas mutabilem; qui sit secundum spiritum, & nonnullam anni unius vel alterius firmitatem obtinuerit.

Veritas 6. Sacerdos per statum & habitualiter tepidus juxta eadem principia nostra reprobus est, quia charitatem non habet, qua deficiente in multis graviter delinquet.

Veritas 7. Inter Sacerdotem sanctum & reprobum, ferventem ac tepidum in dicto sensu non datur medium; nam Sacerdos, si bonus est, ac fervens, non poterit esse nisi valde bonus: si tepidus est, non poterit esse nisi valde malus, & consequenter reprobus. Ea nimirum est statûs Sacerdotalis eminentissima sublimitas, obligationes illius tantæ, occasiones seu egregiè fructificandi seu nocendi numerosæ adeò & magnæ, ut neque in bonitate, neque in malitia mediocritatem ullam Sacerdos admittat. Quare per ficus illas bonas, & bonas valde: malas & malas valde apud Jeremiam (a) Sacerdotes intelliguntur, qui absque medio vel insigniter sunt boni, si fervent; aut insigniter mali, si tepent.

Veritas 8. Vitam beatam & sanctè hilarem

B 5

vivit

(a) c. 24.

vivit Sacerdos fervens; jugum enim Domini suave est, & onus leve, quod portatur cum gaudio: contrà Sacerdos tepidus ambulat vias difficiles, teste Scriptura, quæ sepiuntur undique spinis; quare vitam trahit miserrimam, sexcentis oppletam tædiis, ut experientia testatur, quæ octo veritates hoc triduo ad oculum patebunt, & hîc interim supponuntur.

Inter vos, Domini mei (ad vestrum singulare solatium fidenter dico) per DEI gratiam non datur tepidus; nam fervore nunquam satis laudando, singulis annis renovaturi spiritum hîc congregamini, ut adeò infelix ille tepor, qui reprobos notat, locum habere apud vos non possit. Considerabimus tamen statum utrumque Sacerdotis & fervidi & tepidi, ut ad priorem incitemur; à posteriore autem tantopere abhorreamus, ne vel levissimum tantæ pestis initium reperiri apud nos unquam possit; nam denique tepor quilibet suapte natura ducit ad teporem illum confirmatum, qui in Sacerdote certa reprobationis æternæ nota est. Sacerdotem igitur tepidum, sive regularem, sive sæcularem undecunque demum adductum considerabimus: ferventem contrà quasi proximè nobis adstantem contemplabimur.

Con-

CONSIDERATIO I.

*Sacerdos fervens & tepidus seu
pœnitentes, seu sacrificantes observantur &
discriminantur.*

Punctum I.

*Utriusque pœnitentia considera-
tur.*

Sacerdotem in Christi charitate ferventem contemplemur. Pœnitentiæ sacramentum is maximi facit, quare insigniter paratus semper accedit. Intelligit Mysterii pretium, quo in sanguine Salvatoris animi sordes abluuntur. Intelligit Jesu Christi summam benignitatem, qua suæ Majestatis offensas verè pœnitentibus mira facilitate condonat. Intelligit maximum puritatis augmentum, & gratiarum rivulos ex hoc Sacramento pretiosè manantes. His ergo luminibus instructus ad sacrosanctum balneum accedit, quàm sæpe potest, singulis minimùm octiduis, non ex consuetudine, sed cum præparatione haud perfunctoria. Vitæ suæ rationes seriò inspicit, omissiones acri censura notat, errata etiam leviora sagaci oculo disquirat, seque ipsum sine palpo dijudicat. Considerans dein Domini sui ma-
jesta-

jestatem, gratiarum cumulos, paternam benignitatem: considerans ex adverso palmarem ingratitude, qua tantæ bonitati malè respondit: & pessimè cohærentem cum obligationum gravitate justî laboris defectum accurato examine ponderans, acri dolore compungitur, quem per suos gradus ad perfectæ charitatis apicem evehit. Quamvis autem cum Davide pœnitente genuini doloris sensum vix unquam deponat, amaro animo Propheticum illud sæpissimè iterans: *Peccatum meum contra me est semper*: Nihilominus in Sacramento conatu majore illud abominatur & horret, tanquam Divinæ bonitati super omnia dilectæ contrarium: propositum addit sincerum æquè ac firmum. In ipso Tribunali sacro nihil palliat, nihil excusat verè pœnitens ac humilis. Percepto demum summa cum reverentia & fiducia sacræ absolutionis beneficio, velut in sanguine Agni dealbatus gratias optimo Servatori agit filiali spiritu, & sacramentali satisfactione præstita, fervore novo in via Domini pergit, superadditis quoque pœnis voluntariis, quibus irrogatasupremæ bonitati à se injurias ulciscatur.

Aliâ viâ incedit Sacerdos tepidus. Partim is considerat sive Sacramenti saluberrimi magnitudinè, sive Redemptoris piissimi benignitatem: parum æstimat vitæ suæ tepidæ innumeros errores. Crassâ ignorantia obcœcatus non videt ingentia damna, quæ sibi, gregi suo, toti

toti Ecclesiæ infert : non adeò malum se reputat, eò quòd gravissima sæcularium scelera non admittat : dùmque statûs sui celsitudinem, & onera eidem annexa minùs pensat, omissiones quàm plurimas, sæpe notabiles ; desidias cum gravi animarum detrimento conjunctas, mundana studia, sensuum oblectamenta, sermones otiosos, vitam inertem, humanorum affectuum turbas, ipsamque adeò teporis inveterati pestem ceu infirmitates non admodum culpandas cõnventi oculo intuetur : hinc examen superficiale, dolor admodum dubius, propositum aut fictum, aut infirmum ; denique emendatio nulla. Utì ex consuetudine potissimùm suscipit magnum hoc Sacramentum, ita consuetudines pravæ isthac luridè agendi methodo non tolluntur, sed confirmantur. Verùm quid aget Sacerdos tepidus, cùm manifestè gravia subin exponenda veniunt, quæve ubi tepor invaluit, exesse diu non possunt ? num fortè apprehendet satis, quàm horrendum sit monstrum peccatum grave Sacerdotis : peccatum grande nimis, quod supra modum aggravant circumstantiæ omnes, vocationis præcellæ, gratiarum singulare, copiosi luminis, scandali multiplicis, gravissimarum obligationum ? utinam crimina, & statûs sanctissimi enormes maculas inter humanas infirmitates non iterum numeraret ! utinam dolor serius, propositum efficax, sui generosa confusio ad pedes
sacri

facri Judicis , & emendatio tandem solida cum remedii utilis applicatione sequeretur? Quàm timendum, ne dolor ementitus, fictum propositum, inania vitæ melioris desideria miserum decipiant! si seriò ageret, provideret sibi de pio, fervente ac zeloso conscientiae suæ arbitro: at verò cum potius sibi non ab similem ac tepidum quærat, à quo conniventer habeatur, cæcus cæcum ducit, & ambo in foveam cadunt. Atque hinc dubia prorsus & periculosa semper est Sacerdotis tepidi pœnitentia. Sic non excutitur, sed invalescit tepor: sic non aperiuntur, sed obstruuntur gratiarum fontes: sic ad animi plenam excoecationem, ad omnimodam indurationem, ipsamque adeò reprobationem festinatur. Quis enim corrigat hominem, qui potentissimo ac ferè unico salutis remedio, quale Sacramentum pœnitentiæ est, non amplius corrigitur, sed suo perperam utentis vitio magis inquinatur?

Punctum II.

Iidem sacrificantes discernuntur.

Sacerdos in Christi charitate fervens, quia eminenti æstimatione sacrificii admirabilis plenus, intelligit victimæ sacrosanctæ immensum pretium, dignitatem ineffabilem, emolumenta, seu valore, seu numero infinita.

At-

Atque hinc negotium negotiorum, quo majus in vita sua suscipere nequeat, summa reverentia, vigili cura, studio tali tractat, quale in majoris momenti negotiis adhibere prudentes consueverunt. Animi egregiam puritatem imprimis curæ habet, quam vel in sancto poenitentiae lavacro, vel in charitate non ficta quærere allaborat. Præparationem adhibet exquisitam: animus sibi in- vigilans, fervor constans, cauta conversatio, sensuum custodia, sanctus Domini sui timor & amor præparationi remotæ serviunt: proxima verò constituunt hinc preces ab Ecclesia præscriptæ, quas cum sensu recitat; istinc virtutum præsertim Theologicarum nobile exercitium. Accedunt sacra & amplissima desideria, Mysterii saluberrimi urgens fames, profundissima animi demissio, petitiones & multæ & magnæ, quas tum Sacrificii immensus valor, tum fiduciæ amplitudo postulat. Ne quid autem vel imprudens erret, ante Missam Directorium inspicit, atque in ipsa adhuc sacristia Missale ordinat & suis locis signat, ne cum adstantium molestia in ara primum id facere oporteat. Cæterum paulò ante Missam curas omnes & cogitationes, quæ huc non faciunt, exesse jubet, totòque studio animum colligit, ut tremendis Mysteriis pro humanæ infirmitatis modulo convenienter aptetur. Sacras vestes induens cum spiritu dicit illa omnia, quæ dici jubet Ecclesia.

sia. Ad Aram verò procedens animos sumit toto mundo majores ; dūmq̃ue seriò pensat , augustissimam Jesu Christi Pontificis æterni personam se gerere , æstimationem Sacrificii acuit , fervorem accendit , eaque gravitate , modestia , pietate Mysterio sacrosancto initium facit , ut adstantes ædificet , totam Ecclesiam recreet , ipsum quoque cœlum exhilaret spectaculum grande factus DEO , Angelis & hominibus.

Cæterum haud ignarus , sancta & arcanis cœlestibus plena hic esse omnia , nihil negligit : ad singulos apices , ad verba singula , ad verborum sensum , ad omnes ceremonias sollicitè attendit , ne quid vel minimum in re tanta peccetur , omittatur , mutiletur , aut indecorè deproperetur : Aræ igitur adstat ut sanctus , ministrat ut Angelus , Divinum sacrificium exequitur ut Christus. Confessionem ad pedem Altaris facit acri dolore compunctus ob sua , totiùsque mundi peccata : Tenerrima gratitudine plenus gratias DEO ac laudem dicit in hymno Angelico : fide robusta , & fiducia filium decente instructus , nihil hæsitando postulat in Collectis totius Ecclesiæ nomine , quidquid postulandum illa præscribit : cum reverentia & attentione legit Epistolam & Evangelium , cujus universalem promulgationem verbo & opere , quin & fuso sanguine adjuvare vehementer optat : simili pietate ad oblationem transit ; in Præfatione autem rursum

sum gratias tenerrimè agit, & quasi Angelorum immixtus choris, sanctum illud trisagion non corde minùs quàm ore profert. In Missæ Canone merus ignis & mera attentio est : verborum sensum ubique mens collecta sequitur. Suas, gregis sui, totiùsque Ecclesiæ necessitates summa fiducia in commemoratione vivorum clementissimo Patri per Jesum Christum Filium ejus commendat : pari fiducia grande illud postulatum exequitur : *Ut in omnibus protectionis tua muniamur auxilio.* Magno animo de sacrificii virtute confusus pariter dicit : *Ab aeterna damnatione nos eripi, & in Electorum tuorum jubeas grege numerari, per Christum Dominum nostrum.* In panis & vini consecratione non jam ut homo terrenus, sed planè coelestis vires suas omnes colligit, ut præsentem Dominum pro sua & totius mundi salute offerat, adoret cum Angelis, amet cum Sanctis. Pergit deinceps sensu dicendo singula, quæ præscribuntur : placent illi peculiariter verba illa immenso victimæ Divinæ pretio commensurata : *Omni benedictione & gratia spirituali repleamur, per eundem Christum Dominum nostrum.* Sapiunt illi præprimis verba Domino suo perquam honorifica, summèque gloriosa : *Per ipsum, & cum ipso, & in ipso est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritûs sancti omnis honor & gloria.* Filium totus induit, cùm orationem Dominicam recitat, dùmque orationes cæteras ante commu-

nionem magno fervore pronuntiat, exquisito timentis & amantis affectu præsertim postulat: *Me nunquam à te separari permittas*, Sacrosanctum verò Domini corpus & sanguinem ceu pharmacum immortalitatis cum ardenti desiderio, & vilitatis propriæ intimo sensu accipit; postquam autem (a) *in meditatione sanctissimi Sacramenti* admirabundus tantisper & venerabundus *quievit*, Sacrum absolvit eodem spiritu, quo cœpit. Gratiis dein non perfunctoriè solutis, ut Ecclesia jubet, cor totum in conspectu Domini sui effundit. Sic pretiosè saginatus & roboratus, gratiisque insigniter auctus fervore novo ad labores statûs sui proprios hilariter transit. Qua quidem piè sacrificandi methodo istud maximè consequitur, ut crescat in cognitione & amore Domini nostri Jesu Christi. Sic denique notam habet multò præstantissimam, quòd ferventium de numero sit, quia pietate singulari quotidianam DEO Hostiam litat. Aliud profectò luculentius aut certius beati fervoris signum nemo requirat, præter hanc piè sacrificandi rationem. Sed neque signum infausti teporis manifestius habemus, quàm longa consuetudine firmatam in sacrificando negligentiam.

Sacerdos tepidus, quia vividam de sacrificii majestate ac valore æstimationem procurare negligit, cursim, luridè, obiter para-

(a) *Rubrica.*

paratus, inanium cogitationum turmis ob-
fessus, temporalibus curis miserè distractus
ad aras sacrosanctas irruit, (a) omniâque ita
„ deproperat, ita signa involvit, ita verba
„ præcipitat, acsi latrones post tergum in-
„ starent, & tempus ad fugiendum non es-
set. Sine sensu, sine gustu, sine fructu,
sine reverentia, sine attentione Sacrum in-
cipit, & cursim absolvit. (b) „ Quam triste
„ verò ac deplorandum spectaculum, vide-
„ re Sacerdotem Divina Mysteria tractan-
„ tem, Angelorum choris undique septum,
„ qui ad ea, quæ ipse operatur & loquitur,
„ stupent ac tremunt: dum interea Sacer-
„ dos in medio positus, totus frigidus, &
„ quasi stupidus non attendit, quid agat;
„ non intelligit, quid loquatur: & tamen
„ propter palmares negligentias conscientiæ
„ stimulum non patitur. Sic res sanctissi-
„ mæ contemnuntur, sic DEus irride-
„ tur, sic ridendi materia hæreticis da-
„ tur. Clamat è cathedra Sacerdos te-
„ pidus, in Sacramento Altaris JESUM DEI
„ Filium adesse; ipse interim ita se gerit,
„ ita hæc Sacramenta pertractat, acsi nihil
„ minùs verum putaret, & quasi DEum
„ marmoreum vel plumbeum haberemus,
„ qui nihil sentiat, nihil videat, nihil au-
„ diat. Sed mihi crede, Sacerdos miser,
„ DEum omnipotentem & vivum habemus

C 2

&

(a) *Card. Bellarm. Conc. IX. de Adventu.*
(b) *ibidem.*

„ & vigilem , qui connivet ad tempus : qui
 „ dissimulat quidem nunc tot injurias , quas
 „ omnes videt , omnes audit , omnes notat,
 „ & aliquando severissimè ulciscetur. Uti-
 „ nam ingrederetur in cor suum Sacerdos ,
 „ & cogitare inciperet : quis ego sum ?
 „ quid ago ? quomodo vivo ? quomodo San-
 „ cta Sanctorum tracto ? quo jure stipen-
 „ dium à DEO accipio , qui DEO tam ma-
 „ lè servio ? cur mihi manus inunctæ sunt ,
 „ & cur tot ceremoniis , tanta solemnitate
 „ Sacerdos initiatus sum ? an ut postea sine
 „ religione ac reverentia peragerem Divina
 „ Mysteria ? ista si cogitaret , materia non
 „ deesset longissimæ atque optimæ confes-
 „ sionis.

Verùm quia hæc non cogitat , in re sanctis-
 sima iniquitates super iniquitates accu-
 mulat , & ubi DEum placare deberet , ma-
 gis eundem ad justam indignationem com-
 movet. Adstantes porro qui ædificabit ?
 quantam æstimationem tremendis Mysteriis
 luridissimo sacrificandi modo conciliabit ?
 quæ scandala non suscitabit ? Ut volatili ac
 venatorio tepidorum genio tepidus ipse ob-
 secundet , quadrupedante cursu Divina
 Mysteria deproperat , adeoque insulsè præ-
 cipitat , ut neque modicum temporale ne-
 gotium ita gerere præsumeret , præsertim
 si lucrum aliquod esset conjunctum , aut
 damni periculum. Interim Dominum Do-
 minorum , suumque Judicem offendere , in fa-

faciem vilipendere, suumque teporem indies confirmare nihil dubitat, quo facto suæ reprobationi ipsemet infelicissimè præludit, ac subscribit.

Superi boni ! quale inter utrumque discrimen ! Per eandem actionem sanctissimam unus maximè DEum honorat, alter summè inhonorat : unus sanctificatur, fordescit alter & reprobatur : unus Ecclesiam ornat, ludibrio alter exponit : omnem benedictionem meretur unus, alter omnem maledictionem. Unum idémque agunt ambo ; sed multum diversa tum interior, cum exterior agendi ratio utrumque discriminat. Unum beatissimus fervor stimulat ; alterum infelicissimus tepor occupat : Novit & amat prior Dominum nostrum JESUM Christum ; nec novit, nec amat posterior : hæc tanti causa discriminis. Felix notitia, omnis boni principium ! turpis ignorantia, omnis mali triste exordium !

MEDITATIO I.

Sacerdos fervens regali Sacerdotio gloriose ac sanctè conspicuus 1. Petr. 2. - *Sacerdos tepidus Incarnata Sapientia contemptor ignobilis.* 1. Reg. 2.

Pæludium 1. Imaginamur nobis hinc Sacerdotem in JESU Christi charitate fervidum,
C 3

dum, Angelorum cœtibus immixtum, gloria & honore coronatum, Deique Filium suaviter illi arridentem, ac dicentem: (a) *Servus meus es tu, in te gloriabor.* - Illinc Sacerdotem tepidum, dæmonum ludibrium, hominum opprobrium, totius mundi vile rejectamentum, ad quem iratus Dominus: *Qui me contemnunt, erunt ignobiles.* 1. Reg. 2.

Prælod. 2. Da mihi Domine sedium tuarum assistricem sapientiam, quæ mecum sit, & mecum laboret, ut intelligam Sacerdotis boni regalem gloriam, & tepidi multiplicem infamiam: da unius amorem, alterius summum horrorem.

Punctum I.

*Sacerdotis in Christi charitate
fervidi quadruplex regalis gloria.*

Sacerdos magne, Pontifex æterne, quem hic in Sanctissimo præsentem adoramus, quàm admirabile est nomen tuum in universa terra, quia gloria & honore coronasti Sanctos tuos, Sacerdotes tibi fideles, & in amore tuo ferventes! - - Nam regale Sacerdotium quanta dignitas est, omnes longissimè superans mundi totius dignitates! - (b) „ Honor & sublimitas Sacerdotalis „ nullis potest comparationibus adæquari: „ si Regum fulgori compares & principum dia-

(a) *Isai. 49.* (b) *S. Ambr. l. de dign. Sacerd.*

„diademati, longè erit inferius, quàm si
„plumbi metallum ad auri fulgorem com-
„pares. - - Apage mihi regum coronas,
„purpuram, sceptrà, splendores! sicut fu-
mus hæc omnia evanescent, si ad Sacerdo-
tis piè fervidi gloriam conferantur. - - (a)
„Regi corpora commissa sunt, Sacerdotiani-
„mæ: major hic Principatus. Claves ter-
renas moderatur Rex terrenus: claves
regni cœlorum multò gloriosius tenet pius
legis novæ Sacerdos. - - (b) Audite me igi-
„tur, beatissimi Patres, & si dignum ducitis,
„sanctissimi Fratres! audite me stirps
„Levitica, germen Sacerdotale, propago
„sanctificata, Duces & Rectores Christi.
Nobile regnum dedit vobis Dominus, &
verè Sacerdotium magnum, regnum deco-
ris & gloriæ, quod corona capitis vestri de-
notat. (c) Regni hujus quadruplicem gloriam
nunc examinemus.

Regni Sacerdotalis gloria prima. Dominatur
animo suo beatissimus Sacerdos, quem Jesu
Christi charitas succendit. Sequiores animi
motus coërcet, cupiditates domat, sen-
suum lenocinia devitat: En regnum verè
gloriosum, suavissimæ pacis delicias jam
nunc copiosè fundens, & in sæcula duratu-
rum. - - Regni hujus præclaram nobilitatem

C4

neque

(a) S. Chrysost. hom. 4. & 5. de verb. Isaia.
(b) S. Ambr. ut supra. (c) S. Hieron. relatus à
S. Thoma 1. 2. q. 1.

neque Poëta gentilis ignoravit, cùm cecinit: *Fortior est, qui se, quàm qui fortissima vincit moenia.* Adstipulatur Sapiens, ubi dicit: *(a) Melior est vir, qui dominatur animo suo, Expugnatore urbium.* - - Hunc regium pii Sacerdotis animum si vel obiter inspicere lubet, quanta in oculos nostros incurret luminis copia, quæ serenitas, quæ firmitas, quàm beata tranquillitas, & pacis domesticæ affluentia! - - Animus bene compositus, dominator sui, nullis motuum intestinorum agitated turbis, & mundò sublimior quàm dignum cœlo spectaculum est! - - Capió regalem gloriam: intelligo felicitatem ex beata JESU Christi notitia manantem.

Regni Sacerdotalis gloria secunda. - - Monstra peccatorum longè melius & gloriosius jugulat Sacerdos pius ac fervens, quàm Hercules ille Heroës inter notissimus leones, ursos, dracones invicto robore superârit. - - Immanis draco, ursus ferox, leo rugiens & rapiens, coluber venatus est mortiferum quodvis peccatum: discerpit, macerat, crudelissimè devorat animas nobiles, pretio JESU Christi sanguine tinctas & redemptas. - - Istas tu atroces bestias, Sacerdos gloriose, sancti fervoris gladio, verbi Divini virtute, orationis armaturâ, vitæ Sacerdotalis exemplô, magnanimitate plùs quàm regia profligas, sternis, exterminas! - - Vel unum tale

(a) Prov. 16.

tale monstrum subegisse quanta gloria! plurima vel Divini verbi gladiô mactasse, aut in Tribunali sacro delevisse, aut pastoralis sollicitudine arcuisse, quantis gloriæ splendoribus invictum pii Sacerdotis animum coronabit! quàm dignus, qui regios Heroas inter numeretur!

Regni Sacerdotalis gloria & decus tertium.

Jesu Christo Regi regum, & Pontifici æterno gloriosè, sanctèque conjunctus vivit Sacerdos spiritu fervens. Placet illi Christus, & ipse Christo placet: diligit Christum Regem, & ab illo quoque servus fidelis diligitur: cor utrique unum & anima una. - - Vivit de Spiritu Christi Sacerdos fervens: quæcunque æstimat, quærit, amat & agit DEI Filius, eadem & amat, & æstimat, quærit & agit Sacerdos fidus Minister Domini sui: unus utrique labor, idem scopus, Patris æterni gloria, & animarum salus. Quid igitur obstet, quin sit una pariter utriusque corona? Hoc ipsum est, quod Regum uti maximus, ita & benignissimus pro fidei servo postulat: (a) *Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit & Minister meus*: Jam nunc volo ipsum consortem gloriæ meæ: sit mecum in honore, quia mecum est in labore. - - Quid verò gloriosius cogitari possit, quàm Jesu Christo DEI Filio non minùs intellectu, quàm voluntate, corde & opere ita conjungi, ut amicus amico inti-

C5

mè

(a) Joan. 22.

mè conglutinatur ? - - Intelligis hanc tuam celsitudinem , serve bone & fidelis , quæ illi Domino te proximè admovet , quem gloriofè adeò repræsentat veteris Testamenti Oeconomia univerfa : quem tantis splendoribus irradiat sanctæ Ecclesiæ pia sollicitudo : quem stupens admiratur Sanctorum & Angelorum omnium celeberrima universitas ? - - Huic Domino servire regnare est : quid erit arctis amicitiae vinculis eidem colligari ? - - Et hanc quidem gloriæ sublimitatem fervor Sacerdotalis , ex beata JESU Christi notitia prodiens indubitato comparat.

Regni Sacerdotalis gloria quarta. Sacerdotem pacis Angelum , Mediatorem DEum inter & homines , Patrem communem , Pastorem bonum , Ecclesiæ ornamentum & columnam suspiciunt cœlites , venerantur homines , timent dæmones , illique cuncta deserviunt. - - Felicem se reputat cibus , quo vescitur ; potus , quo reficitur ; aër , quo conservatur. Beatæ vestes omni purpura meliores , quibus tegitur ! terra nobilis , à qua sustinetur ! Sed quid mirum , si honoratur à servis & mancipiis , quem ipse DEUS ac Dominus majestatis , Pater DEI ac Domini nostri JESU Christi honorat ? quidni honorificet Angelus , quem honorificat Angelorum Dominus ? quem cœlum suspicit , fors terra non venerabitur ? - - Habet Sacerdos fervens magnificum , quod fru-

frustrari non potest, Veritatis Increatae promissum : (a) *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus.* En fidelis Minister Jesu Christi ! honorificat te summa Sanctitas ; honorificat immensa Bonitas : in pretio te habet infinita Sapientia, æstimat te Omnipotentia. - - Verè nimis honorati sunt amici tui, DEUS ! nimis confortatus est Principatus eorum. - - Tuorum ego pedum sacra vestigia exosculor, Sacerdos Jesu Christi, quem fidele supremi hujus Regis ministerium sanctè occupat ! - - (b) *Dilectus DEO & hominibus, cujus memoria in benedictione est : similem illum fecit in gloria Sanctorum.* - - Ad isthæc honorum fastigia evectus Sacerdos bonus, nullo tamen pacto inflabitur, sed grave solummodo pondus obligationum sentiet, sub quo indefessus laborabit & sudabit, tantò magis honorari dignus, quantò minùs honore dignum ipse se æstimaverit.

Punctum II.

Tepidi Sacerdotis quadruplex infamia.

S*Tigma infame primum.* Contemnit Sapientiam Incarnatam Sacerdos tepidus : sed & ipse contemnitur. Vilipendit luridò obsequiò Domini sui majestatem : hinc & ipse vilipenditur. - - Cupiditatum suarum
ser-

(a) Joan. 12. 26. (b) Eccli. 45.

servus ignobilis efficitur, dum vocationis suæ celsitudini haud respondet; quare ad vanitates, ad nugas, ad sensuum blandimenta, & mille quisquilias infelix delabitur: mille terrenarum rerum vinculis obvolvitur appetituum suorum vile mancipium. - - Videbis modò inaniter sola in superficie hilarem, mox tetricum, paulò post iracundum, curis sæcularibus miserè implexum, honoris proprii magis quàm Divini acerbum vindicem, commodis suis intentum, aut inertī denique otio diffluentem. - - Sequiores hos animi partus, ac devios à recta ratione affectuum greges continuo pascit velut alter prodigus. Quò enim abjectissimæ vilitatis non decedit, qui à vera virtutum nobilitate recedit? Sed quàm portentosa compositio Sacerdotis cum spurcissimo grege, cum fursure, cum terræ sordibus & immunditiis!

Sacerdotis tepidi stigma infame alterum.
 Servus est peccati, quod passim faciliè admittit vel sine remorsu, vel cum remorsu contemptu. - - Non vivit equidem sine peccato Sacerdos fervidus: at non servit peccato, infame peccati jugum non portat, quod statim abjicit: statim emundat, si quid labis animo adhæserit. - - Contrà Sacerdos tepidus vilis instar jumenti onera peccatorum portat, & (a) *servus est peccati*, quo sese turpiter onerat absque numero, sine mensura, sine scrupulo. - - Turpissimam servit servitutem, quia monstro abominando subditus vivit:
 (a) Joan. 8. sed

sed quàm fœdum hoc ignominiae stigma, rei vilissimæ servum adhuc viliozem ac subditum fieri ! tali Hero quid contemptibilius ? Tali servo quid ignobilius ? - - Sed vitam Sacerdotis tepidi vel obiter inspexisse sufficiet, ut infamem peccati servum deprehendamus. Heu ! tota illius vita peccatum est. Opera quæque sanctissima fiunt illi in peccatum : quid ergo de suapte natura malis dicendum ? - - Peccat igitur Sacerdos tepidus, cùm luridè celebrat : peccat, cùm negligenter orat : peccat, cùm res sanctissimas sanctè non tractat ; cùm Sacramenta sine spiritu administrat ; cùm DEI verbo non gregem, sed vanitate seipsum pascit : - - Peccat miser in templo, peccat in agro : peccat in domo, peccat in foro, in mensa, in popina, in cubili. Peccat solus cogitando vana, operando inania : peccat in conversatione loquendo inutilia, proferendo sæcularia, proximum non ædificando. Et quantum non peccat innumeris omissionibus in DEI obsequio, circa salutem propriam, circa animarum curam ? - - Quis autem credat, intra venialium limites ipsum perpetuò hæsurum ? Et si denique menses singuli non nisi singula peccata gravia parturirent, quàm horridam vel hinc solum contrahet infamiae notam ! quid si verò quotidiani etiam fuerint monstrosi partus ! vah ! quàm portentosa iterum compositio Sacerdotis vel cum uno

pec-

peccato mortali ! Funestissima hæc est infamiarum epitome : totius ignobilitatis infame compendium.

Sacerdotis tepidi stigma infame tertium. - -

A JESU Christo gloriæ totius , ac nobilitatis fonte segregatur Sacerdos tepidus , quæ turpior ignobilitas cogitari non potest. - -
 (a) *Si non laveris te* , ait olim JESUS Petro , *non habebis partem mecum*. Adeò terruit ferventem discipulum acerba comminatio , ut lavari etiam totus voluerit , qui paulò antè solos pedes ablui sibi non sustinebat. - -
 Avernale stigma hoc est , non habere partem cum Christo. Sed quomodo partem cum Christo habebit , qui nihil habet cum Christo commune ? - - Sanctis & bonis JESU Christi moribus pollere debet Sacerdos , qui partem habere cum ipso velit : pretiosam ejus imaginem referat necesse est , qui filios inter & hæredes numeretur. - -
 Sed ubi hæc imago in Sacerdote lurido ? Ubi apud ipsum fervor , ubi zelus , ubi mansuetudo , charitas , oratio , modestia , temperantia JESU Christi ? - - Quin potius Antichristi teterrimam speciem refert , Christo JESU per omnia contrarius. - - Humilis & mansuetus est Salvator : superciliosus aliisque durus , sibi tantummodo lenis est Sacerdos tepidus. Ipsamet puritas est Virginis Filius : merissima foeculentia Sacerdos tepidus. - - Ignis consumens est Do-

(a) *Joan. 13. 8.*

Dominus DEus noster : mera glacies , merum frigus Sacerdos in tepore confirmatus. Si ergo reprobus est , qui nihil habet cum JESU Christo commune , quid illi fiet , qui JESU Christo per omnia est contrarius ? - - Hoc infamiae totius centrum est , à JESU Christo moribus & vita segregari.

Sacerdotis tepidi stigma infame quartum. - -

Quo tandem in pretio erit sive in coelo, sive in terra Sapientiae Incarnatae contemptor ignobilis ? Hunc fanè omnia despiciunt , quia communem Dominum luridò servitiò ipse despicit. Contemnit illum totius coeli beata Civitas , quia coelestis Jerosolymae Dominus ab eo contemnitur. - - Despicit ipsum JESU Christo ex asse devotus beatorum Spirituum exercitus ; despicit omnium Sanctorum gloriosissimus conventus : despicit hoc naturae portentum ac terrae probrum omnis humana creatura : despicit hominem iniquum , impium , ingratum tota creaturarum universitas , quae Regis sui contemptum jam nunc vindicaret , si tempus vindictae longanimis DEUS non protraheret , ut invitet ad poenitentiam. - Despiciunt denique Sacerdotem tepidum ipsamet suae oviculæ , cum vident aliter loquentem , aliter agentem ; dicentem , & non facientem ; sæcularium vitiis sordescentem !

Atque hoc demum est nec amare , nec novisse Dominum nostrum JESUM Christum.

Hoc

Hoc tandem est infelicitate languere ac tepere in sancto piissimi Redemptoris obsequio. Hæc summa ignobilitas & infamia quadruplex, quam plenus ignominiae tepor nectit, & servilibus compunctum notis turpe mancipium in ultimo vilitatis gradu collocat. - - Nempe qui non amat Dominum nostrum JESUM Christum, anathema, exterminium, horridum ulcus, foeda sanies, vilissimum peripsema est procul ab omnium oculis removendum.

Ad te modò convertimur, Sacerdos infamiâ plene, quotquot hic in Domino sumus congregati, teque ignobilem, infamem ac contemptibilem ore unanimi proclamamus, quia nec amas, nec honoras Dominum nostrum JESUM Christum! - - Hoccine verò amare sit, cum luridissime sacrificas; luridissime oras; tanto Domino luridissime servis? - - Istene honor est, quem illi exhibes? - - Scito, infamia generis & status nostri, esse ignobilem prorsus memoriam tuam, quæ parum de Jesu Christo, plurimum de nugis cogitat; ignobilem esse intellectum tuum, qui terrena tantum volvit ac meditatur; ignobilem esse probrosam voluntatem tuam, quæ infimis tantum, merisque foeculentis delectatur; ignobile esse totum corpus & animam tuam, ubi nihil Jesu Christi, nulla ejusdem assimilatio, nulla charitas, fervor nullus invenitur.

Te

Te verò suspicimus, cor nobile Sacerdotis fervidi, quod impensè amat Dominum nostrum JESUM Christum! Nobilis memoria, quæ tanti Domini seu admirandam magnitudinem, seu amabilissimam bonitatem perpetuò volvit! Nobilissimus intellectus, qui JESUM Christum indefessè meditatur! - - Gloriosi oculi, beatæ manus, pretiosa lingua, speciosi pedes, quos Domini ac Regis optimi, maximi gloria & obsequium constanter occupat! - Quàm nobile regnum JESU Christi, in quo tot heroës magni præclarè militant, quot sancti Sacerdotes ejus honorem, notitiam & amorem promovent! Regnum felicissimum, in quo nemo miser, nemo tristis, nemo despectus; omnes beatissimi vivunt? Regnum admirabile, in quo nemo impius, nemo tepidus; sed sancti omnes: tot reges potentissimi, quot Sacerdotes fervidi sub glorioso Capite JESU Christo, sacris lætitiis inuncti, gloria & honore coronati vitam in terris cœlestem agunt, immortalis vitæ felicitatem paulò post consecuturi.

Te demum, Rex æternæ ac Pontifex noster! Sacerdotes tui ac servi minimi, hîc in tuo nomine congregati, supplices deprecamur, ut quodlibet infausti teporis initium à nobis benignus removeas, & beatissimi fervoris quotidiana incrementa propitius largiaris, per te JESU Christe Rex

D

gloriæ,

gloriæ, qui vivis & regnas in sæcula sæculorum, Amen.

Exercitium voluntatis per actus vividos, & firmos doloris, propositi: horroris, desiderii &c. Tantisper in silentio continuantur, ubi etiam quisque sollicitè inspicit, num fors aliqua in animo suo deprehendat miseri teporis vestigia, præsertim in sacrificando, simulque de efficacibus remediis adhibendis cogitatur.

CONSIDERATIO II.

Sacerdos fervens ac tepidus orantes & horas legentes observantur.

Sicut absque ullo temerarii iudicii periculo tepidis accensere possumus Sacerdotem illum, sive regularem, sive sæcularem, qui luridè sacrificare consuevit, ita pariter abominandi teporis infelicem notam haud dubiè iterum præfert Sacerdos, qui passim non orat, aut malè orat. In ferventium numero censi debet Sacerdos, qui orationem inter præcipua statûs sui munera habere non dubitat. (a) Nam Presbyteri officium in orando DEum pro totius Ecclesiæ, & populi Christiani prosperitate situm est: ideoque proventus & beneficia Sacerdotibus conferuntur, ut ipsi pro populo precibus ac votis insistere, ejusque debeant peccata portare. *S. Petr. Dam. l. 4. Ep. 14.*

(a) Concil. Colon.

Pun.

Punctum I.

Pij Sacerdotis oratio considera- tur.

Sacerdos in Christi charitate fervens orationis tum singularem præstantiam, cum necessitatem summam probè intelligit: - Ad thronum Misericordiæ, supremæque Majestatis alloquium admitti se novit, cum orat: - Perspicit sanè, profuturum se nec sibi, nec aliis nisi ferventer orando. Orationis totum ipsius robur, curarum & laborum suave lenimen, contra hostium incursum omne præsidium est: oratione tædia pellit, teporem eliminat, fervorem accendit, vitia superat, virtutes auget, animabus totique Ecclesiæ potenter succurrit. - In quotidiana meditatione, seu orationis internæ exercitio, quod nunquam intermit, unum saltem horæ quadrantem illi tribuendo, gustat & videt, quàm suavis sit Dominus: Delectatur in Domino, & mente sustollitur super altitudines nubium. - Quænam verò Sacerdotis quotidie meditantis materia? Nobilissima sanè, perquam sublimis & jucundissima, neque minùs fructuosa. Quotidie, non cursim; sed *piè*, *profundè*, *practicè* inspicit grandes Evangelii veritates; Jesu Christi DEI ac Domini no-

stri augustissimam & amabilissimam personam ; illius admirandas & suavissimas proprietates, mores sanctissimos, dicta & facta ; vitæ, passionis & mortis stupenda mysteria, quorum altitudo, profundum, longitudo & latitudo infinita hoc uno verbulo, DEUS-HOMO, mirabiliter continetur. - - Quare in meditatione tam sancta necessario exardescit ignis luculentus beati fervoris. - - Sive igitur DEum ac Dominum suum in immensa æternitatis abyssu consideret ex Patre natum ante omnia sæcula, DEum de DEO, lumen de lumine, Deum verum de DEO vero : Sive à mundi exordio annis quater mille præsignatum contempletur : seu mirabiliter ex Virgine intemerata genitum à sancta Ecclesia mille laudibus exornatum, amatum, adoratum ; à Sanctis omnibus unicè desideratum, super omnia dilectum sibi repræsentet, videt hinc attonitus Domini suavissimi profusam in omnes charitatem, & gratiarum sibi præsertim collatarum cumulos : dein gravissimas tantæ Majestati ac Bonitati fideliter serviendi obligationes ponderans, mirum est, quo fervore accendatur. Ita verò succensus, sublimè volat ut aquila : vivit ut Angelus : bovem triturantem imitatur operarius indefessus : animosè decertat, vincitque ut leo, factus dæmoni formidabilis,

Etiam horas Canonicas legentem pium Sacerdotem consideremus. Primò quidem

dem intelligit, quantum sit pensi sanctissimi ab Ecclesia instituti pretium, utpote quod ad laudes DEO perpetim dicendas, & non minus ad totius fidelis populi munimen, quam ad ipsius Sacerdotis spiritua-lem profectum illa sanctè ordinavit. - - Ho-ras itaque dicturus, animum colligit, & à curarum etiam piarum turbis semovet: DEum præsentem spectat: ad supremæ Ma-jestatis alloquium ire se cogitat: legatione ad DEum pro populo fungi se novit. Qua-re non ex consuetudine orat: non ex dura necessitate; sed pia & alacri voluntate, minimè festinando, sed psalmorum, ver-borum, orationum, versiculorum succu-lentos & sacros sensus suaviter degustando. - Laudat cum Propheta laudante, adorat cum adorante, amat cum amante, timet cum timente, orat cum orante, dolet cum do-lente, & sic deinceps spiritum Psalmogra-phi ubique sequitur, non ignarus, virtu-tum omnium exercitium in psalmis contine-ri. Illos præcipuè amat, qui magis & propiùs ad Christum Dominum referuntur, quamvis ad illum spectent plerique omnes, cum tota ipsum Scriptura mirabiliter loqua-tur. Exemplo sit psalmus 109. quem sin-gulis diebus, exceptis tantum feriis, sin-gulari prorsus animi exultantis lætitia di-cit: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabel-lum pedum tuorum.* Hic lætus intuetur vi-

ctorem Jesum gloriose ad dextram Patris confidentem. *Virgam virtutis tua emittet Dominus ex Sion ; dominare in medio inimicorum tuorum.* Hic gaudens miratur Domini sui potentiam, & victrices de hostibus ferocissimis, morte, peccato, dæmone, obtentas lauros ac palmas eidem pie gratulatur. *Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus Sanctorum : ex utero ante Luciferum genui te.* Utamque Jesu Christi generationem ineffabilem, temporalem non minus quam æternam, summâ reverentia hic admiratur. *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum : tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Pontificem suum, cujus regni non erit finis, hic pie veneratur. *Dominus à dextris tuis confregit in die iræ suæ reges. Judicabit in nationibus, implebit ruinas : conquassabit capita in terra multorum - -* Gaudet diei magnæ venturum Judicem cum potestate magna & majestate. *De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput.* Dolores & humilitatem passionis gratus recolit, & miræ exaltationis gloriam gratulatur. Pari passu cum proportionem in aliis psalmis se gerit, mavultque festinando lentè non nihil temporis superaddere, quàm indecorè properando, sacris gustibus, piis sensibus, & virtutum plurimarum exercitiò seipsum fraudare. Parum refert, inquit, etiamsi medio quadrante tardiùs horas absolvero, cum tantum inde lucri

lucris percipiam, & errores quàm plurimos sic devitem.

Quia verò humanæ fragilitatis infirmitas diu arcendis evagationibus animi par esse non potest, ad singula *Gloria Patri* pietatem acuit, & rationabilem fervorem denuo accendit. - Si multum fervens est, pretiosum hoc pensum majoris reverentiæ ergò de genibus plerumque recitat, dignissimus, qui ad laudes DEO dicendas Angelorum choris societur. Claudat denique preces ad Ecclesiæ mentem, quibus & examen brevissimum subnectit, ut defectus magis magisque semper emendet.

Punctum II.

Sacerdos tepidus orans consideratur.

Vel non scit tepidus Sacerdos, quid sit, & quomodo institui debeat mentalis oratio: vel si ignarus omnino non est, aut illam penitus omittit, aut speculative tantum & siccissimè, absque fructu, sine sensu meditatur. Horret nimirum ingredi in seipsum, quia præter fordes & misérias domi suæ reperit nihil. Hoc igitur spiritualium commentationum præsidio destitutus, & pane optimo seipsum privans miserimè languet, nullisque gratiarum fluentis irrigatus, montes Gelboë infœcundos ac steri-

steriles quovis pumice aridior in animo suo circumfert. Non obligari se ait ad meditationem quotidianam, & vel hac sola excusatione frivola teporem prodit. Tempus sibi deesse obtendit, quod tamen ad jocos & nugas abunde suppetit. O si expendere serio vellet peccatum Sacerdotale grande nimis; mortem amaram, iudicium durissimum, infernum profundissimum Sacerdotis tepidi, quàm citò in virum alium immigrantem suspiceremus!

Horas autem legens rarò se priùs colligit, & vix unquam ad bene orandum sese disponit: sed capite nugis & curis temporalibus oppleto in Breviarium involat, dùmque Sacerdos pius festinatum DEI auxilium ad bene orandum postulat: *Domine ad adjuvandum me festina*, Sacerdos luridus ad festinandum potius adjuvari desiderat: *Domine ad festinandum me adjuva*. Igitur millenas inter evagationes sacratissimum pensum luridissimè deproperat, truncat, præcipitat. Habeo, inquit ille, alicujus momenti negotium, quare festinato est opus: Quasi verò, mi Sacerdos, negotium majus in vita habere posses, quàm Divinæ Majestatis alloquium. Ut animi evagationes impediam, ait ille, nonnihil festino: Bellum remedium, malè ac irreverenter orare, ut bene ores! - - Multò meliùs Sacerdos fervens rebus suis consulit, dum ex Ecclesiæ mente spiritum filialem oraturus induit, & per bea-
tæ

tæ cum Domino suo familiaritatis exerci-
tium reverens, ad quod psalmi omnes &
reliqua Breviarii manuducunt, cunctis eva-
gationibus felicissimè occurrit. - - Mentis
meæ aberrationes voluntariæ non sunt,
pergit excusare tepidus: Sed crassè culpabi-
les sunt, ac vel ideò peccaminosæ, quia
nullum diligentiae modum adhibet, ut iis-
dem occurrat. Itaque ex mera consuetudine,
aut dura potius necessitate, non ex piæ
voluntatis motu: sine succo, sine gustu,
sine fructu, absque merito, inter sexcen-
tos animi aliò discurrentis circuitus, seip-
sum non intelligens, cum grandi peccato-
rum numero absorbet verba sanctissima, quæ
DEI Spiritus dictavit, & sub quibus My-
steria sublimissima abscondit, ut adeò mi-
rum non sit, quòd (a) *Oratio ejus fiat ipsi
in peccatum.* - - Honorare deberet Domi-
num suum hoc penso, & magis inhono-
rat: propitium reddere Numen deberet,
quod magis ad iracundiam provocat: aver-
tere à grege sibi credito flagella deberet,
quæ malè orando multiplicat. Pascere spi-
ritum suum basilicè posset ac roborare in
pinguissimis Scripturarum pratis, & psal-
morum, precùmque sanctissimarum abun-
dantibus pascuis: ipse verò gracilescere
mavult & languere. Brevis horæ quadrans
ad ritè orandum superadditus intolerabilis
ei videtur, cum tamen plerasque diei ho-
ras miserrimè prodigat. Sed videamus

Psal. 108.

D 5

practicè,

practicè, quomodo v. g. psalmum superius adductum, & alios pari stylo decurrat: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* Quàm lautè hodie cœnabo? Jam adverto, sapiet haustus vini. *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Quis hîc in platea obambulat? fors ille ad me? *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion.* Mirabilis temporum cursus! quid, quæso, afferent novi pagellæ publicæ? Et sic deinceps. Sed hocine orare est, aut petulanter cum DEO nugari? Servet nos benignum Numen ab hujusmodi oratione! vah! quantum inter hosce duos orantes discrimen!

MEDITATIO II.

Sacerdos fervens dives in virtute. Eccli. 44. - *Sacerdos tepidus, miser & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.*

Apoc. 3.

P*ralud. 1.* Repræsentamus nobis ex una parte Sacerdotem pium, non tantum gloria & honore coronatum, sed etiam veris divitiis affluentem, charitatis aurô præfulgidum, & virtutum gemmis pretiosè exornatum: Ex altera verò parte speciem Sacerdotis tepidi effingimus, laciniosi, luridi, miserrima egestate pressi, & immani quoque grandium debitorum pondere onerati.

rati. Ad priorem spectant verba illa psalmi
III. *Gloria & divitia in domo ejus.* Ad po-
steriorem illud Apoc. 3. *Nescis, quia tu es*
miser & miserabilis, & pauper, & cæcus, &
nudus.

Pralud. 2. Alme Spiritus ! da utrum.
que Sacerdotem sapienter discernere ; imi-
tari bonum , ejusque divitias colligere :
tepidi verò turpissimam egestatem horrere
ac devitare

Punctum I.

Sacerdotis pij thesaurus quadru- plex.

1. **T***hesaurus laborum.* Jucundum est con-
siderare Sacerdotis fervidi pia stu-
dia , quæ dum in objecto nobilissi-
mo terminantur, splendorem ab eo mirifi-
cum, & pretium singulare mutuunt. - -
Nimirum DEus ac Dominus noster meta
ipsius beatissima est , in quam labor ejus
universus collineat. Quare nonnisi opera
plena pius Sacerdos numerat : quomodo
enim plenum non sit, cujus principium au-
rea Christi charitas : cujus medium & finis
eadem pretiosa charitas ? - - Jesu Christi
Domini sui gloriam per actiones vitæ suæ
celeberrimas & nobiliores indefessè quærit,
unde valorem accipiunt omni æstimatione
nostra

nostra superiorem. - - Considerans igitur Sacerdos fervens JESU Christi Domini sui magnitudinem, amabilitatem, & amplissima nomina, quibus illi obstringitur, memoriam suam thesauro implet nobilissimarum imaginum, quæ ejusdem Divini Servatoris præcellentias, virtutes, facta & mysteria pretiosè exhibent: palatium dices, picturis & aulæis maxima quæque referentibus non jucundè minùs quàm splendè exornatum. - - Oritur hinc thesaurus alter præstantissimarum cognitionum, quibus affluit intellectus tantâ sacrarum imaginum opulentiâ instructus. - - Enascitur hinc denuo thesaurus alius pulcherrimorum affectuum in voluntate, quorum & amœnissima teneritudo, & egregiè operatoria virtus continuò tendit in Dominum nostrum JESUM Christum. Quare cum mellifluo Bernardo eadem alit animi sensa: (a) „ Si scribas, inquit, non sapit mihi, „ nisi legero ibi JESUM: si disputes aut con- „ feras, non sapit mihi, nisi sonuerit ibi „ JESUS. - - (b) Hæc meditari dixi sapien- „ tiam, in his justitiæ mihi perfectionem „ constitui, in his plenitudinem scientiæ, in „ his divitias salutis, in his copias merito- „ rum. Propterea hæc mihi in ore fre- „ quenter, sicut vos scitis: hæc in corde „ semper, sicut DEUS scit: hæc stylo meo „ admodum familiaria sunt, sicut oportet: „ hæc

(a) Serm. 15. in Cant. (b) Serm. 43. in Cant.

„hæc mea subtilior interiôrque philosophia
„scire JESUM, & hunc crucifixum. - -
Oeconomia hæc interior præclare adeò con-
stituta thesaurum denique parturit sacratissi-
mi ac indefessi laboris, in quem potentiae
omnes tam externæ quàm internæ unà con-
spirant, ut agnitio, æstimatio, amor &
gloria Redemptoris ubique inferatur, &
maximis incrementis promoveatur. - - Ju-
cundum hoc & nobile studium quid &
quantum non efficiet vel mensis unius spa-
tio? Quales laborum cumuli ac thesauri
prædivites coacervabuntur, dum Sacerdo-
tis caput, lingua, calamus, pes, manus pre-
tiosè adeò constantèrque occupatur?

2. *Thesaurus virtutum ac meritorum.* Sequi-
tur hic ex priore; quid enim labores JESU
Christi causâ suscepti parturiant aliud, nisi
merita & virtutes? - - Circa res sublissimas
ac pretiosissimas perpetuò ferè occupatur
fervidi Sacerdotis industria, videlicet cir-
ca Auctorem Fidei & Consummatorem JESUM,
circa ipsius sacratissimum corpus & sangui-
nem conficiendum, sumendum, distri-
buendum; circa ejusdem sacramenta admi-
nistranda; circa verbum illius Divinum aut
meditandum, aut legendum, aut prædi-
candum. Quanta verò hinc sublimium
virtutum ac meritorum quotidiana copia! - -
(a) *Charitas Christi urget nos*, ait ille cum fer-
ventissimo Paulo, unde thesauri omnes sa-
pien-

(a) 2. Cor. 5.

pietatiæ, sanctitatis & scientiæ ubertim profuunt. - - Eâdem charitate magistrâ virtutes circa proximum exercet planè heroicæ, & perpetuò concatenatas; modò patientiam heroicam vel in tribunali sacro, vel in toleranda cruditate, malitia, stupiditate, ingratitude, rusticitate, aut imbecillitate eorum, quos lucrari Jesu Christo contendit: Modò heroicæ ac paternæ mansuetudinis, zeli ardentis & discreti, misericordiæ, pietatis, temperantiæ, aliarumque virtutum glorioso exercitio est intentus: instructio rudium, parvulorum eruditio, ægrorum visitatio, mœstorum consolatio, moribundorum administratio palæstra ipsius quotidiana est, ut actus virtutum innumerabiles taceamus, quos tum in sacro, tum in precibus Canonicis, aliisque privatæ pietatis actibus elicere nunquam non intermittit. Quanta verò hinc meritorum seges, & virtutum abundantia!

3. *Thesaurus luminum, & solatiorum.* - - Jesus Christus fons luminis & sol Justitiæ: Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, mirabiliter illuminat Sacerdotem suum, filiali spiritu continuò ad se accedentem. - - Quantam vim præstantissimorum luminum vel unum admirabile Incarnationis Mysterium illi suppeditat! - - Quid non luminis haurit ex Pauli epistolis, quæ aliud ferè non lo-

lo-

loquuntur, nisi (a) *divitias investigabiles* Jesu Christi, cujus sanctissimum nomen sexcenties inibi occurrit legendum! - - Vel paucissima hæc illius verba quantis splendoribus pij Sacerdotis animum irradiant: (b) *Omnia & in omnibus Christus.* - - (c) *Propter quem & per quem omnia &c.* Quàm admirandi ordinis pulchritudo menti ejus illucescit, cum piè ruminat Paulinum illud: (d) *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* - - Luce mirifica, quæ delectando satiet, & satiando delectet, animus ipsius infunditur, cum psalmos, vel alium quempiam Scripturæ librum volvit, postquam in interiora Jesu cum piissimo Kempensi semel introivit, unde tota jucundissimi luminis abundantia scaturire nunquam desinit. - - Hinc & solatiorum thesaurus indeficiens, quo labores Apostolici temperantur. Quare cum indefesso gentium Doctore securus dicit: (e) *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.* - - Lætus cum Propheta regio ingeminat: (f) *Non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Nam ad se quoque pertinere confidit illud solatiô plenum: (g) *Dicite justo, quoniam bene!* - - Itaque (h) *Pax, quæ exsuperat omnem sensum, custodit cor & intelligentiam ejus in Christo Jesu Domino nostro, cu-*
jus

(a) Eph. 3. 8. (b) Col. 3. 11. (c) Hebr. 2. 10. (d) 1. Cor. 4. (e) 2. Cor. 7. (f) Psal. 22. (g) Isai. 3. 10. (h) Phil. 4. 7.

jus jugum suave & onus leve beatissimâ experientiâ non tam portat, quàm suavissimè degustat.

4. *Thesaurus præmiorum.* Magna merita, pretiosos labores, heroicas virtutes pij Sacerdotis sequi non possunt nisi præmia exquisitè magnifica & singularia. Merces magna nimis te expectat, serve DEI secundum charitatis tuæ mensuram. Te gloriosus excipiet Apostolorum chorus, cum quibus indefessè prædicas Dominum nostrum Jesum Christum. Doctorum laureolam consequeris; nam (a) qui ad justitiam erudièrunt multos, fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates. Sed & Martyrum palmas invictâ patientiâ colligis. - Verum cedant omnia hæc uni præmio, quo amplius nec ipse gentium Doctor desiderandum censuit: (b) *Semper cum Domino erimus.* Istum unum sufficere ad uberrimam quoscunque inter labores consolationem existimavit: *Consolamini invicem in verbis istis.* - Non ut servus in posteriore loco; sed ut filius, ut frater, ut amicus inter primos Electorum ordines Sacerdos Apostolicus confidebit. Jesu Christi lateri comes individuus æternum hærebit Minister intimus & fidelis. - Quantis illum in morte solatiis jam replebit Dominus magnificus in retribuendo! quàm securus videbit Judicem suum, quem dilexit!

(a) *Dan. 12. 3.* (b) *1. Thess. 4. 17.*

lexit! (a) Adimplebit eum Dominus latitia cum vultu suo: Delectationes in dextera ejus usque in finem. - - Pretiosa vitæ mementa, quibus tanta præmiorum opulencia tantillis impendiis nunc comparatur!

Punctum II.

Turpissima egestatis miseria quadruplex, in quam sese induit tepidus Sacerdos

Miseria I. Merissimum vacuum est Sacerdos tepidus: dies numerat vacuos, opera inania, cortices absque nucleo, folia sine fructu. - Nonnisi merum vacuum reperies in vanissimarum cogitationum, inutilium desideriorum, & actionum futilium pauperrima congerie. - - Aërem verberat miser, & aura inani pascitur. Caret nimirum verâ sapientiâ, sine qua nihil solidum esse potest. Ignorat miser Jesum Christum, atque hinc seipsum quoque crassè ignorat: statûs sui præstantissimam sublimitatem non intelligit, gravissimas obligationes nunquam ponderat: ignorat præsentia, nescit præterita, non prospicit futura, sicque in fumoso ignorantia vacuo sepultus, mortuo similior est, quàm viventi, verè miser & miserabilis, & cæcus, & nudus,

E

(a) Psal. 15.

nudus, & pauper. - In pauperrima ipsius domo nullus virtutum commeatus, nulla meritorum collectio, nullus gratiarum affluxus; merum ubique vacuum, mera egestas. - - Ad hæc dictamina sibimet confingit prorsus inania & fallacia, quibus miserrimè quidem, sed non invitus decipitur. *Sic passim hodie vivitur, ait ille, sic & alii faciunt: nolim ego vias singulares: absit à me scrupulosa vivendi methodus: eccur onera nova mihi imponam? ad hæc vel illa non teneor &c.* Sed hæc ipsa tua dictamina satis demonstrant, inolitum teporem apud te stabulari, & magnum quid abesse, Christi videlicet charitatem, spiritum ac fervorem statui tuo excelso consentaneum. Quid ergo mirum, Sacerdos miser & miserabilis, si nulla in te operum plenitudo, sed nudissima egestatis miseria sedem fixit?

Miseria 2. Non modò veris divitiis caret Sacerdos tepidus, sed & grandium debitorum molem coacervat. Debita debitis quotidie cumulat infelix. - - Tot sacrificia luridè præcipitata, tot preces negligenter dictæ, tot bona omissa, tot horæ deperditæ, tot animæ neglectæ quid nisi debita sunt, quorum terribili pondere pressus emergendi non habet facultatem, quia Christo Regi fideliter famulandi non habet voluntatem. - Ad immensa peccatorum debita ferrei compedes malarum consuetudinum accedunt, & portæ æreæ teporis inveterati. Istas quis

quis confringet? illos quis disrumpet? num Sacerdos miser & imbecillis? an rarum aliquod gratiæ prodigium? an ætas longæva? num ipsa denique mors, quæ omnia frangit? franget illa utique hos nexus, sed non nisi ut in duriores ac sempiternos commutentur. Aut fortè insignis gratiæ prodigium illi obventurum existimabimus, qui per totum vitæ tempus petulanter ac protervè joculari cum DEO consuevit? obtinget illud fortassis grandi inter laicos peccatori: Sacerdoti tepido non obveniet.

Miseria 3. In labyrintho inextricabilium rationum deprehensus hæret Sacerdos tepidus; nam (a) *cui plus datum est, plus requiratur ab eo*: Et, (b) *cùm augentur dona, rationes etiam crescunt donorum.* - - Maxima & innumera sunt, quæ Sacerdos accepit: ergo & in immensum rationes illius excrescunt. Numeremus hæc DEI dona, si possumus: regalis Sacerdotii gloria, potestas ordinis, potestas clavium, corpus Dominicum, sacrificium Altaris maximum, Christi sanguinis per Sacramenta dispensatio, sanctum Evangelium, gratiæ internæ & externæ: scientia Sacerdotalis, intellectus, vita, valetudo, vires, sustentatio, horæ nobilissimæ &c. Dona hæc sunt uti número plurima, ita pretiò inæstimabilia. At cùm augentur dona, rationes etiam crescunt

E 2

cunt

(a) *Luc 12. 48.* (b) *S. Greg. hom. 9. in Evang.*

cunt donorum. - - Quid igitur respondebit tepidus Sacerdos, cum venerit ad iudicandum Dominus ? Accusabit illum Divina Omnipotentia, quam petulanter contemnit : accusabit infinita Sapientia, cui protervè illudit ; accusabit Divina Bonitas, quam negligit ; Divina Majestas, quam vilipendit ; Divina Sanctitas, cui adversatur ; Divina Patientia, quam fatigat. - - Status præ cæteris sublimior, finis nobilior, obligatio major, cognitio amplior, mediorum affluentia & efficacia opulentior, quàm implexas, & inextricabiles reddent Sacerdotis gravissimas rationes ! - - Omnium terribilissimum est fulmen, quod his verbis intonat S. Joannes Chrysostomus : (a)

„ Unusquisque Christianorum pro peccato
 „ suo reddet rationem ; Sacerdotes autem
 „ non solum pro suis, sed pro omnium pec-
 „ catis reddituri sunt rationem. En tepide Sacerdos, quàm portentosa hinc confurgat rationum tuarum moles ! non tua solum, quæ sine numero sunt, sed & gregis tui, & animarum tibi creditarum peccata portabis, quia horum gravitatem non exaggerasti, quia horrorem non inculcasti, quia vitæ melioris exemplis non ædificasti, sed abominando tepore ad similem teporem induxisti. Serva nos, misericordissime DEus, à tanta miseria ! hanc gratia

(a) *Hom. 39. in imperfectis.*

gratia tua succurrente arcere nos tota virum contentione allaborabimus.

Miseria 4. Thesaurizat sibi iram in die iræ tepidus Sacerdos : congregat sibi metuendum thesaurum furoris Domini : heu qualem thesaurum ! non quo dives fiat, sed ad egestatis turpissimæ centrum detrudatur. - - Vitiorum in anima Sacerdotis tepidi foeda colluvies ; peccatorum alienorum maximè horrenda congeries, rationum tantopere implexarum labyrinthus quid tandem parturiet nisi furorem Domini prorsus implacabilem ? - - Ubi simpliciter peccat homo laicus, ibi dupliciter, imò & multipliciter peccat Sacerdos, multipliciter quoque puniendus, ubi poena simplici homo sæcularis castigatur. - - Graviora sunt delicta filiorum & amicorum singulariter dilectorum, quàm juratorum hostium ; quare & sentiuntur acerbius, & suppliciis majoribus vindicantur. - (a) „ In omnibus judicantur omnes, ait Chrysostomus ; sed major cognitio fit materia poenæ majoris : Unde Sacerdos cum populo „ peccans multò graviora patietur tormentum. - - Tepor in homine laico peccatum est ; in Sacerdote crimen abominandum. - - Scandalum præbens laicus meretur, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris : Quid verò Sacerdos merebitur scandalum ponens

E 3

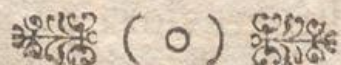
in

(a) *Hom. 27. in Matth.*

integræ communitati ? - - Dubium non est, ait scriptor celebris, quin profundissime descendat in infernum Sacerdos obligationibus suis non satisfaciens : nam quò altior gradus, eò profundior casus. - - Sanè non effugiet inferni poenas in profundo abyssi, sub omnium laicorum pedibus, Sacerdos teporis confirmati reus, quo solo nomine tum sibi, tum aliis nocumenta infert multò gravissima.

Quis horror, quæ miseria, vel periculum remotum adiisse hujus nigerrimæ infelicitatis! - Et quoties incautus adivi ? - - Pedem refero, mi DEUS! Hanc pestem fugio : Tibi adhæreo. - - O quàm gloriosus est in divitiis suis Sacerdos fidelis! Quàm miserabilis in egestate sua Sacerdos infidelis!

Actus ultiores horroris, desiderii, doloris & propositi in silentio continuantur, fitque reflexio seria, quousque forsan apud nos jam irrepserint teporis miserrima initia, præsertim in precibus persolvendis.

DIES

DIES SECUNDA.

Consideratio III.

Sacerdos fervens & tepidus animarum curam gerentes observantur, & discriminantur.

Divinæ gloriæ, ac salutis animarum zelo sanctè flagrat Sacerdos bonus: friget utrinque Sacerdos tepidus. Primi beatos ardores, dein secundi miserrimos algores inspiciamus.

Punctum I.

Sacerdotis boni zelus ardens consideratur.

Reputans secum ipso Sacerdos bonus, quantum DEO suo debeat, sive ut creatura, sive ut homo, & quàm maximè ut Sacerdos, Divinæ gloriæ zelum identidem in se suscitatur. Dùmque considerat Aulicos terrenos Principi alacriter famulantes, & illius honori ubique consulentes, nobilissimum ignem concipit, quo pulcherrimè flagrat. Cùm verò intelligit, Divinis honoribus consulere se aliter non

E4 , posse,

posse, nisi animarum salutem procurando, *primò* quidem cognoscere studet, quanti sit anima hominis : *Secundò*, quanti steterit : *Tertiò*, qualis æternum sit futura : *Quartò*, quid Christus laborum ac dolorum pro anima suscepit? sic ergo secum fervens Sacerdos : hominis anima DEI mei perfectissima in terris imago est, substantia spiritualis, rationalis & immortalis, in qua Divinæ perfectiones maximè relucet : Præstantissimum Verbi DEI opus, in quod omne ejus studium confertur. Jesu Christi sanguis illius pretium est, tantumque valet, quantum DEus Incarnatus. Dein hominis anima vel æternum beata erit cum DEO suo, si salutem obtineat, vel infelicissima, si pereat. Et quid non præstitit in bonum animæ meæ piissimus Redemptor? (a) *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Quid igitur retribuam Domino? Nesciat limites gratus animus! Dare quidem nil possum; sed animas dilectas, tantò salvatas pretiò juvare possum: nulli ergo tanta in re parcendum labori.

His luminibus instructus quid non agit Sacerdos fervens? Continuo secum reputat gregis sui necessitates. In hac domo, inquit, magnum frigus habitat, quod pellendum: In ædibus illis scandala sunt, quibus obnitendum: ibi dissidia, quibus succurrendum: alibi pericula, quibus obviandum. Ad

(a) *Gal. 2. 20.*

Ad rem Divinam illi adultiores urgendi : ad doctrinæ Christianæ frequentationem juniores aptè compellendi , scholæ visitandæ &c. Rationes dein secum init , ac vias optimas disquirat , ut medicinam afferre malis omnibus possit , manumque operi strenuè admoveat. - - Agit per semetipsum, quantum potest, & quantum sacerdotalis prudentia permittit : Instruit & exhortatur publicè ac privatim , paternè admonet , instat , urget , obsecrat in omni patientia & doctrina. - - Plurimum desudat in sacro tribunali , ubi & plurimum prodest. Aliàs monet superiores , DEum ferventer orat , sese humiliat , ubi difficultates occurrunt, quibus superandis par esse non potest. Quòd si verò incassum subin recidant omnia , dolet , gemit , affligitur , & reparare factas DEO injurias pro viribus satagit , non ignarus , quid olim Propheta de sanctis Ecclesiæ temporibus sit vaticinatus : (a) *Inter vestibulum & Altare plorabunt Sacerdotes Ministri Domini , & dicent , parce Domine , parce populo tuo !* - - Correctio autem cùm adhibenda est , vinum oleo miscet , animumque paternum moderatæ severitati comitem adjungit. Stat firmus contra vitia tanquam piè severus Pater, dum errantes tenerè diligit ut Mater : Amat , quos increpat ; sollicitè fovet , quorum vulnera tractat.

E 5

Ut

(a) Joël. 2.

Ut paucis complectamur omnia 1. Zelo flagrat puro, & à propriis commodis alieno: non sibi laborat, sed Domino suo, cui animas lucrari satagit. 2. Zelo ardet simplici, sine acceptione personarum: animas quærit; hinc tanti apud ipsum est anima pauperis, ac divitis. Quòd si tamen discrimen aliquod subinde faciendum, animabus maximè indigis primò succurrit. 3. Zelo utitur discreto & prudente: tempori servit, loco & personis, quibus aptare se novit, ut amplius fructificet: Silet quandoque ad tempus, ut opportuniùs paulò post loquatur: cedit suaviter ac dissimulat, cum opus est, ut efficacius postmodum agat: fit omnibus omnia, ut omnes faciat salvos. 4. Zelò agitur forti, generoso, indefesso, & murum se opponit pro Domo DEI. Quoscunque bolos, rusticitates, ingrattudines heroicè concoquit: tepidorum acerbis crises sustinet invictus: labores etiam maximos athleticè tolerat. - - Ut autem cum fructu labore, semetipsum primò & præ omnibus curat: propriæ perfectioni constanter invigilat: sanctæ cum DEO conjunctioni perpetuò studet, bene gnarus, nihil posse instrumentum, nisi artificis manui probè aptatum.

Aliud non minimum zeli Sacerdotalis Argumentum breviter adhuc inspicere lubet. Adeamus templum, quod curæ boni Pastoris subest, & videbimus signum aliud fervoris
ac

ac zeli manifestum, quod illis Prophetæ verbis continetur : (a) *Domine, dilexi decorem Domus tuæ !* Templi ergo nitorem & convenientem ornatum cordi semper habet pii Sacerdotis zelus : mavult ipsemet carere, quàm ut DEI domus egeat : de suo necessaria curat, ubi sufficientes redditus illa non habet. Sacræ supellectilis munditiem ante omnia studiosè curat : sordes & inquinamenta neque in animabus sibi creditis, neque in templo suo unquam dissimulat. Talis est Sacerdotis boni zelus nobilissimus.

Punctum II.

Sacerdotis tepidi zelus aut nullus, aut præposterus.

E Diametro contrarius est Sacerdoti fervido Sacerdos tepidus : intelligere nec vult, nec curat animarum pretium, nobilitatem, æternam sortem, susceptos illarum causâ immensos à DEI Filio labores, atque hinc torpore infelici languet. (b) *Quæ sua sunt, querit, non quæ Jesu Christi.* Sive igitur in grege Dominico sint oves infirmæ, morbidæ, macilentæ, sive non sint, parum id curat Sacerdos mercenarius, non pastor : seu lupo rapiat oves, seu non rapiat, modicum ille angitur. - - Ulteriùs Verbi

(a) *Psal. 83.* (b) *Phil. 2. 21.*

Verbi Divini pabulum vel non distribuit, aut malè distribuit, sine præparatione, sine fervore, sine unctiōe: Quare nec docet, nec movet; sed aërem verberat, est velut (a) *as sonans, aut cymbalum tinniens*, quia charitatem non habet. - Catecheses quoque malè instituit, & facilè omittit: seu veniant ad eas parvuli, seu non veniant; sive discant necessaria, sive non discant, perinde ipsi est. - Si quid supererogatorium in animarum cura subin agendum esset, rejicit illud Sacerdos tepidus: Ad ista non obligor, ait, viderint illi, quorum interest: nihil innovandum, nihil successoribus præjudicandum: non admittit magnos labores tenue beneficium: satis prædico, & viam ostendo; si quis fructum hinc facere nolit, parum ad me. Heu! qualis hic zelus? Quàm sordidus hic cum DEO, cum JESU Christo, cum Ecclesia mercandi modus! Quasi verò modum aut mensuram habere posset, vel deberet Pastoralis, & Sacerdotalis zelus: Quasi verò non teneretur Pastor omni meliori modo gregi prodesse: Quasi verò nimium quid fieri posset, ubi de JESU Christi gloria, & animarum salute agitur! - Illis Pastoribus annumeratur Sacerdos tepidus, quos severè increpat Ezechiel Propheta: (b) *Va Pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos! Quod infirmum fuit, non consolidastis, & quod agrotum, non sanastis: quod confractum est, non alli-*

(a) 1. Cor. 13. (b) c. 34.

alligastis, & quod abjectum est, non reduxistis, & quod periërat, non quaesistis; sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia: Et dispersæ sunt oves meæ, eò quòd non esset Pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. - - Speculatores ejus cæci omnes, ait de hujusmodi Sacerdotibus Isaias, (a) Nesciërunt universi: Canes muti, non valentes latrare; videntes vana, dormientes & amantes somnia.

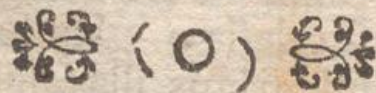
Si denique zelum etiam nonnullum habeat Sacerdos tepidus, ut plurimum præposterus erit: zelo utetur amaro, indiscreto, impetuoso, non secundum scientiam, non secundum charitatem. Tonabit è cathedra: strepitabit cum sonitu adversum scelera, nullum tamen horum emendabit, quia percutit, sed non sanat: Vulnerat quidem, sed vulnera neque fovet, neque alligat.

Cæterum utinam non essent & alii sive in Clero sæculari, sive in regulari Sacerdotes quàm plurimi, quos parum tangit desolatus Ecclesiæ status! Mille peccata committuntur in publico, & centum millia in occulto, ridebunt interim illi, & cuticulam curabunt, parum solliciti de graviter læsa Numinis gloria, de animarum strage, de orbitate lugentis Ecclesiæ. Unde verò desolatio tanta? Unde frigus illætabile? Salutem propriam videlicet non curat Sacerdos tepidus: quomodo alienam curabit? Qui
sibi

(a) c. 46. 10.

sibi nequam, cui bonus? Nulla apud ipsum sacra meditatio, hinc nulla Iesu Christi notitia, nullus amor, nulla æstimatio, nullus fervor.

Cùm verò sordes in anima propria diffi-
mulet, quomodo decorem Domus DEI
curæ habebit? Vel ex inspecto ejus tem-
plo zeli expertem ac tepidum deprehende-
mus. Videbimus Sacram supellectilem ma-
lè ordinatam, paramenta lacera & obsoleta,
lintheamina sacra immunda, utinam non
fordida sæpe ac semiputrida! Videbimus
cum stomacho in Domo DEI pulveres,
sordes, araneorum telas, pædorem &
squalorem. Templi paupertatem obten-
det equidem: verum studiò ignorare cu-
pit, quid hac in parte agant ferventiores.
Ipse piaculo duceret vel obolum de suo in
sacra expendere, liberalis cæteroquin ve-
stiarum proprii, mensæ propriæ, cellæ vina-
riæ, ac similium curator. Vah quanta
rursus inter Sacerdotem utrumque diversi-
tas! Quantus hinc zeli Sacerdotalis
ardor! Quàm torpidus illinc &
mæstus algor!

MEDITATIO III.

Sacerdos fervens potens in opere

& sermone. Luc. 24. Lucerna ardens & lucens Joan.

§. Sacerdos tepidus, infirmus & imbecillis, 1. Cor.

II. Caligo & tenebrae. Act. 13.

P*Palud. 1.* Sacerdotem ferventem contemplamur ceu beneficium sidus, quod influxu benigno & efficaci terris mirifice prodest. Contrà Sacerdotem tepidum intuemur velut basiliscum, pestiferi teporis & mali exempli venenò turgidum, valdeque perniciosum.

Pralud. 2. Divine Spiritus ! da intelligere Sacerdotis boni miras utilitates, quibus toti mundo prodest : da simul capere ingentia damna, quibus Sacerdos malus rempublicam mactat & affligit, ut primi vestigia legam ; secundi horridos excessus devitem.

Potens in opere & sermone est Sacerdos fervens ; potens precibus ; potens vitæ exemplo : atque hinc ubique prodest : vitia corrigit, mores emendat, virtutes inserit, animas lucratur, cœlum exhilarat, Ecclesiam recreat, ingentem DEO gloriam conciliat. Inde quadruplex emolumentum nascitur, quod sollicitè inspiciendum.

Pun.

Punctum I.

*Emolumentum quadruplex, quo
toti mundo potenter succurrit pius Sacerdos.*

E*molumentum 1.* Sibi primò ac præ cæteris prodest Sacerdos bonus. Nam diligenti DEum omnia cooperantur in bonum. Quidquid cogitat, quidquid loquitur, quidquid agit & desiderat, fructum vitæ æternæ primò quidem sibi, dein & aliis pretiosè germinat. - - Qua mensura DEI gloriam promovet, animasque juvat, eâdem & sibi prodest. Illud planè mirum, & certum, quòd ipsa quoque peccata sua illi profint, unde semper redditur humilior, cautior, atque ferventior. Hinc perpetua animi serenitas, pax imperturbabilis, robur invictum.

Emolumentum 2. Prodest gregi suo, prodest mirificè charis oviculis Sacerdos fervens, utpote quas ipse amat, & à quibus vicissim amatur. Prodest illis verbò: prodest exemplò, precum suffragiò, fideli præfidiò, impensò labore ac solatio. - - Gregem sub ejus cura vegetum & sanum nemo absque singulari animi voluptate inspiciat. Puerorum & puellarum in templis præsertim modestia, juniorum reverentia, seniorum Christiana pietas, virginum verecundia, mulierum tenera in res sacras propensio

sio abunde nobis loquetur, quali gaudeant Pastore. - - Quis cum solatio non videat ætatis teneræ in rebus fidei exponendis dexteritatem, auctoritatem in Sacramentis frequentandis sedulitatem, in confessione sacra peragenda exactam methodum, omniumque in rebus Divinis plenam reverentiâ pietatem? Unde verò hæc vineæ florentis ubertas? Unde tam lætus gregis Dominici aspectus? Sacerdos fervens, potens in opere & sermone, cœlesti benedictione roboratus facit, ut DEI Mandata sanctè à suis custodiantur, flagella quævis arceantur, & ager Dominicus fervore Sacerdotali cultus fructum sexagesimum, nonagesimum, imò & centesimum afferat. Noli timere, Sacerdos sancte! (a) *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit Tabernaculo tuo.* - - Non te tuosque vastabit inimica grando: non ferient bellorum incurfus: non depascet ærugo vel tineæ: propter te benedicet Dominus populo suo in pace: propter te agris benedicet ac jumentis.

Emolumentum 3. Prodest toti Ecclesiæ, quam fulcit ut columna: quam virtutum & doctrinæ radiis illuminat, labore indefesso auget, ac filiorum cœlesti progenie fecundatam lætificat. - - Sacerdotes boni quantum omni tempore profuerunt! Quò loco essent res tuæ, chara Germania, dilecta

F

(a) *Psal.* 90.

lecta patria ! nisi sanctum Evangelii lumen Sacerdotes fervidi, Bonifacius, Rupertus, Gallus, Magnus, Fridolinus labore Apostolico tibi attulissent ? Vos, Sacerdotes sancti, veteres harum regionum nostrarum incolas feroces, rudes, barbaros cicurastis, in agnos commutastis, Jesu Christo adduxistis ! Nulli parcentes labori, nulla barbarie absteriti hasce Provincias, unaque nos omnes suavi Christi jugo subdidistis ! Quid, amabò, futurum fuisset, si quis vestrum privatis potius commodis servire, quam Ecclesiæ totius utilitati prospicere voluisset ? Quot animarum millia fuissent peritura, quæ nunc fervor vester cœlo æternum asseruit ? Quo loco essent res nostræ, si cui vestrum decantata illa tepidorum nœnia in mentem venisset : non obligor ad tanta itinera, ad labores tantos, ac molestias circa hos barbaros exhauriendas !

Emolumentum 4. Prodest toti mundo, totique cœlo Sacerdos fervens, verè Pater ac delicia generis humani, benefici solis instar vivificans omnia, mundum velut alter Noë servans ab interitu, cum quo grande Salvatoris nomen partiri Salvator ipse non dedignatur. - - Lætis animarum manipulis cœlum quoque exhilarat, & supernis civibus auget. - - Soli duodecim Apostoli nunquid non Orbem universum Jesu Christo subjecerunt ? Singuli Regnis & Provinciis erudiendis suffecerunt. Quid
fi

si tepidi ac desides movere se noluisſent ? Quàm funeſta modò eſſet Orbis terrarum facies ? Si hodie dum ferventes deficerent Sacerdotum curæ, quò infelicitatis Chriſtianam rempublicam delabi oporteret ?

Punctum II.

*Grave nocumentum quadruplex,
quo toti mundo plurimum obest Sacerdos
tepidus.*

G*rave nocumentum* 1. Damnis tum poſitivis, tum negativis primò ſeipſum jugulat. Immenſis divitiis, omni gloria, omni ornatu, pace animi, beata cum Domino ſuo conſuetudine ſeipſum miſerrimè privat. - - Accedunt damna poſitiva, quibus ſortem ſuam omnem peſſumdat. - - Quot negligentias admittit, tot vulnera ſibi met infligit : tepore ſuo confirmato animæ facultates ſingulas graviffimè affligit : morbos totidem inveteratos, quot malas conſuetudines numerat. Quare infirmus admodum & imbecillis nihil efficit : apud DEum nihil poteſt ; quid enim poſſit, qui Omnipotenti eſt contrarius ? - - Apud proximum quid poterit infirmus verbò, quin & pernicioſus exemplò ?

Nocumentum grave 2. Gregi Dominico vehementer nocet Sacerdos tepidus. Quid

causæ, obsecro, quòd pressus gràvi peccatorum jugo luctum induat miser populus, & flagellis conteratur? Cur Virgines ejus squallidæ, & dispersi lapides Sanctuarii? Cur admodum rara in juvenibus innocentia, ætatem superans in pueris malitia: vicinos inter lites & jurgia, fraudes & usuræ, luxuria, injustitiæ, dirum frigus, vix ulla pietas? tot malorum causam tenemus Sacerdotem tepidum. Hic si ferveret, minuerentur in populo scelera & flagitia: sublatis porro criminum monstris refloresceret Christiana pietas: hac restitutâ cessarent calamitates publicæ, redirétque læta ubique serenitas, abundantia pacis, & universa benedictio. - - Dicemus intrepidè, Sacerdotem tepidum omnis infelicitatis funestam originem esse. Hinc grandines, sterilitates, bellorum vastationes, quibus infelices oviculæ, mali Pastoris vitiò, affliguntur. Sequimur hic magnum Gregorium, cujus hæc sunt gravissima verba: (a) „Quantò minus gladiò feriat, aspicitis: quibus quotidie percussionebus populus intereat, videtis. Cujus hoc nisi nostro Sacerdotum peccatò agitur? Et alibi: (b) dum nos competentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia cogitamus, peccata nostra barbaris viribus sociamus, & culpa nostra gladios hostium exacuit, qui vires Reipublicæ gravant. - - Profectò cùm tepet

(a) Hom. 17. in Evang. (b) l. 4. Ep. 32.

pet Sacerdos, tepet pariter & populus :
cùm dormitat Pastor, facilè disperguntur
oves. - - Gregem luridum, macilentum,
morbidum ubi videris, dic audacter, malum
huic præesse Pastorem. Sic ubi deprehen-
deris magnam ruditatem, fidem languidam,
vix ullam in templis reverentiam, petulan-
tem & garrulam pueritiam, immodestam
juventutem, expertes Christiani fervoris
adultiores, securè omnino istud iudicium
feres : Hic præest Sacerdos tepidus : hic
flagella & calamitates publicæ diu exesse non
poterunt.

Nocumentum grave 3. Toti Ecclesiæ nocet
tepidus Sacerdos, cùm sanctæ Matris Filios
ad interitum properare turmatim finit : Dum
vitæ negligentis exemplò & alios in eodem
secum tepore detinet : dum impedit, ne
fructificet Christi sanguis : cùm dæmonem
grassari liberè permittit. Quare Ecclesiam
non solùm ornamentò, solatiò, & fructuum
ubertate privat, sed & crudeliter persequi-
tur tanquam hostis internecinus. - - Quis,
amabò, facit, ut sanctam Matrem contemnant
Hæretici, vilipendant Catholici, & ludibrio
habeant Pseudopolitici ? Cur sua non am-
pliùs manet rebus sacratissimis æstimatio ac
reverentia : non ampliùs sua sanctis cere-
moniis gravitas ; non suus Divino sacrificio
honor ; & cur ipsum adeò Sacerdotium
redditur contemptibile ? Sacerdos tepidus
omnia dehonestat, suóque infando tepore

turpiter commaculat. Verissimè igitur de-
 nuo magnus Gregorius : (a) „ Nullum pu-
 „ to ab aliis hominibus majus præjudicium,
 „ quàm à Sacerdotibus tolerat DEUS, quan-
 „ do eos, quos ad aliorum correctionem
 „ posuit, dare de se exempla pravitatis
 „ cernit; quando ipsi peccamus, qui pecca-
 „ ta aliorum compescere debuimus.

Nocumentum grave 4. Universum terrarum
 orbem, cœlùmque ipsum præteritis sæculis
 miserrimè vastârunt Sacerdotes tepidi, &
 hodiedum immensis cladibus utrumque af-
 ficiunt. - - Sacerdos tepidus fuit Lutherus,
 & ex tepido sceleratus : Sacerdos luridus
 fuit Calvinus, in profundum malorum sen-
 sim delapsus : tepidi ac luridi Sacerdotes
 erant Hæresiarchæ ultimorum temporum
 plerique omnes, Hussius, Wicleffus,
 Zwinglius, Molinosius, Quesnellus, alii.
 Tepidi ac luridi Sacerdotes erant Hære-
 siarchæ primorum temporum, qui mundum
 subverterunt : tales fuêre Vigilantius, Arius,
 Nestorius, Pelagius, Eutyches, Donatus,
 Dioscorus, alii magnô numerô. Hæ Sa-
 cerdotum pestes quibus errorum monstris
 terras opplevêre ? Quot animarum myria-
 des perdidêre ? Quas vitiorum sordes abo-
 minandas invexêre ? - - Heu ! tepidi luridi-
 que Sacerdotes quantis stragibus Germa-
 niam nostram afflixêre ! Hi Sueciam totam,
 Daniam, Norwegiam, Saxoniam, Prus-
 siam,

(a) Hom. 17. in Luc. 10.

fiam, Pomeraniam, Belgium, Helvetiam, Franconiam, Sueviam nostram, vel extoto, vel magnam partem infelicitè pessumdedere. Quis absque summo animi mœrore videat tot Episcopatus extinctos, tot monasteria subversa, tot profanata templa, Regna integra & Provincias Hæresum dira caligine obvolutas? Possitne igitur sub sole inveniri aliquid pestilentius tepido Sacerdote?

Tepor infausste! quàm turpiter hucusque maculasti omnia! Sacerdotes tepidi non adeò multi quantas in Orbe strages ediderunt, & quantum porro nocebunt! - Beatissime fervor, bonorum omnium fons inexhaustus, quas tibi laudes dicamus! Sacerdotes fervidi, terrarum Principes, cœli benigna sidera, quantum vobis debemus! - - En! bona maxima per Sacerdotes, & mala quoque per Sacerdotes maxima mundo hætenus obvenêre. - - Quid nunc ego? Quorum numerum augere velim? - - Tu, Domine, viam iniquitatis, viam teporis longè fac à me! Utinam teterrimæ pestis initia nunquam admisissem! - - Juravi & statui custodire judicia justitiæ tuæ!

Pergitur tantisper in exercitio voluntatis cum reflexione seria, quantum fors ego nocuerim hætenus in domo DEI? Quid impostèrum agere velim? Quæ media mihi sint adhibenda? Colloquium denique ad Christum.

CONSIDERATIO IV.

Sacerdos fervens ac tepidus conversantes discernuntur.

Sacerdotis boni conversatio sanctè hilaris, ædificatione ac Spiritu JESU Christi plena fructus facit amplissimos: Sacerdotis tepidi conversatio vana, inutilis ac mundana; haud rarò scandalosa maximas edere strages consuevit: utramque sedulò examinemus.

Punctum I.

Sacerdotis boni conversatio sancta inspicitur.

Minimè tetricus aut morosus est in conversatione Sacerdos fervens: gravitati Sacerdotali sanctam hilaritatem ita temperare novit, ut omnibus sit acceptus, gravis nemini. Animi de seipso demissè sentientis modestia, aliorum sincera æstimatio, charitas non ficta, sermo minimè fucatus, nulla in verbis contentio faciunt, ut ubique sit gratus: facilè cedit omnibus, lædit neminem homo DEI mansuetus, mitis, ad obsequendum aliis semper

per paratus. - - Agens cum Sacerdotibus in vinea Domini sociis, profutura loquitur & vocationis sublimitati consentanea; modò de Verbi Divini prædicatione, modò de casuum conscientiae practica resolutione, de morum emendatione, de historia Ecclesiastica, & aliis hujusmodi, quibus vel DEI honor proferatur, vel animarum bono consulatur, vel animus piè exhilaretur. Quin & de sæcularibus negotiis, de rebus indifferentibus, vel domesticis non minùs aptè quàm sanctè suis temporibus differere novit. - - Agens cum sæcularibus verbum salutis in ore semper gerit, loquens de Regno DEI: modesta gravitate, paterno animo, sincera suavitate omnium sibi devincit animos, títque JESU Christi bonus odor in omni loco, & apud omnes. Hunc Dominum suum totus induere satagit, cujus in mundo conversantis magnum exemplar imitandum sibi proponit: DEI servum ac dispensatorem ubique se profitetur, (a) *Non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum: Sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem.* Conversatio sancta! Quoniam non potest mirificè non prodesse! Quoniam ornat statùs nostri celsitudinem! Quoniam insigniter DEI servum Sacerdotem commendat.

F 5

Pun-

(a) *ad Tit. I.*

Punctum II.

*Sacerdotis tepidi conversatio
mundana consideratur.*

Spiritum Christi non habet Sacerdos tepidus, quare carnem & mundum, non spiritum sapit illius conversatio: verbum sanum & irreprehensibile vix unquam in ore ipsius reperias. Nugatur, jocatur, in cachinnos solvitur, totus ad exteriora diffunditur, parum memor, quid dicat Bernardus: (a) *Nugæ inter sæculares sunt nugæ, in ore autem Sacerdotis blasphemiæ.* - - Vix ullus unquam tepido Sacerdoti de DEO, de Divinis, de salute, vel de vita ritè instituenda sermo: de culina potius, de ciborum condimentis, de vini pretio & sapore singulari facundia differere amabit. Aliàs miscebit quadrata rotundis: vana, otiosa, inutilia proferet absque modo & mensura: charitatis immemor alios traducet, proscindet, fugillabit, præsertim ferventiores, quorum inculpatores mores tacitam suæ laxitatis correctionem non abs re interpretabitur. - - Inter sæculares porro agentem à sæcularibus vix discernas, quin laicorum permultos inveneris ipso meliores, & magis compositos. - - Vix ullam in con-
ver-

(a) l. 2. de Confid. c. 15.

versatione observabit sensuum custodiam : uti linguæ , ita & oculis omnem indulgebit licentiam , quos in objecta quævis non sine periculo , sæpe cum scandalo conjiciet. Utinam non effutiret subin talia , quæ statûs sanctitati maximè adversantur ! Utinam sibi & aliis animæ vulnera nimium profunda quandoque non infligeret ! - - Sed qualem denique auctoritatem sibi conciliabit sedens in popinis , præsertim ubi potus liberalior aut linguam , aut mentem nonnihil læserit ? Quem fructum ferent illius verba è pulpito , ubi paulò prius excesserit in vino ? Quomodo prodesse poterit , qui ab iis meritò vilipenditur , quibus prodesse deberet ? - - Heu quàm indigna Sacerdote conversatio , quæ inter pocula , in loco publico , inter compositantes laicos instituitur ! Qalis hinc sanctissimi statûs æstimatio ; imò quale opprobrium ! Sacerdos fervens , nî vehementer fallor , temporis fallendi , potûs , aut conversationis gratiâ nunquam profectò adibit popinas ; sed has cane pejus & angue aversabitur.

Quantum nunc discrimen inter utramque conversationem ! Prodest mirificè una , gravissimè nocet altera : ædificat prior , destruit posterior : sanat illa , & recreat ; occidit ista & vulnerat : ornat una & extollit statûs sanctissimi dignitatem , quam altera deprimit & ludibrio exponit. Simus nos , Domine , semper Filii tui bonus Odor , ut
con-

conversatio nostra sit Apostolica, verèque Sacerdotalis, in ædificationem, non in destructionem! Amen.

MEDITATIO IV.

Sacerdos fervens rectus corde.

Psal. 31. *Verus Israëlita, in quo dolus non est.*

Joan. 1. *Sacerdos tepidus, hypocrita, scriba, Phariseus, sepulchrum dealbatum.*

Matth. 23.

P*ralud. 1.* Effingitur hinc in animo Sacerdotis pii ac ferventis species, quàm fieri queat formosissima, sub schemate palmæ florentis, lilii candentis, rosæ vernantis, serenissimi solis, aut templi ad omnem decorem splendide compositi: Effingitur istinc sepulchri dealbati species, quod intus omni horrore, fanie ac foetore est plenum.

Pralud. 2. Fili Virginis speciose formâ, omnis rectitudinis norma, sanctique decoris principium! Da intelligere & intelligendo quærere tibi placentem statûs nostri pulchritudinem.

Punctum I.

*Sacerdotis boni decor quadruplex
lectissimæ pulchritudinis.*

D*ecor 1.* Sacerdos rectus corde (a) *germinabit sicut lilium.* Volens proponere Servator eximiæ pulchritudinis symbolum,
(a) Osee 14. 6. lilia

lilia designavit : (a) *Cosiderate lilia agri - -*
Dico autem vobis , quoniam nec Salomon in omni
gloria sua coopertus est , sicut unum ex istis. Non
tortuosa , non curva , sed recta exurgunt
lilia , maiestate non minùs quàm decore
amœnissimo conspicua. - - En hìc symbo-
lum Sacerdotis boni ! candida illi mens erga
DEum & Superos ; candida quoque erga
proximos. Qualis exteriùs , talis & inte-
riùs , absque fūco , sine assentatione , procul
à sæculari astutia : simplicitas illi columbina
cœlesti prudentiæ iuncta : semitæ ipsius
rectæ ; (b) *Nam iustum deduxit Dominus per*
vias rectas : Recta illius cogitatio , sermo re-
ctus , recta consilia & iusta sunt opera ; re-
ctissimo enim Domini spiritu reguntur uni-
versa : nihil hìc distortum , & curvum ni-
hil ; sed plena venustatis singula , quia sum-
mæ rectitudini consentanea.

Decor 2. Sacerdos fervens (c) *quasi flos*
rosarum in diebus vernis. Amœnissimè rubet
pretiosa JESU Christi charitate , quæ omnium
electorum , præcipuè verò Sacerdotum mi-
nimè dubia , & maximè illustris nota est.
Pulchrè sic rubuit , qui dixit : *Charitas Chri-*
sti urget nos. Tolle beatam hanc charitatem ,
& omnem cœli terræque pulchritudinem
uno quasi ictu sustuleris : sine hac non ru-
tilabit ampliùs præfulgens Apostolorum cho-
rus , evanescet Prophetarum laudabilis nu-
merus,

(a) *Matth. 6. 28. 29.* (b) *Sap. 10.* (c)
Eccli 5c. 8.

merus, candidatus Martyrum disparebit exercitus, & omnis Ecclesiæ decor simul peribit. - - Hæc purpura tua, Sacerdos Altissimi, qua splendide indueris: hæc pulchritudo tua lectissima, Jesum diligere, quam nec tempus absomit, nec tinea demolitur; dignissima sanè, quæ Regis æterni palatii perpetuò asseratur.

Decor 3. Splendet formosus ut sol Sacerdos noster; namque (a) *fulgebunt iusti sicut sol in conspectu Dei.* - - Absque sole illuminante mortua est omnis pulchritudo: absente hoc siderum principe nullus est florum decor, nulla hortorum amœnitas, nullus auri & gemmarum splendor. Ut primum verò adfuerit, reviviscit omnis pulchritudo: rident mox horti, rutilant prata, respirant agri, lætitiâ & decorem induunt universa. - - At pii Sacerdotis animus cœlesti sapientiâ instructus sole speciosior est. Quanta hinc lucis amœnissimæ pulchritudo vel ex hoc solum, quòd eminentem Jesu Christi scientiam possidet ut propriam, qua unice gloriabatur gentium Doctor. Quantus verò hinc confurgit vivæ Fidei decor & majestas, quæ sibi aliisque illuminandis abunde sufficiat! lucida ergo ipsius conscientia, lucidæ animi facultates, lucidæ actiones: sed & fermo lucidus, vitæque tenor mirabiliter omnes illuminans, qui ad Sacerdotem Jesu Christi servum propius accesserint. - - Quin &

(a) *Matth. 13. 43.*

& solis instar spurcissimas conscientiarum cloacas inoffensus pertransit, nullô aut puri luminis, aut pulchritudinis suæ detrimento. - - Super altitudines nubium in excelsis ambulans, ad humilia nihilominus se demittit, cum variam virtutum formam miræ fecunditate inferioribus aspirat, & efformare pulcherrimam Jesu Christi speciem in suorum mentibus perpetuò allaborat.

Decor 4. Templum gloriæ Domini est Sacerdos Christi charitate fervens. Salomonis illud nobile templum divitiis, magnitudine, structura, pulchritudine inter prima mundi prodigia censebatur: sed multum eminet Sacerdos bonus super omnem templi hujus admirabilis magnificentiam. Jesus Christus DEus ac Dominus noster hinc perpetuò adoratur: ascendit hinc semper fumus aromatum de manu Angelici Sacerdotis: sacrificia & holocausta hinc nunquam deficiunt. - - Structura templi nobilissima est, pro fundamento habens summum lapidem angularem Jesum Christum: Omnis ornatus pretiosissimus, virtutum elegantissimi ordines, maxima Incarnati Verbi mysteria vivis coloribus adumbrata, Filii DEI mores cælaturæ instar ubique expressi templum constituunt foris & intus nitidum, splendore ineffabili ac pulchritudine admirandum.

PUN-

Punctum II.

Sacerdotis tepidi quadruplex deformitas, & monstrosa combinatio.

Deformitas, seu monstrosa combinatio prima externa alicujus sanctitatis cum interna morum corruptione. Quis sanctum non dicat Sacerdotem quantumvis tepidum, si exterius consideretur sacras vestes indutus, ad aram stans, sanctissima quæque proferens, corpus Dominicum manibus tenens, ori admovens & intra se sumens? Quid agi sanctius possit? Verum quia sanctitas interior minimè respondet, hypocrita, scriba, Phariseus, & sepulchrum dealbatum Sacerdos tepidus meritò vocatur. - - Nemo est, in quem mitissimus aliàs Servator acerbius inductus, præterquam in scribas & Phariseos, quia mendaces hypocritæ erant: (a) *Va vobis scribæ & Pharisei hypocritæ!* Homines religiosi videri volebant: Divinæ legis zelum profitebantur, erantque revera invidi, charitatis expertes, avari, dolosi, superbi, DEI Filio per omnia contrarii. Onera gravia populo imponebant, quæ ipsi nec digito attingere sustinebant: festucam in oculo fratris videbant, trabem in proprio non videbant: Filii DEI facta sanctissima sugillabant, nec pati poterant publicos honores, quos illi populus

(a) *Matth. 23.*

pulus ob vitæ integritatem & signorum frequentiam deferebat. Mendacem hanc religionem hominum, nonnullam probitatem exterius profitentium, & ab interiori sanctitate quàm maximè alienorum ita oderat veritatis amator Dominus, ut maximos etiam peccatores delicta sua confitentes paternè reciperet; hosce autem simulatores & hypocritas nunquam nisi severè increpitos à se dimitteret. *Cæcos* appellabat, & *duces cæcorum*: væ multiplex ipsis intentabat: sepulchra dealbata vocitabat, ut vel ipsa severitas corrigeret, quos nulla benignitas, nulla beneficia, nullaque prodigia emendabant. Sacerdotem tepidum vivis coloribus hinc adumbratum videmus. Scriba, Phariseus, hypocrita est, JESU Christo DEI Filio summè exosus, quia diligit vanitatem, & quærit mendacium. Mentitur hominem spirituales, cùm sit carnalis & sensualis: exteriori quadam specie sanctitatis decipit, cùm tamen animum circumferat vitiorum sordibus foedè inquinatum: virtutem verbis commendat, quam factis negat: stans ad aras JESU Christi frater, amicus & minister videri possit, cui tamen per omnia est contrarius: loquens è cathedra sanctæ Legis doctorem se simulat, quam ipse nec amat, nec observat, Phariseus cæcus sibimet blandiens, seipsum palrans, alios contemnens, festucas minimas in oculo fratris videns & trabes prægrandes teporis, desidiæ, avaritiæ,

tia in oculo proprio non videns. Sed vae tibi Sacerdos hypocrita, qui sanctitatem habitu exteriori mentiris! Nec DEum, nec homines decipis: Ille te novit, & isti te nōrunt; teipsum verò miserrimè decipis. Dicis tu equidem: (a) *Dives sum, & locupletatus, & nullius egeo*: Non sum sicut ceteri hominum; in Sacerdotalis fastigii sublimitate consisto, & nescis, quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Et nescis, quia tu es sepulchrum dealbatum, quo nomine te, tuique similes hypocritas Magister divinus compellavit. Vah! sepulchrum dealbatum, quod foris quidem apparet nitidum, sed intus cadaveris putridi ac foetentis spurcicias, vermes, faniem, & abominandum horrorem concludit. Potestne aliquid esse detestabilius huiusmodi sepulchro? Sed potestne aliquid cogitari monstrosius Sacerdote pharisæo & hypocrita?

Deformitas & monstrosa combinatio secunda lucis cum tenebris In pleno meridie apertis oculis nihil videt tepidus Sacerdos, infelix noctua. Lucidissimo soli expositus vivit, nec tamen illuminatur: lucernam manibus præfert, veritates Evangelicas novit, & tamen ad singulos passus offendit, cespitat, impingit. - Videt, sentit, experitur quotidiana JESU Christi circa se beneficia, magnitudinem, amabilitatem, prodigia; & quasi

(a) Apoc. 3.

quasi nec videret, nec sentiret, nihil iis movetur, saxo durior, belluam ferocior. In sole meridiano (a) *Via ipsius tenebrae & lubricum*, ita ut videns non videat, & intelligens non cognoscat. Poenales coecitates haec sunt juxta magnum Augustinum, quae faciunt, ut neque viam suam, neque terminum norit, ad quem properat: poenales coecitates nimis metuendae, quas infaustus tepor, & mala voluntas parturit. Heu! non nosse te, Divina lux: habere te praesentem, nec ullum ex praesentia fructum capere; sed damnis & aerumnis mactari, quid nisi reprobationis aeternae luctuosum sit argumentum?

Deformitas, & monstrosa combinatio tertia cibi Regii cum languore pessimo Comedit Sacerdos tepidus, & non saturatur: cibus illius optimus, & non roboratur. Mensa illius Regia, & panis pinguis, unde vitam abundantius habent genuini Ecclesiae Filii: verum ipse quotidie comedens languet, viribus destituitur; luridus, pallidus & macilentus vix ossibus haeret, ad quemvis impulsus facile sternendus. - - Immortalitatis pharmacum quotidie sumit Sacerdos teporis amicus, quin tamen unquam istud ei profit: quid hinc statuendum, nisi morbo insana-bili eundem laborare? Videbis in magno hoc aegroto eandem semper spiritualem nauseam, idem frigus, eandem lapsuum frequentiam;

G 2

ind

(a) *Psal. 34.*

inò augescentem indies facultatum stuporem : quid inde concludendum , nisi desperatam esse hominis salutem , cui remedia efficacissima non ampliùs proficiant ?

Deformitas & monstrosa combinatio quarta, funesti frigoris cum igne luculento. Salamandram animal uti aspectu horridum, ita & frigidissimum in mediis ignibus nunquam calefieri Scriptores perhibent. Divinæ charitatis incendiis quotidie propinquat tepidus Sacerdos, ad aras præsertim accedens, quin tamen vel modicùm calefiat : quantâ noxi humoris copiâ oportebit ipsum redundare ? Quid nisi mors certa expectetur, ubi calor vitalis hominem destituerit ? - - Diabolicum portentum ! Sanctissima quæque assiduò tractare, & nihil inde sanctitatis haurire - divitiis undequaque affluere, & quovis mendicabulo magis egere : cum Jesu Christo ferè constanter occupari, & nihil cum ipso habere commune : monstrosa prodigia hæc sunt, & reprobationis deformes notæ. - - Chymæra est Sacerdos tepidus : Sacerdos, non Sacerdos : homo, non homo : apertis oculis nihil videns : arbor autumnalis, infructuosa, bis mortua, quamvis pretiosè culta.

Quis nunc statum Sacerdotis tepidi pessimum non dicat ? Quid pejus malo incurabili ? Quid magis incurabile quàm ægritudo, quæ non agnoscitur ? - - (a) Utinam frigidus esses, aut calidus dictum est Sacerdoti nec frigido, nec calido : sed quia tepidus es,

(a) Apoc. 3,

incipiam

incipiam te evomere ex ore meo. Frigidum quasi mavult DEI Filius, quàm tepidum: facilius tolerat hostem apertum, quàm domesticum proditorem. - - Conversi sunt publicani & peccatores: Pharisaorum nemo est conversus. Latro in cruce ob flagitia pendens sanctificatur: Judas Sacerdos inter summæ Sanctitatis consortia in diabolum mutatur. - - Væ Sacerdoti tepido! væ magno hypocritæ! væ Jesu Christi adversario! Jocaris & nugaris cum DEO, Sacerdos miser! hæc summa malitia, & hinc perditio tua. Fateris, omnem honorem, & amorem debere te Regi tuo, quem instar servi ac mancipii obsequio lurido vilipendis: sed nōne hoc est cum suprema Majestate petulanter ludere? Statûs tui celsitudinem & obligationes gravissimas agnoscis, & stertis, ac nugaris! execrando tepore sacratissima quæque commaculas, & parum curas, ac si nihil admodum fecisses mali: quid tandem erit summo DEO protervè illudere, potentiam contemnere, ultrices pœnas negligere, venturum Judicem ridere, si tu illum observas, colis & honoras?

Sacerdos sancte ac fervens, decore nimis! O lilium, palma, rosa, lucidissime sol, templum gloriæ Domini speciosum! de te Spiritus sanctus gloriose dixit: (a) *Confessio & pulchritudo in conspectu ejus; Sanctitas & magnificentia in sanctificatione ejus.* Ita est: candida vitæ

G 3

recti-

(a) *Psal. 95.*

rectitudo, species & pulchritudo tua : hæc eadem magnifica & minimè vulgaris sanctificatio tua. Cor rectum, quis te non suspiciat ! cor pravum & dolosum Sacerdotis hypocritæ, quis te non horreat ! Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis !

Actibus voluntatis ulterius insistitur per incensæ desideria, & seriam voluntatem vitæ ferventis

DIES TERTIA.

Consideratio V.

Sacerdos fervens & tepidus temporalia curantes observantur.

PRior sanctam temporalium curam gerit, & ob fines sanctos : posterior malè, ob fines malos & inordinatos œconomiam regit. Pecuniarum contemptu primus ædificat, & facit mirabilia in vita sua : destruit alter, & vitam scelestam ducit.

Punctum I.

Sanctè, ob fines sanctos rem domesticam curat Sacerdos fervens.

I. **O**Rdine congruo & tempore opportuno rem domesticam curat fervens Sacerdos : horas diei meliores, videlicet matutinas, DEO, perfectioni propriæ, sacrisque studiis plerumque consecrat : pomeridianæ

ridianæ sequiores temporalibus addicuntur. Ordinatè laborem hunc suscipit absque affectu inordinato : diligenter annotat, quæ sunt scripto mandanda. Accuratus cæteroquin, non sordidus maximè cavet, ne in re adeò delicata cuiquam offendiculum ponat, suumque ministerium reddat contemptibile, aut infructuosum. Quare animo sublimi transitoria hæc spernens, eò usque tantum curam illorum admittit, quousque DEI honor & animarum salus id exigit. Singulari prudentia sibi opus esse intelligit, ne vel per defectum hic peccet, aut per excessum : ut neque prodigus sit, neque avarus, sed genuinum virtutis medium feliciter attingat. Hinc damnis & iacturis, quas impedire non potuit, nunquam inordinatè affligitur, uti nec bono rei domesticæ statu inordinatè lætatur. Gratias DEO semper agens, plenè fidit, seque committit illius providentiæ gubernandum.

2. Fine optimo rem domesticam iterum curat fervens Sacerdos, ut egenos adjuvet, templi condecentem ornatum promoveat, DEI gloriæ & animarum bono ubique consulat, seu vivus, seu mortuus. Qua quidem ratione Apostolorum gloriosus imitator illud consequitur, ut in ipsum quoque cadat illud sapientis : (a) *Beatus vir, qui inventus est sine macula, & qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.* Et hac quidem adeò sancta tem-

G 4

pora-

(a) *Eccli. 31.*

poralium cura omnem à DEO benedictionem consequitur, atque in hominum quoque memoria æternum vivet: *In memoria æterna erit iustus.* Psal. 111.

Punctum II.

Sacerdos tepidus rei domesticæ præposterus curator.

1. **C**Urarum partem præcipuam Sacerdos tepidus rei domesticæ impendit: pecunias corradit: stabulis, horreïs, bovis, equis invigilat, cum sæcularium scandalo, stomacho, & non minùs propriæ personæ, quàm Sacerdotalis ministerii contemptu. Nihil revera contemptibilius esse potest avaro, & temporalibus immerso Clerico; nam si (4) *avaro nihil scelestius* juxta Sapientem, licèt fuerit sæcularis, quid de Sacerdote hujus criminis reo dicendum erit? Judas Apostolus & Sacerdos avarus ad ipsum deicidium, inter scelera maximum, pecuniæ amore impulsus est, in desperationis barathrum postea delapsus. Judæ proditoris avari fratrem ac socium se profitetur Sacerdos rei domesticæ curator præposterus, cujus animum graphicè depingit Chrysostomus his verbis: (b) „ Si volueris „ animam hominis aurum amanti intueri, „ invenies eam ut vestimentum à decem „ millibus vermium corrosum, perforatum „ undique à solitudinibus, & à peccatis putrefactum, & ærugine plenum. Sed

(4) Eccl. 10. (b) Hom. 27. in Matt.

Sed non modò animam circumfert Sacerdos extepido avarus pessimè affectam, verùm & istud accedit grande malum, quòd fructum facere non possit. Quomodo enim fructum faciet, qui ob tenacitatem ac sorditiem ubique est exosus? Qui DEum faventem habebit, qui Mammonæ turpiter servit? Namque aurium tenus in hæc temporalia demersus, DEI, salutis propriæ, & alienæ prorsus obliviscitur: primæ exigilantis cogitationes mox œconomiam spectant: occurrunt eadem sub sacro, sub horis, sub studio, hominèmq; totum occupant cum gravissimo Sacerdotalium obligationū detrimento. Unde verò tantum malum? Iesu Christi (a) *divitias investigabiles* miser Sacerdos ignorat; hinc rerum sacrarum nausea, tepor, pecuniæ amor, & avaritia, quæ est idolorum servitus. Ex infelici hoc fonte prorumpunt mille impatientiæ, exortationes, blasphemiæ, rixæ, contentiones, & non rarò patentes iniustitiæ. Sed ubi sic Sacerdotalis sanctitas Sacerdoti ad salutem necessaria?

2. Fines, quos sibi præfigit, non minùs pessimi sunt. Corporis & comodorum cura, mensa opipara, rerum affluentia sollicitum perpetuò habet: pauperibus ægrè admodum & parcè subvenit: templum, cui præest, & unde vivit, negligit, vel aurum coacervasse contentus, vel ad ingratos hæredes illud denique transmissurus, nullo suo, aut Ecclesiæ, vel animarum commodo. Hinc denique prodit animalis homo, qui non sapit ea, quæ
(a) Ephes. 3. 8. G 5 sunt

sunt spiritus: homo terrenus, sensualis, voluptuosus, mundanus, ad sacrosancta My-
steria tractanda ineptus, & Sacerdotalis mi-
nisterii sublimitate indignus. Quid ego nunc?
Utrum ex duobus imitari præstat? Num præ-
placet sancta prioris Oeconomia, vel dete-
standa posterioris avaritia?

MEDITATIO V.

*Sacerdos fervens, dilectus Jesu
Christi discipulus, minister fidelis, frater, amicus. -
Sacerdos tepidus, Judas, fur, proditor, latro,
deicida.*

P*ralud. 1.* Effingimus animò speciem longè
præstantissimam Sacerdotis fervidi & san-
cti, qui sub umbra Jesu Christi crucifixi
suaviter quiescens, hæc ab illo verba solatii
plena meretur audire: (a) *Super ipsum effloreat
sanctificatio mea.* Tepidi quoque speciem longè
tetrissimam efformamus, quem catenis vali-
dissimis constrictum ludibundi dæmones te-
neant.

Pralud. 2. Evcharistice Jesu, trahe me post
te: in odorem curremus unguentorum tuo-
rum. Sanctifica nos in veritate, fons Sanctita-
tis! de inimicis nostris libera nos DEUS no-
ster!

(a) *Psal. 139.*

Pun-

Punctum I.

Sacerdotis pii sanctificatio quadruplex.

Sanctificatur primò tanquam dilectus Jesu Christi discipulus. Qui DEO ac Domino nostro fideliter adhæret, unus spiritus efficitur: quis verò magis adhæret, quàm docilis discipulus? -- Amat Sacerdos fervens divinum Magistrum (Si non amat, fervens non est: anathema est) assequitur, æstimat, & custodit sermones ac præcepta illius: proximum diligit, pro quo & animam ponit, quæ præcipua Jesu Christi discipulorum nota est. (a) *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Igitur discipulus est Sacerdos fervens: si discipulus; ergo sanctus. Quis enim ad sanctitatem unquam provehatur, si Jesu Christi discipulus docilis, obediens, ex ore ipsius pendens, & divini Magistri gloriam unice quærens ad illam non pertingit? Pertingit omnino ad eximiæ sanctitatis fastigium singulare, qui talis est; nam proximè semper adstat omnis Sanctitatis fonti inexhausto: manet in vite palmes vividus, & fructum plurimum affert; fructum lectissimæ Sanctitatis pretiosum. (b) *Radicatus & superadificatus* in ipso succum attrahit copiosum & vivificum salutis æternæ. -- Felices discipuli,
Sa-

(a) Joan. 13. 35. (b) Col. 2. 7.

Sacerdotes sancti! quàm amœna, facilis, jucunda & sublimis vestra sanctitas in consortio Magistri divini, & ex nobilissima cum ipso consuetudine! quàm probè intelligitis, quia (a) *non habet amaritudinem conversatio illius, nec tadium convictus ipsius, sed lætitiā & gaudium.* Pergite cum illo, & circa ipsum in sancta charitate occupari, fiētque in vobis per Sanctitatem minime vulgarem prorsus admirabilis.

Sanctificatur secundo tanquam Jesu Christi minister fidelis. Quis dubitet, an sit in pretio apud Dominum servus fidelis & prudens? Quomodo fieri possit, ut DEI servus cordi habeat, quidquid ad honorem & obsequium Domini sui pertinet, neque tamen hic illius commodis invigilet? Dicat sanè audacter & cum fiducia Sacerdos fervens: (b) „Dilectus meus mihi
„ & ego illi: ille mihi, quia benignus & misericors: ego illi, quia non ingratus: ille
„ mihi gratiam ex gratia: ego illi gratiam pro gratia: ille meæ liberationi, ego illius honori: ille salutis meæ, ego illius voluntati. --
Curæ tibi est, minister fidelis, Domini tui gloria: curat quoque fidelissimus Dominus, certò crede, salutem & sanctificationē tuam, quia pius & justus est. Quomodo negligere poterit servum fidelem Dominus tam bonus? Serve bone! arcana sua omnia, maxima, intima tibi credit Dominus tuus: animas sui sanguinis emptas infinitò pretiō tibi credit: seipsum, corpus & sanguinē suum, thesauros suos, domū suam,
gre-

(a) Sap. 8. (b) S. Bern. Serm. 68, in Cant.

gregem suum tibi credit; nam (a) *constituit te Dominum domus suae, & principem omnis possessionis suae*: Tantos honores, tantos ex parte tua labores quid aliud sequi possit, nisi eximia sanctificatio? -- Non potest esse nisi sanctus, fidelis servus Jesu Christi: est annexa huic nomini sanctitas. -- Cur sanctus gentium Doctor, nisi quia servus Jesu Christi? Quo quidem titulo unicè gloriabatur. Cur sancti Sacerdotes, Pontifices, Confessores, quotquot fuerunt, adhuc sunt & erunt? servi erant Jesu Christi, & fideles ministri. -- O nomen! O titulum! O dignitatem! servus es Jesu Christi, Sacerdos bone! aliud jam non require: hæc summa votorum, hæc omnis felicitas, hæc vera sanctitas, hæc omne bonum! hæc salus, hæc protectio, hæc omnis benedictio. -- Nō sēne desideras, quanti sis apud Dominum tuum? Ad ipsius pro te fusam orationem, & postulatū attende: (b) *Volo Pater, ut ubi ego sum, illic sit & Minister meus*. Sanctus sum: volo, ut & ipse sit sanctus: perfectus sum: sit & ille perfectus. In gloria sum: sit & ipse mecum in gloria. Volo, ut ubi ego sum, illic sit & Minister meus. Quæ major felicitas aut optari possit, aut cogitari?

Sanctificatur tertio velut amicus Jesu Christi.
Eximiè sanctificatur ut servus: quanto magis sanctificabitur ut amicus? -- Sancti sunt servi Jesu Christi: quid amici? -- Amicus es; Sacerdos bone & fidelis, quia Domini tui mandata exequeris. (c) *Vos amici mei estis, si*
(a) Ps. 104. (b) Joan. 22. (c) Joan. 15. 14. fe-

feceritis, quæ ego præcipio vobis. Amicus es, ne dubita, postquam disertè asseveravit Dominus tuus: (a) Jam non dicam vos servos; quia servus nescit, quid faciat Dominus ejus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quacunque audiivi à Patre meo, nota feci vobis. Amicorum autem bona sunt communia. - Sed quis denique sanctus erit, si amicus JESU Christi sanctus non est? Amicus, qui amici maximi gloriam sincere quærit; cujus omnis intentio in dilectum fertur; qui amici optimi gratiâ nullum recusat laborem, hic sanctus non sit? Omnino sanctus hic est, aut nullus datur sive in cœlo, sive in terra sanctus. - Sacerdos fervens, amice JESU Christi, quid ultra desideres? Hic votorum terminus, hæc meta, & omnis beatitudinis gloriosum compendium. Hic omnis honor & gloria, divitiæque omnes, quarum felicissimus quisque capax esse possit. O sortem invidendam, cui assequendæ nullus labor, nulla industria, vigilantia nulla sufficiat, aut nimia videri debeat!

Sanctificatur quartò ut Frater JESU Christi. Antequam Sacerdotes consecrati essent beati discipuli, ministros suos & amicos Dominus vocat: verùm susceptò Sacerdotio fratres etiam nominat: (b) *Vade autem ad fratres meos, suscitatus à mortuis Magdalænæ mandat. Narrabo, inquit, (c) nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te.* Quid fratre intimius? quod nomen dulcius? - Conglutinata erat anima

(a) *ibid.* (b) *Joan. 20. 17.* (c) *Psal. 21.*

anima Jonathæ animæ David, quia ut fratres se invicem habebant. Sacerdos fervens & sancte, ecce hic frater tuus, qui & Pater, & Dominus, & Mater est! En primogenitum in multis fratribus! quò nunc ascendere sublimius gloriosa felicitas tua possit? Beate Sacerdos! conglutinata est anima tua animæ Jesu Christi, recordatione, intellectu, voluntate, imitatione: ergo tu frater illius es: cohæredem te suum agnoscit: sanctitatem fraternè tecum partitur: (a) *Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius*, quam tibi impendit, Sacerdos electe! sanctitas minimè vulgaris est; magnifica est, speciosa est, quam ut frater in conspectu eius per ipsum, & cum ipso, & in ipso consequeris. Quomodo fratrem non ornabit, non magnificabit, non sanctificabit? Tene pignus nobilissimū sanctificationis tuæ, arrham salutis, notam securam ac certam prædestinationis tuæ, dilectionem teneram & robustam fratris nimium amabilis: hanc ne dimitte, & salva tibi sunt omnia. Verè nimis honorati sunt amici tui, DEUS! nimis confortatus est Principatus eorum!

Punctum II.

Sacerdotis tepidi reprobatio quadruplex.

Reprobatur primò ut Proditor. Judas tepidus Sacerdos, Jesu Christi discipulus, vocatus
(a) *Psal. 95.* tus

tus Apostolus, inter nascentis Ecclesiæ principes cooptatus; amore, beneficiis & gratiis præventus, ad familiarem cum Domino suo consuetudinem admissus, signorum & prodigiorum illius quotidianus testis, peramanter instructus, pretiosè enutritus, malitiâ inaudita sub amicitiae ficta specie Dominum suum in mortem tradidit: (a) *Et confestim accedens ad Jesum dixit: ave Rabbi, & osculatus est eum.* Horrendi sceleris enormitatem quis capere sufficiat? Discipulus tantopere dilectus contra talem Magistrum insurgere ut proditor ausit? Judas Sacerdos, mortalium ingratiſſimus, iniquiſſimus, auri cæco amore captus, nulla Domini sui amabilitate, nullis beneficiis delinitus, hoste aperto crudelior, omni bellua ferocior, DEum ac Dominum suum prodit, vendit, & in mortem tradit! poteritne humana mens crimen atrocius cogitando effingere? Sanè non poterit. - Judæ proditoris germanus frater est Sacerdos in tempore confirmatus. Ad regalis Sacerdotii dignitatem evectus, gratiis ornatus, ad intimum Regis æterni ministerium vocatus, arcanorum omnium arbiter factus, inter amicos adlectus, in fratrum numero habitus, super familiam & thesauros Domini sui constitutus, non amat; heu! non amat Dominum nostrum Jesum Christum, quem perfidè prodit & persequitur. Prodit, cum luridè celebrans sub pietatis nonnulla specie ori adinovel Sacrosanctum Domini

cor-

(a) *Matth. 26.*

corpus, quod in animam quavis cloacâ pestilentiorem demittit. Prodit Dominum suum, quando mille titulîs eidem obstrictus, nulla tamen ipsius emolumenta quærit, honorem negligit, beneficia contemnit. Turpiter prodit Dominum suum, quando coram omni populo vota sua non reddit, & infandum teporem inter ipsa tremenda mysteria palam demonstrat. Prodit, cum animas perdit; socordia, negligentia, scandalis ad interitum promovet. Ut Judas *non amat Dominum nostrum Jesum Christum*: Quid mirum, si cum eodem scelerato socio anathema, & reprobus est? Quis enim vero reprobos inter censendus erit, si Judæ frater & socius, nullis Jesu Christi beneficiis, charitate ac pietate nulla emolliendus, inter sanctos & electos numerari potest? -
(a) *Dilexit maledictionem* Sacerdos tepidus, & *veniet ei: noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Induit maledictionem sicut vestimentum: & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus.*

Reprobatur secundo ut fur. Sacrilegi furti constanter se alligat Sacerdos tepidus, cum non modo honorem debitum DEO ac Domino suo furatur, sed quàm maximè, dum Ecclesiæ beneficiò, quod datur propter officium, turpiter abutitur. Furatur operarius, qui mercedem accipit, & tamen operari renuit. Inter fures audacter computemus Sacerdotem in tepore confirmatum, quia fructus percipit,
H quos

(a) *Psal. 108.*

quos iusto labore suos non facit. Furatur Ecclesiæ, cujus bona injustè sibi arrogat : furatur piis fundatoribus, quorum factas Ecclesiæ oblationes dissipat : furatur gregi suo decimas, fructus, oblationes multo sudore partas, quem sollicitudine pastoralis per summam iniquitatem defraudat. At fures profectò regnum DEI non possidebunt. Quis fures perpetuò sacrilegos illuc admittendos credat? Quos autem in usus convertit Sacerdos tepidus Ecclesiæ bona, quæ ad ipsum non pertinent, quia non laborat? Otium, vanitas, cultura ventris, voluptas, commoda, consanguinei certatim illa rapiunt, & iniquè profundunt. Quis dubitet, Ecclesiam hac injustitia gravissimè affligi, spiritum sanctum Jesu Christi acerbè contristari, & populo Christiano damna maxima inferri? Et quomodo sanctus, imò qui salvus esse poterit Sacerdos hanc iniquitatis semitam perpetuò terens?

Reprobatur tertio ut latro. Væ animæ pauperi, quæ in tepidum Sacerdotem incidit; nam incidit in latrones. Tepore, otio, desidia, & quod longè pessimum, scandalis animas jugulat: prò quales animas! emptas pretiò magnò, spirituales, immortales, DEI capaces, Angelorum æmulas, ad Sanctorum omnium beatam societatem vocatas. - - Nostine autem, Sacerdos crudelis, quid agas, cum vel unicam animam scandaloso tepore occidis? (ut scandala graviora taceam, quorum solum nomen sit horrori) cum animam occidis, quam sal-
vâsses

vâisset pastoralis fervor, Deum majori gloria fraudas, quàm eidem Sancti omnes in vita sua procurare unquam possint; namque illorum boni actus, quantumvis innumerabiles, semper manebunt finiti: contrà verò actus laudis, amoris, adorationis unius animæ tuæ culpâ perditæ futuri fuissent per totam æternitatem infiniti. Nunc postquam vitiô tuô periit, magis Deum blasphemando æternùm in-honorabit maledictionibûs infinitis, quàm in-honorare unquam possint in vita sua peccatores omnes simul sumpti per peccata numerô semper tantùm finita. Quid nunc erit, animam non unam; centenas fortè ac millenas turmatim perdidisse, neglexisse, ad infernum detruxisse? Fusus Abeli cruor adversus Cainum fratricidam clamabat de terra: toties fusus & perditus Jesu Christi sanguis fors non clamabit? Animam pro anima, vitam pro vita debet, qui corpus occidit, & nihil forsandebebit, qui animas æternùm perdit? (a)

Va homini, per quem scandalum venit: sed multo magis vae Sacerdoti; iterum iterùmque vae Sacerdoti, per quem scandalum venit! -- Si patrem egisses, si vulnera curâsses, si vinum & oleum infudisses, si verbô & exemplô subvenisses, anima fratris tui æternùm viveret: nunc autem æternùm periit. Dabis animam pro anima: clamabit adversum te, & vindictam æternùm postulabit anima infelix, quam occidisti. -- Solum fratris corpus oc-

H 2

cidit

(a) *Matth. 18.*

cidit Cain, & furiis agitato, terroribusque perplexus miserrimam deinceps vitam egit: DEum fugit & homines fugit, belluæ quàm homini similior, sed pœnâ fratricidio debitam non effugit. Si aures commodare vellet tepidus Sacerdos, quid aliud audiret, præterquam voces lamentabiles animarum, quas negligentia, scandalô, tepore occidit, post ipsum indefinenter clamantium: *Tu nos occidisti! tu nos occidisti! æternùm occidisti!* non corpora, sed animas occidisti! & ille nihilo minus ridet, tripudiat, jocatur! Quàm timendum, ne tantò gravior immineat vindicta, quantò vivit securior! - - Igitur non tantùm simplex homicida est Sacerdos tepidus, sed & fraticida, & sui ipsius, ac animæ propriæ crudelis latro; nam cùm alios ad interitum promovet, ipsemet ante alios ad exitium festinat. - - O horror! O scelus! (a)

„Defuisti partibus tuis, Sacerdos tepide!
 „pars tibi erit cum hæreticis, pars cum Ec-
 „clesiæ tyrannis, cum latronibus & homi-
 „cidis! (b) tot enim occidimus, quot ad mor-
 „tem ire quotidie tepidi ac tacentes videmus.

*Reprobatur quartò tanquam deicida, & christici-
 da.* Hi denique sunt fines ultimi non huma-
 næ malitiæ, sed pravitatis plusquam diaboli-
 cæ, occidere Dominum JEsu Christum: hoc crimen inter omnia maximum, quod olim in sacratissima Redemptoris persona non mo-
 dò

(a) S. Bern. ad Synod. (b) S. Greg. hom. 11. in Ezechielem.

dò attentârunt, sed & perpetrârunt cum Sacerdote Juda vix non meri Sacerdotes; nam *Sacerdotes & Pontifices tradiderunt eum* Inter omnia igitur scelera longè gravissimum Sacerdotes admiserunt, christicidium. Et tu quoque occidis JESum Christum non semel tantum, sed iteratò, sed frequenter, quoties nempe graviter peccas, aut scandalum præbes, ô Sacerdos mortalium infelicissime, qui tepes! ubicunque demum tepeas, sive in clero sæculari, sive in regulari. Vixit olim per gratiam in anima tua JESus Christus: tu illum occidisti, quoties graviter deliquisti! de numero illorum es, quos amarò animò gentium Doctor commemorat: (a) *Rursum crucifigentes sibi met ipsis Filium DEI, & ostentui habentes.* Vivebat per gratiam JESus Christus in hac, & hac, & illa innocente animula, cui scandalo fuisti, quam neglexisti, quam non erudisti, cui non invigilasti: tu Dominum toties occidisti, quot animas crudeli tepore, ac funestis hujus appendicibus perdidisti. Formare debebas cum Apostolo in animabus tibi commissis, ac præsertim in anima tua JESum Christum, ut ubique viveret: tu ubique illum occidisti: ubique divinam ipsius imaginem extinxisti: ubique diabolum substitui-
sti, deicida sceleratissime, iniquissime christicida! O terror! O tepor! O scelerum scelus! O criminum epitome & origo, heu! non satis cognita, & nunquam satis metuenda!

• H 3

○

(a) *Hebr. 6, 6.*

O tepor Sacerdotum, reprobationis æternæ infaustum stigma, infelix præludium!

Quantum delector, cum Sacerdotem sanctè ferventem intueor, Jesu Christi charum discipulum, ministrum fidelem, amicum & fratrem! quantum horreo, cum Sacerdotem tepidum contemplor, proditorem, furem, latronem, christicidam! quid ago, ut illum assequar; istum persequar? Quid agendum, ut prioris felicitatem obtineam: posterioris miseras à me quàm longissimè removeam? Quid egi hætenus: quid agam imposterus?

Fiunt in silentio nonnullæ reflexiones seria super potentissimo arcendi teporis, & alendi fervoris remedio, qui spiritus filialis est, & modus agendi cum Jesu Christo uti plenus reverentia, ita pariter plenus fiducia & amore, quo rerum spiritualium nausea procul arcetur, & beatus fervor novis quotidie incrementis augetur. Mentis oculus in ea tanisper desigitur, quæ lectio sacra hucusque dedit de filiali ac familiari cum DEO ac Domino nostro consuetudine jugiter alenda.

CONSIDERATIO VI.

Sacerdos fervens & tepidus quotidiana peragentes observantur, & discriminantur.

Ordinatè in omnibus procedit Sacerdos fervens: inordinatè & confusè Sacerdos tepidus. Ductum gratiæ ac Spiritûs sancti observat prior: naturæ impetum & prava
VOS

vos animi motus sequitur posterior, discrimine tanto, quantum est cœli à terra; imò quantum est inter sanctum & reprobum.

Punctum I.

Sacerdotis fervidi ordo diurnus.

Jucundè & sanctè vivit Sacerdos fervens, quia ordinatè vivit: nullum tempus illi longum: nihil tædii in pretiosis occupationibus, quas amat & æstimat 1. Propter objectum grande, in quod tendunt. 2. Propter finem nobilem, quem intendunt. 3. Propter fructus eximios, merita & virtutes, quas illæ proferunt. - - Una dies apud ipsum alteri quàm simillima, pio & prudenti ordine digesta, cui tamen scrupulosè adeò nunquam adhæret, ut non præferatur semper charitas, cum proximo succurrendum, aut piæ hospitalitati serviendum.

Primò igitur statum surgendi tempus religiosè observat Sacerdos Jesu Christi servus, nisi, ut jam dictum, vel charitas, vel necessitas aliud quandoque jubeant. - - Excitatus, aut evigilans mentem elevat, fervorem concipit, in desideria sancta exardescit, seipsum Verbo Incarnato in victimam tradit, amplam ab ipso benedictionem petit, & virginæ Matris filium se profitetur &c.

Secundo: temporis antemeridiani aureas horas consuetis precibus matutinis, sacræ medi-

tationi, penso Canonico, missæ sacrificio, sacroque demum studio accuratè tribuit. Horas pomeridianas partim curis œconomicis, partim visitandis ægris, pauperibus, desolatis piè impendit: DEum Evcharisticum in templo visitat, dictis inibi coram Sanctissimo quandoque Vesperis & Completorio, aut Virginis Rosario. Tum recitat pridie Matutinum, cui lectionem sacram libri ascetici subjungit: sequitur denuo studium sacrum usque ad cœnam: lectio scripturæ aut Patrum.

Tertiò: diem sanctè cœptam, & inter sanctas occupationes consumptam, sanctè etiam claudit examine vespertino, præparatione meditationis in diem alterum, & precibus nocturnis piè recitatis. Toto autem die illum filialem spiritum exercere satagit, qui facilia & jucunda reddit omnia; qui fervorem acuit, teporem eliminat, & quem lectio nostra sacra hujus tridui tam solidè commendat.

Attexere juvat memoriales versus actionum bene instituendarum ex P. Tytkowski S. J. qui servire poterunt Sacerdoti ad sanctum fervorem aspiranti, aut eòdem jam ardenti.

Manè surgendo.

Aspiro, grates refero, cor offero, posco.

Ante meditationem.

Vivo probè, sensus custodio, digero puncta.

In

In meditatione.

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur,
quomodo, quando?

Credo hîc esse DEum, præludo, præparo
mentem.

Discurro, miror, sum gratus, me pudet acti:

Offero, propono, postulo quidquid amo.

Reflexio post meditationem.

Corpus, Mnemosyne, ratio, excutiturque
voluntas.

Fructuum adnotatio.

Decretum, praxim, motivumque illustre no-
tabo.

Comestio.

Præproperè caveo, lautè, ardenter, stu-
diosè.

Intendo, precor, attendo, morumque re-
cordor.

Tempero, suspiro, gratia danda DEO.

Colloquium.

Respicio finem, evito mala verba, modestè

Lætor, onus porto, dexteritasque placet.

Lectio spiritualis.

Certus erit liber, & constans erit hora le-
gendi.

Fac multum: non multa legas: quæ legeris,
abde.

Hujus lectionis fructus.

Arma noto, tenerasque preces, praxes fa-
ciendi:

Lumina, principia, & sanctorum exempla
virozum.

Visitatio templi.

Elicio teneros actus, & quinque saluto
Vulnera: solamen, subsidiûmque peto.

Confessio.

Do grates, lumen posco, peccata recordor:
Deteriora gemo, sed meliora volo.

Examen conscientia.

Redde DEO grates, pete lumen, discute
mentem,

Delicti veniam posce, recide malum.

Quæ loca, personas, officia & vitia?

Somnus.

Reddo DEO grates, somnum offero, posco,
protestor.

Missas, vota, fidem, mancipium renovo.

Punctum II.

*Sacerdotis tepidi dies confusa &
inordinata.*

I. N lecto hæret Sacerdos tepidus, quam-
diu lubet: mente vix unquam in Deum
ascendit, cum evigilat: vana & inania
potius volvit, quamdiu pigritiæ indulget.
Preces matutinæ aut luridæ, aut nullæ:
sacra meditatio nulla: Sacrum venatorium:
horæ Canonicae obiter & cursim expeditæ,
ne diu versari oporteat cum illo supremo
Domino, cujus notitiam & usum habere non
curat: tum visitatio stabuli, culinæ, horrei,
ut impetus naturæ dicat. Hæc temporis an-
teme-

temeridiani bellissima, si Superis placet, distributio.

2. Prandium tota mentis & sensuum applicatione sumptum: varia, ut genio magis lubet, modò hoc, modò illud, sine rationis & prudentiæ delectu arrepta, & mox iterum rejecta: somnus, & à somno haustus pomeridianus, vel popina: denique cœna: citatis equis Vesperæ & Completorium deproperatum: lectio nulla, examen nullum, preces vespertinæ nescio quales, si tamen aliqua. Hæc temporis pomeridiani miserrima distributio.

3. Somnus largus diem claudit, qui de DEO parum, de naturæ corruptione multum, de vitiis plurimum habet, quia nempe rerum spiritualium gravi nausea laborat tepidus sacerdos: non sapit ipsi pia cum Redemptore suo consuetudo, cuius tamen minister esse deberet, & qualem, exterius minimùm, se profitetur: non sapiunt ea, quæ sunt spiritûs, quia animalis homo est. Quare ut ægrum animum nonnihil recreet, à terra solatii aliquid constanter emendicat: sine gaudio nec esse vult, nec potest; cum itaque deficiat genuinum spirituale, quod quærere negligit, ad gaudium animale, spurium & sæculare convertitur: istud verò quia minimè satiat, miser homo in horas mutabilis nunc hoc, nunc illud inconsultè apprehendit, saltem vanâ multiplicitate ac varietate veri gaudii soliditatem ac simplicitatem

tem compensaturus. Unde nunquam deficit, sed augetur semper tædium ac nausea rerum spiritualium, quas nec rejicere omnino potest tanquam Sacerdos, vî vocationis ad illas exercendas destinatus: nec tamen portare easdem valet tanquam onus sibi gravissimum. Tota igitur die repit humi ut vermis, qui cœlum petere deberet ut aquila: in pulvere, in sordibus toto die volutatur, quem cum Angelis & ipso Angelorum Domino versari oporteret. Sic dies, sic menses & annos nunquam redituros impiè prodigit Sacerdos, non Sacerdos; homo, non homo: monstrum hominis, naturæ portentum, generis humani flagellum & opprobrium.

En! ut dies plenos numerat Sacerdos fervens; tepidus autem menses vacuos: ut beatus vivit prior & contentus; misère posterior, absque gustu, sine gaudio, inter mille spinas & turbulenta tædia. Ordinatè dies suos ille transigit ut sanctus; hic inordinatè ac confusè ut reprobus. Ex duobus quid ego malim? Integra & hujus & futuræ vitæ felicitas, aut infelicitas hanc electionem est secutura.

ME.

MEDITATIO VI.

*Sacerdos fervens, angelus, quin
& Angelô superior. - - Sacerdos tepidus, demon
incarnatus, & ipso diabolo peior. S. Aug.*

Serm. 42. ad fratr. de eremo.

P*ralud. 1.* Sacerdos bonus Angelorum cœ-
tui gloriosè immixtus : Sacerdos te-
pidus diabolorum turmis circumseptus
effingitur.

Pralud. 2. Angelorum gaudium, ac dæ-
monum terror, JESU fili DEI vivi! da An-
gelos in tuo sancto servitio imitari, & ma-
lignorum spirituum obstinatum perfidiam de-
vitare.

Punctum I.

*Boni Sacerdotis quadruplex An-
gelica proprietas.*

I. *Sacerdotis boni Angelica puritas.* Virtutis
Angelicæ summam necessitatem pro-
bè intelligens DEI servus omne stu-
dium in eam confert. Meminit sæpe, quid
Angelus ostenso aquæ limpidissimæ vasculo ad
divum Affisiatem quondam dixerit, talem
nimirum à Sacerdote exigere puritatem, qualis
ab elemento aquæ cristallinæ figuratur. Et
quid aliud requirat Angelica dignitas, An-
gelicæ functiones & occupationes, status An-

Angelicus, imò & Angelicò major, nisi mores Angelicos, & puritatem Angelicam, si fieri possit, superiorem. Atque hinc omne peccatum, illibatae praesertim castitati adversum odit, horret, fugit, detestatur, quantum potest: nulla pestis, nullus coluber, nullus daemon tam horridus illi videtur, quam vel unicum lethale peccatum. Quare sensus accuratè custodit, cautè ambulat, sanctum DEI timorem pro scuto habet: odit & horret pseudo-casisticum procedendi modum, qui tepido solet esse familiaris: *Istud non est peccatum grave; ergo libere facio.* Quin potius minima quævis peccata sollicitè vitat, dum persuasum omnino habet, in tanta statûs sanctissimi celsitudine modicum censerì non posse, quidquid deliberatè, utit venialiter tantum peccatur. - - Confutit igitur Angelicae puritati, quantum potest & plusquam potest, per Sacramenti poenitentiae lavacrum frequens, per contritionis perfectae usum familiarem, per Agni immaculati esum ferventem, per opera poenalia, & mortificationis sanctae exercitium. Sed & instat piis obsecrationibus: miro affectu quotidie dicit: (a) *Dignare Domine die isto sine peccato nos custodire! à peccato simus semper liberi, & ab omni perturbatione securi.* (b) *Libera me per hoc sacrosanctum corpus & sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis.* Sic denique Angelorum esca nullo non die saginatus, in

(a) *ad primam.* (b) *Canon missae.*

in sanguine Agni dealbatus, armaturâ fortium instructus Angelicam puritatem eò gloriôsîus æmulatur, quò majora illi pro eadem sunt ineunda certamina.

2. *Sacerdotis boni alacritas Angelica.* DEUS delectabiliter operatur, ait nonnemo Sapientum: sic & Angelici spiritus, qui in scriptura stellarum nomine veniunt, (a) *luxerunt ei cum jucunditate*: Sic Sancti omnes, quotquot vivunt super terram, (b) *Domino serviunt in lætitia, & introeunt in conspectu ejus in exultatione.* (c) *Magnus Dominus & laudabilis nimis*: magnus & amabilis nimis; jugum illius suave & onus leve; conversatio ipsius, quæ amaritudinem non habet, nec tædium, sed lætitiâ & gaudium; occupationes nobilissimæ; fructus laborum pretiosi; præsens & futura felicitas; sanctissimi statûs immensa dignitas, hæc inquam & alia quamplurima sanctam lætitiâ constanter ingerunt Sacerdoti pio ac ferventi, ut adeò prorsus non laboret, quin potiùs facilitate mira & jucunditate, quæ sanctæ vocationis sunt, continuò exequatur; qui enim amat, non laborat; & delectabiliter operatur, quisquis secundum rectam rationem; secundum gratiam & Spiritûs sancti ductum operatur.

3. *Sacerdotis boni fervor Angelicus.* Qui facit Angelos suos spiritus & ministros suos ignem urentem, idem Dominus beatissimâ flammâ succendit sacerdotem suum, ita ut semper ardeat,

(a) *Baruch 3. 35.* (b) *Psf. 99.* (c) *Sap. 8.*

deat. Facit hic ardor cœlestis, ut in opere DEI exequendo sit velox instar Angeli, quibus dictum est: (a) *Ite Angeli veloces!* Nescit enim tarda molimina Spiritûs sancti gratia. Facit pulcherrimus ardor, ut Sacerdos eodem succensus in labore sacro insatiabilis sit, & indefessus, sicut ignis, qui nunquam dicit, sufficit; sed nactus suum pabulum ardendo semper augetur. Ignem hunc sacratissimum Iesus Christus Dominus noster venit mittere in terram, quando assumptâ carnis nostræ substantiâ, excepto peccatô, per omnia fratribus assimilari voluit, factus amoris tenerimi & vehementer operatorii pabulum suavissimum, solidum, nunquam interiturum. -- Eodem igitur igne ardet Angelus; eodem Sacerdos: Ille quidem felicius, iste verò inter tot contraria gloriosius: uterque ardet, sanctus uterque, ambo beatissimi, quia verè diligunt Dominum nostrum Iesum Christum, quæ nota est sanctorum omnium, uti certissima, ita quoque sincerissima.

4. *Sacerdotis boni firmitas Angelica.* -- (b) *Confirmatum est cor ejus, non commovebitur:* in Christo radicans & superædificatus non timet ruinam. Angelicam porro firmitatem cum Apostolo non verba solum testantur, sed facta. (c) *Quis nos separabit à charitate Christi,* ait uterque? *An tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* -- *Sed in his superamus propter eum*

(a) Is. 18. (b) Ps. 111. (c) Rom. 8. 35. 37. 38. 39.

eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. En firmitatem Angelicâ superiorem, quia in agone ac certamine perpetuo semper victricem. - - Sanctæ charitatis habitum, ut scholæ vocant, dudum contraxit Sacerdos fervens: sacras virtutum assuetudines instar munimenti validissimi in animo suo ædificavit; (a) *Non commovebitur, donec despiciat inimicos suos.* - - Jesu Christo Regi potentissimo sincera charitate jungitur; quis illum deiciet? Generosus, imperterritus, magnanimus perfringit omnia, nec tamen frangitur: omnes inferni machinas contemnit securus, quia ardente Christi charitate munitus. - - Non illum commovebunt acerbæ tepidorum crises, irrisiones, contemptus: non extollet prosperitas, non sternet adversitas; (b) *fundatur enim supra firmam petram.* - - Sta, Sacerdos sancte & invicte! sta firmitate plusquam Angelica, qui dignitatem possides Angelicâ majorem, ut sancti Ecclesiæ Doctores passim testantur. (c) Sta super custodiam tuam; neque enim portæ inferi adversus te unquam prævalebunt.

I

Pun-

(a) *Psal. III.* (b) *Matth. 7.* (c) *S. Ign. M. S. Dionys. S. Bern. alii.*

Punctum II.

Sacerdotis tepidi quadruplex diabolica & plusquam diabolica proprietas.

1. *Sacerdotis tepidi diabolica impuritas.* - - Mera fœculentia, mera sanies, fœtidum pus est Sacerdos tepidus cadaveris instar, quod vitâ destitutum & animâ orbatum in tabem diffluit, vermiûmque horridos greges protrudit. - - Animæ vita Christus est: Christum ab anima tolle: teterrimum cadaver est, vitam non habet. Deest principium omnis motûs boni: adest principium omnis motûs mali; quid inde expectandum, nisi putredo, & impuritas diabolica! Humana impuritas finem denique habet: diabolica impuritas finem non habet. Constanter peccat diabolus; constanter quoque peccat Sacerdos tepidus, quia uterque hostis Jesu Christi. - - Apertè hunc odit diabolus: sub amicitiae fallacis proditoria specie odit Filium DEI Sacerdos tepidus, diabolo etiam peior, quia hoste aperto deterior. - - Heu! latet sub veste Sacerdotali & sancta impuritas vanissimarum cogitationum, immunditia terrenorum affectuum, spurcitia operum mortuorum, & quid non abjectissimarum sordium, nausæamque ac horrorem cientis purulentiae? O si inspicere
ad

ad momentum liceret animam Sacerdotis in tepore confirmati ! quantas ibi turpitudines , qualem impuritatis sentinam , & omnis generis fœcium cloacam inexhaustam videremus ! vivum ille se inaniter credit ac dicit ; sed planè mortuus est , quia Christus in ipso non vivit. Non vivit in ejus memoria : non in cœco intellectu : non in dura & frigida voluntate ; neque enim cogitat, ut decet , neque novit, neque amat summum bonum JESUM Christum, cui luridissimè servit, imò non servit , sed impuritate diabolica vitæ perpetua corruptione putrescentis , Majestatem tantam graviter offendit. Aut fortè gravis iniquitas , & diabolica impuritas non sit , Sacerdotem (prò ! quantam rem dicimus , cùm Sacerdotem nominamus !) Sacerdotem, inquam , ad ministeria sanctissima continuò tractanda divinitus vocatum , menses & annos , omnemque vitam in gravi torpore , rerum divinarum nausea & fastidio semper transigere ?

2. *Sacerdotis tepidi diabolica induratio.* Diabolus non convertetur unquam : neque Sacerdos in tepore confirmatus ad se redibit. Quis , amabò , Sacerdotum conversus est, quos à JESU Christo perversus animus alienaverat ? Petro sacra pentecostes die prædicante quinque millia de plebe conversi sunt : è sacerdotibus nemo ad se rediit.

Fures, latrones, impudici, publicani, meretrices, adulteræ à via iniquitatis, JESU Christo invitante, recesserunt: Judas Apostolus & Sacerdos tepidus, quantumvis amicissimè compellatus & invitatus non recessit. Quot, quæso, hæresiarchas Sacerdotes luridos conversos numeramus? nullum ego quidem sciam: omnes indurati vitiò suò periêrunt. - - Posset utique converti Sacerdos tepidus à viis suis pessimis, si efficaciter vellet; si vim sibi faceret; si vectes ferreos, & portas æreas teporis inveterati confringeret. Sed quid boni volet, quid faciet, quid confringet homo languidus, iners, cœcus, qui neque agnoscit statum infelicem, cui se addixit? induratum erat cor Pharaonis: diabolicè pariter induratum est cor Sacerdotis ex consuetudine tepidi; quis illum convertet? Non JESU Christi bonitas, quam ut alter Judas negligit: non gratiarum Sacerdotio annexarum ingens numerus, quibus protervè abutitur: non infernus, quem aliis quidem oggerit, sed ipse pro se non apprehendit: non motus interni gratiæ, ad quos minimè attendit: non exempla piorum, quos traducit & cavillatur &c. Ille vel ille magnus peccator ferventi concione, gravi adversitate, morbo, immissa paupertate convertetur: Sacerdos tepidus non convertetur; nam induratum est cor ejus: omnem salutis viam ipse sibi præscindit;

dit : omnem remediis efficacissimis virtutem ipsemet torpore suo adimit, ut sanari non possit, quia sanari non cupit, & sanari non cupit, quia sanum se errore crasso existimat. O quàm metuendus est status Sacerdotis in tepore suo indurati!

3. *Sacerdotis tepidi malitia plusquam diabolica.* Plus honoratus est Sacerdos, quàm diabolus, quia (a) *ipsis Angelis & Archangelis*, teste doctore mellifluo, *præhabitus*: igitur gravius peccat ipso diabolo Sacerdos, tepore pessimo inquinatus. Non tantis gratiis, tantâ misericordiâ præventus est diabolus, uti Sacerdos: ergo malitia & ingratitude istius major. - - Non potest in majoris momenti materia Sacerdos peccare, quin admittat (b) *peccatum grande nimis*. Peccatum grande nimis ob statûs Sacerdotalis eminentiam & sanctitatem: grande nimis ob gravissimas eidem annexas obligationes, quæ sine palmari Numinis injuria, & sine notabili animarum detrimento solvi non possunt: peccatum grande nimis ob scientiæ amplitudinem, ob gratiarum numerum & magnitudinem, ob remedium potentem efficaciam, ob miram divini obsequii suavitatem & jucunditatem, quæ omnia conculcat, negligit & contemnit Sacerdos tepidus, malitiâ plusquam diabolicâ. Neque enim diabolo concessa unquam est tanta patientia, tanta

I 3

lon-

(a) *S. Bern. ad pastores.* (b) *1. Reg. 2.*

longanimitas : non redemptus, non ablutus, non justificatus est ; verum primo scelere perpetrato æternum damnatus. - Sed & magis nocet reipublicæ Christianæ tepidus Sacerdos, quàm ipse diabolus. Non nisi volentes præcipitat dæmon : contrà etiam nolentes, innocentes, bonas animulas detru-
dit ad infernum Sacerdos tepidus, cum easdem Sacerdotali curâ destituit, scandalis mactat, tepore jugulat, quas tamen cælum ultrò volentes accepisset, si Sacerdos muneri suo non defuisset. Canis ligatus est dæmon : latrare potest, mordere non potest, nisi volentem. Canis rabidus à catena solutus est Sacerdos malus : obvium quemque, etiam fugientem, etiam quandoque renitentem perversò vitæ exemplò mordet. Quid multis ? æterna veritas testimonium præbet irrefragabile : (a) *Mali Sacerdotes, inquit, diabolò peiores sunt, & idè præ diabolis omnibus profundius submergentur in infernum.* (b) „ Capita gentium sumus, ait „ S. Augustinus, cæcorum & ignorantium „ duces, claudorum baculus, terrarum „ principes, regum viatores, Angelis superiores ; Sed dæmonibus peiores, dum „ hæc negligenter prospicimus. Notemus hanc voculam, negligenter : non dicit S. Doctor, tunc solum Sacerdotem diabolo esse peiorem, quando scelera committit ;
sed

(a) l. 4. revel. S. Brig. c. 15. (b) Serm. 42. ad frat. de Eremo.

sed tunc etiam, quando *negligenter* grande suum munus exequitur. O statum Sacerdotis tepidi sanè horrendum ! non modò certat cum diabolo de malitia, sed & centuplicatis petulantia ac protervia anfractibus eundem superat.

4. *Sacerdotis tepidi diabolica impœnitentia.* In pessimo statu semper versatur Sacerdos tepidus. 1. Quia charitatem non habet. 2. Quia formidandâ Angelicis humeris dignitatem joculariter & nugatoriè gerit. 3. Quia DEI majestatem & bonitatem perpetuò contemnit. 4. Quia opus Dei non uno tantùm die, sed per integram vitam facit negligenter. (a) *Maledictus autem est, qui facit opus DEI negligenter.* 5. Quia vocationi sanctissimæ in rebus etiam gravibus vix unquam respondet. 6. Quia tepore suo & Ecclesiæ, & populo Christiano, & gregi commisso, tam positivè quàm negativè constanter & graviter nocet &c. Quid verò hinc sequi aliud possit, nisi diabolica & finalis impœnitentia? - - Si Sacerdos per totam vitam tepidus sanctè mori potest, nemo sanè damnabitur. - - Sæcularis homo dum cadit, faciliùs resurgit : non cadit è loco tam sublimi ; non adeò conteritur. Verùm Sacerdos ex eminenti sacræ dignitatis fastigio, quasi è præcelsa turri decidens ita quassatur, ita conteritur, ut sanari, nisi per grande prodigium vix possit. -

I 4

Fi-

(a) *Jerem. 20. 48.*

Finalis igitur impœnitentia expectat Sacerdotem in tepore obfirmatum: impœnitentia non publica quidem aut notoria, sed tacita & occulta, magisque vel ideo periculosa, quia negligitur; unde fit, ut puls demum crassæ ignorantiae tenebris primus æternitatis radius funestissimam reprobationem Sacerdoti tepido sit ostensurus.

Claudat meditationem D. Chrysostomus, cujus hæc terribilis ac timenda sententia est, Sacerdotum plerosque reprobaturum iri. Sic enim loquitur S. Doctor: (a) Non temerè dico, sed ut sentio: „Non arbitror „inter Sacerdotes multos esse, qui salvi „fiant, sed multò plures, qui pereant; „(b) Res enim hæc excelsum animum requirit. Et alibi: miror, si potest aliquis salvari „Ecclesiæ rectorum. Adstipulatur vir Apostolicus Joannes Avila apud Gedeonem, Foster *de utilit. Catech. p. 4.* „Tot, tantæ „que sunt Parochorum, Curatorum, & „Sacerdotum omnium obligationes, ut „qui vel tertiam partem reipsa impleret, „sanctus ab hominibus æstimaretur, cum „tamen eo solo contentus non sit evasurus gehennam. Verè grandis dignitas Sacerdotum, exclamat D. Hieronymus; sed & grandis ruina, si peccant!

Sed quem numerum ego denique sum aucturus, an verè pœnitentium, an impœni-

(a) Hom. 3. in acta Apost. (b) Idem hom. 34. in Ep. ad Hebr.

poenitentium? Si nunc ferventibus accedo, sanctè moriar: si tepidis, infelicem vitam mors funesta excipiet. Quidquid sit de numero vel paucitate Sacerdotum salvandorum, peribo certò, si tepidus: salvabor si piè fervens extitero. Si vel unus tantum salvetur, ego unus ille ero, ubi Jesu Christi charitas me commendaverit: contrà si vel unus damnetur è tanto Sacerdotum numero, infausta fors me unum feriet, si abominando tepore vitam maculavero. Quid ergo consilii? An malim fortassis post vitam infamem, ignobilem, miseram, mihi, mundoque noxiam, turpem, criminibus oppletam, ac diabolicam reprobari, quàm post vitam gloriosam, veris divitiis affluentem, speciosam, jucundam, & Angelicam cum Sanctis in gloria numerari? -- Odi, horreo, detestor infandum teporem: amo, æstimo, amplector sanctum fervorem. Seria voluntate amplector pariter vix non unicum, uti suavissimum, ita præstantissimum fervoris conservandi ac teporis eliminandi remedium, beatam videlicet cum tua Majestate familiaritatem, plenam reverentiâ, plenam fiducia & amore. Christe Jesu redemptor amantissime, DEus maxime, optime, benignissime! scio, magnitudinis tuæ non est finis: sed & bonitatis tuæ non est numerus. Infinitè magnum revebor ut filius: infinitè bonum diligam ut filius.

Hæc vita fervens , vita sancta , vita solide jucunda , plenèque beata est , tecum libenter versari , te amare , te observare , circa te tuumque honorem constanter occupari. Da vitæ hujus admirabilis beatitudinem sectari nunc toto corde , tuamque demum gloriam æternum contemplari , qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum , Amen.

Coronis tridui.

ITe nunc Sacerdotes sancti & electi ! redite ad dilectum gregem vestrum nobilissimo igne succensi ! ite , Pastores vigilantissimi , fideles ministri , fratres , amici Regis regum potentissimi Jesu Christi ! ite ; ad summos immortalis gloriæ apices contendite , quos regalis Sacerdotii sublimitas , & statûs vestri sanctitas offert conscendendos. Itē , negotiatores boni ac seduli , veras divitias utraque manu , indefesso studio congregate ; lucete , ardete , accendite omnia ! pugiles generosi ! vitiorum monstra jugulate , stygii leonis ferociam comprimate , palmas & lauros colligite. Benefica sidera ! prodeste animabus tantô Redemptis pretiô : juvate laborantem Ecclesiam : mundum in maligno positum zelo ac fervore Sacerdotali sanctificare pro viribus studete. Florete , germinate : virtutum omnium flores & fructus uberrimos ad

ad communis Domini gloriam, ad gregis Dominici exemplum, ad Ecclesiæ sanctæ ornamentum, ad reipublicæ Christianæ subsidium, ad vestram ipsorum eximiam sanctificationem producite. Observate, amate Dominum, magistrum, regem, pontificem, fratrem, amicum vestrum, & benefactorem maximum Dominum nostrum Jesum Christum. Mementote semper ex dictis in dissertatione præliminari, quantus & qualis; quàm sit amabilis, & admirabilis: hunc, inquam, Dominum, cum quo & circa quem fere constanter occupamini, amate, observate: agite cum ipso ut domestici, ut familiares, ut filii. Pergite in bene cœptis. Sic vitam vivetis Angelicam, jucundam, beatam: sic ab infelicissimo tepore quàm remotissimi pulcherrimè fervebitis, laborantes non laborabitis, fructum centuplum & permanentem afferetis; ab auditione mala & reprobatione æterna non timebitis: (a) *Gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.*

Evcharistice Jesu! salvos fac servos tuos, Deus meus, sperantes in te, & benedic hæreditati tuæ. Et rege eos, & extolle illos usque in æternum. Æterna fac cum sanctis tuis in gloria numerari!

ORA-

(a) *Joan. 16.*

ORATIO

Post meditationes singulas.

QUæsumus, omnipotens DEus, ut nos Sacerdotes famulos tuos, quos in benedictionibus dulcedinis tuæ misericorditer prævenisti, in tuo semper facias amore ferventes. Per Dominum nostrum IESUM Christum Filium tuum, qui tecum &c.

Lectio sacra hujus tridui nostri, Sacerdotes sancti & electi, ex opere P. Benedicti Rogaccii S. J. desumitur, cui titulus: Unum necessarium: liber iste præclarus est, tomulos quinque complectens. Tomulus præsertim tertius tractatum habet nunquam satis commendandum, in praxi utilissimum & jucundissimum, huic triduo insigniter accommodatum. Sanctum fervorem stabilire, omnemque in obsequio divino teporem quàm longissimè arcere intendimus: remedium igitur efficax quærendum nobis est, quo per DEI gratiam feliciter adjuti scopum hunc nostrum assequamur. Certissimum autem est, fervorem Sacerdotalem & sanctum sine gustu rerum spiritualium consistere, ac durare nullo modo posse. Quisquis Sacerdotum alacriter, cum gaudio & gustu suas functiones peragit, hic fervens & sanctus est; nam bene peraget omnia: quisquis verò cum

cum nausea, cum tædio, sine gustu & sapore illa exequitur, quæ status & vocatio sancta postulat, malè, imò pessimè singula exequetur, quia studium & applicatio deerit, quam acuit spirituale gaudium, & opprimit animi tædium. Cum autem gustum & saporem exigimus rerum spiritualium, quæ Sacerdotem potissimum occupant, gustum & saporem sensibilem minimè intelligimus: prodesse quidem hic potest, si bene illo utamur, sed necessarius non est; imò noxius erit, si huic soli quis inhæreat: nam eo præsentē fervebit, absente torpebit: in horas singulas mutabitur Sacerdos, quia mutabilis semper est gustus ille sensibilis, in potestate hominis minimè positus. Gustum itaque rationabilem sectemur oportet, fundatum in fide, in recta ratione, in solidis principiis veræ sapientiæ, quæ affatim nobis suppetunt, & gustum saporémque genuinum non minùs excitare, quàm conservare semper possunt, modò illis uti seriò velimus. Quare in nostra potestate semper est gustus ille ac sapor, qui sanctum fervorem inseparabiliter comitatur. Nausea verò illa tædiúmque culpabile, vincibile ac voluntarium, quod omnium tepidorum infelix morbus est, quàm longissimè à nobis repellendum; nam & istud in arbitrio nostro plenè est positum.

Qua-

Qualenam igitur medium illud est tantum
tens, tam jucundum, quod saporem &
gustum, unaque fervorem sanctum indu-
bitatò nobis procurabit; omnem nauseam
arcebit, tediumque ac teporem elimina-
bit? Dicam verbò, quod nobis prolixè
Auctor suprà laudatus in lectione sacra hoc
triduo exponet. Spiritus filialis, & sanctæ
cum Jesu Christo DEO ac Domino nostro
familiaritatis exercitium certò præstabit,
quæ paulò prius sunt dicta. Quid enim-
vero Sacerdotem, qui cum hoc Domino
suo, & circa ipsum fere constanter occu-
patur, magis deceat quàm filialis animus,
non servilis; quàm sanctè familiaris agen-
di ratio? Quid autem hoc remedio suavius &
potentius? Quid jucundius esse possit, quàm
reverenter, amicè, cum fiducia alloqui
sæpissimè Dominum illum, cujus majestas
& bonitas finem non habet? Amicorum
omnium amicissimus & sincerissimus est:
(a) *Tedium & amaritudinem non habet con-
versatio ipsius, sed letitiam & gaudium.* Quid
ad nauseam tollendam efficacius: ad gustum
& fervorem acuendum potentius? Tanti
ergo remedii virtutem, suavitatem ac fa-
cilitatem attentè hoc triduo audiamus, si
tamen aliquo vitæ sanctæ, felicitis & jucun-
dæ desiderio tenemur; si nauseam ac te-
porem infelicissimum, qui vitam replet ama-
ritudine, propellere à nobis optamus.

TRA-

(a) Sap. 8.

TRACTATUS

R. P. Benedicti Rogaccii S. J.

de filiali & familiari cum DEO consuetudine,

Ex opere illius, cui titulus, *unum necessarium*, hujusque parte secunda excerptus à pagina 184. ad pag. 415. editionis Pragenfis.

CAPUT I.

Curandum esse, ut noster erga

DEum amor sit jucundus, hilaris & confidens, qualis solet esse erga amicum, aut patrem.

Apienter pronuntiatum à veteri Poëta est: (Ov. 3. *Metam.*) *non convenire amor cum majestâte.* Exuat supercilium, & principi patrem misceat, oportet, qui amari filiorum ritu à subditis vult. Si semper auctoritatis suæ pondere eos premat, nunquam, nisi dominantis vultu aspiciat, nunquam sibi adstare, nisi famulari cum submissione patiat, timeri quidem & observari ab iis poterit; impensè, flagrantèrque amari non poterit. Hinc adeo usitatum, & solenne multis Ducibus fuit, quò militum sibi animos arctio-

arctiori benevolentia devincirent; omni fastu abdicato, contubernaliū ritu cum iis agere, & ad intimam omnem familiaritatem & tantum non æqualitatē descendere. Qualē inter alios Cnejum Pompejum Cicero exhibet, adeò in congressibus humanum, & comem; (*Or. de Leg. Man.*) *Ut is, qui dignitate Principibus excellerebat, facilitate par infimis esse videretur.* At si Principum quisquam hac ingenii, animique benignitate erga subditos fuit, altissimus totius universitatis Dominator quàm maximè est: volēnsque à nostra humilitate intimè amari, non tantum permittit, verum etiam ex animo cupit, ut salvis observantiæ sibi debitæ legibus eam cæteroqui inter agendum cum ipso familiaritatem usurpemus, qua quilibet cum veteri amico, & sodali, vel filius cum indulgentissimo parente uti solet.

2. Et verò ullāne supremus ille mundi arbiter luculentiora exhibere nobis poterat sui hujusce animi documenta, quàm quæ per inauditam quamdam benignitatem toties exhibuit, assiduèque exhibet? Ultimæ popularitatis significationes, ad quas principum quispiam sese possit demittere, sunt, quantum animo assequor, si externo quovis fortunæ apparatu deposito plebeji hominis habitum induat, solus, & sinè ullis stipatoribus infirmorum civium domos subeat, agat, deambulet, epuletur cum ipsis, non aliter, quàm si ex ipsorum numero unus foret, fratres,

fratres, sodalesque eos appellet, nec iisdem nominibus compellari ab iis dedignetur. At nunquid non hoc prorsus pacto coelestis se Dominus erga nos gessit? Nonne obiectis panoso servi schemate divinitatis fulgoribus ex altissimo suo solio in ima terrarum descendit, mortalem hinc vitam non uno, alterove tantum die, sed triginta tribus ipsis annis nobiscum acturus: quin imò neque in immortalem suam regiam reversus, pudori sibi ducit, ignobile nostrae carnis indumentum gestare: pergitque etiamnum inter nos hic morari: *Omni diebus usque ad consummationem saeculi*, abjectiorem humano habitum, panis nempe imaginem praefers: & sub vili adeo specie non domos duntaxat, sed ipsamet viscera contemptissimi cujusque homuncionis subire, factus inaudita familiaritatis prodigio nedum homo, sed hominum cibus. Neque his omnibus suae satis indulgentiae factum existimans, ne infinitae maiestatis suae species nostram humilitatem servili terrore à se arceret; quibus exquisitissimis loquendi formulis suam erga nos charitatem exprimere, & animos nobis facere ad liberi amoris fiduciam omisit? Nonne illum in Proverbiis audimus, dicentem: (c. 8.) *Deliciae meae esse cum filiis hominum*? Nonne per Isaiam pollicetur, nunquam fore, ut nostri obliviscatur. (c. 49.) *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego non obliviscar*

K

tui:

tui : addens præterea , delicias se nobis facturum iis similes , quas facere suis matres infantulis solent : (c. 66.) *Ad ubera portabimini & super genua blandientur vobis.* Quomodo si cui mater blandiatur ; ita ego consolabor vos. Nonne dilecti sui discipuli verbis testatur , nequaquam pro servis nos apud se esse , quales cæteroqui naturâ sumus : *Jam non dicam vos servos : sed pro amicis , vos autem dixi amicos ; imò etiam pro filiis , videte , qualem charitatem dedit nobis Pater , ut Filii DEI nominemur , & simus ?* (*Evang. c. 15. Ep. 1. c. 3.*) An non demum in D. Matthæi Evangelio jubet se à nobis cum eo agere incipientibus statim patrem vocari , (c. 6.) *Sic ergo vos orabitur Pater noster , qui es in cælis.* Quod tantæ familiaritatis nomen , prout S. Cyprianus observat , (*de Orat. Dom.*) nemo nostrum in oratione ausus esset attingere , nisi ipse nobis sic permisisset orare. Quanquam parum adhuc visum ipsi est , Patrem se à nobis vocitari ; sed vult insuper , ut ejusmodi nomen sibi tribuamus cum ea simplicitate , & confidentia , qua pueruli etiamnum balbutientes proferre illud inter loquendum cum suis patribus solent. Ità sanè interpretatur Theodoretus illa D. Pauli verba ad Romanos : (c. 8.) *Non enim accepistis spiritum servitutis , sed spiritum adoptionis , in quo clamamus , Abba Pater.* Abba siquidem in sermone Syriaco patrem denotat , sed puerili more prolatum , ceu *tata* apud Latinos : ut proinde , dicens Apo-

Apostolus, nos à Spiritu sancto incitari ad compellendum DEum hac voce, *Abba Pater*; non aliud juxta prædicti Authoris explicationem innuat, quàm incitari ad DEum, audacula, & simplici puerorum libertate, patrem vocandum. (*in Ep. ad Rom.*) *Adjecit Abba, ostendens libertatem dicendi. Pueri enim majori libertate utentes apud patres frequentius ad eos ea voce utuntur.* Et post hæc à DEO nobis præbita amoris usque adeò non efficacis duntaxat, sed & suavis, ac teneri monumenta, erit adhuc, qui timeat, ne ille servili potius cum trepidatione, quàm confidenti, amicæque cum libertate agi secum ab hominibus velit? Certè, cùm filiorum, & amicorum in numero nos habere se prædicet, patérque à nobis, imò & *Abba Pater* appellari gaudeat; dubium esse nemini potest, quin fiduciam hujusmodi nominum propriam peculiari approbet modo, & gratissimam habeat.

3. Idque novo adhuc argumento confirmatur validius. Quia, si quæ in contrarium suppetet ratio; hæc vel unica, vel potissima videtur fore, quòd per nostram hujusmodi familiaritatem vilescere, aut minui saltem posset, creatâ omni infinitè augustior, supremi imperatoris majestas. Qua de causâ terreni principes haud solent ad promiscuam cum vulgo consuetudinem se demittere, neque liberam subditis facultatem dare secum familiariùs agendi: imò si eorum fors

quispiam ultrò sibi illam sumat, iniquo animo audaciam hanc ferunt: & meminisse hominem submissionis debitæ jubent. Quem admodum fecisse Augustus Cæsar traditur, cum à nescio quo civium invitatus ad coenam, sed parcè admodum, & apparatu, qui sodali potius conveniret, quàm Cæsari, acceptus fuisset, dicens illi in digressu, (*Macr. l. 2. Saturn. c. 4.*) *Nesciebam, me tibi adeò familiarem esse.* Ut de Septimio Severo interim taceam: (*Spart. in Severo*) qui, antequam ad imperii culmen conscenderet, Legatus in Africa, quòd vetus quidam suus familiaris, sed plebejus de nova amici dignitate gestiens, ad amplexandum eum cucurrisset, ægrè adeò ingenuam illam hominis simplicitatem tulit, ut protinus virgis cædi illum jusserit, præcone interim clamante, condiscant hinc plebeji homines, reverentiùs deinceps cum populi Romani Legato agere. Sed prædicta ratio nihil loci, viriùmque in DEO habet. Si enim terrarum Domini peculiarem aliquam exigere à vulgo in exteriori secum consuetudine reverentiam solent, inde id provenit, quòd eorum magnitudo, & potestas, utpote adventitia, fundamento admodum fragili nititur, pluribùsque ad retinendam subjectorum venerationem administrandis eget. Cum cælestis æternique Regnatoris majestas, ceu finitum omnem modum prætergreditur, nec alibi, quàm in ipsamet divina sua essentia consistit; sic ex-

tra timoris aleam sit, ne per quamcunque erga subiectos sui acclinationem decrescat. Possum cum eo conversari, scribit D. Tereſia, (in Rel. vit. c. 33.) tanquam cum amico, etiamſi revera ſit Dominus. Novi enim, haud quaquam ex illorum numero eum eſſe, quos hic compellamus Dominos, quique totam ſuam dominationem in factitia quadam, & extrinſecus accerſita authoritate conſtituunt. O Rex gloriae, & Domine dominantium, ſat liquido apparet, regnum tuum nullis ſtatuminum, aſſerumque fulturis ſuam firmitatem debere. Haud opus tibi eſt aulicorum deducentium, & ſtipantium pompâ, ut regem te prodas. Cùm terrenos contra principes, qui ſolos, & abſque conſuetis ſatellitibus viderit, agnoſcere pro principibus nequeat, utpote nihil per ſe habentes, unde ſupra reliquorum hominum vulgus emineant. Quare aſcitiſ huiusmodi apparatibus, & authoritatis adminiculis egent, nulla alioqui in aſtimatione apud intuentes futuri, ceu nullam ex naturæ ſuæ privilegio peculiarem potentiam, & dignitatem ſortiti. Imò tantum à vero abeſt, DEum, quia infinito dignitatis, potentiæ, & magnitudinis intervallo creatas res omnes excedit; congruentiorem inde cauſam habere, humanum genus à familiari ſecum conſuetudine arcendi; ut hoc ipſo nomine videatur ad intima quæque ſecum commercia illud poſſe tutius admittere. Cùm juxta veriſſimam Plinii obſervationem, quantum quisque Princeps imperii amplitudine, & potentiâ plùs eminet, tantò minùs adeat

periculum suæ apud subditos minuendæ auctoritatis, si se illis, sibi que illos populari affabilitate quodammodo misceat. (*in Paneg.*) Nam, cui nihil ad augendum fastigium superest, hic uno modo crescere potest, si se ipse submittat, securus magnitudinis suæ. Neque enim ab ullo periculo fortuna principum longius abest, quam ab humilitate. Unde etiam videmus, ceu à Dione additur, supremos populorum rectores, ac Dominos minùs indignari, si quis fortè ex præscriptis in aula reverentiæ, officiique ritibus, non adeo scrupulosè observatus secum fuerit; quàm offendi propterea, & in contumeliæ suæ loco accipere idem soleant eorum ministri. Qui enim (ita memoratus Scriptor) dignitate propria eminent, neque salutationes istas ab aliis requirunt; neque omissas vitio vertunt, gnari, non id ex contemptu sui fieri. At, qui ascititiis ornamentis utuntur, summopere ea, tanquam ad perfectionem suæ dignitatis necessaria, desiderant; ac, nisi consequantur, tanquam probro, incuriæque affecti commoventur. Quare magis ejusmodi homines, quàm ipsi ferè imperatores sunt observandi. Nam apud hos virtutis locò habetur delictorum gratiam facere; apud illos verò, si quid delinquitur, imbecillitatem suam arguere creditur, facereque ad firmandam potentiæ opinionem, si ulciscantur. (. L. 58.)

4. Denique nemo ibit inficias, gratum DEO esse, si eo secum modo agamus, qui nos maximè idoneos reddit ad perfectam ipsi exhibendam servitutem, cùm nihil ille aliud

aliud in mundi administratione, omnibusque
suis operibus spectet, nisi suam gloriam,
hominumque utilitatem, quæ ambo præsti-
tus à nobis ei famulatus inseparabiliter con-
tinet. Atqui, si certissime apud omnes id
constat, certissime item constet, necesse
est, non posse DEO displicere, imò ac-
ceptam in primis esse nostram hanc, de qua
loquimur, familiarem, atque amicam cum eo
conversandi rationem: quando neque DEI
famulatus alibi magis positus, quàm in amore
Dei est; neque alio nos pacto aptiores ad eum
intimè amandum, quàm familiari, atque ami-
ca cum eo consuetudine efficimur. Et ad pri-
mæ quidem propositionis evidentiam satis est
recordari eorum, quæ aliàs de amoris na-
tura universè statuimus: nempe hunc con-
sistere in suavi quadam propensione animi
erga objectum amatum, qualis est rerum
sensu carentium propensio erga suum bo-
num, putà corporum gravium erga mun-
di centrum: adeò ut quemadmodum hæc
minimè patitur corpora gravia, sive us-
piam extra mundi centrum quiescere, sive
ad alium quemquam terminum ferri, sed
assiduis impulsibus eò versùs illa urget; sic
amor, ubi potitus animâ est, illiusque do-
minatum obtinet: neutiquam ei jam permittit
sive intra se ipsam quiescere, sive aliorsum,
quàm erga bonum à se amatum moveri;
sed ad hoc suum quasi centrum eam assi-
duè, omnesque illius motus impellit. Qua
convenientia, & proportionè observata,

scitè Augustinus & amorem vocavit pondus animæ, scribens : *Pondus meum amor meus ; eo feror, quocunque feror ;* & pondus amorem corporum, addens : *Amores corporum momenta sunt ponderum. Ita enim corpus pondere, sicut animus amore fertur, quocunque fertur.* (l. II. de Civ. c. 28.) Hoc siquidem posito æquè manifestum fit, haud posse nos meliùs nostro conditori, quàm eum amando servire ; ac manifestè perspicitur, neque meliorem aliam nobis esse illi serviendi rationem, quàm si omnes nostrorum animorum motus ad eum dirigamus ; neque ab ullo hoc exactiùs, quàm à vero, intimòque illius amatore præstari. Nihil itaque ultrà mihi obstat, quo minùs extra omne dubium cum Hugone Victorino concludam : *DEO servire, DEum diligere est, & qui non diligit, non servit ; & qui diligit, servit : & qui parum diligit, parum servit : & qui multum diligit, multum servit.* (Serm. 88.)

5. Jam verò ad fovendum, augendùmque hunc amorem, nempe hanc totius animæ, & omnium illius motuum collineationem in DEum, ubi summa consistit divinitatamulatus perfectio, liberalem fiduciam, quàm humilem metum plùs facere ; veritas est nihilo priori minùs clara, & oculis patens. Cui enim dubium esse possit, quin & propriiissima amoris qualitas sit, libenter cum amato agere ; & libentiùs unusquisque cum eo agat, quocum familiaritas sibi intercedat, quàm cum eo, quem revereri,

ri, ac timere tantummodo cogitur? Nemo certè oblectamenti locò ducit assiduè versari coram principe, rigido obsequii exactore, quique neminem ferat sibi adesse, nisi fronte submissa, & toto corpore ad humilem reverentiam composito. Quin imò servilis ille corporis, animique habitus, & violenta sese perpetuò circumspiciendi necessitas gravis adeò humanæ libertati accidit, ut tolerari diu nequeat. Cùm contrà principis alterius consuetudo, qui se nobis familiarem exhibeat, & nostra secum familiaritate gaudeat, prorogari ad solidos dies, nedum sinè tædio, sed & jucundè, ac delectabiliter possit. Quapropter, si aliquis nunquam DEUM sibi aliter repræsentet, quàm ut infinitæ magnitudinis Dominum, & præ quo non ipse duntaxat, sed omnis quoque rerum creatarum universitas longè quid minus, contemptiùsque atomo sit; nã tantæ majestatis terror, affectus parùm suapte natura delectabilis, remoræ ipsi potiùs, quàm invitamento erit ad eum sibi assiduè præsentem habendum, illiùsque consuetudinem suaviter, ceu amantium mos est, toto die producendam. Secùs omnino, atque alteri usuveniet, qui concipere DEum animo soleat, tanquam Dominum, infinitæ quidem majestatis, & potentiæ, sed & prodigiosæ adeò, immensæque benignitatis, ut nos abjectissima cæteroqui capita, & repentes humi vermiculos, filio-

rum in numero habeat, próque vero patre à nobis haberi velit. Nempe hic, quantò digniorem summa omni veneratione, ac reverentia DEum esse perspiciet, tantò suaviorem illius præsentiam, consuetudinémque experietur, ceu, quæ in memoriam ei revocabit, tantum totius universitatis Dominum suum esse amicum, & patrem. Ac proinde nil laboris, molestiæque, imò plurimum voluptatis reperiet in continuanda per totum diem illius memoria: nec aliter ad orationem se conferet, quàm si ad amicum vocaretur, & miræ jucunditatis colloquium. Quia scilicet, prout verissimè ait D. Augustinus, vel quicumque alius composuit *Manuale*, ipsius nomini vulgò adscriptum, (c. 19. & 20.) *qui amat, fiducialiter accedit ad DEum: DEum familiariter percontatur, consultatque de omni re. Amor dat familiaritatem, familiaritas ausum, ausus gustum.* Quid plura? adeò ad quamcunque personam amandam necessarium videtur aliquid confidentiæ, & libertatis cum ea habere; ut D. Petrus Chrysologus nullum esse amoris locum affirmet in corde, quod nimis occupaverit timor: (*Serm. 147.*) *Amare non potest, qui satis timet.* Quapropter cum haud facilè amari intimo ex corde, ac medullitus queat, qui offuso nimis majestatis terrore cor nobis adstringit; concludi tandem potest, DEum, sicuti teste D. Laurentio Justiniano, (*de Disc. & pers. mon. con.* c. 16.)

c. 16.) nostro magis amore , quàm timore delectatur ; (*semper enim omnipotenti DEO magis complacuit amari , quàm timeri*) ita plus probare , si ad eum cum hilari filiorum confidentia , & libertate , quàm si cum servili anxietate & submissione accedamus. Quæ veritas usque adeò certa apud Apostolum est , ut non contentus prolato superius à nobis loco , eam affirmasse scribens Romanis : *Non enim accepistis spiritum servitutis in timore , sed spiritum adoptionis , in quo clamamus , Abba Pater ;* contestatam rursus velit in secunda ad Timotheum Epistola his verbis : *Non enim dedit nobis Dominus spiritum timoris , sed virtutis , & dilectionis (c. I.)*

6. Unum id solummodo quæri posse hîc à quopiam videtur , num prædicta scilicet ratio familiariter , amicéque agendi cum DEO , quam adeò esse , & ipsi acceptam , & nobis utilem vidimus , ab omnibus promiscuè usurpanda sit ; an iis tantùm conveniat , qui non mediocres in virtutis curriculo progressus jam fecerint ? Qua super re nullum mihi occurrit expeditius , certiùsque responsum , quàm omnes laudabiliter affecturos eam esse , qui capaces tum illius usurpandæ , tum spiritualis fructûs capiendi ex ea sint. Ubi primùm capacitatem illius usurpandæ requiro : nam , qui perexigua DEI notitiâ instructus foret , animamque vana æstimatione , & immodica cupiditate rerum terrenarum occupatam haberet ;

ret, dubitari à nemine potest, quin ob ejusmodi impedimenta minimè aptus esset, ceu ad DEum intimè amandum, sic ad illam familiariter, fidentérque cum eo agendi rationem, quæ non nisi intimè amantium est propria. Addo præterea, opus esse habilitate ad interiorem animi frugem ex ea referendam. Siquis enim nondum firmas radices in profunda sui nihili, extremæque suæ coram DEO vilitatis cognitione jecisset, nec mortiferum quodvis crimen adeò supra omnia præsentis vitæ mala horreret, ut nullius à longo pridem tempore admissi conscientiam morderetur, næ illi necesse esset, talia spiritualis vitæ instrumenta, & præsidia sibi prius comparare; alioquin locò percipiendi ex amica, & familiari cum DEO consuetudine utilitates illius proprias, noxia inde potiùs referret levitatis, fastûs, socordix, similiûmque animi pestium fomenta; in peccandi pericula temerè se conjiciens, præ se alios parvi æstimans, solidarum virtutum exercitationem negligens, neque illam familiari suo erga DEum amoris reverentiam conjungens, quam à familiari vel amicorum mortalium, & naturâ invicem parium consuetudine nunquam separari vult Tullius, exigens ab iis, ut *non solum inter se diligant, sed etiam vereantur.* (*de Amic.*)

7. Cæterum, ubi id genus conditiones non defunt, sed aliquis & à lethalibus
noxis

noxis procul se habet, & leviores item studet vitare, & pravis affectionibus subigendis, necessariisque virtutibus sibi comparandis operam navat, & persuasissimum habet, nihil se præ DEO esse, nihilque sine gratuita, & assidua ope illius posse; ubi, dico, talis quispiam est, & ita secundum ordinariam vivendi rationem compositus; non video, cur ex Christianæ humilitatis impulsu, & suarum imperfectionum conscientia familiarem, atque amicam cum DEO conjunctionem refugere potius debeat, quam ob fructus sibi inde proventuros appetere. Nisi fortè quis dicat, pertinere ad Christianam humilitatem, ut illius professores divina etiam munera, & spiritualia sua emolumenta repudient. Quod ubi admittetur, laudabilius jam erit, si unusquisque nulla interioris suæ utilitatis ratione habita à sanctissimo Christi corpore manducando, quantum licet, abstineat: veluti à familiaritatis specimine, quo nullum edi inusitatum magis vel erga conjunctissimos hominum potest, quoque erga DEum uti ultra omnem confidentiam atque audaciam videatur. At cui unquam inter Theologicæ, seu scholasticæ, seu mysticæ Auctores talem promulgare humilitatis regulam in mentem venit? Satis esto audire, quid visum de ea sit S. Teresiæ, insigni adeo rerum asceticarum magistræ. *Omittantur*, ait illa, (*in Itin. perf. c. 28.*) *verecundia* quidam

dam sensus , quos nonnulli esse humilitatis putant : cum tamen hæc non consistat in regis muneribus repudiandis , sed in agnoscendo illa esse liberalitatem gratuitam , neque nostris meritis debitam. Lepidum enim verò humilitatis genus : habere me domi supremum cœli , terrarumque imperatorem , qui eò accessit , ut sua mihi dona impertiret , seque mecum oblectaret ; nec modestia causâ velle ei respondere , cumque eo conversari , & , quæ largitur , accipere. Ne curæ vobis sit , filia , ita esse humiles ; sed agite cum illo , veluti cum parente , cum fratre , cum hero , & cum sponso. Curnam esse fatuæ velitis ? Poscite ab ipso , ut stet pactis vobiscum , & , cum vester sponsus sit , tanquam sponsas vos tractet.

8. Præterea , si novus ille humilitatis canon legitimam vim obtineret , non rudes , ac novitii solummodo , sed veterani insuper , & consummatissimi quique sanctioris vitæ cultores procul ab omni amicæ familiaritatis ausu non aliter , quàm timida , servili-que cum reverentia DEO famulari deberent , cum ipsi quoque nihilo prioribus minus esse humiles debeant , minusque dignos se credere , qui cum summa cœlestis Domini majestate confidenter , amicæque agant. Libet itaque argumentari in hunc modum : vel ad familiarem cum DEO consuetudinem necessariò requiritur , dignum eâ usurpandâ per se hominem esse ; vel fatis est , illius usum omnibus , qui ad spiritua-lem inde fructum percipiendum habiles sunt , esto

esto cæteroqui immerentibus, & minimè dignis à divina bonitate permitti. Si prima pars verior videtur, nemo hominum, licèt sanctissimus, imò neque ullus vel supremi chori Angelus citra summam temeritatem affectare illam poterit. Sin alteram potiùs admittamus, cuilibet, dummodo majorem inde animi frugem se colligere experiatur, nedum extra omnem arrogantiae notam, sed & magna cum prudentiæ laude ea uti licebit. Cùm nequeat DEus pro minori erga se reverentia ducere, quod ad ampliorem nostram utilitatem conducit: ceu & suprà jam statuimus; & illis confirmatur, quæ in Concilio Ephesino pronuntiata sunt, gravissimis verbis (*Ap. S. Th. p. 3. quæst. 51. a. 1 ad 3.*) *Nihil horum, quæ salvant hominem, injuriam facit DEO: nihil putat injuriam DEus, quod est occasio salutis hominibus.* Vel hoc alio pacto eandem argumentationem instituo. Amicum, & familiare commercium cum DEO nemini tu esse permitendum contendis, nisi hominibus ad eximiam sanctitatem provec̃tis. Cur, rogo, hisce solis? nullam certè aliam potes causam proferre, nisi quia ipsi tantùm vel capaces inde proficiendi, vel digni eo utendi sint. Atqui si primum dicis, non de summa, sed de quavis capacitate intelligens temerè id dicis, & D. Bernardum palam contradicentem tibi habes, qui Salomonis Cantica exponens, *omnem animam, docet, licèt*
onera-

oneratam vitiis, irretitam peccatis, luto harentem in se advertere posse, non modò unde respirare in spem misericordiae queat, sed & unde aspirare audeat ad nuptias verbi cum DEO inire factus societatis non trepidet, suave amoris jugum cum rege Angelorum ducere non vereatur. (Serm. 83.) Si verò posteriori causae inniteris, ex opinione tua sequitur, opus esse, ut qui amici, filiique ritu, conversari cum DEO vult, ita prius apud se statuatur: ego jam abundè in sanctimonia profeci, dignusque sum, qui liberiùs & confidentiùs cum DEO agam. Quod iudicium, non video, qui excusari ab arrogantia possit: cum illud concipiens non aliunde, quàm ex suis meritis audendi fiduciamumat: saltem multò minùs humile, ac modestum eo iudicio videtur, quod ab hominibus etiamnum imperfectè virtutis concipiendum esse ego affirmo, quando ad DEum propiùs accedunt; nempe ut intra se dicant: tanta est DEI magnitudo, & mea coram eo vilitas, ut indignus sim vel oculos ad eum intuendum tollere, osque ad loquendum cum ipso aperire; nedum patrem vocare, & tanquam cum tali jucundam consuetudinem institueret. Quia tamen & multum mihi hoc conferre ad spirituales profectum experior; & ipse pro ineffabili sua benignitate, ut secum sic agam, permittit, nolo cum animi detrimento illius dona respuere. Tantum igitur à vero abest, eos, qui mediocriter in sanctiori vi-

ta profecerunt, minus reverentiæ, ac submissionis præferre, dum ita animo comparati familiariter DEO adhærent, ut eâ potius carere dicendi essent, qui supremas sanctimonix metas assecuti jam videntur, si illius familiaritatis privilegium sibi unis convenire arbitrarentur: quippe, qui usurpandi illud causam non ut priores ex sola cœlestis Patris indulgentia, sed ex propriæ virtutis suæ merito ducerent. Veluti ex duobus, quorum alter indignum se cæteroque ob sua crimina tanto munere existimans octavo quovis die ad sacram Evcharistiam, tanquam ad cœleste sui animi medicamentum accedit; alter verò, ut ad eam dignè accedat, non nisi semel toto anno id facere audet; primum illum remotiorem ab omni arrogantix specie, quàm hunc alterum, Cassianus censet. Cujus doctrinam, quia ad præsentis rei declarationem plurimum facit, juvat hîc paulò fusiùs ipsismet illius verbis attexere. *Nec tamen* (Ita apud ipsum Abbas Theonas pronuntiat) *ex eo debemus nos à Dominica communione suspendere, quia nos agnoscimus peccatores: sed ad eam magis est propter animæ medicinam, & purificationem spiritûs avidè festinandum: verumtamen ea humilitate mentis, ac fide, ut indignos nos tantæ gratiæ perceptione judicantes, remedia potius nostris vulneribus expetamus. Alioquin nè anniversaria quidem dignè est præsumenda communio: ut quidam faciunt, qui ita sacramentorum dignitatem,*

ac meritum metiuntur ; ut astiment , ea non nisi sanctos , atque immaculatos debere præsumere : & non potius , ut sanctos , mundosque nos sua participatione perficiant. Qui profectò maiorem arrogantia præsumptionem , quam declinare sibi videntur , incurrunt : quia vel tunc , cum ea percipiunt , dignos se eorum perceptione dijudicant. Multò enim iustius est , ut cum hac cordis humilitate , qua credimus , & fatemur , illa sacrosancta Mysteria nunquam pro meritis nos posse contingere , singulis ea diebus Dominicis ob remedium nostrarum ægritudinum præsumamus ; quàm ut vana persuasionem cordis elati , vel post annum dignos eorum participio nos esse credamus. (Coll. 23. ult.)

9. Moneo postremùm , ad præcavendas dæmonis fraudes necessarium videri , ut nemo sive ordinariæ , sive eximiæ virtutis inter suavem hanc intimi amoris cum DEO necessitudinem eorum obliviscatur , quæ ad hominem , abjectamque de se ipso opinionem faciunt : nimirum se hominem esse , mera DEI bonitate è nihilo eductum , nulli bonæ rei vel assequendæ , vel efficiendæ per se idoneum , plurimorum criminum reum , & ad quævis alia perpetranda , plùs quàm dici possit , suo ingenio proclivem , quàm nihil DEO necessarium , tam semper , & ubique illius auxilio indigentem , perfectæque idcirco subjectionis , atque obedientiæ ipsi debitorem : tanquam Domino , qui licet nunc per inauditam quandam benignitatem in

in filii, atque amici loco se habeat; nihil dubitabit tamen, si legitimum ipse obsequium fors exuat, & familiari secum usu ad peccandi abutatur licentiam; ex suorum albo eum confestim eradere, pro inimico, & perduelli odîsse, æternisque insuper suppliciis, nisi tempestivè resipiscat, afficere. Neque contentus sit, omnia hæc cognita habere, atque inter conversionis suæ initia pluries perpendisse: sed curet præterea identidem animo retractare, quique hujusmodi notionibus congruunt, profundissimæ erga DEum submissionis, & reverentiæ sensus concipere. Ita tamen, ut post pia id genus necessariæ humilitatis exercitia ad amicam, atque hilarem cum DEO consuetudinem redeat: & hac quidem, quasi cibatu ad quotidianam animi refectionem; illis verò ceu pharmacis ad extraordinarias opportunitates utatur.

CAPUT II.

Ad prædictam cum DEO agendi rationem opus esse, ut genuina de illo species in mente formetur, nonnullis inde plantasiis, & commentis exclusis, quàm à propria illius benignitate abhorrentibus, tam nostri erga illum amoris suavitati contrariis.

Jure queritur Clemens Alexandrinus (*L. 7. Strom. c. 2.*) non satis esse hominibus, si DEum imaginentur, & pingant, quales

L 2

les

les ipsi sunt, nigrum putà Æthiopes, & Thraces cæruleum; sed progredi ulterius, ad mores quoque ipsi tribuendos, affectusque, & instinctus hominum proprios. Perinde quasi verum, germanumque Conditoris sui exemplar homo esset, nec potius argui è contrario deberet, talis est nostra, ergo longè alia DEI ratio, & natura. Ex hac porro absurda consuetudine effingendi ad nostram speciem illud nulli imitabile, sed omnino singulare, atque unicum Ens, quemadmodum alibi pluries, sic in præsentibus etiam materia non pauci, nec exigui errores proveniunt. Qui, quoniam commendatæ hinc à nobis divini amoris suavitati recta fronte adversantur, demonstrandum existimo, quàm à vero absconditi sint, nulliusque momenti esse debeant, ad cordatum quemque hominem ab amica, & familiari cum DEO conjunctione absterrendum.

2. Et primò errant hinc multi, DEUM intra se comminiscens, terrenorum instar principum, suæ ubique Majestatis custodem sollicitum. Adeò ut, quemadmodum hic conservandæ authoritatis suæ gratiâ timeri à subditis volunt, nec nisi uni, alterive ex primariis aulæ proceribus familiares se exhibent, sic ipse etiam supremus *Rex regum, & Dominus dominantium*, coram quo creata quævis entia sunt, quasi non sint; nolit secum agi, nisi pro incomparabilis excel-

cellentiæ suæ merito : & intimiori aliqua
communicatione solis reservata cælestis suæ
regiæ principibus , nos terræ ignobiles fi-
lios , & sua infimæ notæ servitia , neuti-
quam patiatursibi adstare , nisi cum eo pro-
fundissimæ submisionis , extremique hor-
roris sensu , qui à mortali nostra conditione
infinitæ illius dignitati debetur. Sed enim-
verò , quàm alienus ab hac magnitudinis
ostentatione , atque pompa , imò quàm ,
ut ità loquar , popularis , & in se omnibus
evulgando sit profusus immortalis Regna-
tor , quantò gratius ei sit amari à suis fa-
mulis , quàm timeri , quantam abjectissimo
cuique facultatem indulgeat confidenter , &
filii ritu ad sese accedendi , quàm denique ,
ut Bernardi , & Petri Chrysologi verbis utar :
(*Serm. 69. in Cant. Serm. 7.*) *Sponsum exhibeat ,*
qui Dominus est : & velit charitate magis , quàm
potestate regnare ; nullis hìc argumentis de-
monstrari eget , cùm in præcedenti capite
ostensum jam planissimè sit. Satis esto
duntaxat , coronidis quasi locò ibi dictis
superaddere præclaram D. Teresiæ animad-
versionem ex libro *conceptuum amoris divini.*
Ubi cùm mentionem fecisset offensionis ,
quam pusilli nonnullorum animi ex amato-
riis Salomonis Canticorum sensibus capiunt ;
narrâssetque quanto cum auditorum risu
excepta fuerant , quæ Concionator quidam
ad flagrantissimum erga nos DEI amorem
repræsentandum ex eo libro deprompserat ;

subdit, causam rei esse, quod ejusmodi homines non satis advertant, quàm inaudita, & prodigiosa suæ erga nos charitatis monumenta DEUS exhibuerit, dum pro nostra asserenda salute acerbissimæ morti se obtulit, & suum nobis corpus in Evcharistia sumendum reliquit: monumenta certè amoris, usque adeò omnem verborum benignitatem excedentia; ut, quisquis ea ritè perpenderit, nullas in sacris usquam libris amatorias DEI voces reperturus sit, quæ, non dicam, supra modum exaggeratæ ipsi possint videri; sed & tota significationis suæ vi ardentissimum, intimumque illius amorem æquè, ac hujusmodi opera exprimant. Concludo itaque (sic ipsa in prædicti libri capite primo) nihil esse, cur admiratio vos capiat de ullis peramantibus verbis, quæ DEUS anima in sacris literis dicat. Amor, quo ille nos re ipsa persecutus est, ac prosequitur, plus admirationis mihi affert, meique extra sensum me abripit: videntem nullis loquendi formis plenè, vividèque adeò illum representari, quin expressius representetur factis. O mi JESU! & quid nos admiratione afficit? Nónne admirabilia sunt opera? Nónne ipsomet Servatoris DEI corpore in Evcharistia vescimur?

3. Nec à vero minùs devii feruntur, qui in proprio, germanoque sensu accipientes, metaphorica quædam sacrarum literarum dicta, ubi DEUS sub furibunda, & terribili imagine intuendus proponitur; non

non aliter eum concipiunt, quàm instar Domini irâ effervescentis, qui assiduè ob-
jurget, minitetur, & flagrum in manibus, furorémque in oculis præferat. Unde ori-
tur, injucundam iis esse illius recordatio-
nem, tanquam objecti, à cujus specie ani-
mum sibi contrahi experiuntur. Et, quam-
vis nullius præsentis peccati conscientia
mordeantur, nullámque justam habeant ra-
tionem timendi, ne ille iratus adversum se
sit; nihilominus, quemadmodum, ubi ali-
quis in iracundiæ fermento est; neque ipsi-
met domestici, & filii agere tunc cum eo
audent; ità ipsi DEum sibi fingentes, assi-
dua indignatione commotum propter scele-
ra, quæ ubique cernit patrari, & sem-
piterna jam horum, jam illorum damna-
tione continenter ulciscitur; timent ad eum
propiùs accedere, tanquam parùm in eo
æstu familiaribus & jucundis colloquiis ido-
neum. Atqui ego id genus phantasias in-
dignissimas esse, ajo, quæ ab homine vel
mediocris sapientiæ concipiantur de DEO:
curandúmque cuivis esse, ut eas pro vulgi
deliramentis habeat, penitúsque à sua men-
te proscribat: certissimè sibi persuadens:
supremum illum mundi rectorem nulli ob-
quæcunque hominum malefacta, vel mini-
mæ perturbationi esse obnoxium: sed,
prout in libro Sapientiæ affirmatur, etiam
cum peccantes minis territat, meritisque
afficit pœnis, (c. 12.) cum tranquillitate ju-
di-

dicare, pacatissimum, quietissimum, nec quidquam ex præcipiti furoris instinctu, sed omnia ex mero, sedatoque recti amore discernentem: instar legum, quæ secundum M. Tullii observationem in vetandis criminibus; & eorum constituendis suppliciis, (*L. 1. de Off.*) *Non iracundia, sed æquitate ducuntur*, convenienter à Philosopho nuncupata, (*L. 3. Polit. c. 12.*) *Mens absque appetitu*. Talis, inquam, humanarum ita omnium perturbationum expers, nec sub alia, quam æquissimæ legis, imò ipsiusmet purissimæ, universalis, æternæque æquitatis specie concipiendus nobis DEUS est, si dignam, propriamque ejus imaginem formare in animo volumus. Unde & ipse apud Oseam pro lenitatis suæ causâ affert, quod non homo, sed DEUS sit: (*c. 11.*) *Non faciam furorem iræ meæ, quoniam DEUS ego, & non homo*; & D. Joannes illius solum, quamquam fulgetris, & tonitruis indè prorumpentibus terrificum, iride, proprio tranquillitatis, & pacis hieroglyphico circumvallatum vidit: (*Apoc. 4.*) *Et iris erat in circuitu sedis, & de throno procedebant fulgura, & tonitrua*. Perinde quasi designaretur ejusmodi imagine, etiam quando tonat jurgiis, minisque, & suppliciorum jaculatur fulgura; ipsum omnia hæc absque ullo perpetuæ, immotæque suæ pacis detrimento facere. Certè haud novum quid omnino, inauditumque est, reperire inter homines judi-

judicem quempiam placidissimæ indolis, omnique iracundiæ felle vacuum, qui tamen ex mero æquitatis studio sancitam à legibus poenam, cuicunque eam merenti, etsi amico, & consanguineo præscribat, dicens: damnabo, fili, lex ita decernit, & secundum eam judicari necesse est. Ego, quod ad me pertinet, quique meus erga te amor est, multò mallem te absolutum dimittere, quàm damnare; sed quoniam communis æquitatis ratio aliud exigit, patere illam suum jus obtinere, nec à me, qui coactus iussa exequor, sed ab ea sic fieri jubente, imò ut veriùs loquar, à tua ipsam, ut id jubeat, impellente malitia condemnari te credito. Quapropter facillimum cuique erit, similem in DEO quoque exterioris severitatis cum interiori lenitate conjunctionem agnoscere: proponendo illum sibi tanquam principem, ad mansuetudinem & clementiam pronissimum, nec quidquam cupientem magis, quàm omnibus, etiam extrema ausis facinora, veniam, salutemque impertiri: sed qui nihilominus, quos in morte capitalis noxæ reos deprehenderit, solo amore justitiæ permotus, quàm inexorabiliter, tam placidè, & procul ab omni in eos ira, odiove condemnet. Nisi fortè minus propriè loquendo, iram nominare, atque odium velimus externam eos cruciandi actionem, veluti affectum, ab ira, odiove produci apud homines solitum. Se-

cundum quem unicum sensum ait D. Augustinus, ea intelligi posse sacrarum literarum loca, ubi DEO ira attribuitur. (*Enchir. c. 33.*) *Ex humanis motibus translato vocabulo, vindicta ejus ira nomen accepit.* Et secundum quem tantummodo ostendit Doctor Angelicus, (*L. 1. c. Gent. c. 96.*) accipiendum esse odium peccantium à Davide in DEO agnitum, dum in Psalmo quinto canit: *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem*, quamvis juxta aliam significationem magis propriam audiamus in Sapientiæ libro dici: (*c. 11.*) *Diligis omnia, quæ sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti.* Siquidem justis cruciatibus impios afficiens, ita cum iis agit exterius, ceu ab odio incitari nos solemus ad agendum cum hostibus, dicique propterea in aliquo latiori, improprio, & materiali sensu potest eos odisse: tametsi eos illis cruciatus infligens, haud ita animo interius sit compositus, prout sunt, qui vero odio incitantur, nimirum ex intimo illorum mali studio, sed ex mero amore justitiæ; secundum aliam magis ei accomodatam loquendi rationem, dicatur nullo odio illos prosequi.

4. Similis jam exposito illorum quoque error est, qui, prout à D. Bernardo observatur DEum sibi effingunt, tanquam naturâ immisericordem, summo jure cum humana fragilitate agentem, & quàm indulgentiæ, veniæque parcum, tam ad vindi-

can.

candum proclivem: (*Serm. 38. in Cant.*) *Gravem & severum imaginantur, qui pius est: durum & implacabilem, qui misericors est: ferum, & terribilem, qui amabilis est: & mentitur iniquitas sibi, formans sibi idolum pro eo, quod non est ipse.* Quare & leges illius non secus intuentur, ac latas olim à Dracone Atheniensibus, quas Demades præ nimia severitate conscriptas fuisse ajebat, (*Apud Plut. in Solone*) *Non atramento, sed sanguine: & locò accessus ad eum cum hilaris fiduciæ sensu affatum, congressumque ipsius perhorrescunt, offerentes illi sua vota, quasi videantur elephantò stipem porrigere: (Suet. in Aug. & Macr. l. 4. Sat. c. 4.)* ceu Augustus Cæsar exprobravit non nemini, qui supplicem sibi libellum consternato vultu, & manu tremebunda exhibebat. Iniquissima, & nimium quantum à vero aberrans hæc item opinio est, quamque ideo refutatam videmus tum à Propheta Regio, ubi DEum appellat (*Pf. 82.*) *suavem & mitem, & multæ misericordiæ;* tum ab ipsomet DEO, qui apud Jeremiam profitetur, non aliis erga genus humanum se affici, quàm clementiæ, & mansuetudinis sensibus: (*c. 29.*) *Ego cogito super vos cogitationes pacis, & non afflictionis.* Imò refutatam, ut compendio dicam, ab omnibus ferè hagiographis libris, ubi nihil reperire est frequentius, quàm divinæ bonitatis exempla, & præconia. Ideoque discipulorum ardorem objurgavit, ignem è coelo supra Samari-

ta-

tanos deposcentium, ceu qui sua parum instituta, & mores callerent. (*Luc. c. 9.*) *Nescitis, cujus spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* Ideò Ninivitarum quoque partes suscepit contra Jonæ se-
 veritatem, eos omnino puniri volentis, ac proinde indignantis, quòd esset (*Jon. c. 4.*) *DEus clemens, & misericors, patiens, & multa miserationis, & ignoscens super malitia.* Ideo demum Eliæ iracundo & ad rigorem proclivi non in turbine, aut tempestate, vel igne, sed in aura leni se exhibuit. (*1. 3. Reg. c. 19.*) *Spiritus grandis, & fortis, subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus, post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis: secundum quæ verba septuaginta interpretes addunt: & ibi Dominus.* Severus & imisericors DEus? Impudentissimæ genus calumniæ, nec minùs à vero remotæ, quàm si ater candor, & tenebricosa lux diceretur: cùm, teste Dionysio Areopagita, nihil aliud natura DEI sit, quàm *essentia bonitatis*, ipsamet nimirum pura, & absolutissima bonitas. (*de Div. Nom. c. 1.*)

5. Fateor quidem, sub præsentis vitæ occasum nullum ab eo ulteriori veniæ locum relinqui, quò minùs ream tunc lethalis culpæ animam justis maçtet suppliciis. Sed observetur, quæso, quàm toleranter quòad in terris homines vivunt, ferat, ac si non videret, tot, tàmque indigna eorum flagitia, *nolens ali-*

aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam converti. (2. Petr. c. 2.) Animadvertatur præterea, quàm, juxta Isaïam, (c. 55.) multus sit ad ignoscendum, condonans cuilibet ritè pœnitenti omne criminum genus, eúmque ibi protinus in priorem amici gradum restituens: neque id semel tantùm, bisve, aut decies, sed supra quam *septuagies septies*: quamvis videat, permultos incredibili hac clementia, & ignoscendi facilitate abuti ad liberiùs deinceps peccandum. Enim verò quisquis hæc omnia suis momentis perpendat, usque adeò existimare illum minimè poterit immisericordem, acturum, ut ægrè inventurus humanas rationes sit, quibus nimix placabilitatis notam ab illius gubernatione defendat: cogeturque admirabundus ipse quoque in ea verba prorumpere, quæ à nonnullis D. Augustino adscribuntur: (l. 1. de visit. infirm. inter opera S. Aug. t. 9.) *DEus meus, DEus meus audebo dicere, pace tua dicam, in quodam ecstasis tripudio de te præsumendo dicam. Nisi quia DEus es, injustus esses. Quia peccavimus graviter, inhæremus pertinaciter peccato, gaudemus de peccato, prædicamus peccatum, non abscondimus, & tu placatus es. Nos te provocamus ad iram, tu nos ad misericordiam.* Jam, si post hæc adeò mira tolerantix, ac lenitatis exempla obduratus aliquis in sua improbitate, mavult reus, & pœnitentix expers mori, quàm oblatam ab eo toties sibi veniam admittere; quemnam accusare nisi se ipsum

ipsum potest, qui vel in vita, & ne quidquam retinente divina bonitate voluntarium in exitium se præcipitem miserit? Aut quodnam ulterioris clementiæ specimen desiderandum, poscendumque ibi à DEO superest? Totiusne ut æquitatis, justitiæque obliviscatur? Suasne omnes ut abroget leges? Ut demum etiam ejusmodi reos absolvens, plenam omnibus sinè ullo jam metu in quodvis scelus ruendi facultatem, ac licentiam permittat? Quodnam excogitari regimen posset, hoc inconsultius, & præposterum magis? Aut quotusquisque adeò impudens sit, qui tale illud à supremo mundi Gubernatore audeat exposcere.

6. Haud quaquam id ab eo poscimus, fortè hinc quisquam subjiciet. Vindicet sanè, quando ità manifestum jus exigit in contumaciores hujusmodi animas, At cur omnia ultioni tunc frena laxanda? Cur nullo etiam longissimo miseriarum cruciatu explenda est; sed æternæ ab iis temporariæ improbitatis pœnæ repetendæ? Hoc enim verò illud est, quod extremæ, horrendæque severitatis speciem præsefert, nec misericordis & mansueti judicis proprium videtur. Vanissima tamen hujusmodi oppositio est, quæque nil egeat à me hinc refelli, cum certum sit, neutiquam posse in casu, de quo agitur, pœnâ minùs quàm æternâ, seu divinæ justitiæ rationibus satisfieri, seu necessariis humanæ vitæ, ac felicitatis usibus con-

consuli. Non primum : quia , cū sempiterni quoque temporis pœna satisfactio sit citra *condignum* , nec satis adæquans infinitam peccati , DEum graviter offendentis , malitiam ; quonam pacto dignè huic responderet , si temporaria tantū foret , hoc est undecunque finita ? Sed neque alterum : quia , cū experientia palàm ostendat , ne ipsam quidem tartareorum cruciatuum æternitatem sufficere ad plerosque hominum à peccandi licentia absterrendos ; arguat hinc quilibet , quantò minorem eosdem in officio retinendi vim haberet pœna , cuius non aliter , ac purgatorii ignis certum aliquando sibi finem promitterent : necessarius proinde est similis rigor , horribilis quidem , sed communi bono apprimè conducens ; ad quem tandem depromendum majoris nostræ utilitatis causā ab ipsamet sua bonitate DEus impellitur. Neque tamen idcirco spirituales viri eum pro DEO potius terribili , quàm amabili habent : eò quòd optimè nōrint , haud solere ipsum funesta hæc exempla edere , nisi in animas deploratæ salutis ; quòdque facillimam alioquin cuivis homini non omnino pessimo fecerit , suæ potius nativæ benignitatis , quàm necessariæ , & coactō quodammodo severitatis promerendæ rationem.

7 Subit jam refutandus aliorum error , qui , audientes prædicari summam animi puritatem , quam DEus à suis famulis exigit .
dicens

dicens illis (*Levit. c. 11.*) *Sancti estote, quia ego sanctus sum*, neque aliud in se contrahentes, quàm imperfectionem, & peccatorum saltem venialium labes; imaginantur, parùm illi gratos se esse, nec amico, & libenti obtutu ab eo aspici. Unde ingens diffidentia subsequitur, & timor, familiariter ad eum accedendi, perinde quasi magis abalienaturi eum à se sint, si animam tot maculis, tàmque fœda illuvie obsitam purissimis, & delicatissimis ipsius oculis ingerant. Sed enimverò hallucinantur ii quoque, DEUM sibi comminiscens tam facilem ad indignandum de quotidianis erratis, & ad averfandos, qui per naturæ suæ fragilitatem in ea prolabantur. Vulgatissima quippe apud Theologos doctrina est, leviores culpas, ceu nihil de gratia sanctificante decerpunt, sic neque posse amicitiam cum DEO, quæ merè in eadem gratia posita est, diminuire, ac proinde nihilominus amicum animæ DEum esse, minúsque eam amare, post hujusmodi culpas, quàm amicus ei esset, eamque amaret, priùs quàm has illa in sese admisisset: imò, si quispiam plures alio veniales culpas patrauerit, sed ampliori simul gratia sanctificante coretur, plus eo altero charum, acceptumque DEO esse. Et confirmantur, quæ dixi: quia nimis quàm dissentaneum à placidissimo, facillimoque DEI ingenio videtur, ob quamcunque levem causam succensere suis amicis, &

& servis : spectata præsertim imbecillitate conditionis humanæ , cui impossibile factu esse perspicit , non interdum delinquere , & labi. Quamobrem ordinarii nostri lapsus commiserationis potius , quàm offensionis , iræque causas ei præbent , juxta illud Psalmi centesimi secundi : *Quomodo miseretur Pater filiorum , misertus est Dominus timentibus se. Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum , recordatus est , quia pulvis sumus.* Quòd si & inter homines vitio vertitur proclivitas ad exandescendum contra amicos , ubi quid per negligentiam deliquerint ; quonam pacto eam comminisci in DEO possumus amico omnium lenissimo , miræque etiam in gravibus suis offensis tolerandis patientiæ ? *DEus Judex , justus , fortis , & patiens , nunquid irascitur per singulos dies ? (Ps. 7.)* Haud igitur , qui non nisi venialium noxarum conscius sibi est , DEUM imaginari adversum se iratum debet , quo more irasci homines solent contra eos , à quibus dicto aliquo , factove læsi fuerint , averfando nempe illos , & minori , quàm prius benevolentiam prosequendo : sed persuadere sibi debet , illi , utpote primam totius recti normam non posse quidem non improbare , quidquid peccatum etiam leviter sit : neque , ut ipsammet perfectissimam æquitatem , nihil pro eo velle satisfactionis exigere : cæterum solidam interim , & , quanta antè fuerat , remanere amicitiam , implendo id , quod in libris Regum promiserat , (1. 2. c. 7.) *Ego ero ei in Patrem , & ip-*

M

se

se erit mihi in filium. Qui si iniquè aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum: misericordiam autem meam non auferam ab eo. Similiter, ac si Princeps aliquis centenū aureorum mulctam statuisset certum quoddam teli genus ferenti, repertoque illo teli genere apud aulicum inter omnes alios sibi charissimum vellet hunc quoque, quanquam nihil contra eum offensionis sive animo fovens, seu vultu præferens, communem mulctam tuendæ legis causâ pendere. Qui aulicus post poenam, quam videt, sinè ulla adversum se ira, sed ex mero æquitatis studio sibi irrogatam; pergeret ipse quoque pristinam retinere in agendo cum Principe familiaritatem, amorisque fiduciam.

8. Advertendum tamen hîc est, levia peccata, si ab homine sciente, & volente patrentur, eorūque voluntas sinè ulla efficaci retractatione in animo perseveret; esto amicitiam nobiscum minuere in DEO nequeant; magnam nihilominus vim habere, ad nostri erga DEI amoris flagrantiam, suavitatem, & fiduciam minuendam, imò etiam penè omnino extinguendam; tum propter amaras conscientie objurgationes, quibus anima continenter castigari se audit, tum quia nequit interim actus exercere intimi erga DEum amoris proprios, contestando videlicet, nihil se ardentius optare, quàm ut illi in omnibus placeat, & perfecta con-

conjunctione adhæreat. Quamobrem sine ulla dubitatione affirmaverim, ab hoc peccatorum venialium genere impediri plus posse charitatis fervorem, & familiarem cum DEO consuetudinem, quam ab ipsis lethali-
bus noxis, quas aliquis efficaci jam dolore, & poenitentia aboleverit. Cæterum, si de aliis loquamur levioribus culpis, quarum hominem jam poenituit; usque adeo illæ nostri erga DEum amoris confidentiam, & dulcedinem interturbare per se nequeunt; ut hæc labefactari, minuique in nobis haud debeat, neque propter gravissima, quæ jam satis retractaverimus, prioris vitæ flagitia: prout hic ostendere aggrediar, contra vanas præposteræ alterius circa DEum persuasionis formidines.

9. Errant igitur ex falsa circa DEum persuasionē illi quoque, qui, licet plenissimam præteritorum criminum veniam in Sacramento poenitentiae consecuti ab eo sint; minime tamen audent familiariter, amicèque cum eo conversari: timentes nimirum, ne qua in eo post reconciliatam gratiam supersint prioris inimicitiae vestigia, ceu plerumque evenire apud homines cernimus: qui, si fortè alicui injurias acceptas remittant, solent nihilominus, præsertim ubi hæ graves, indignæque admodum fuerint, menti infixam earum memoriam, unaque tacitam quandam ab earundem authore alienationem animi retinere. Sed enim verò ad præ-

dictum timorem funditus ab animo eliminandum sat fuerit, quod orthodoxæ ille fidei adversetur. Cum hæc pro certissimo statuatur, hominem, qui ritè comparatus ad poenitentiae Sacramentum accesserit, non modò veterum offensarum omnium, quantumvis multarum, enormisque sint, benignissimam condonationem à DEO assequi. Sed in eundem, in quo priùs fuerat, imò etiam superiorem amicitiae gradum restitui, tamque charum deinceps haberi, quàm si DEUS acceptas ab eo injurias æternæ oblivioni mandasset. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas, & peccatorum tuorum non recordabor,* verba illius sunt apud Isaiam. (c. 43.) Quam in rem acutè observat operis imperfecti Author, (*Hom. 43. in c. 23. Matth.*) Christum Dominum, dum exprobraret Hierosolymæ suam adversus Prophetas, Deique nuntios crudelitatem, nequaquam dixisse: *Hierusalem, quæ occidisti, sed, quæ occidis Prophetas:* perinde quasi hac loquendi forma indicatum vellet, culparum, quæ in præsens haud permaneant, nullam se retinere memoriam, ne ad improperandas eas quidem, quibus propter poenitentiam condonatae jam fuerint: sed, veluti ad majorem ejusdem veritatis declarationem addit D. Augustinus: seu quicumque scripsit librum (*de diligendo DEO*) *Sic indulgere ex toto, & sic omnem donare injuriam; ut jam non damnet ulciscendo, nec confundat improperando nec minùs dili-*

diligat imputando. Et poterit sanè quispiam prudenter metuere, ne ex aliquo legitimæ poenitentiae defectu suorum remissionem criminum non obtinuerit: sed hac posita dubitare, utrùm à DEO diligatur, quasi nunquam eas commisisset, est eidem dicenti non credere, quòd nostra crimina ita per veniam deleverit, ut solis radiis, aut ventorum flatu disjicitur nebula, nullo ejus vestigio superstitite: (*Isai. c. 44.*) *Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua.* Quia secundùm Joannis Tauleri memorabile effatum, (*apud Blos. in cons. Puf.*) *DEus, praesentia DEus est. Qualem unumquemque reperit, talem eum suscipit, & assumit: nec respicit, quid olim fuerit, sed quid modò sit: ideòque converso peccatori familiaritatem omnem, & secretorum suorum revelationem, quam alicui impendit; exhibere iam potest.* Unde concludi ad extremum potest, peccata per poenitentiam abolita, nullam vim habere, impediendi suavem nostri erga DEum amoris fiduciam: imò potius valere, ad eam magis magisque intendendam: majoris benignitatis causa, quam per eorum occasionem DEus nobis exhibuit, planè adeò integrèque in pristinam nos amicorum, & filiorum dignitatem restituens.

10. Quisque ergo DEum concipere af-
fuescat, non secundùm nostræ naturæ im-
perfectiones, & præposterarum vulgi opinio-
nes, sed potius qualem aut fides, aut ipsa

naturalis ratio eum repræsentat : nempe cen-
Dominum nostri amantissimum , & nostra
secum familiari consuetudine imprimis gau-
dentem nulli iracundiæ , & furori , quan-
tumcunque ab humana improbitate irritetur,
obnoxium : ab omni contra impios , etiam
quando justas iis pœnas decernit , affectione
odii vacuum : mirè quarumvis injuriarum
tolerantem , nec minùs ad easdam ignoscen-
das proclivem : mitissimum in quotidianis
famulorum suorum erratis sinè ulla vel mi-
nima diminutione amicitiae ferendis : pec-
cantium , quos post innumeras offensas in
suam gratiam receperit , nihilo amicum , &
amantem minùs , quàm si omnis omnino
præteritæ eorum improbitatis memoria ipsi
excidisset : quisquis , inquam , talem DEI
speciem sua in mente formaverit , hâsque
illius tam amabiles prærogativas secum re-
cogitare identidem perrexerit , nâ is ani-
mum facilè inducet ad hilariter , fidenter-
que cum eo agendum , tanquam cum sua-
vissimo Domino , cum fidissimo amico , cum
amantissimo Patre : in quavis rerum , tem-
porumque difficultate ad ipsum recurrens ,
de suis omnibus votis , curis , successibus
cum eo tractans , & eam demum in quavis
ipsum alloquendi occasione familiaritatem
usurpans , quæ intimi , & reciproci amoris
est propria : cum reverentia quidem , sed
quæ nihil servilis metûs , & perturbationis
admistum habeat , cùmque humilitate , sed
gene-

generosa, ad quam confidentia, atque hilitas erigat.

CAPUT III.

Quòd nemini certò constet, se DEI gratiâ in præsens potiri, non satis causa esse, ad nos revocandos à familiari, & jucunda illius consuetudine.

Quemadmodum, teste D. Joanne, proprium charitatis est, animos expedire à timoris angustiiis, (Ep. 1. c. 4.) *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem*; sic è contrario usitatum, & solenne timori est, perturbare charitatis dulcedinem; triplex autem videtur esse posse in servorum DEI animis hujusmodi timor: timor nimirum, ne divinâ gratiâ in præsens careant: ne ab illa aliquando excident: neu sinè illa supremum diem obeant. Et sanè dubitari minimè potest, quin ab unoquoque ex commemoratis timoribus nostri erga DEum amoris confidentia, & suavitas perturbetur. Perturbatur à primo: cùm enim amicitia nihil aliud per Aristotelem sit, nisi (1. 8. Eth. c. 2.) *Amor mutuus non latens*; quonam pacto jucundè, fidentèrque acquiescere in DEI amicitia ego possim, cujus amor me latet; vereârque, ne odio potius illi sim, quàm amori? Perturbatur à

secundo : inhærens quippe animo boni cuiusvis amittendi timor minùs jucundam illius possessionem facit : quantòque bonum est charius, tantò ejus jacturæ formido plùs cruciat. Perturbatur denique à tertio, quia migrare ad æternitatem inimicum DEI, talèque permanfurum necessariò, quamdiu illa duraverit, malum est tam fèrale, omnèque alium cruciatum exuperans, ut & tenuis ejus suspicio amarissimo felle confundere cujuslibet gaudii dulcedinem queat. Ex altera verò parte fat videtur causarum suppetere, cur prædicti timores ab unoquoque hominum concipi debeant. Primus, quia ob exiguam interioris nostri statûs notitiam nemini certò constat, seu plenam præteritorum scelerum remissionem efficaci pœnitentia à se impetratam; seu nullum deinceps novum crimen admissum. Unde illa est Salomonis sententia, (*Eccl. c. 9.*) *Nescit homo, utrùm amore, an odio dignus sit; & illud Ecclesiastici monitum, (c. 5.) De propitiato peccato noli esse sine metu.* Secundus, propter notam plùs nimìò humanæ naturæ pronitatem ad malum, & tristia multorum exempla, quos post vitam diu persanctè productam, in fœdissima novimus corruisse flagitia. Tertius demum, ob impenetrabilem nostris mentibus divinorum judiciorum altitudinem, & quòd nulli mortalium secundùm communem providentiam liquere DEus voluit, utram ipse ad classẽ, electorũne

rumne, an reproborum pertineat? Accedit huc præterea, quòd nonnulli asceticæ vitæ magistri id genus timores, quasi ad solidiorem animæ humilitatem, interiorémque sui custodiam perutiles, non parùm commendant, altiùsque defigere in animis hominum student, tragica oratione exaggerando humanæ conditionis fragilitatem, difficultates assequendæ salutis, exiguumque illorum numerum, qui eam assequuntur. Unde fit, ut permulti vel eorum rationibus moti, veritique, ne nimix laxitatis, & præfidentix sit diversa sentire, continuos inter animi angores vitam traducant; vel saltem ambigui, incertique hærent neque existimantes una ex parte idoneam sibi causam adesse, ita sese discrucianti; neque ex altera audentes, strictioribus id genus doctrinis libero spiritu obsistere.

2. Ast ego commiserans tum hæc eorum angustias, tum impedimenta, quæ inde illis proveniunt, ne confidenter & amicorum ritu cum DEO agant; demonstrare statui, suprâ dictos tres timores reprimendos potius, quàm fovendos suo in animo esse ab hominibus, qui ex professo Christianæ perfectioni, & divinæ charitati operam navant, idque duplici ex causa: prima, quia huiusmodi homines nihil habent, cur eorum ullo perturbari meritò debeant: altera: quia ex eorum quolibet plus possunt incommodi, quàm utilitatis percipere. Qua-

M s

rum

rum causarum vim circa primum de divina fors praesenti inimicitia timorem hic continuo expendam, idem circa reliquos duos in sequenti capite acturus.

3. Utque ab earum altera initium desumam; quaero ex iis, qui volunt DEI servos metuere, ne fors in praesens gratiam, amicitiamque illius careant; quidnam spiritualis emolumenti ejusmodi trepidatio allatura illis sit? Dicent, nunc fallor, humiliores eos reddituram, & sollicitos magis. Humiliores quidem, quatenus prohibebit, ne inaniter glorientur, & contenti statu suo sint: magis vero sollicitos, quia fodiendis instar stimuli eos assidue incitabit, ut novis poenitentiae actibus curent suam cum DEO amicitiam certiores reddere. Ita profecto complures sentiunt, atque hinc causas ducunt praedictae anxietatis laudandae, & suadendae: suam insuper confirmantes sententiam ambiguitate, in qua nos DEUS circa coelestis hujus boni possessionem reliquit: utilius nempe nobis existimans, (ceu inde ab ipsis colligitur) si, quantum ad illam, semper incerti, & pavidus essemus. Sed pace illorum dictum sit, in prima ex praedictis utilitatibus asserenda videntur, Christianam humilitatem cum propriae sortis displicentia, fastumque, & arrogantiam cum laeta ejusdem approbatione confundere: parum advertentes, nullum inter ista duo necessarium, & naturalem nexum, quin latum potius

potius discrimen intercedere. Fastus quippe, & animi tumor, si sacris Doctoribus credimus, non in eo positus est, quod aliquis divina in se munera advertat, deque iis sibi gratuletur; sed potius, quod ejusmodi bona propriæ virtuti attribuat, seque ob ea magni æstimet, & aliis anteponat. Ità planè docet D. Thomas, nullius culpæ affinem pronuntians, qui bona sua agnoscat, & magni pendat: (2. 2. quasi. 132. a. 1.) *Quod aliquis bonum suum cognoscat, & approbet, non est peccatum*: confirmansque suum dictum iis Apostoli verbis: (1. ad cor. 2.) *Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum, qui ex DEO est, ut sciamus, quæ à DEO donata sunt nobis.* Ità D. Augustinus virtutem potius, quàm vitium censet, prædicationem collatorum sibi à DEO munerum. (*Serm. 28. de verb. Ap.*) *Non est arrogantia, sed fides, prædicare, quod accepisti: non superbia, sed devotio.* Ita D. Bernardus observans, non reprehendi ab Apostolo, qui gloriatur, & gaudet, sed qui gloriatur quasi de repentis sua, & quam nemini alteri debeat. (*de dilig. DEO*) *Non ait simpliciter, quid gloriaris? sed quid gloriaris, quasi non acceperis? Ut asserat, reprehensibilem, non qui in habitis, sed qui tanquam in non acceptis gloriatur.* Ubi etiam subdit, divinorum in se donorum cognitionem usque adeò culpandam non esse, ut sit verius necessaria, & laudabilis. *Utrumque ergo scias, necesse est, & quid sis, & quod à te ipso non sis, ne aut omni-*

no

uo non gloriaris, aut inaniter gloriaris. Ità postremò D. Tereſia, quæ adhortans animam peculiari aliquo DEI beneficio inter orandum decoratam, ad debitas ipſi grates reddendas. (*in vita c. 10.*) Ne, inquit, penſi habeat quadam humilitatis genera, de quibus cogito agere inferius: qualis nonnullorum iudicio eſt cogitationem avertere à donis, quibus DEus nos interdum dignatur. Intelligamus, quod res eſt, huiusmodi munera ſinè ullo priori noſtro merito à divina liberalitate nobis conferri, gratique ideò illi ſimus. Niſi enim nota ſint nobis beneficia, qua accepimus; neutiquam excitabimur ad eum amandum, à quo illa accepimus. Certè tunc amare impenſus quempiam ſolemus, cùm præſentioſiorem habemus illius erga nos beneficentiæ memoriam. Si ergo licet mihi, imò & in meriti loco apud DEum eſt, recordari, quòd ipſe me in lucem produxerit, & ſui ſanguinis pretio redemerit; quidni animadvertere pariter liceat, quòd, cùm olim de terrenis, profanisque rebus conſabulari ſolerem; nulla mihi illius ope jam ſint, niſi de illo colloquia? Enim verò, quæ hominum naturalis conditio eſt, impoſſibile mihi factu videtur, ut magna pro DEO audeat, qui peculiariter ſe ab eo diligi neſciat. Adeò quippe proclivi ad terrena, & caduca ingenio ſumus; ut agrè à quibuſlibet præſentis vitæ bonis alienum gerere animum poſſit, qui minimè agnoſcat aliquod futurorum pignus ſe habere. Hactenus conſultiſſima illa rerum ſpiritualium magiſtra, addens inferius, dæmonem ſuo iudicio multum laborare, ut animas orationi, vitæque inte-

interiori deditas ab ampliori in ea faciendo progressu, falsis quibusdam de humilitate opinionibus retineat. His igitur positis, fac, aliquis persuasissimum habeat, DEO charum in præsens se esse, neque ullis, quantum ad hoc, sollicitetur inquietis timoribus, sed lætus, & gestiens, tanquam de singulari beneficio divinæ bonitatis grates persolvat, ubinam hinc ulla species, ullumve vestigium superbiæ? Aut quidnam aliud contrariæ suspiciones, anxietatésque facerent, nisi quòd perturbarent hominis animum; nisi quòd minùs jucundum ei redderent orationis, & consuetudinis cum DEO usum: nisi quòd in eo spiritualium lætitiarum, & fervorem charitatis minuerent?

4 At (ab adversariis responderi audio) si quis miserum se existimaret, minùsque interiori statu suo contentus foret, is sanè humilior animo foret. Atqui ità respondere nihil profectò est aliud, quàm in observatam paulò antè vocum, & sensuum confusionem revolvi: pro eadem re accipiendo parùm quempiam interiori suo statu contentum vivere, & animo humilem esse. Quòd si admitteretur pro vero, næ parùm humilis sanctissima DEI parens fuisset, cùm *exultavit spiritus ejus in DEO salutari suo: quia fecerat sibi magna, qui potens est*, adeò ut propterea *beatam dicturam illam essent omnes generationes*. Nec non universi item cœlites existimari parùm humiles possent, utpote qui & suam

suam certò agnoscunt, absolutissimam felicitatem, & plenissimo in eo gaudio acquiescunt. Contrà verò nemo humilior damnatis ad inferos foret: cum nemo in terris æquè ac illi se miserum fateatur, & omni prorsus bono carentem. Non igitur Christianæ humilitatis perfectio in prædicta sui statûs displicentia consistit; sed in eo veriùs, ut ea homo suspiciens, quæ à se ipso habet, proprièque sua sunt, abjectissimum sese, ac miserrimum, & omnis funditus boni vacuum existimet: quamvis alioqui multa in se agnoscat collata sibi à DEO munera, quæ summo in pretio, pròque eximia felicitate sua habeat, & quorum causà peramantes supremo largitori gratias perpendat. Nempe hæc illa est gloriatio, & exultatio in DEO, commendata à D. Paulo, ubi scripsit, (2. ad Cor. 10.) *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Qui proinde, etiam ubi magnificentissimè de se loquitur, dicens: (ibid. 12.) *Nihil minùs fui ab his, qui sunt supra modum Apostoli;* nihili tamen sibi nomen, ac locum usurpat, protinus subdens, *tametsi nihil sum*: & alibi adhuc fusiùs eandem tum divinorum in se munerum præclaram æstimationem, tum omnimodum sui contemptum declarat his verbis: *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus.* *Gratià autem DEI sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius*

illis

illis omnibus laboravi. Non ego autem, sed gratia DEI mecum. (1. ad Cor. 15.)

§. Haud tamen acquiescunt timoris patroni, reponentes, posse quidem fieri, ut quispiam supernaturalia sua bona, & animadvertat, & plurimi faciat, nihil inde ad vanam sui æstimationem inflatus. Sed sapientiam ejusmodi non nisi paucorum decus esse, qui in Christiana humilitate, & demissione animi profundas radices jam egerint, neque idcirco ab iis quoque præsumendam, quorum virtus nondum ad æqualem firmitudinem, soliditatēque adolevit. Durum sane hominum genus, qui spiritualem lætitiā, pacēque animi à potiori famulorum DEI parte, nempe ab iis omnibus, qui ad eximiam, perfectāque virtutem nondum pervenēre, proscribendam existimant. At benè, quod præstantissimus Evangelicæ sapientiæ Magister Paulus Apostolus alios longè sensus, aliāsque institutiones è tertio cœlo detulit. Nisi fortè finè ulla probabilitatis specie fingamus, omnes universos vilipensis Ecclesiæ Neophytos in ipsismet suæ fidei primordiis perfectos fuisse, adeò ut tutò inculcare illis posset; (c. 3.) *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete*: perfectosque item omnes, qui ad Christum nuper conversi Thessalonicæ erant, ut iis similiter commendandum putaret, (I. c. 5.) *Semper gaudete: in omnibus gratias agite*. Nam quæ, rogo: perpetuæ illius in Domino lætitiæ,

titia, & gratiarum actionis causa utrisque esse poterat, nisi, quod persuasum haberent, assidueque recogitarent, DEO charos, atque amicos se esse? Moneant ergo, si libet, cauti isti animarum institutores, tantum illum fidei præconem, ne adhuc crudam, & teneram recentium Christianorum sobolem tam impensè, fidentèrque ad exultandum, & quidem perpetuò de supernaturali sua felicitate exhortetur. Timeri siquidem haud immeritò posse, ne eorum non nulli occasionem inanis gloriolæ, arrogantiaque sumant. Novi id, novi fati, respondebiteorum monitioni Sapientissimus gentium Doctor. Sed discrimen huiusmodi non adeò vitatu difficile cuilibet, vel mediocris prudentiæ, ac virtutis homini est; ut declinandi illius causâ necesse sit, aut expediat, perpetuis conscientiaë angoribus sese ultrò discruciare, qui animi vigorem debilitant, proficiendi alacritatem extinguant, amicam cum DEO conjunctionem impedian, nec aliam demum humilitatem producant, nisi servilem, tetricam, inquietam, miseraque fontium in tartaro animarum humilitati consimilem. Certè si nihil aliud in spiritali vita curandum magis esset, quàm omnes vel remotas superbiæ occasiones defugere, ac proinde expedire cuivis, pessimè semper de se ipso opinari; nimirum quàm inconsultè conarentur animarum rectores eas vanis, ceu persæpe contingit, admissorum
cri-

criminum dubiis, & suspicionibus exagitas, in tranquillum redigere: cum potius cohortari easdem deberent, ad suos illos scrupulos, pavorésque, ceu præsentissima superbiæ amuleta intra conscientiam fovendos: & curandum, quò ad fieri potest, ut in quovis vitæ actu sibi videantur DEUM graviter offendisse, illiúsque ideò gratiâ carere. Confectarium procul dubio absurdissimum, quòdque nequeat, nisi ex absurdiori principio, deduci.

6. Perspicuè igitur demonstratum videtur, anxios id genus timores de præsentì intra conscientiam capitalis culpæ reatu, ad hominem insolita humilitate custodiendum necessarios non esse. Videamus porrò, num saltem ei utiles sint ad DEI amicitiam recuperandam, ubi fortè illam occulti alicujus criminis causâ amisisset. Et quidem, si de profanis, ac solutioris vitæ hominibus sermo esset, haud gravatè id faterer. Cum enim, qui ejusmodi sunt, obstrictam non rarò gravi scelere conscientiam vel ignorantes habeant; à concepto tam periculosi sui statûs timore stimulari possunt, ad ejus remedium in poenitentiae Sacramento quærendum. At, cum nostra hæc omnis tractatio ad homines dirigatur, spiritali vitæ jam diu addictos, qui & suæ ad DEUM conversionis initio accurata præteritorum quorumvis criminum exhomologesi conscientiam ritè expiârunt; eandemque in subsecutis deinceps

N

ceps

ceps confessionibus, quodocunque usus affe
 ferret, sedulò repurgare institerunt, neque Nu
 jam dudum lethale ullum crimen admise- ext
 runt, imò illud, quasi extremum malorum det
 gravissimè perhorrescunt, quòque maximo nor
 possunt, studiò devitant: nitentes præterea rati
 ultiores semper, ulteriorésque facere in cor
 conjunctione cum DEO, atque animi pu- les
 ritate progressus; ad quas demum novas, mu
 & solertiores divinæ redintegrandæ amici- fin
 tiæ curas ab illius amissæ dubio, atque me- rur
 tu incitari illos posse dicemus? Num ad pri
 conscientiam semper subtiliùs examinandam, Ma
 & ad repetenda, quoties Sacramentum rita
 poenitentiae instaurant, quasi minùs disertè nat
 explicata, præteritarum confessionum delicta: de
 sine ullo fine, atque modo novas assiduè com- tia
 miniscendi criminum circumstantias, deque rit
 exactioribus aliis antea actæ totius vitæ con- qu
 fessionibus cogitandi? At si id facere insti- bil
 tuant, prudens quilibet poenitentiae Sacra- fer
 menti administer supersticiosæ illos diligen- tia
 tiæ coarguet: jubebitque supervacuum m
 ejusmodi inanum animadversionum, & solli- ti
 citudinum turbam missam penitùs facere: qu
 neque de culpis, quas semel, iterùmque tis
 ad Sacerdotis aures detulerunt, anxios ul- h
 trà esse, sed eas pro legitimè jam enuntia- v
 tis, & remissis habere: contemptim explo- ci
 dendo, quasi larvas sine corpore, quidquid t
 temerè conceptarum suspicionum menti oc- c
 currerit. At quas igitur alias divinæ gratiæ
 affe-

afferendæ artes ab eo timore impellentur? Num ad sua crimina, quàm celerrimè etiam extra Sacramentum, ex DEI offensi amore detestanda: quo eorum scilicet veniam, si nondum fortè affecuti essent, hac certiùs ratione assequantur? Sed enim, qui divinæ consuetudini, & charitati sedulò vacat, quales animæ sunt (quibuscum hoc in libro agimus) neutiquam indiget à prædicto timore stimulari ad suorum detestationem facinororum. Nempe hic, ceu in peculiari, proprioque capite infra explicabimus, etsi instar Mariæ Magdalenæ certissimè sciret, præteritas omnes culpas sibi esse à DEO condonatas; pergeret tamen nihiloseciùs, ac prius eas detestari, non quidem divinæ gratiæ certiùs obtinendæ causâ, sed puræ charitatis vi impulsus: nimirum ex dolore, quòd iis perpetrandis DEUM infinitè amabilem, sibique super omnia adamatum offenderit. Qua ratione concepti pœnitentiæ actus perfectiores solent esse, & quanto minùs suum bonum respiciunt, tantò certiùs consequuntur. Quocirca ex quacunque demum parte rem intueamur, præsentis divinæ inimicitiae timor nihil utilitatis huiusmodi animabus parit: neque ullam vim ferè habet, nisi eas inquietandi, efficiendique, ut in supervacuis circa suum statum præteritum curis cogitationes suas occupent, quas multò fructuosius in acquirendæ ulterioris perfectionis studio occu-

parent. Effectus, quàm ipsis noxios, tam malignis hostis tartarei votis consentaneos: qui, teste D. Teresia (*cast. inter. c. 10. man. 6.*) pro ingenti lucro suo habet, si animas videat interioribus molestiis perturbatas, & quietis expertes ratione impedimenti, quod ejusmodi perturbationes illis afferunt, ne DEO amando, & laudando totas se impendant.

7. Sed quid argumento respondebimus, quod adversarii ad prædictas utilitates confirmandas ex omnimoda obscuritate, atque ignorantia desumunt, in qua nos DEUS circa nostram secum amicitiam vel inimicitiam reliquit: non alia profectò, ut legitime colligi putant de causa; nisi quia utilius nobis censuerit, si, quantum ad hoc, usquequaque incerti, dubiique, & metuentes essemus? Tria sunt, quæ opponere illi possim responsa, & unumquodque ad ipsius refutationem per se satis idoneum. Nego itaque primitus: DEUM voluisse, ut de præsentī sua amicitia penitus nescii, incerti, que ageremus. Esto quippe metaphysica, & omnimoda nostræ hujus sortis certitudine careamus; possumus tamen, uti paulò inferiùs monstrabo, moralem de illa certitudinem consequi: notitiam nimirum, & persuasionem firmis adeò rationibus nixam, ut nullum anxiiis, & meticulosis de opposito dubitationibus locum relinquat. Quorum abigendarum cùm facultatem DEUS

no-

nobis providerit, quonam pacto ritè argui potest, voluisse, ut ad maiorem nostram utilitatem perpetuò in nobis hæerent? Præterea, undenam compertum adversarii habent, veram, germanámque rationem, cur DEus absque summa hujus rei certitudine nos reliquit, fuisse, quia ejus privatio merè per se ipsam spectata nobis foret utilior? Ego sanè id inficiari nil dubito: cùm observato solenni ipsius ritu ducendi nos, quamdiu in terris agimus, per obscurum fidei tramitem, aliam posse mihi videar magis propriam, prædicti effectus causam afferre: nempe quòd noluerit, manifesta assiduè miracula edere, revelando unicuique mortalium supernaturalem suæ animæ statum: quod faciendum necessariò erat, ut certissimam, & omnino indubitatam quisque haberet de sua cum illo amicitia scientiam. Qua eadem de causa neque sensibile cum animabus vitæ functionis commercium, rerúmque divinarum visiones, & alia id genus ostenta quotidianam rem esse, ac promiscuam omnibus voluit: quamvis dubitari nequeat, quin permultis magno hæc adjumento, sive ad emergendum è vitiis, sive ad ampliorem in vita spirituali profectum fuissent. Cæterum, fac, homines universos quàm certissimè exploratum habere, quòd amici DEI sint. Quidnam, rogo, detrimenti hinc perciperent sive ii, qui tales essent,

sive alii, qui minimè essent? Nihil profectò secundi: talis enim scientia acres potius illis stimulos adderet, ad quærendum sollicite bonum, quò carent; sed neque priores, utpote qui majori propterea cum alacritate ad DEI famulatum incumberent, & locò supervacuæ anxietatis circa præsentem suum statum curas omnes converterent ad eum, qualem esse tunc lætum, atque optabilem vident, in reliquam porrò ætatem servandum. Certè sancti illi viri, quos per disertam revelationem de præsentī secum amicitia certiores DEUS fecit, usque adeò supernaturalem id genus notitiam spirituali suo profectui minùs utilem arbitrati non sunt, ut pro ea, tanquam pro singulari beneficio amantissimas divinæ bonitati grates rependerent. Adde (sitque hæc tertia responsio) quòd pleraque etiam Christianæ Religionis mysteria, ad majus fidei meritum obscurissima DEUS esse humanis mentibus voluit; nec tamen, quasi utilitatis suæ improvidos damnat, qui sedulo humanæ ratiocinationis nisu, atque studio, quantam possunt plurimam iis affundere claritatem conantur. Ergo, etsi utilius nobis foret, metaphysica, & summa certitudine, utrū DEI amici simus, nescire; non tamen hinc sequeretur, quin summa adhuc quæri utiliter, & laudabiliter possit, quam habere in præsentī vita fas est, circa id certitudo: cujusmodi est, quam moralem appellant, non

non omnino infallibilis illa quidem, sed tamen sufficiens ad hominis animum extra inquietas, & meticulosas dubitationes ponendum.

8. Et hæc dicta sint ad probandum, debere eos, qui intimæ cum DEO conjunctioni student, abigere potius, quàm fovere inquietas suspiciones, & formidines, ne exosili illi sint, tanquam affectus detrimenti amplius, quàm utilitatis sibi allaturos. Superest jam, ut probem, debere idem ab iis fieri, ob alteram quoque duarum rationum, quas initio attuli, quia nimirum plus causæ habent, cur ejusmodi metus in se temerarios, & futes, quàm cur justos, & probabiles credant. Neque huic rationi adversantur, quæ objecta sunt superiùs è sacris literis loca. Nam incipiendo ab illo Ecclesiastici monito: *de propitiato peccato noli esse sine metu*; particula *de* non videtur habere ibi vim præpositionis *circa*, ita ut sensus sit, ne timoris expers sis circa peccatum, quamvis cæteroqui jam remissum: sed æquivalere potius præpositioni *propter*, quasi dicatur: non quia peccatum tibi remissum jam est, securo esse animo debes, sed cavere, ne iterum pecces. Talis, inquam, magis propria esse illius moniti significatio videtur: tum quia, si peccatum jam remissum esse constat, nulla superest ratio, imò neque vis, & facultas metuendi, ne remissum non fuerit; tum ratione verborum

protinus subsequendum ; *Neque adjicias peccatum super peccatum ; & ne dicas : miseratione Domini magna est , multitudinis peccatorum meorum miserebitur : sive , ut in textu Græco legitur : de propitiatione ne sis sine metu , ut adjicias peccata peccatis.* Quæ verba sat aperte indicant , moneri ibi hominem , qui peccavit , ne , quia condonatum sibi à DEO est præteritum crimen , pergat sine ullo metu alia committere , tanquam certus de impetranda illis quoque à DEO venia. Si quis tamen adhuc contendat , prædictum locum ita esse accipiendum , ut timor , & sollicitudo ibi commendetur circa ipsum crimen jam remissum ; neque hoc admissio sequeretur , objectum , & materiam timoris debere esse , quòd incerta , & ambigua ipsius sit remissio. Cum , quamvis certissima hæc sit , sat idoneam tamen causam timendi suppeditent pravi effectus peccati , etiam post ejus condonationem remanere in animo soliti : veluti poenæ luendæ reatus , viciosque habitus peccando contracti , & ad nova peccata impellentes : de quibus propterea , quàm penitissimè fieri potest , abolendis sollicitos , inque metum esse nos convenit. Quod verò ad eam Salomonis sententiam spectat : *Nescit homo , utrum amore , an odio dignus sit* , etsi accipienda non esset de æterna prædestinatione , vel reprobatione hominis , prout à D. Bernardo (*Serm. 1. de Septuag.*) accipitur , sed de præsentibus

ejus.

eiusdem amicitia, vel inimicitia cum DEO, possum tamen cum pluribus, & gravissimis peccatoribus dicere, solam ab ea denegari homini prorsus certam, & infallibilem de sua cum DEO amicitia scientiam: non verò persuasionem quoque animi, practicè, & moraliter certam: qua homo nimirum tranquillè, fidentèrque DEI amicum se credit; ut, quamvis contrarii possibilitatem inficiari nequeat; de ea tamen ferè nil cogitet, nec magis perturbetur, quàm si esse nullam putaret.

9. Et verò haud difficile factu esse, ut sedulus quilibet vitæ interioris Professor persuasionem ità practicè, & moraliter certam de sua cum DEO amica conjunctione habeat; vel solis sat posset sanctorum Patrum testimoniis probari. Audiatur D. Basilii: *Quomodo (inquit ille) certò persuasus esse aliquis potest, quòd DEus ei peccata dimiserit?* respondetque, securum de hoc esse posse: *Si affectionem in se anima senserit, similem illius, qui dicebat: iniquitatem odio habui, & abominatus sum. (in Reg. brev. inter. 12.)* Audiatur D. Joannes Chrysostomus, qui, recitato illo Apostoli dicto: *ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filii DEI:* hanc inde conclusionem eruit: *Quando verò spiritus testatur, quænam relinquitur ambiguitas?* (*Hom. 14. in Ep. ad Rom.*) Audiatur D. Augustinus super Psalmum 84. ubi exhortatur veros fideles, ut fidenti animo compotes

gratiæ sanctificantis se existiment: *Dicat unusquisque fidelium, sanctus sum. Non est ista superbia elati, sed confessio non ingrati.* Audiatur D. Leo Magnus, qui dubitare nos vetat, num DEum in anima habeamus præsentem, quodcumque aliquod ex propriis illius effectis, ac vestigiis in ea deprehenderimus. *Discutiant se fidelium mentes, & intimos cordis sui affectus vera examinatione dijudicent: ut, si depositum aliquid in conscientiis suis de fructibus charitatis invenerint, DEum ibi inesse non dubitent.* (Serm. 2. de fest. Pasch.) Audiatur demum D. Bonaventura, qui secundum nostram distinctionem pronuntiat: *dicendum, quod quamvis de meritis non habeatur certitudo per scientiam necessariam; haberi tamen potest certitudo per probabilem conjecturam, & per quamdam ipsius bonæ voluntatis confidentiam, quæ consurgit ex conscientia.* Puritas enim conscientia, quæ introducit per expulsionem culpæ, dat ipsi animæ quamdam securitatem, & certitudinem de merito jam inchoato, & per consequens certitudinem de præmio consequendo (in 3. dist. 26. a. 1. quest. 5. ad 1.

10. Sed & ad manum est ratio, quæ idem planum faciat, dummodo causæ advertantur, unde posset contingere, ut quispiam nesciens cæteroqui divinâ gratiâ careret, quæque ideò omnium in præsentia materia dubitationum, timorūque fons sunt. Hæ verò, ut quilibet videt, dux esse possunt: vel scilicet, quod aliquis af-
se-
ali-
la-
oc-
tu-
en-
m-
st-
p-
n-
n-
c-
l-

secutus veniam culparum non sit, quas alioqui se novit patrâsse; vel quia, esto illarum venia donatus, aliam quampiam sibi occultam patraverit. Neuter horum eventuum impossibilis est: non prior; quamvis enim confessio ritè instituta nullis non criminibus abolendis par sit; unde tamen constare nobis potest in confessionibus, quas peregrimus, nihil ad legitimum valorem necessarii defuisse: seu vitio ministri poenitentiae, qui haud potuerit, volueritve nos absolvere, seu nostro, qui admissas ei culpas, nec omnes, nec debito cum dolore exposuerimus? Sed neque posterior: cum nulli hominum certò, atque evidenter noti esse possint singuli quique interiores sui actus. Quod & propria cuique experientia demonstrat; & unanimi confirmatur testificatione tum Apostoli, de se ipso scribentis: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* (1. ad Cor. 4.) tum Regii Prophetæ, qui perturbatus, pavènsque ad Deum clamat, (Ps. 18.) *delicta quis intelligit? Ab occultis meis munda me*; tum D. Augustini, ubi posse aliquid criminis in angulo quopiam nostræ conscientiae latere, ait, quod nobis incognitum acutior DEI visus perspiciat. (Serm. 23. de verb. Dom.) *tu non vides peccatum: fortè DEUS videt, qui melius videt.* Si ergo hìc ostendam, prædictorum eventuum possibilitatem non ultrà valere, quàm ut absolutam; & omnimodam divi-
næ

næ gratiæ certitudinem sanctiorem vitam professis tollat ; an non simul ostendero , posse hos nihilominus practicam , moralemque obtinere de sua cum DEO amicitia certitudinem : certitudinem scilicet , quæ illos trepidis de sorte contraria dubitationibus inquietari non sinat ? Ita planè , ut nemo non videt. Age igitur , propositæ rei demonstrationem à primo capite exorssi aggrediamur.

11. Incertus sum , dicit quispiam , num Sacramenti pœnitentiæ administer , qui peccata confitentem me audit , seu legitime initiatus Sacerdotio fuerit ; seu voluntatem me ab iis absolvendi habuerit ? Neque insuper mihi constat , utrum plenè , integrèque , & cum eo , quo par erat , supernaturalis doloris sensu mea illi delicta aperuerim ? Priusquam objectioni planius respondeam ; statuo , ceu doctrinam apud omnes certissimam , licet unam fors aliquis , pluresque confessiones ex quocunque defectu irritas , imò etiam sacrilegas pridem obierit ; si tamen deinde ad pœnitentiæ tribunal , & legitimum ejus ministrum ritè præparatus , cùmque universali suorum omnium criminum detestatione accedat ; esto irritarum ejusmodi confessionum delicta citra suam culpam ignorans , vel oblitus , tunc repetere omittat ; nihilominus ab iis quoque , tanquam in generali suo dolore comprehensis per Sacerdotalem sententiam ab-

absolvi: plenamque antea actæ totius pravitatis suæ remissionem obtinere, & in pristinam cum DEO gratiam restitui. Hoc itaque extra controversiam posito, circa dubitandi occasionem è ministro Sacramenti petitam, respondet Franciscus Suarius, ubi quis apud alios, atque alios Sacerdotes confessus malefacta sua est, deque nullo eorum justam timoris causam habet, ne legitima se absolvendi potestate, aut voluntate caruerit; certum esso moraliter posse, quod saltem ab aliquo ex iis valida, & efficax sibi fuerit impertita absolutio. *Tunc enim, licet generatim loquendo, in uno vel altero possit defectus, seu deceptio timeri; tamen moraliter videtur impossibile, quod inter tot ministros nullus fuerit & verus Sacerdos, & fidelis in ministrando. Est ergo tunc moralis certitudo de validitate Sacramenti ex parte ministri in aliqua absolutione: licet in particulari in hac, vel illa determinatè non sit tanta certitudo.* (Tom. 3. de gr. l. 9. c. 11. n. 7.) Quantum verò ad conditiones, quas afferre necessariò ipse pœnitens debet, néve non attulerit, & frustratus propterea Sacramentum sit, timeri potest; aliæ tandem illæ sunt, nisi ut conscientia suæ latebras solerter scrutatus, si quid ibi capitalis culpæ nondum expiatum deprehenderit; & commisisse ex animo doleat, & Sacerdoti candidè aperiat? Non aliæ profectò. Quænam ergo illarum tam difficilis paratu est, ut quisquam Christianæ perfectionis cultor
su-

susplicari probabiliter possit, in nulla ex tot confessionibus, post sanctioris vitæ initia à se obitis, eam sibi adfuisse? Num sincera, & fidelis noxarum memoriæ occurrantium expositio? Atqui adeò perspicuum cuique est, ullamne, cujus recordaretur, capitalem noxam sciens, volensque in Sacramento reticuerit; ut factumne id, an non factum à se sit, juratus affirmare post confessiones singulas queat. Num igitur (quæ altera est conditio) summus, atque intimus de patratæ criminibus dolor? At enimvero, & liberrimum cuivis volenti est sic dolere; & ipse voluit, conatusque est, quantum in se erat, id agere: neque dolor prædictus rara adeò, & laboriosa res est; ut credibile videatur à DEI famulo, quantumvis volente, & conante, nunquam fuisse in ulla tot suarum confessionum pro eo, ac necessum erat, conceptum. Alioquin quid de vulgo fidelium fieret, cujusve ex iis speranda esset salus; si etiam ii, qui perfectiori vitæ operam navant, nunquam poenitentiae Sacramentum, etsi ad illud separare diligenter studuerint, cum idoneo, & sufficienti dolore susciperent? Ah credi non potest, DEum voluisse, ut tam difficile & ambiguum humano generi esset remedium, quod cæteroqui adeò illius fragilitati erat necessarium ad æternam consequendam salutem: habendumque ideo pro eventu moraliter impossibili est, quòd, qui à pluribus
retro

retro annis peculiarem DEI famulatum profitetur: omnesque illius graves offensas solertissimè vitat, quin & ordinarias, & leves frequenti confessione eluit: ne semel quidem tanto temporis tractu sacram exomologesim peregerit cum ea præparatione animi, quæ ad superioris vitæ culpas delendas, & recuperandam DEI gratiam sufficeret. Ità certè sentit citatus paulò antè Suarius: affirmans, ubi quispiam longo tempore cum peculiari æternæ salutis, & spiritualis profectûs sui cura vixerit, poenitentiaque interim mysteria frequentârit cum eo, quem sat esse arbitratur, interiori paratu; esto de peculiari quapiam confessione dubitare secum possit, num valida, & efficax fuerit; haud tamen de omnibus posse idem dubium prudenter concipere. *Tunc enim, licet talis homo in una, vel altera confessione hæsitare possit; tamen in confuso moraliter est valde certus, aliquando ritè confessum esse. Ergo hoc satis est, ut talis homo cum magna fide morali judicet, se aliquando amissam gratiam recuperâsse. (ibid.)*

12. Imò tam verum id est, ut re probè æstimata nulla mihi occurrat ratio, cur vir pius, præsertim non indoctus, si ad interiores suos actus velit mentem advertere; nequeat de peculiari etiam quavis confessione esse moraliter certus, quòd eam cum sincero de offensis divinis dolore, & firmo melioris in posterum vitæ proposito obierit.

Nam

Nam & curam adhibuit, ut prædictos actus conciperet; qui faciles cuivis homini sunt, qui vel mediocriter in DEI cognitione, & amore profecerit. Quidnam igitur causæ est, cur dubius animi pendeat, num eos re ipsa conceperit, nec potius conceptos à se esse pro certo habeat? Ne id esset imitari quodammodo scepticorum vecordiam, qui nihil usquam certi statuentes dubitabant, nossentne revera, quæ noverant, & velentne, quæ volebant, philosophandi ratione prorsus homine indigna, & ipsiusmet sensûs communis experte; quo quisquis præditus sit, ac ritè utatur, intelligere satis potest, aliquidne velit, aut nolit: præsertim si ejusmodi affectus non temerè, obiterque in illius animo exoriantur, sed ipsemet ad eos concipiendos sedulam ultrò operam, studiûmque adhibuerit.

13. Adjice huc: quòd, licèt anxius esse aliquis pergeret de suarum confessionum efficacitate, & valore ob clandestinum fors quodpiam ministrorum, à quibus ibi absolutus est, vitium; habet tamen aliam quivis DEI servus rationem, qua certior fieri de sua cum cælesti Domino amicitia possit: actum videlicet perfectæ charitatis, unde ad crimina omnia, quibus eum offenderit, summopere detestanda, & odio habenda impellatur. Nam & quilibet hujusmodi actus satis per se est, ad hominem, qui DEO exosus foret, cum

eo reconciliandum; & illorum complures ab hominibus, divinæ consuetudini deditis, partim in pœnitentiæ Sacramento, partim etiam in quotidiana oratione exerceri solent. Quamobrem facillimè hi possunt omni procul dubio statuere, in DEI sese amicitiam saltem per eorum aliquem restitutos jam esse. Neque aliquis fors objiciat, perfectæ charitatis actus arduam plùs nimio, nec nisi perpaucorum rem esse. Per tot siquidem annorum millia, quot à primo mundi exortu ad usque Christi mortem fluxerunt, unica hominibus ratio, quâ patrum à se criminum remissionem consequi possent, fuit eorum pœnitentia, & detestatio ex Theologicæ charitatis impulsu. Si itaque adeo id factu arduum ipsis met perfectionis Evangelicæ cultoribus foret, quotusquisque scelerum veniam, & reconciliationem cum DEO promeruisset, ante divini verbi in terras adventum, quando etiam justì, piique homines neutiquam profitebantur vitæ genus tam sanctum? Væ humano generi ab opinione prædicta! quæ idcirco repudianda vel uno hoc nomine est, quòd cum divinæ bonitatis injuria excogitata sit, durè adeo eam nobiscum egisse, ut, quo tempore minor in mundo veritatum supernaturalium intelligentia, & coelestium auxiliorum copia erat, nullum esse aliud peccantibus sempiternæ salutis obtinendæ instrumentum voluerit, nisi quod

O ob

ob nimiam difficultatem etiam inter eos rarissimum sit, qui sub lege Evangelica vivunt, uberiori rerum divinarum luce illustrati, & amplioribus cœlestis gratiæ subsidiis adjuti. Sed omissa etiam hac ratione, & rem ipsam suis duntaxat momentis inter nos ponderando, quænam, rogo, difficultas occurrere homini potest jam diu vitam spiritualem profitenti, ne ita secum ratiocinetur? DEUS, prout indubitatissimis non solum Christianæ fidei, verum etiam rationis humanæ testificationibus constat, infinita adeo perfectione, bonitate, & pulchritudine excellit, ut à nostrum quolibet plus longissimè diligi mereatur, quàm aliud quodvis objectum, aut nos ipsos diligamus. Cum ergo tale illius meritum sit, & ego pro arbitrii mei libertate ità amare illum possim, quidni etiam velim? volo sanè: paratissimus ideo prius bonorum quidlibet repudiare, & malorum subire; quàm illum, cæteris mihi rebus universis, meque ipso chariorem offendere. Et quia ipsum infinitæ amabilitatis suæ causâ sic diligo; odi, ac detestor, supra quidquid detestabile est, meam in tali Domino toties offendendo perfidiam, plusque de hac doleo, quàm de meo quovis malo dolerem: fixum propterea, & deliberatissimum in animo habens creati nullius seu boni amore, seu mali metu eum deinceps offendere. Quænam, dico, tam extraordinaria difficultas obstare ulli servo
DEI

DEI potest, ne hujusmodi actus velit concipere, ac volens, utpote arbitrii sui potens, concipiat? Cúrve illum stupidæ adeò mentis fingamus, ut ad suam voluntatem paulò attentius respiciens minimè advertat, hanc re ipsa sic affici, séque ideo perfectæ contritionis actum edidisse: vi cujus, tametsi præteritæ omnes suæ confessiones ob ignotum sibi aliquod crimen cassæ, atque inanes fuissent; amissam peccando DEI gratiam recuperaverit, inque præsens amicus ei sit? Ego certè non video, quid tantæ hic obscuritatis homini, naturalis sensus compoti neque scepticam Philosophiam professo, ac se ultro excæcanti supersit. Quòd si nihilominus aliqua dubitandi ratio circa hunc, vel illum ex actibus prædictis occurreret; nulla certè Suario iudice apparet circa eos universos: adeò ut probabile videri possit, inter tot contritionis actus, à fidei quopiam DEI famulo post suam ad eum conversionem quovis ferè die repetitos, nullum omnino verum, integrumque, & satis efficacem fuisse. Si ponamus hujusmodi hominem (ita Doctor citatus) sapius in vita vel quotidie per multum tempus iterare actus contritionis, faciendo, quantum in se est, & quantum ipse assequi potest, perseverando diu sinè conscientia peccati mortalis; non videtur possibile, quin aliquando veram contritionem eliciat, suppositis principiis certis de gratia Dei, & promissionibus ejus, quas habemus. (ibid.)

14. Supereſt jam, ut ſecundam dubitationum, & timorum in præſenti materia radicem ſtudeamus evellere: demonſtrando, neque poſſibilitatem mortiferi criminis, in quod aliquis poſt ultimam confeſſionem ignoranter labi potuerit impedimento eſſe, quo minùs DEI ſervi eandem de præſenti ſua integritate, ac proinde amicitia cum DEO retinere in ſuis animis præcticam, & moralem certitudinem queant. Neque id demonſtrare ullius negotii res eſt: nam ad culpæ capitalis reatum, ex communi Theologorum ſententia, neceſſe eſt, ut, qui illo ſe obſtringit, (ſi cæteroqui timens DEI eſt, nec offendere illum graviter ſolet) deliberatè, ac plena cum animadverſione id faciat: rem ſcilicet vetitam volens, tametiſi & vetitam à DEO eſſe, & à ſe tunc ultrò appeti intelligat. Jam verò, quamvis evenire poſſit, & revera perquam ſæpe uſuveniat, ut homines perditè impii, quibùsque ideo mos eſt, exſorbere *iniquitatem, ſicut aquam* (*Job c. 13.*) deliberatè, ſcientérque peccatum velint, & tamen ob ſummam rerum ſpiritualium incuriam aliò ſtatim mentem avertant, nullam in memoria retinentes perversæ voluntatis ſuæ ſpeciem, ſecundùm quam illud fuiſſe à ſe volitum, affirmare dein poſſint; quis tamen craſſam adeò conſcientiæ ſtupiditatem ſuſpicari queat in animabus, Chriſtianæ perfectionis ſtudium profeſſis, quæque nihil ſeu pluris amicitia DEI faci-

ciunt, seu magis quam ejusdem offensam perhorrescunt? Nimis ah, nimis experientus in animabus hujusmodi viget sensus, adeò & insolentis sibi accidere, & detestati à se mali, ut est culpa lethalis: tantumque absunt à nulla retinenda illius certò, & scienter admiffæ memoria, ut vel tenui ejus dubio sollicitatæ, nullum faciant examinandæ rei finem, nec prius ab infixis molestissimarum anxietatum stimulis quiescant, quam de sua sibi innocentia constiterit. Non aliter, quam cutis obdurata, & callosa, etsi graviter percutiatur, parùm dolet, & dolere citò desinit: at pupilla oculi, utpote delicatior, & leviculam quamvis offensionem acriter persentiscit, & dolorem inde haustum diu pergit manantibus lacrymis prodere. *Multùm differt* (dictum à Domino est Seraphicæ suæ sponsæ Teresiæ, gratæne, an invisæ illi foret, aliquando sollicitæ) *multùm differt lux à tenebris: nemo inscienter peribit* (in *Append. ad Relat. vit.*) Circa allata verò superiùs sanctorum testimonia, quæ contrarium videbantur asserere, dico, vel sermonem ibi fieri de peccatis venialibus, quorum plura, fateor, à spiritualibus etiam viris committi, quam adverti: vel, si de mortiferis quoque accipienda sint, nihil inde amplius evinci, quam absolutam possibilitatem, ut grave aliquod crimen admittatur sine ullo ejus morfu, atque stimulo in conscientia superstitè. Quod tamen haud obstat, quin sanctioris vitæ professores

O 3

quan-

quandocunque nullo hujusmodi morfu, atque stimulo vellicantur cum plenissima probabilitate, imò & morali cum certitudine possint inde arguere, nullo gravis culpæ reatu se obstringi: dicentes cum Apostolo, & Evangelista Joanne: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum* (Ep. I. c. 3.)

15. Atque hoc loci coarguendus mihi nonnullorum error se offert, piorum cæteroqui hominum, & Christianæ perfectioni studentium, qui, dubitatione interdum suboriente, num dæmoni ad peccandum sollicitanti interiorem assensum præbuerint? quamvis possint majori cum probabilitate contrarium apud semet ipsos statuere; tutius tamen, & spiritualis vitæ regulis congruentius putant, se ibi damnare, quam absolvere: controversiâque vel penitus indecisam relinquunt, vel in ea dijudicanda dæmoni potius, & peccato, quam innocentiae suæ favent: neutiquam interea animadvertentes gravissima detrimenta, & incommoda, quæ ex hujusmodi adversum se iniquitate sibi proveniunt, ac præsertim hæc tria. Primum, quòd ad scrupulosa, & futilia dubia circa bonitatem, & malitiam suorum actuum mentem assuefaciunt, non audentes ferre sententiam, nisi de rebus omnino manifestis, facilesque perturbari ad primam quamque falsi juxta, ac veri criminis speciem, & nullis

non

non in suis rebus ad deteriora credenda proclives : non sinè periculo , ubi dubium occurrat circa res agendas , seu peccandi ex practici iudicii defectu , seu ex tutioris partis studio ea faciendi , quæ fatuitatis specie risum sapientibus moveant. Secundum : quòd lethalis culpæ horrorem suo sensim in animo obtundunt , ac minuunt : non eam ultrà spectantes , velut facinus improbitatis portentosæ , & quod vix credibile videatur , posse ab ullo sanæ mentis homine admitti : sed potiùs , quasi humanæ quemdam imbecillitatis lapsum adeò videri ubique obvium , tàmque rarum , & difficile à quoquam vitari , ut cenferi quodammodo proprietas , & natura hominis queat. Tertium : quòd à sua istiusmodi consuetudine deducantur , paulatim in perniciosissimam quamdam diffidentiam , & propemodum desperationem , integros sese à mortiferis quibusque noxis tuendi ; dum post decretam toties in animo earum fugam , tótque artes ad hunc finem obtinendum adhibitas , irritos cadere sibi persuadent suos omnes conatus , nec ullum labi diem , quin nescientes quo pacto , & vix non coacti in earum aliquam decidant. Quæ persuasio neminem fallit , quantum impedi- menti afferat , ne certum , atque efficax concipiatur , nunquam graviter delinquendi propositum. Cùm è contrario , si inferendo de se ipsis iudicio ea uterentur æquitate ,
O 4 quam

quam erga omnes alios servandam sibi esse intelligunt, haud sese condemnantes offensi graviter Numinis, quando probabilior iis suppetit ratio, ab immani adeò se reatu absolvendi, & usum sibi compararent decidendi prudenter conscientiae suae causas, rem sanè maximi tum ad rectam vivendi rationem, tum ad tranquillum animi statum momenti; & gravem DEI offensam, instar mali concipientes, quod pro extrema sua deformitate, & perniciè portento simile videatur, posse à quoquam rationis compote eligi; tantò illam vehementius perhorrescerent: tantò minùs excusabile, veniàque, & miseratione indignius censerent, ejus se reatu illigare: tanto denique firmiùs deliberatum haberent, terribilissimam illius labem, quam divinæ gratiae auxilio, & præterita intentione feliciter à se vitatam, & in quavis alia perfacilè vitabilem esse crederent, in perpetuum animo excludere.

16. Quibus confirmandis haud parvo usui esse potest mirabile exemplum, à Rosweido in Appendice ad Patrum vitas relatam. (p. 995. sub tit. *Pall. Laus. c. 20. n. 16.*) Aquandi necessitas pium eremi incolam suam compulit è cella egredi: sed egressu maxime infausto; nactus quippe occasionem admodum lubricam, sustinere se nescivit: quin lethale in crimen decideret. En autem vix prolapsus instare acriùs dæmon, nec spacium resurgendi permittere, sed omni ope conniti, ut ex fovea luxuriæ in de-

spe-

operationis baratrum præcipitem daret: fuggerens, ut, quando apud DEUM jam confregisset tesseram, tantique temporis in erema exhausti labores uno die perdidisset; tetricum illud vivendi genus, quod malè adeò sibi cesserat, tandem missum faceret, & ad hilariorem in medio hominum vitam se referret, fruiturus ibi per otium voluptatibus, quarum modò gustum ceperat. Oppugnatio perquam validè urgebat, nihilque propiùs factu erat, quàm ut infelix Monachus nequissimæ suasioni manus daret, & nimia mentis confusione excæcatus in ultimam provolveretur ruinam. Sed periclitanti divina lux in tempore adfuit, quæ doceret, sublevandi animi, & noxii mœroris abigendi causâ, à recentis peccati cogitatione, quoad immodica illa perturbatio resedisset, mentem averteret. Colligens se itaque, posteaquam (ut credi par est) perfecta contritione, & confessionis suo tempore obeundæ proposito, in pristinam cum DEO amicitiam redierat; heus, ait, quænam importunæ, vanæque species mihi mentem exagitant? cur despero? Quade re æger animi sum? Quòd noxam capitalem admiserim? Apage imaginationes falsissimas, & mera vigilis somnia. Egone ut graviter Deum modò offenderim, quem nullis non rebus chariorem habeo, & cujus gratiâ paratus sum vitam millies profundere. Nullo modo id fieri potuit? Nunquam adducar, ut

O s

fa-

factum credam. *Non peccavi, iterum dico, non peccavi.* Per lepidam huiusmodi inventionem recreatus ab exuperanti, & desperabundo mœrore ad suam cellulam rediit, consuetâque ibi cum alacritate ordinariis exercitationibus suis fungi perrexit, tanquam si nihil novi evenisset. Neque non providum, & salubre id illius consilium fuisse, spirituali ejusdem magistro aperuit DEUS revelans homini generatim, suum illum discipulum de hoste tartareo, à quo victus primùm fuerat, insignem mox victoriam retulisse. Profectus hic ergo ad alumni sui cellam, ut rem totam enucleatiùs cognosceret, cum prima inter verba, fatin salvæ? interrogâisset; ità Pater, responderi ab eo audiit. Nihilne igitur his diebus perturbationis, tristitiæque expertus in animo es? Nihil, DEO adjuvante, alter subjecit. At quonam id pacto, cum DEUS hæc mihi de te revelaverit? Age itaque, excepit Monachus, quando rei summam divinitus nôsti, ejus quoque seriem, ac modum tibi candidè aperiâ. Nec plura, & quidquid sibi acciderat, ut primò lapsus esset, quâque mox ratione à casu resurrexisset, speciatiim exposuit, non sinè magna senioris admiratione, qui Authori bonorum omnium gratias de eventu illo agens, concludit: *certè, frater, discretio tua contrivit virtutem inimici.* En ergo pulchrum stratagema, quo simplex hic DEI servus periclitanti suæ salutis

luti consuluit. In apertum ille crimen cor-
ruerat, & tamen illud sibi inficiens, ne à
tristitia inde exorta in desperationem age-
retur, providit. Nec de hujus remedii usu
reprehensus à DEO est, sed potius pro bo-
na sua fide, ac mente laudatus. Cur igi-
tur vir spiritualis, & amicæ cum DEO con-
junctioni deditus, ubi certus de admissio
crimine haud est, imò potest majori cum
rationis specie infontem se credere; con-
sultius factu existimet, illud sibi imputare:
neque contra noxiorum effectuum respe-
ctu, quos oriri inde vidimus, in hujusmo-
di dubiis prudentius videatur factururus, si
pro parte solidioribus fundamentis nixa, sua
nimirum integritate, ferat sententiam? Ge-
neralem solummodo de totius vitæ suæ no-
xis actum contritionis eliciens; deque ca-
su præsentis, tanquam de re minimè dubia,
apud se dicens: *Non peccavi, iterum dico, non
peccavi.*

17. Scio, approbandi, tuendique con-
trarii moris causâ, proferri à nonnullis so-
lere celebrem illam D. Gregorii senten-
tiam, (*l. 12. Reg. Ep. 31. ad inter. 10.*) *Bona-
rum mentium est, ibi etiam aliquomodo culpam
agnoscere, ubi culpa non est.* Sed minimè ad
rem: aliud quippe est bonas, hoc est, sa-
lutis æternæ studiosas, & timentes DEum
animas, nisi prædicta earum bonitas conve-
nienti prudentia gubernetur, solere præ-
culparum odio, ac formidine eas, & ubi
non

non sunt, sibi fingere, quod unum à D. Gregorio ibi affirmatur; aliud verò, vanas culpæ imaginationes, quas illis prudentiæ expers bonitas suggerit, esse rem per se bonam, atque utilem, & pro tali suadendam: quod neque sancto Pontifici dicere unquam venit in mentem; neque ullus mentis cordatæ, hoc est plus quàm simpliciter bonæ, vir dixerit. Quemadmodum morbos item esse, quosdam scimus, robustorum corporum proprios, nec molestiam facessere imbecillioribus solitos: quos tamen nemo dixerit corpori utiles, quia ex bona, hoc est valida constitutione originem ducant. Denique nihil visu crebrius occurrit, quàm mali effectus à causis, bonis quidem, sed non ritè, ac convenienter temperatis producti. Usque adeò ipsummet bonum, si congruenti mensura, & temperie careat, noxium evadit.

18. Cùm ergo interiores DEI famuli, ceu demonstratum hucusque est, & certi esse moraliter possint de sua cum cœlesti hero amicitia; & ex certa, quietaque hujus persuasionem plurimùm alacritatis capiant, ad proficiendum in ejus amore, ad libentius cum eo conversandum, & ad illi serviendum impensius, concludo, eos sibi melius consulturos, si quantum ad hoc, nulla perturbentur anxietate, & formidine propter absolutam possibilitatem contrarii: sed, quamdiu nulla suppetit peculiaris, & prudens

dens de illo ambigendi ratio, pro certo practicè habeant, divina sese gratiâ potiri, & securo, ac gestienti animo in tam felici sua forte acquiescant. Confirmaturque id communi sapientum virorum exemplo: quos cernimus, ubi de hoc, vel illo suo bono certitudinem nacti sint, quam rerum humanarum natura, & conditio suscipit, ea contentos penitus vivere, neque de metaphysica contrarii possibilitate, quidquam plus cogitare, & sollicitudinis capere, quam si illa omnino nulla esset. Quòd si aliquis secus agat, neque communi illa securitate contentus sit, sed anxie secum reputans, haud esse omnino impossibile, ut contrarium accidat; nullumque finem faciat, novis se adversus illud, & extraordinariis muniendi praesidiis, derisui vulgò est, perque ludibrium in ora hominum abit, tanquam fatuae timiditatis ostentum. Qualis exempli gratiâ Artemon ille fertur fuisse. (*Plut. in Pericle.*) qui cogitans, quam multa delabi supernè in caput possint, nunquam prodibat in publicum, nisi firma tectus lectica: imò & domi à duobus servis praetendi suprâ caput curabat. Atque hinc fit, ut, quamvis nulla nobis certa omnino adsit de nostri valore Baptismi scientia, cum tamen ille sat probabilis sit, non solent vulgò homines de re tanti momenti plus admodum cogitare, aut solliciti esse, quam si extra omne dubium ea foret. Idemque observa-
re

re fas est in aliis rebus humanis : ubi nemi-
 ni certò constat , haud fore , ut domo
 exiens à furioso quopiam homine districto
 mucrone appetatur ; vel domi manens te-
 cti repentè collabentis ruina obruatur : &
 tamen, quòd ejusmodi casus merè possibiles
 sunt , nec ullum præsens , ac peculiare in-
 dicium sui exhibent ; nemo vir prudens in
 iis anxie recogitandis moratur : sed omnes
 potiùs inter eorum discrimina securi adeò
 agunt ; ut securiores non agerent , si exre-
 velatione divina agnovissent , nunquam sibi
 esse eventuros. Si ergo circa hos , aliòs-
 que ejusdem generis casus cordati qui-
 que homines tali esse animo solent ; cur
 aliter animatus quisquam esse in præ-
 senti nostro casu debeat , ubi longè
 probabilior , & certior , quàm in allatis
 modò exemplis securitatis ratio se offert ?
 Cúrve hìc etiam abigendæ non sint , tan-
 quam supervacuæ , imò tanquam insuper-
 noxiæ, quæ sinè ulla peculiari , & justa ratio-
 ne ob meram incerti mali possibilitatem in
 animo exorirentur formidines ? Num quia
 ad intentiorem contra malum diligentiam
 hominem stimulant ? At quis ignorat , dili-
 gentiam & in laudatissimis studiis esse posse
 imprudentem , & nimiam : ac proinde , ubi
 talem , atque tantam hìc prompserimus ,
 qualis , & quanta adhiberi à prudentibus
 DEI famulis solet , & ad constituendam mo-
 ralem certitudinem sufficit ; æquum esse ,
 ut

ut sollicitis, anxiiisque illius stimulis modum aliquando ponamus : ne , si scrupulosa sedulitate tutiores usque fieri , ac tutiores eonemur ; instar commemorati suprà Artemonis fabula, & jocus sapientibus simus. Præterquam quòd post ulteriora quævis studia , & conamina, metaphysica terrentis mali possibilitas etiam tum permanebit : semperque in carceribus nostri stadii erimus , neque absolutæ certitudinis compotes, neque practica, morali fruenter, nullumque aliud ferè nacti inconsultæ diligentiaæ pretium, nisi anxietatem perpetuam : quæ, quantò cor angustabit magis, tantò minùs expeditum relinquet, ad percurrendas divinæ charitatis vias , ubi cordis latitudo præcipuum est progrediendi subsidium ; ut de se David testatur , DEO canens : (Ps. 118.) *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Quantò itaque providentioris consilii fuerit, ut, si cui constare moraliter potest, revera DEI amicum, atque filium se esse, pro tali is se habeat, & gerat? in id unum suas omnes curas intendens, ut in illius amicitia magis semper, ac magis proficiat : & crebrò detestans, quæcunque adversus eum perpetravit delicta ; non quidem ex timore, ne illorum culpa etiamnum in se duret, & deleri pio ejusmodi dolore indigeat, sed ex puro exercendi, quemadmodum per alios plures actus, minimè cæteroqui necessarios, sic etiam per hosce sui erga illum amoris stu-

studio. Quo pacto quæsitam à timore expulsiōem culparum, & divinæ gratiæ securitatem tantò assequetur certius, quantò pœnitentiæ actus citra omnem timoris impulsū ex mero DEI respectu editi, minùs dubitari potest, quin ad eam charitatem pertineant, quæ *operis multitudinem peccatorum*, vel una per sese in justum ex impio, inque DEI amicum ex inimico hominem mutans.

19. At fortasse dicet hìc aliquis, cùm recentiores hæretici hac in materia modum omnem excefferint, statuentes, pro certissimo fidei dogmate habendam Christiano cuique homini esse suam cùm DEO amicitiam; tutius videri, si quàm longissimè fieri potest, ab eorum temeritate abscedamus, omnem prorsus damnando, etiam practicam, & moralem illius rei certitudinem. Talis est nonnullorum opinio; sed iudicio meo parum solida, eorūque magis propria, qui solam rerum speciem attendant: quàm qui easdem penitiùs introspiciant, inque trutinæ rationis examinent. Neque enim semper modus maximè idoneus revocandì ab uno extremorum homines est violenta ad aliud contrarium impulsio. Sed non rarò contingit, ut ab extremo, ad quod quis reluctans propulsus fuit; faciliùs, libentiùsque ad alterum transeat, quàm ex medio utrique interjecto transisset. Quin imò probabile mihi admodum est, temerariam hæreticorum sententiam de summa circa divinæ

grat

gratiæ possessionem certitudine, vel ortam
primò esse, vel, quò latiùs propagaretur,
adjutam à nimium timidis hujus, illiusque
orthodoxi Authoris sententiis, de nulla om-
nino, vel minima circa id certitudine. Nam
cùm permulti cor sibi violenter comprimi à
summa illa in re tanti momenti ambiguitate
sentirent, neque eam ullo pacto verisimilem
arbitrarentur; horrere, & averfari duras
adeò sententias cœperunt. Unde factum
est, ut horrore hoc impulsì, quàm longissi-
mè poterant, ab iis se reducerent, neque in
moderatori alia, & finitima iis sententia
consisterent, sed ad illam, quæ omnino, &
maximè erat contraria, transgrederentur.
Quemadmodum, qui à terminò quopiam
magna vi resilit, non solet in illius vicinia
hærere, sed, quamdiu impetus, per quem
inde repulsus est, manet, pergit ab eo sem-
per longiùs recedere. Et revera Lutheri sa-
telles Chemnitius, quò Tridentinam Syno-
dum vendibiliùs impugnet; cogi ab ea ho-
mines fingit ad perpetuò, & usque quaque
ambigendum de divina in suis animis gratia,
invidiosè exclamans; *Qualis est illa doctrina,*
cujus effectus, summa, & finis est, ut anxia con-
scientia quærentes consolationem, rejiciantur in per-
petuas hesitationes, & dubitationes suæ cum DEO
reconciliationis, salutis, & vitæ aternæ! Quæ
illius exclamatio majorem vim haberet ad
creandam apud vulgus invidiam definitioni-
bus sacræ illius Synodi; si nos quoque au-
P diem

dientes damnari ab ea summam de divinæ gratiæ possessione certitudinem, qualis est certitudo fidei; perperam inde argueremus, summam contrà ab eadem circa id ambiguitatem præscribi. Quamobrem sapienter Bellarminus respondet, egregiè hallucinari, seu veriùs impudenter calumniari hominem, dum prædicat, à Concilii doctrina nos cogi ad ducendam in perpetuis hæitationibus, & conscientiæ angoribus vitam; cùm non desint ex Catholicis Authoribus plures, qui, quamvis jurati in Tridentinæ Synodi verba, doceant nihilominus, posse hominem eò securitatis circa præsentem suam justitiam pervenire; ut, licèt dubitare de illa queat, tamen nîl dubitet: neque ideo opus cuiquam esse, in omnimoda vel securitate, vel anxietate, tanquam nihil præterea eligendum occurrat, ævum traducere: sed inter duo hæc extrema, tertium, mediúmque adhuc superesse practicæ, & moralis certitudinis statum, in quo veris DEI servis tranquillissimè liceat, quasi in quodam terrestri paradiso quiescere. (*de justif. l. 3. c. 11.*) Neque enim bona est argumentatio: Catholici non habent certitudinem fidei de sua justificatione; igitur semper dubitant, hærent, anxii sunt. Sicut neque contrà rectè quis concluderet: Catholici non sunt anxii, neque hæsitant de sua justificatione; ergo certi sunt certitudine fidei, remissa sibi esse peccata. Datur enim aliquid medium inter hæc extrema, videlicet certitudo quadam moralis ex parte in-

intellectus, & spes, ac fiducia ex parte voluntatis. Hanc igitur certitudinem libenter agnoscimus, quæ non oritur ex præsumptione imputatæ justitiæ, neque est certitudo fidei Catholicæ: sed oritur ex charitatis, & bonorum operum experimento, ac per hoc moralis, & conjecturalis certitudo appellari potest: ita Bellarminus. Tantum igitur à vero abest, debere nos, quia hæretici cuiusvis fidelium summam, & falli nesciam de præsentis sua justitiæ certitudinem tribuunt, omnem prorsus de eadem certitudinem tollere; ut potius hoc pacto ansam iis præberemus abalienandi se magis à doctrina Catholica, suoque in errore pertinacius hærendi: at contra justam aliquam, & legitimam admittentes fateri eos cogamus, nullam sibi causam, & necessitatem adesse confugiendi ad suum illud extremum, quasi ad unicum pacis asylum: cum neque Catholicis pacatissimum aliud desit in sua, non plus quidem morali, sed rationi consentanea, & sufficienti alioquin certitudine asylum.

CAPUT IV.

Neque satis valere, ad perturbandam nostram cum DEO conjunctionis jucunditatem, quod de perseverantia in eo amando, deque æterna consequenda salute nil omnino certi habeamus.

AT, si fideles DEI servi idoneam non habent trepidationis, & anxietatis causam de præsentis sua cum illo amicitia; habebunt

eam saltem de perseverantia illum deinceps amandi, deque æterna consequenda salute. Etenim, siue consideremus, quæ extra nos sunt; quid aliud intueri fas est, nisi animæ offendicula, peccandi illecebras, & salutis discrimina? siue intra nos ipsos mentis aciem reflectamus, quæ nostri pars occurrit non morbosa, vitiata, & corrupta? Caro spiritui adversa, appetitus rationi perduellis, intellectus cæcutiens, voluntas ad malum proclivis, omnia demum, quasi triste quoddam miseriarum theatrum, chaos perturbationum, seminarium errorum, & criminum. Firmi, esto, quantumcunque in nobis sint virtutum habitus, perspicuæ veritatum æternarum notitiæ, valida bene agendi decreta. Omnem hunc spiritualis opulentia thesaurum gestamus *in vasis fictilibus*, quæ ad levem quamque offensam dissiliunt; modò plena, jam subito inania. Omnes hujusmodi supernaturales prærogativæ, ceu varia olim Babylonii Colossi metalla Cretacæ basi incumbunt, naturæ videlicet imbecilli, mutabili, cujus princeps elementum est inconstantia: adeò ut iis subvertendis nullo opus sit arietum, seu turbinum impetu, sed & lapillus in fragilem illam basim temere incurrens sufficiat. Et verò, rarane id genus ruinarum exempla se obijciunt? Possem ad earum specimen sanctum Regem Davidem proferre, virum *secundum cor DEI*, tamque firmæ in famulatu ipsius

voluntatis, ut diceret: (*Pf. 29.*) *Non movebor in aeternum*: qui tamen ab obtutu minus cauto non motus solummodo est, sed & in adulterii, ac homicidii barathrum foedissime præcipitatus. Possem illi adjungere Apostolorum Principem Petrum, qui ad repentinam non immanis tyranni, sed imbellis mulierculæ aggressionem oblivioni mandavit, quidquid paulò antè animosè adeò cœlesti suo Magistro pollicitus fuerat, (*Matth. c. 26.*) *Etiam si oportuerit me mori tecum; non te negabo.* Ex Martyre, qualem se gloriabatur futurum, in apostatam, qualem nunquam se fore existimabat, mutatus. Possem alios, item quàm plurimos, quibus plena historiarum sunt monumenta. Sed omnibus prætermiſſis contentus ero unius Origenis mentionem fecisse. Contemplamini illum, si libet, qualis meliori ævo suo fuit, aureo capite ob cœlestem sapientiam, argenteo pectore ob eximium innocentiae candorem, nulloque non firmiorem ære, atque ferro, si vivendi austeritas, & martyrii cupido attendatur. Proh DEUM immortalem! quisnam suspicatus unquam esset, fore, ut tanta virtutis soliditas, & meritorum opulentia in præceps rueret, comminueretur in fragmenta, *quæ rapta sunt à vento, nullusque locus inventus est eis.* Ulline in mentem venisset, tam præclarum heroem damnatum iri potius unà cum Arriis, & Nestoriis, quàm publicæ venerationi propositum cum Atha-

nasii, Gregoriisque, & Basiliis. Et tamen, quia infelix Origenes nihil plus homine erat, cujus proprium est *nunquam in eodem statu permanere*, & quia cum peculiaris excellentiæ suæ auro, argentoque junctum in se habebat communis naturæ, ac fragilitatis lutum; en illum, ad universæ posteritatis terrorem, orthodoxæ fidei desertorem, hæresum factorem, à quinta œcumenica Synodo diris devotum, &, si vera fuit visio, cui-dam DEI famulo objecta, in fumidum averni torrem ex lucidissimo cœli astro conversum. Quamquam quid alienis exemplis est opus, ac si sua cuique experientia non satis ostenderet, quàm levi momento in contrarium mutabilis, nec unquam sibi diu similis, sed maritimo quovis æstu inconstantior noster animus sit? Cùm non rarò us-veniat, adeò ad serviendum DEO alacres, inque ejus amore firmos nos esse; ut tanquam peccandi impotes, creatas res omnes ad faciendum nostræ constantiæ periculum, animosis iis provocemus Apostoli verbis: (*ad Rom. 8.*) *Quis nos separabit à charitate Christi? Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque vir- tutes, neque instantia, neque futura, neque forti- tudo, neque profundum, neque creatura alia po- terit nos separare à charitate DEI.* Qui vix horulâ elapsa ad illecebrosi objecti subitam speciem, vel diabolicæ tentationis incur- sum, usque adeò diversum animi habitum,

&

& contrarias prioribus propensiones induimus; ut penè dubitemus, an iidem simus, qui paulò antè eramus: videntésque nos tam repentè à tertii coeli sublimitate in extremam dejectos aternalis hiatûs crepidinem cogamur cum eodem Apostolo queri, (*ad Rom. 7.*) *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & captivantem me in lege peccati.* Quisnam ergo incedere timoris vacuus per viam poterit, tot undique insidiis, & periculis consitam? quisve ibi certam salutem præsumere, ubi (ceu quondam dixit David, & nulli non fas est de se dicere) *Uno tantùm gradu ego, morsque dividimur?* (*1. 1. Reg. c. 20.*)

2. Ità sanè multi secum disputant, assidueque occupatam formidolosis imaginibus mentem non audent, qua par est, alacritate, ad divinæ opis fiduciam erigere. Quodnam igitur insistendum iter mihi est, ut eorum animos à nimis anxia trepidatione exsolvam; aptiores ad amicam, & suavem cum DEO consuetudinem reddam? Negémne, aut saltem extenuem, quibus consternari illos video, salutis discrimina? Nulla ad propositum mihi finem huiusmodi arte opus habeo. Imò tantùm à necessitate, & cogitatione absum, illorum rationibus obviam eundi, ut earum potius vim, atque pondus pro virili acturus sim: contestando, parùm esse, quidquid ipsi prædicârunt sive de periculis, quæ assidue nos circumstant, sive de viribus, & mul-

multitudine hostium, à quibus impugnamur, sive de nostra imbecillitate ad utrorumque propulsandam perniciem. Ita sanè: totum id assevero, & persuasissimum habeo: fateorque propterea, nullum in terris existere hominem tam eximiae, perfectaeque virtutis, quin continenter in proximo, & manifesto versetur praecipitandi, ac pereundi discrimine. Quàm tamen pro certo id contestor; tam indubitanter subjicio, nemini idcirco justam suppetere deijciendi animi causam: sed potius par esse, ut nihil seu ob nostram infirmitatem, seu ob adversariorum vim consternati, secura, & hilari precipiamus spe ex eorum nos oppugnationis evasuros victores, Deique in amicitia ad extremum usque spiritum perseveranter manuros. At quo tandem id praesidio? uno hoc, & certissimo, & nulli non obvio: nempe ut persuasum quàm firmissimè habentes, actum omnino esse de nostra perseverantia, si nostris tantummodo ea viribus ininitatur, pluries quotidie, ac praesertim in peccandi periculis opportunum à DEO flagitemus efficacis suae gratiae subsidium; eo si quidem nostris precibus annuente apertissimè, & meridiana luce clariùs quivis videt, nihil adversi futurum, quod nos seu possit laedere, seu debeat terrere, adeò ut minùs tuti vivamus; quàm si nostram perseverantiam in manu haberemus. Domine, ut scuto bonae voluntatis tua coronasti nos. Ecce DEUS

DEus Salvator meus : fiducialiter agam , & non timebo.

3. Video id clarissimè , reponet hìc quispiam , veræque fidei expers forem , si cadendi timorem , aut dubium conciperem , ubi DEus efficaci sua gratia præsens me adjuvat. At unde certò sciam , concessum ab eo iri meis precibus tam benignæ opis præstantiam ? cùm eam neque omnibus concedat ; & adsit ratio timendi , ne mihi , tanquam prorsus indigno , negatam velit. Quid ais , ô quicumque ità differis ? cave sis , ne certissima divini verbi oracula in dubium voces : indigniòrque ob istius dubitationis injuriam , quàm ulla alia de causa illius adjutorio fias. Unde , inquis , certò mihi constet , exauditum à DEO iri meas preces ? Constat ex argumento , quo nullum potest certius humana ulla tibi ratio suggerere , nempe ex ipsius DEI Hominis testimonio. Nòsse enim debes quàm disertè non per Prophetas duntaxat , vel Apostolos , sed suomet ore professus sit , quidquid veri boni à se homines petant , concessurum petentibus. *Omnia , quæcunque orantes petitis , credite , quia accipietis , & evenient vobis.* Promissum certè ab eo est , teste D. Marco , (c. 11.) *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo , hoc faciam ,* ipsemet dixit , publicamque in D. Joannis Evangelio (c. 14.) pollicitationis suæ fidem reliquit : *Petite , & dabitur vobis : omnis enim , qui petit , accipit ,* verba ipsius sunt,

sunt, à sanctis Matthæo, & Luca, (c. 7. & 11.) posteris tradita. Ubinam ergo illius esset veracitas, si talia locutus fuisset, aliud ore promens, aliud in mente conditum habens? Ubi fidelitas, si re ipsa haud imple- ret, quod tanta cum asseveratione se factu- rum recepit, nec unius, sed quotquot sunt Evangelistarum suorum calamo omnibus pro- mulgari sæculis, atque gentibus voluit? Ah, *non est DEus, quasi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur.* Dixit ergo, & *non faciet?* Locutus est, & *non implebit?* (Nu- mer. c. 24.) Avertat ipse à Christiani homi- nis mente, ut de hac re dubitet, quam etiam sacrilegus Balaam pro indubitatissima habuit. Certè idem oraculum, quod divi- nam nobis Triadem revelavit; quidquid item boni confidenter à DEO petierimus, nostris tribuendum esse votis testatur. Ne- que ulla mihi apparet ratio, cur sinè ulla hæ- sitatione credenda illius mysterii, non autem hujusce etiam promissionis veritas sit: cur- ve aliquis de illa dubitare, tanquam infide- litatis scelus perhorrescat; hanc verò in du- bium revocare nîl timeat.

4. Quisquis itaque ex DEI famulis suam, quantum fieri potest, in tuto collocare per- severantiam optat; hanc diebus singulis co- ram DEO iterare orationem ne omittat: *Domine DEus salutis meæ, de cujus munere venit, ut tibi à fidelibus tuis dignè, & laudabiliter servia- tur, ego divina tua luce, atque ipsa expe- rien-*

rientia demonstrante, palàm video, nihil me boni propriis duntaxat meis viribus posse, ac proinde in assiduo te offendendi, tuæque gratiæ amittendæ versari discrimine. Quod cùm supra omne aliud malum abominer; per tuam te immensam bonitatem, & pretiosissimum unigeniti filii tui sanguinem humillimè obsecro, ne me unquam ruere in horrendum adeò barathrum sinas: sed vel tua in periculis præsentiope mihi adsis; vel priusquam illius occasionis articulus superveniat, in quo peccaturum me prævides, vitæ mihi filum succidas. Multò quippè levius malum arbitror mori, quàm te veram, unicamque meam vitam offendere. Hoc maximum est inter munera, quæ precari, & sperare ab infinita bonitate tua possum: & hoc fidelissimis promissionibus tuis fretus minimè timeo, ne ab eadem impetraturus non sim. Cæterorum omnium, quæ ad præsentis vitæ usus pertinent, vacuus dimitti æquo animo patiar. At hoc necesse omnimodè est, ut à te auferam. Alioquin supremi iudicii die querar, quòd speciosis promissis lusum tibi me feceris. Sed quid ego eventus impossibiles somnio? Facessat hinc procul, non dicam suspicio, sed vel mentio, & cogitatio tam abnormis portenti, quale foret, fidem ipsam posse esse infidelem. Certissimus sum, nullo unquam pacto eventurum, ut hoc mihi deneges munus, tam præcipui ad rerum mearum

rum

rum summam momenti, nec ullius tibi impendii, & laboris: ac de illo propterea, velut de præsenti, acceptoque jam beneficio, quàm amplissimas tibi grates persolvo. Hoc, inquam, vel huic æquivalens precationis genus nullo non die iterum, iterumque instauret, cui curæ est, fartam tectam ad extremum usque diem perseverantiam in DEI gratia tueri: tantumque in hac arte spei colloceat; ut si fortè post tentationem aliquam dæmonis, in qua divinum auxilium ritè imploraverit, de interiore quopiam consensu illi præstito ambigeret, ambiguitatem illam pro inani scrupulo habeat: omnino incredibile existimans fieri potuisse, ut DEUS contra luculentas adeò pollicitationes suas ipsi humiliter, fidenterque obsecranti adesse noluerit. Nam quod aliud orantibus nobis munus concedet, si hoc concedere abnuat, quod maximè omnium ad illius gloriam, & nostram conducit salutem, neque aliâ, quàm intimi erga ipsum amoris, vitandæque ipsius offensionis causâ à nobis expetitur: *Domine, quas tunc preces exaudis, si has non exaudis? (Aug. l. 22. de civ. c. 8.)*

5. Ad summam, inquit Augustinus, perspicua adeò hæc veritas est, ut nullum dubitationi locum relinquat. (*Confess. l. 12. c. 1.*) *Petite, & accipietis. Promissa tua sunt. Et quis falli metuat, cum promittit veritas?* Qui idem sanctus Doctor in Davidica illa verba commentans, (*Psf. 65.*) *Benedictus DEUS, qui non*

amo.

amovit orationem meam, & misericordiam suam à me, subjungit: securi de pollicitatione ipsius, non deficiamus orando: & hoc ex beneficio ipsius est, propterea dixit benedictus DEUS, qui non amovit deprecationem meam, & misericordiam suam à me. Cum videris, non à te amotam deprecationem tuam, securus esto, quia non est à te amota misericordia ejus. Quamobrem, re accuratè introspecta, & Theologicum ad examen vocata, concludit Suarius, si quis suam in DEI amicitia stabilitatem perseveranti oratione ab eo flagitet; fieri non posse, quin obtenturus eam sit. (Tom. 3. de Gr. l. 12. c. 38. n. 16.) Dico, si quis oret perseveranter, petendo perseverantiam in gratia, infallibiliter eam esse impetraturum. Atque ità dicimus, iustum, perseverando debito modo in orationis instantia, & frequentia posse successivè infallibiliter obtinere perseverantiam usque ad mortem. Et declarans, qualis hæc orationis perseverantia esse debeat, dicit ejusmodi esse oportere: ut non semel tantum, aut iterum fiat, sed toto vitæ tempore duret, & præsertim ut in occurrentibus occasionibus servandi mandata, aut vincendi tentationes cum debita fiducia repetatur. Sic enim fit, ut procedendo de uno actu ad alium, bene operando, & convenienter orando, perseverantiam infallibiliter consequatur. Quod ipsum priùs, & apertioribus verbis docuerat Joannes Chrysostomus, ubi scripsit: Impossibile est, hominem congruo precantem studio,

&

& DEO assidue supplicanti unquam peccare.
(Hom. 29. ad Pop.)

6. Imò, etsi nulla se DEus universali promissione obligasset, concedendi nobis, quidquid munerum pie ab eo petierimus, multæ tamen, validissimæque adsunt rationes, quæ persuadeant, saltem hoc tam necessarium permansionis in amicitia sua munus nulli petentium esse ab eo denegandum. Prima est infinita illius potentia, atque bonitas. Si enim nemo hominum adeò immisericors est, ut alteri in gravissima necessitate opem suam imploranti succurrere absque ullo suo incommodo abnuat; quonam pacto ulli veniat in mentem, fieri unquam posse, ut DEus, cujus misericordiæ non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus, hominem in manifesto, atque æternum pereundi discrimine constitutum, & à se, qui unus, & nullo quidem negotio tueri incolumem potest, indè eripi suppliciter obsecrantem, omni cassum auxilio destituat? Qualémnam, rogo, illum mente concipimus, si talia suspicari de eo possumus? Pudeat sanè, pudeat, imò horrore sit, Patrem misericordiarum, ipsamque adeò misericordiam, quovis homine vel mediocriter pio minùs exorabilem fingere. Atque hinc eruitur illud tam evidens argumentum, quo ipsemet demonstrat, nullas esse nobis timendas à sua incomparabili bonitate votorum repulsas, dicens apud S. Mat.

Matthæum : (c. 7.) *Si vos , cùm sitis mali , nōstis bona data dare filiis vestris , quantò magis Pater vester , qui in cœlis est , dabit bona petentibus se ?* Neque ego certò assequor , quomodo magnæ DEI parentis misericordia , tametsi alio de fonte in eam derivata , neque plùs quàm finita , iustam D. Bernardo suppeditare causam potuerit , coram ea profitendi , (*Serm. 4. de Assumpt.*) *Sileat misericordiam tuam , Virgo beata , siquis est , qui invocatum te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse.* Neque iustiore multò cœlestis Patris nostri misericordia , per suam ipsi essentiam conveniens , nullisque certis limitibus definita nobis omnibus præbeat , similiter apud eum profitendi : *Sileat misericordiam tuam , clementissime DEus , si quis est , qui invocatum te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse.* Secunda ratio ducitur ex singulari benignitate , qua in filiorum loco nos habere se ostendit , præcipiens , ut orationis initio Patrem eum vocaremus. Licet quippe cum S. Augustino hinc arguere , si non rogatus , & ante orationem nobis tribuit , ut filii sui essemus ; multò magis concessurum rogantibus , ne à filiorum gradu , & conditione excidamus. (*de Serm. Dom. in Monte c. 8.*) *Hoc nomine Patris quædam excitatur impetrandi præsumptio : cùm , priusquam aliud peteremus , tam grande donum acceperimus , ut sinamur dicere , Pater noster. Quid enim non dabit filiis petentibus ; cùm hoc ipsum ante dederit,*

us

ut filii essent. Similis huic est tertia ratio ex aliis majoribus beneficiis desumpta, quæ item ultro, & *motu proprio* nobis præstitit, cujusmodi sunt, nostram sibi humanitatem aptasse, dirissimamque in ea mortem pro nobis obiisse. Neque enim probabile ullo pacto videri potest, negaturum minora nostris precibus, qui ante quasvis preces, quod tantò majus est, spontanea largitate donavit. (*de commens. Cruc. inter opera D. Ans.*) Quia majora, quæ fecisti, animant nos, ut de minoribus confidamus. Omnia enim, quæ petere possumus, minora sunt, quàm quòd tam dignanter pro nobis es incarnatus, & passus. Efficacissima sanè ratio, bisque producta à D. Paulo in sua ad Romanos Epistola: semel c. 8. hisce verbis: *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?* Alia verò vice c. 5. ubi idem argumentum multò adhuc validiùs corroborat, observans, maximum illud donum impertitum à DEO nobis fuisse, etiam tum perduellibus, atque inimicis: ut timendum propterea non sit, ne minora familiaribus, atque amicis nunc deneget. Etenim, si, cum inimici essemus; reconciliati sumus DEO per mortem filii ejus; multò magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Succedit quarta fiduciæ ratio, maximi & ipsa ponderis, quippe circa impetrationem rei, quam obtineri à nobis præcipuæ curæ, & voluptati DEO est. Cum nihil

nihil
sua f
omn
natu
rus
impo
rem
mac
inde
coro
nis
cens
liter
in a
nun
mop
mur
cæt
situ
Tem
peris
que
per
lius
car
no
tur
pro
en
ve
riu
qu

nihil ille optet magis, quàm nostram in gratia sua firmitudinem: imò hæc scopus sit, ad quem omnia collineant seu naturalia, seu supernaturalia illius opera. Cur ergo negaturus sit nostris precibus bonum, quod adeò impensè nobis desiderat, quòque ut poteremur, tot instrumenta, atque artes, & machinas ultro adhibitas voluit? Ne id perinde esset, ac si Pater, qui nihil æquè cordi habet, ac filii in liberalibus disciplinis profectum, nullisque sumptibus parcens, plura quot annis aureorum millia in literarios illius usus expendit; rogatus dein ab eo non plùs, quàm octo, decémve nummos, emendi libri caulà, suis maxime studiis necessarii, recusaret minimum id pecuniæ ad finem conferre, tot cæteroquin sibi curis, atque impensis quæsitum. Rectè Augustinus (*Serm. 109. de Temp.*) *Qui nos tanto pretio redemit, non vult perire, quos emit. Non emit, ut perdat.* Denique certum est, fieri non posse, ut nos supernaturale hoc munus perseverantiæ in illius gratia à DEO peteremus, nisi ipse arcano suo instinctu ad hujusmodi petitionem nos excitaret. Unde nova, & quinta oritur nobis ratio confidendi, impetraturos procul dubio ab eo esse, quod petimus. Cur enim ad postulandum nos stimularet, nisi vellet postulata concedere? *Iustum desiderium tu das* (inquit D. Anselmus, vel quicunque alius librum *de commensuratione crucis* composuit)

Q

posuit)

posuit) & ad quid dares , nisi velles exaudire ? Certè , ut Doctor mellifluus consonat , qui hortatur ad poscendum , nequit habere animum negandi , quod poscitur (*Bern. serm. 2. de S. Andr.*) Quando DEUS negabit petentibus , qui etiam non potentes provocat , & hortatur , ut petant ? Quas rationes quisquis accurata æstimatione pensaverit , meridiana luce clariùs perspiciet , nullo fieri modo posse , ut summus ille omnium Author bonorum , qui & pro natura bonitatem habet , & quantumcunque largiatur , nulla ex parte opulentiam suam minuit ; & profitetur , se in filiorum loco nos ducere , & ante omnes nostras preces ex mero propriæ benignitatis impulsu dona nobis largitus est omnibus , quæ precari ab eo ausi essemus majora ; negaturus jam precantibus donum sit , quo nihil nobis est necessarium magis , nihil sibi gratius , & ad quod flagitandum suis ipsemet nos arcanis impulsibus provocat , perpetuam nimirum in amicitia sua firmitatem. Abscedat hinc , abscedat quàm longissimè omnis dubitatio , concludit D. Petrus Chrysologus. *Metus locum non habet , ubi à Patre filius pietate interprete desiderat , quæ sancta sunt , impetrare. (Serm. 10.)*

7. His porrò rationibus , quæ ad mentis intelligentiam , & persuasionem attinent , palàm nobis facientes , quot , quàmque validas habeamus causas existimandi citrà omne dubium , in divina nos gratia ad extremum

mum usque spiritum permanfuros, ubi id
 debita cum assiduitate à DEO flagitaveri-
 mus, alia insuper, & non minùs efficax ex
 parte voluntatis accedit, incitans nos, ut
 velimus id ità existimare, & summa cum
 firmitudine nobis persuadere ob præclarissi-
 mas utilitates, quæ ex tali persuasione pro-
 veniunt. Cum certissimum sit, quantò
 minùs nos dubitaverimus de impetrandis,
 quæ à DEO poscimus, bonis, tantò ipsum
 promptiorem fore ad ea nobis præstanda: &
 si vacua omnis diffidentia nostra fuerit ora-
 tio, fieri non posse, quin plena futura sit
 nostra impetratio. Certissima, inquam,
 hæc veritas est: & pro tali habere illam nos
 jubet Ecclesiasticus, omni asseveratione con-
 firmans, nusquam repertum iri hominem,
 quem sua de DEO spes frustrata sit, ità ut
 minùs illum liberalem experiretur, quàm
 mente conceperat. (c. 2.) *Respicite nationes*
hominum, & scitote, quia nullus speravit in Do-
mino, & confusus est. Pro tali magnus Do-
 ctor Gentium Paulus, scribens Romanis,
 nullum confusioni locum in anima esse,
 quam impleat divinæ opis fiducia. (c. 5.)
Spes non confundit. Pro tali sanctus Rex
 David, tum eo 30. Psalmi versiculo, ubi in-
 trepidè profitetur, nunquam fore, ut se in
 DEO sperâsse pœniteat: *in te Domine spe-*
ravi, non confundar in aeternum; tum alio
 36. ubi cuivis speranti in DEO haud dubium
 spei suæ pollicetur effectum: *spera in eo, &*

ipse faciet. Pro tali D. Bernardus, accom-
modans firmæ in DEO confidentiæ illud
Deuteronomii promissum : *Omnis locus, quem*
calcaverit pes vester, vester erit : & similem ipsi
quoque eventum hisce verbis promittens :
(*Serm. 15. in Ps. 90.*) *Pes vester utique spes*
vestra : & quantumcunque illa processerit, obtine-
bit ; si tamen in DEO tota figatur. Qui ean-
dem in illis item viduæ vasis agnoscit, per
Prophetam Elisæum prodigioso oleo repletis,
sic DEum alloquens (*Serm. 3. de Annunt.*)
Sola spes apud te, Domine, miserationis obtinet
locum, nec oleum misericordia ponis, nisi in vase
fiducia. Quemadmodum enim ibi pro va-
sorum modo atque numero olei multiplica-
tio fuit, neque hoc prius stetit, quàm nul-
la ex iis superessent replenda ; haud aliter,
quàm capax nostra in DEO confidentia,
tam profusa, & exuberans illius erga nos
largitas est, neque minus donorum ab eo
unquam accipimus, quàm speravimus esse
accepturos. Quid plura ? pro tali esse
habendam evincit ipsemet Christus Domi-
nus, qui & dilectæ suæ sponsæ Gertrudi affir-
mavit, cogi se quodammodo, ut eorum
exaudiat preces, qui certa, & immobili
fide exauditum à se iri illas credant, nec
fieri posse, ut quidquam horum bonorum
petitoribus neget. (*l. 3. infin. c. 7.*) *Secura*
illa confidentia, quam quis erga me habet, cre-
dens me revera scire, posse, & velle sibi in omni-
bis adesse, tantam vim facit pietati meæ, ut nul-

late-

latenus possim huiusmodi homini deesse : & D. Matildi significantioribus adhuc verbis idem expressit, dicens : (*Blos. Mon. spir. c. 11.*) Quantum quis mihi credere, & de bonitate mea presumere poterit ; tantum, & infinitum amplius obtinebit. Quia impossibile est, hominem non percipere, quod sanctè credidit, & speravit : Unde etiam, ceu sacra Evangelia testantur, quò confugientes ad sese opis gratiâ magis idoneos accipiendis beneficiis suis redderet ; solebat ab iisdem certam petita impetrandi fidem exigere : eo usque aliquando progressus, ut universè affirmaret, omnia esse possibilia credenti. (*Marc. 9.*) Ubi palàm est, locutum eum esse non de actu illo mentis, quo indubitanter credimus, posse DEum vota nostra exaudire, sed de alio magis peculiari, quo persuasum firmissimè habemus, velle etiam pro sua benignitate iisdem annuere. Ex quibus tam luculentis testificationibus ritè colligitur, si quis DEum mente concipiat, tanquam Dominum, qualis revera est, cupidiores bene de nobis merendi, quàm ulla mater charissimi filii sui bona cordi unquam habuerit, neque aliter ad ipsum confugiat, quàm quo pacto ad patrem, vel matrem confugeret, nihil scilicet timens, ne ille quæsitam sibi opem vel neget, vel illibenter ferat, sed pro certo habens, quàm libentissimè ab eo exaudendum se esse ; colligitur, inquam, si quis de DEO ita sentiat, talique cum fiducia illius

opem imploret, fieri non posse, quin voti sui compos evadat, eumque tam munificum re ipsa experiatur, quam spe, & cogitatione futurum præsumpserit. Cum ipsi met homines, quamvis longè secundum opulentiam, & bonitatem inferiores DEO sint; si aliquem tamen noverint præclaram de liberalitate sua speciem impressam animo habere, & certò confidere, benefica illorum ope in præsentì quapiam egestate sublevatum se iri ab honorifica hac benignitatis suæ opinione, & fiducia ad amicam erga illum voluntatem concipiendam moveantur: imò & quamdam sibi imponi quasi necessitatem adjuvandi illius sentiant: erubescences videlicet, illum à sese animi ægrum dimittere, & suæ subiratum pristinae credulitati in ipsis munificentioribus existimandis, quàm re ipsa esse deprehendat.

8. Quandoquidem igitur & quinque supra allatae rationes nullum nobis dubitandi locum relinquunt, quin DEUS debita cum perseverantia, & assiduitate à nobis obsecratus in sua nos gratiâ stabiles conservaturus sit, & liberalissima insuper, qua se obstrinxit, promissio, piis quibusque fidelium petitionibus subscribendi, tantò illum peculiari huic nostræ petitioni promptius subscripturnum persuadet, quantò inter omnes alias majoris ea est in rem nostram momenti; & postremò palàm vidimus, nullo fieri modo posse, ut quidquam boni ipse deneget, quod

quod cum indubia impetrandi fide ab eo fuerit petatum; quandoquidem, dico, unumquodque ex tribus hisce capitibus, & multò magis ea omnia simul collecta nos impellunt, imò etiam quodammodo cogunt, ut credamus quàm certissimè, summam DEI bonitatem concessuram esse precibus nostris, ubi præsertim cum supradicta impetrandi fiducia ipsi offeruntur, excellentissimum, maximeque necessarium perseverantiæ in gratia sua donum; quisnam tandem ausit me reprehendere, si persuasissimum habeam, me id muneris ab ea impetraturum? Aut quonam nomine meæ hujus persuasionis securitas vituperari à quoquam merebitur? Num quasi temeraria, nec idoneis rationibus nixa? At quomodo talis jure appelletur, cum pro firmitudinis suæ fundamento divinam fidelitatem, & beneficentiam habeat, cui (Authore D. Thoma) *nullus potest nimis inniti?* (2. 2. *quæst.* 7. a. 5.) Num, quasi arrogans, & justo elatior, utpote quæ nullo terreatur tot criminum à me commissorum respectu? At cur terreri illo debeat, cum Dominus sinè ulla hujusmodi exceptione omnium ad se confugientium precibus benignissimum fiat pollicitus sit? Cumque juxta citati modò D. Thomæ doctrinam, (2. 2. *quæst.* 178. a. 2. ad 1.) oratio in impetrando non innitatur nostris meritis, sed soli divinæ misericordiæ: quæ omnibus indiscriminatim se impertit, nec ulli petentium delicta

sua exprobrat, (*Jac. Ep. c. i.*) *Dat omnibus affluenter, & non impropert* ? Num ratione periculorum, in quæ ab ipsa conjicior, superbiendi, & peccata minùs cautè vitandi ? At quod ad primum ex prædictis periculis attinet, satùs jam in præsentì capite ostendi, aliud revera esse tumorem animi, aliud ejusdem securitatem: nec ab ulla prudentiæ lege præscribi, ut homines, quod suapte natura utile sibi est, derelinquant, metu superbiæ, cujus aliqua subnasci inde possit occasio: cùm aliæ artes, ad hoc malum declinandum idoneæ, etiam citra illius boni repudiationem non desint. Quantum verò ad posterius periculum, non video, quonam pacto spes minimè dubia mortiferi cujuslibet criminis per divinam opem à me ritè imploratam vitandi, possit minùs cautum in eo fugiendo me reddere: cùm veriùs incitamento mihi sit, atque stimulo, ne à continuanda divinæ opis imploratione desistam, cui nimirum, tanquam necessariæ suæ conditioni, tota ipsius firmitudo incumbit. Utque id luculentius pateat, fingamus, adolescenti cuiquam revelari divinitus, si sedulam literis operam navet, miras eum in quovis doctrinarum genere progressionem facturum. Quaero, numquid optatissimum hunc studii sui effectum ità indubitanter præscire negligentior in studendo illum faciet ? Nemo rerum prudens aestimator id dixerit. Palàm quippe est, nulla re exci-

excitari homines magis ad strenuè, gravitèrque cuivis ministerio vacandum; quàm si certò noverint, eximium se laturos impensæ ibi operæ pretium. Sed tota hallucinatio inde provenit, quòd minimè distinguatur securitas absoluta, & nullius operationis nostræ indigens, à conditionali, quæque aliquid fieri à nobis requirit. Quam distinctionem quisquis ritè adhibuerit, exemplo perspiciet, quamvis prior securitas sæpe sit fomentum ignaviæ; posteriorem esse potius incitamentum solertiæ: efficiendo videlicet, ut exemplum modò allatum demonstrat, ut homines studiosius, atque alacrius ea exequi curent, quibus peractis, propositum sibi finem se certissimè assecuturos noverunt.

9. Age jam, ad dictorum conclusionem accedentes, statuamus tandem, quidnam in præsentì disceptatione factu optimum, & rationi congruentissimum sit. Estne aliquis, qui post omnia hæctenus disputata suspectam habere, & damnare etiamnum pergat meam hanc perpetuæ in divina gratia mansionis à divina misericordia procul dubio impetrandæ fiduciam? Quidnam igitur mihi contrà faciendum præscribit? Nempe illud, inquiet, ut pro eo, ut expectem indubitanter à DEO, quod assiduis precibus à bonitate ipsius flagito, perseverantiæ donum, timeam, ne illud impetraturus non sim. Itane verò? hoc ergo illud est, quod mihi tanquam

Qs

tutius,

tutius, & salubrius bonus iste censor suadet?
 Ut scilicet loco petendæ opis à meo Patre
 coelesti cum certissima impetrationis spe,
 eam deprecet potius animi dubius, cum-
 que metu repulsæ. Et suæ isti tam præcla-
 ræ suasioni auscultaturum me putat? Nun-
 quam certè auscultabo. Si enim hac in re
 illi obtemperarem, & gravissimam DEO in-
 juriā facerem, revocans nempe in dubium
 plùs quàm paternam ipsius ad nos adjuvan-
 dos propensionem, imò etiam fidelitatem
 publico obstrictam promisso neminem non
 exaudiendi, qui egens ad suam opem con-
 fugerit; & meæ insuper orationi omnem
 penè impetrandi vim auferrem, utpote fir-
 mâ illâ carituræ, immotâque fiducia, unde
 vitam atque spiritum ducit, & sine qua vix
 aliud dici potest quàm exanime orationis
 cadaver. Aliis proinde auditoribus has suas
 in orando dubitationes commendatum ac
 persuasum eat. Ego quippe credendum
 potius duco sanctissimo Christi Apostolo, &
 fratri Jacobo, qui in Canonica sua Epistola
 (c. 1.) unumquemque fidelium hortatur, ut,
 quæ opus sibi sunt, *nihil hæsitans*, sed cum
 certa obtinendi spe à DEO postulet: spera-
 re quidquam eum vetans, qui sinè hac mi-
 nimè dubia spe oret: *Non æstimet homo ille,*
quòd quidquam accipiet: & credendum itè-
 m Cassiano, qui disertiori adhuc sermone idem
 repetit, hanc orandi regulam statuens, ut
pro certo non exaudiendum se supplicans quisque
 non

non dubitet, cum se dubitaverit exaudiri. (Coll. 9. c. 33.) Quamobrem, quod in re non ab-
simili magnus ille Indiarum Apostolus Fran-
ciscus Xaverius dicebat, pro eo ut timeam,
ne DEI auxilio destituar, illud tantum time-
bo, ne mea id genus trepidatio, & diffi-
dencia justam DEO causam præbeat, suum
mihi auxilium negandi. Neque ad me di-
movendum à firmissima hac confidentia quid-
quam momenti habent funesta plurimorum
exempla, quos multis olim annis sanctè,
ac piè famulatos, in gravia dein delicta, &
nonnullos in omnem quoque peccandi licen-
tiam, æternumque exitium corruisse acce-
pimus. Persuasissimum quippe habeo, ne-
minem ex iis, si certa, humilique cum fi-
ducia in peccandi periculis DEO se com-
mendasset, miserè adeò lapsurum fuisse.
Sed prolapsi sunt omnes, quod suis viribus
inaniter freti neglexerint ad supremum mi-
sericordiarum Patrem confugere; qui ritè
invocatus secundum sua promissa, ineffabi-
lèrque bonitatem certissimum iis auxilium
tulisset. Cæterum verissima semper fuit,
neque unquam non verissima esse perget il-
la Regii vatis sententia, (Ps. 124.) *Qui con-
fidunt in Domino, sicut mons Sion: non commo-
vebitur in æternum, qui habitat in Jerusalem:*
nempe, ceu commentatur Bellarminus, om-
nes, qui verè confidunt in Domino, erunt immo-
biles, & securi, quacunque tandem ingruat tem-
pestas, sicut est mons Sion: qui non solum immo-
bilis

bilis est, quia mons est, sed quia DEO sacer, & charissimus est.

10. Video tamen, duo esse, quæ non finè aliqua veri specie meæ huic differtationi objici possint. Primum est, quod hinc sequi videtur: neminem fervorum DEI fore, cui, quod hæretici jactitant, fide divina non constet, perseveraturum usque ad mortem in illius gratia se esse. Nam neque manifesta suorum actuum experientia dubitare illum finit, qui pluries ejusmodi perseverantiam à DEO supplex petierit; neque fides divina, quin DEUS palàm promiserit, concessurum se omnibus, quidquid à se supplices petant. Unde pronum ei est, per certissimam conclusionem eruere, tam impossibile omnino esse, ut DEUS sibi hoc donum neget, quàm fieri nullo pacto potest, ut divina promissio effectu suo careat. Sed negatur, ex doctrina hìc asserta prædictam certitudinem sequi. Firma enim ad extremum usque spiritum in DEI gratia permansio non unum, & simplex illius donum est, sed continua donorum series ex aliis, atque aliis sibi succedentibus ad vitandum peccatum subsidiis contexta. De quorum præsidiorum unoquoque certissimum est, si à Domino postuletur, concessum nobis ab eo secundùm promissionem suam iri. At minimè certi esse possumus de tota quoque illorum serie idem eventurum, ubi hæc, quantaquanta est, semel tantum, vel paucis vicibus ab eo

eo flagitetur : cum nulla divinarum literarum pagina extet , ubi DEus universa sua munera largiturum se cuiquam promittat , qui eorum omnium summam unica generali oratione petierint. Imò tam nihil certi habemus de hoc eventu , ut contrarium potius opinari cogamur. Etenim , si peculiaris DEI dona non semper primis precibus impetrantur , sed ad illa consequenda necesse est interdum , ut iterum , iterumque flagitentur , quanto magis necessaria hæc precum iteratio existimari debet , ad eam impetrandam tot sibi succedentium donorum seriem , unde nostra pendet in DEI amicitia usque ad mortem permanſio ? Et ratio esse illa eadem videtur , propter quam DEus , etiamsi nostram huius , vel illius rei indigentiam optimè noverit , adque illi subveniendum per se propensissimus sit , pro conditione nihilominus suæ benignitatis promendæ nostras preces requirit : nempe ut per hanc assidue ad ipsum confugiendi necessitatem altè in mentibus nostris defigatur , & recens maneat , nostræ ad quidquam boni sinè illo obtinendum impotentia cognitio. Quod minimè usuveniret , si vel absque ullis precibus consequeremur illius munera ; vel ad eorum omnium consecutionem unica nobis , & semel tantum DEO oblata sufficeret precatio. Cum igitur perseverantia usque ad mortem , ut observatum est à Cardinali Bellarmino , haud sit

res huiusmodi, quæ uno die peti, & accipi possit, sed quæ quotidie petenda est, ut quotidie detur; (1. 3. de justis. c. 13.) dilucidè apparet, ad eam omni procul dubio impetrandam nequaquam sufficere, quòd pluries petita à DEO fuerit: sed opus esse, ut assiduè etiam deinceps precibus secundùm quotidianas temporum, atque rerum difficultates petatur. Circa quam precandi continuationem è nostri arbitrii libertate suspensam, quemadmodum nulla extat divina promissio, sic neque ulla circa ejus effectum, nostram scilicet in bono perseverantiam, haberi potest certitudo fidei divinæ: sed, sicut semper incertum est, num ejusmodi munus usque ad supremum vitæ exitum perrecturi simus à DEO postulare; ita dubium quoque semper manet, num illud perget nobis in reliquum omne tempus concedere.

11. Certissimum itaque est, DEUM, cùm justas quasque hominum preces exauditum à se iri est pollicitus, suam hanc pollicitationem quàm optima fide esse impleturum; ceu qui, juxta D. Paulum, (2. ad Tim. c. 2.) Fidelis permanet, non potest negare se ipsum: ac propterea extra omne dubium quoque est, si quis pergat quotidie, & in qualibet peccandi occasione perseverantiam ab eo deprecari; fore, ut voti compos evadat, & ad ultimum usque spiritum in gratia illius perseveret. Sed cùm nemo certi quidquam

quam de illa conditione habeat, nemo quoque absolutam habere de hoc eventu certitudinem potest. Atque ita, cum ad perpetuam in divina gratia mansionem duo nobis necessaria sint, alterum ex nostra parte, id est, ut oremus; alterum ex DEI parte, scilicet, ut exaudiamur orantes, neque ullam, nisi de secundo, ipsius promissionem habeamus; sequitur hinc, perseverantiæ nostræ eventum, & quantum ad posteriorem suam conditionem, certissimum esse; respectu tamen prioris, absolutè incertum manere: differentiâ scitè expressâ in iis Christi Domini ad Samaritanam mulierem verbis, (*Joan. 4.*) *Si scires donum DEI, tu forsitan petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam.* Ubi adverbium *forsitan* non conjungitur cum verbo *dedisset*, ad DEum pertinente, ideoque certissimo: sed duntaxat cum verbo *petiisses*, de quo uno, utpote hominis proprio jure ambigi potest. Hic tamen certitudinis absolutæ defectus haud obest, quominus, qui nihil sollicitius, ac suam in DEI amicitia perseverantiam appetit, comperitumque habet, certissimam hujus finis assequendi viam assiduitatem orandi esse; possit ex vivida quadam, & penitus suo animo impressa divinæ misericordiæ fiducia, immobiliter credere, se adjutum ab ea iri, ut ne unquam à necessaria orandi continuatione, suam per inertiam deficiat, sed ei sedulò insistens, quod inde procul dubio con-

consequitur ad extremum usque spiritum in DEI amicitia perduret. Præsertim verò, si juxta prudens, & salubre Francisci Suarii consilium, quotiescunque orat, liber à peccato hodierna die, & in præsentis illius occasione servari; oret simul, nova ope instrui, ad eandem hanc orationem crastina die pariter, & in futura quavis alia peccandi occasione iterandam. Sic enim duo semper dona conjunctim à DEO postulans; & primi auxilio imminens tunc peccati discrimen evadet; & per impetrationem secundi, certus fieri poterit, ex altero itidem, quod proximè superveniet, discrimine pari se felicitate evasurum incolumem. *Eadem ratione* (citatus Author suadet) *non solum orandum est, ut non peccemus, sed ut in oratione perseveremus. Siquidem per unam orationem impetrari potest auxilium ad alteram, & per secundam ad tertiam, & sic consequenter: atque hoc modo per orationem potest impetrari ipsamet perseverantia in orando.* (Tom. 3. de Grat. l. 12. c. 38. n. 17. & l. 1. de Orat. c. 26. n. 5.)

12. Alterum, quod objici hìc posse dicebam, nonnullæ sunt sacrarum literarum sententiæ ad timendum hortantes: qualis ea est D. Pauli, (ad Philip. 2.) *Cum timore, & tremore salutem vestram operamini*: nec non altera illa Regii Prophetæ, (Ps. 2.) *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Cum quibus, & aliis similibus locis non apparet,

paret, quonam modo conjungi illa possit, quam nos commendamus, intrepida, nihilque hæsitans confidentia, obtinendi procul dubio ab infinita DEI bonitate, quidquid auxiliorum requiritur, ut firmi & constantes ad extremum usque spiritum in illius gratia perseveremus. Sed commodè huc facit responsio, quam Christus Dominus à dilecta sua sponsa Teresia nonnullis reddi voluit, prolato D. Pauli testimonio eam arguentibus, quòd sexus sui immemor, ad novos Parthenones condendos, huc illuc discurreret. (*in Append. ad Relat. vita.*) *Monebis tuos istos Censores, ne ad unam solummodo sacrarum voluminum partem respiciant, sed aliis quoque mentem advertant. Numquid ipsis fas erit, mihi manus vincire?* Ità consultissimus sacrarum literarum interpres, quia unicus quoque Author, & Conditor: suis verbis nos docens, peculiaria earum loca accipienda sæpenumero esse, non juxta materiale, obviūque purè sensum, quem per se tantum considerata menti offerunt, sed juxta potiorē significatum, quem cum aliis divinis oraculis composita induunt. Et verò, quod ad præsentem controversiam spectat, tantum abest, securam, & immobilem divinæ op̄is fiduciam ulla posse sacrarum literarum authoritate impugnari; ut in quavis contrà harum parte honorificentissimis eam verbis, & quàm amplissimis testificationibus commendatam videamus. Commendat eam

R

fana

sanctus David beatos appellans, quicumque ipsi innitantur: (*Pf. 2.*) *Beati omnes, qui confidunt in Domino*: promittensque divina eodem misericordia, non secus, ac inexpugnabili quodam aggere undique communitum iri. (*Pf. 31.*) *Sperantem in Domino misericordia circumdabit.* Commendat sapientissimus Salomon, volens, totum eâ repleri hominis cor, (*Prov. 3.*) *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo.* Commendat Doctor Gentium tum Romanis, optans eos ipsâ abundare. (*c. 15.*) *DEus autem spei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo, ut abundetis in spei* tum Philippensibus, exhortando illos, ut, posteaquam in angustis, dubiisque suis rebus ad DEI opem confugerint, sub paterna ipsius providentia omnino securi quiescant: (*c. 4.*) *Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud DEum: & pax DEI, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras.* Commendat postremo (ne in materia tam uberi justo longior, ac penè infinitus sim) Apostolorum Princeps Petrus ex amantissima, & perpetua cura, quam summus Pater coelestis de rebus nostris omnibus gerit, non aliam debere esse nobis sollicitudinem, arguens, quam ne ulla rerumstrarum sollicitudine ipso uno freti urgeamur: (*Ep. 1. c. 5.*) *Omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* Quamobrem, etsi nulla

nulla occurreret ratio, adducendi in concordiam hæc sacrarum paginarum loca, immobilem divinæ opis fiduciam prolixè adeò commendantia, cum aliis suprà allatis, quæ contraria esse eidem prima specie videntur; quidvis tamen aliud existimandum potius nobis esset, quàm ut altera alteris revera adversari suspicaremur.

13. Sed facilis, & ad manum est modus prædictæ inter illa concordia, si duo animadvertantur, nimirum quantum inter se diversa principia, unde tota pendet nostræ perseverantiæ, & salutis summa: alterum, cui nihil oportet fidere, quodque primi generis loca respiciunt, nimirum nos ipsi: alterum, de quo nil timere fas est, & cui posteriora conveniunt, scilicet DEUS. Observatis siquidem contrariorum effectuum causis, quas hinc unum eorum, indè verò alterum nobis suppeditat, nemini obscurum relinquitur, extremo timori obnoxios, summæque itè confidentia capaces nos esse: cum & nostram imbecillitatem reputantes palàm videamus, nil indè expectandum nobis esse, nisi offensiones, lapsus, ruinas; & divinam ex adverso intuitentes bonitatem, ac potentiam, certi esse possimus, nunquam fore, ut ea desinat nobis præsens adesse, nisi nos destiterimus opem illius sedulò implorare: quantumque ex prima illa consideratione haurimus diffidentia, & formidinis: tantum ex hac al-

tera alacritatis percipiamus, & spei, simili puerò è patris sui manibus supra medium immanis putei os, vel extra sublimem fenestram pendenti: qui licet certissimè sciat, nullo modo se posse suis viribus ità in sublimi, vel ad temporis punctum perstare, sed, si à patre dimittatur, omni procul dubio in præceps lapsum; nihilo tamen minus cum hac suæ ad subsistendum impotentiz evidenti notitia parem simul non cadendi securitatem conjungeret, pro re scilicet omnino incredibili habens, fore, ut pater tam præsentì in discrimine sustentare se omittat: & proinde se ipsum duntaxat respiciens actum penitus de salute sua crederet, totisque artubus contremisceret: sed patris contrà memor in tuto se positum, extrâque omnem periculi aleam putaret. Utque hæc distinctio plus adhuc firmamenti, & claritatis accipiat; quosnam, rogo, Apostolus monet, ut *salutem suam cum timore, & tremore operentur*? Nempe illos ipsos Philipenses, quibus in eadè Epistola præcipit, continua in hilaritate, extrâque omnem sollicitudinem vivere: *Semper gaudete: nihil solliciti sitis*. Atqui tremor ex metu oritur, non qualicumque, sed anxio, & vehementi, quique cum animi tranquillitate, atque gaudio simul nequeat componi. Quapropter, nisi tam eximium gentium Doctorem inconstantiæ, & contradictionis in loquendo arguendum putamus; ità accipere ejus verba debemus

bemus, ut vel suos illos alumnos ad maximum quidem propriæ infirmitatis respectu timorem, sed ad parem simul ex firmissima divinæ opis fiducia hilaritatem hortetur; vel timoris, ac tremoris nomine solertem, & qualis adhiberi ab anxie metuentibus solet, in æternæ salutis tum periculis declinandis, tum auxiliis providendis, diligentiam intelligat. Neque secus dicendum de altera item illa Davidis sententia: *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Nam simili pacto ibi quoque duo conjungerentur secum invicem pugnancia, *exultare* nimirum, quod à vivida, exuberantique lætitia provenit; & *tremere*, quod validæ est, ac sensibilis formidinis proprium; nisi hoc secundum acciperetur, vel juxta sensum, quem in D. Pauli verbis modò ipsi attribuimus; vel pro alta, & humili quadam erga infinitam DEI Majestatem reverentia.

14. Sic ergo discussis, quæ doctrinæ hujus capitis videbantur ob stare; duas ex ea colligendas, & coronidis quasi locò illi addendas propositiones existimo. Prima esto: quamvis certi omnino esse nequeamus, continuatum à nobis usque ad mortem iri eam divinæ opis implorationem, quæ ad stabilem in divina gratia perseverantiam procul dubio obtinendam requiritur; si quis tamen ex hominibus sanctiori vitæ deditis ineffabilem DEI erga nos charitatem, & beneficentiam altè impressam animo habeat, se-

cūque ruminari, ac recogitare identidem pergat; posse hunc sibi facillimè hilari quadam, & nihil hæsitante fiducia promittere, suum illum benignissimum Patrem, ceu præfens desiderium permanendi usque ad extremum vitæ diem in illius amicitia suo animo infudit; sic minimè destitutum novis se auxiliis ad orandi perseverantiam, qua desiderii illius finis procul dubio obtinetur, juvare: adeò ut quàm firmissimè persuasum id habeat, neque absoluta contrarii possibilitate suam hanc confidentiam labefactari, aut imminui unquam sinat: sed immobilis persistet in securitate saltèm practica, & negativa præsentis nimirum formidinis penitus vacua; qualis est illa, cum qua solet in conclavi suo degere, nunquam animo reputans, posse illius tectum præcipiti lapsu in caput suum ruere, neque de tali possibilitate magis anxius, & plus sollicitudinis capiens, quàm si divinitus revelatum ei esset, nunquam fore, ut is lacunaris lapsus contingat. Nec de primæ hujus propositionis veritate dubitare nos finit allatum paulò antè exemplum filioli, quem Pater libero in aëre sua è dextera suspensum teneret. Si enim pusioni illi facillimum foret, ità patri confidere, ut nunquam se ab eo destitutum iri pro certissimo haberet, neque minùs tutum se à lapsu putaret, ex illius ità manibus pendens, quàm si in solida humo pedibus inniteretur; quidni etiam cuilibet cognitum

tum probè habenti, quàm longò intervallò DEI erga homines charitas omnem patrum terrenorum erga liberos charitatem excedat, perfacile futurum sit, eadem cum securitate, & fiducia in cœlestis illius Patris manibus conquiescere? Aut quæ unquam sese illi offerret justè metuendi, imò vel leviter suspicandi causa, ne ab eo permittatur aliquando in teterrimum, & ipsomet orco horribilius inimiciæ suæ baratrum ruere? Num quia tam multos mortalium funestè in præceps labi permittit? Sed sanè vel Regius vates falsis nos promissionibus ludificatur, affirmans universè de DEO, (Ps. 17. & 33.) *Protektor est omnium sperantium in se: & non delinquent omnes, qui sperant in eo*; vel tota in illa multitudine nè unum quidem reperire erit, qui indubitanter confidens DEI ope sustentatum se iri desertus ab eo, permissusque sit ruere. Quapropter, cum nemo, nisi ex divinæ fiduciæ defectu labatur; lapsorum exempla nullam hujus in nobis debilitandæ vim habent, ut ad eam potius majori cum âlacritate concipiendam incitare nos debeant.

15. Altera ex indicatis propositionibus sit: quandoquidem pronum factu esse vidimus, ut, quisquis genuinam infinitæ DEI bonitatis speciem mente concepit; certum ab eo sibi adjutorium in rebus ad perseverantiam necessariis promittat, debore unumquemque conari, ut quàm maximè firmam,

inconcussam, & nunquam titubantem concipiat illius adjutorii obtinendi fiduciam. Idque ob eximias utilitates, quas hæc confidentia tum nostri, tum DEI causâ in animis parit. Nam re primitus secundum nos æstimata communis vitæ usus apertissime ostendit, ita comparatum à natura hominem esse, ut, quanto certius negotium aliquod sibi prosperè eventurum confidit, tanto illud & alacrius suscipiat, & majori cum sedulitate, atque constantia prosequatur: imò etiam non rarò contingere, ut vel temerè exorta læti successus persuasio aucto in nobis animorum vigore, & operandi conatu assequi revera nos faciat, quod falsò præsumpsimus: ceu Romanis accidisse Livius testatur, adversum Völfcos pugnantibus, qui ancipiti etiamnum prælii fortuna superiores ob vanam nescio quam speciem se rati; *impetu facto, dum se putant vincere, vicere.* (l. 2.) Quamobrem & D. Thomas docet, proprium spei esse, ut efficacior in agendo hominem reddat, (1. 2. *quest.* 40. a. 8.) *Spes per se habet, quòd adjutat operationem; intendendo ipsam; & prudentes confessarii, quòd pœnitentium quispiam imbecille adhuc virtutis validius in suo animo decretum concipiat, abstinendi in futurum à consuetis flagitiis, id imprimis conantur efficere, ut rem sibi adjuvante DEO successuram, seque illa deinceps omnino vitaturum, quàm firmissimè fieri*

fieri potest, confidat. Sed multò adhuc majorem pariendæ utilitatis vim hæc eadem confidentia ex DEO habet : qui, ut nihil aliud quàm ipsamet pura bonitas est, nullaque re magis, quàm suimet, ac suorum munerum profusione delectatur : sic optat inprimis, ut hoc tam eximium divinæ naturæ suæ decus intimè cognitum, certissimèque persuasum habeamus, nihil dubitantes, quæcunque nos necessitas urserit, perbenignè vota nostra auditurus sit, & præsens in tempore auxilium rebus fessis laturus. Quod de illo iudicium quisquis penitus, immobilitèrque defixum in animo gerat, adeò ipsum demeretur, & sibi quodammodo obstringit, ut, ceu suprà demonstravimus, in nulla rerum difficultate deferri, nulliùsque petitionis suæ effectu fraudari ab eo queat. Ac proinde, quoad ità sentire, & talia sibi polliceri de illo perget, sentiet eum procul dubio quibuscunque in peccandi periculis præsentissimum defensorem, & vindicem. Qualem planè ipsemet se futurum recepit, in iis Psalmi nonagesimi verbis : *Quoniam in me speravit, liberabo eum : protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.* Quocirca, quantum nobis cordi est, stabiles in DEI gratia usque ad mortem durare, tantum etiam curæ esse debet, ut exaggeratissimam de infinita illius bonitate opinionem, quæque hinc consequitur, intrepidam, & securam

paratæ ad omnes nostros usus ejusdem opis fiduciam tueri continenter pergamus. Neque fanè ego video, cujus prudentiæ, consiliique sit, dubitationes, ac formidines, fiduciæ huic contrarias fovere, quidve emolumentum expectari ab his queat, quod commemorati illius fructus non longissimè excedant.

16. Reliquum esset, ut ceu anxias in DEI famulis sollicitudines tum de præsentium cum eo amicitia, tum de futura porro ejusdem perseverantia jam retudimus; sic eas quoque retunderemus, quæ circa æternæ salutis consecutionem ab exiguo Electorum numero ab illius obtinendæ difficultatibus, ab occultis DEI judiciis, & ab impenetrabili divinæ seu prædestinationis, seu reprobationis arcano oriuntur. Sed profectò, si ad sempiternam salutem nihil aliud requiritur, præterquam in divinæ gratiæ possessione usque ad mortem permanere, anxiam de hujusmodi conditione formidinem abigendo, eandem circa illum quoque finem abegisse videri possumus. Memoratas itaque de illo timendi causas singillatim in medium revocans, dico quantum ad primam, si pauci æternam consequuntur salutem, indè id proficisci, quia pauci curæ habent crebris à DEO precibus opportuna ad perseverandum in ejus gratia subsidia flagitare, cum spe minimè dubia illa obtinendi: quod si omnes facerent,

rent, dubitari nullo modo potest, quin omnes itidem in divina gratia ad extremum usque spiritum perseverarent, æternamque consequerentur salutem. Quapropter, si nemo peccat, & perit, qui certam ejusmodi in divina bonitate fiduciam usque ad mortem retinet; peccantium, & reproborum multitudo illius studium, & curam confirmare potius, quàm minuere in nostris animis debet: quemadmodum, quod pestiferæ luis tempore omnes ab ea corripì videamus, qui certo quopiam antidoti genere uti negligunt; haud quaquam incitare nos solet, ut illud nos quoque negligamus, sed potius, ut majori cum diligentia usurpemus. *Domine, si pauci sunt, qui salvantur*, nescio, quis ex DEI filio quæsierat: cui ipse, & omnibus simul, qui aderant, digna tanto Magistro responsione subjecit (*Luc. 13.*) *Contendite intrare per angustam portam*: quasi innuens hisce verbis, parùm nostra interesse curiositatem sciendi, multine, an pauci sempiternam salutem obtineant, sed illud unicuique curandum, quod plurimi, summique momenti est, ut nimirum, quæ ad eam obtinendam necessaria sunt, ritè exequatur.

- 17. Similia respondere possem alteri timendi causæ, quæ ex difficultatibus in salutis itinere occurrere solitis ducitur: eas videlicet, quæcunque sint, & divina ope superari posse, & à quolibet, opem hanc im-

immobili cum fiducia implorante, certissime superari. Unde verbum divinum, cum pronuntiasset, facilius esse camelo per foramen acus transire, quam diviti intrare in regnum ccelorum, & Apostoli, hoc audito, mirarentur valde, dicentes: quis ergo poterit salvus esse? (*Matth. 19.*) subiecit. *Apud homines hoc impossibile est: apud DEum verò omnia possibilia sunt.* Cæterum adeò mihi falsum videtur, conditiones ad æternam salutem consequendam necessarias posse cuiquam nimiae arduitas causâ terrori esse; ut prorsus non videam, quasnam alias suaviores seu divina providentia nobis statuere, seu nostra imbecillitas desiderare ab ea posset: cum aliæ demum non sint, quàm ut admissa à se crimina homo detestetur, & Sacerdoti DEI Ministro secreta confessione aperiat: conditiones profectò adeò impleri faciles, ut, si humana iustitia nihil præter illas à suarum legum violatoribus exigeret; vacua omnino remanerent fontium ergastula: & prodigii instar videretur, si horum vel unus potens tantulo impendio laquei, aut compedum pœnam evadere, non dico, recusaret illas exequi, sed vel duras existimaret, ægróque animo, & cunctanter admitteret.

18. Quod porrò ad iudiciorum DEI altitudinem spectat, respondeo, occulta illa utique esse, ac mentibus nostris impervia; sed omnia nihilominus à summa bonitate dirigi,

rigi, & huic omnino congruere. Quod satis est, ut quivis DEI servus ea intueatur tanquam objecta, delectando potius, quam terrendo suo animo idonea: Davidis exemplo, qui in Psalmo 118. jam ea vocat delectabilia, *quia judicia tua jucunda*; jam suam in iis spem constituit, *quia in judiciis tuis superaveravi*, jam eorum memoriam solatio sibi fuisse profitetur: *memor sui judiciorum tuorum à saculo Domine, & consolatus sum*: exemploque itè B. Angelæ Fulginatis: (*in vita vis.* 5.) quæ, cum in cœlesti extraordinario lumine ostensam sibi aliquando divinorum judiciorum bonitatem perspexisset; tantum indè securitatis, & quietis se animo hausisse testatur, ut non minori cum confidentia, & hilaritate DEO se per sua judicia, quàm per suam mortem, suumque sanguinem commendaret.

19. At quid de prædestinatione dicemus? Quonam pacto (subjiciet hîc quispiam) sine metu esse mihi liceat, cum ignorem, electorumne, an reproborum in numero sim? Quidve, si ad posteriorem classem fors pertinerem, ad DEUM confugere, illiusque in misericordia sperare mihi prodesset? Næ, quidquid tunc agerem, conclamata æternum, atque omnino foret mea salus. Talia opponenti dico primùm, posse ipsum, quanquam nihil omnino certi, & explorati de hoc habeat, firma, & hilari cum fiducia meliorem sibi sortem promittere. Cum enim

enim

enim nequeat non esse prædestinatus ad æternam felicitatē, qui usque ad mortē in amicitia Dei perseverat, ceu justas habet causas Dei servus, firmiter confidendi, se perseveraturū usque ad mortē in Dei amicitia; sic eandē habere confidentiā potest de suaprædestinatione ad vitam, & felicitatem æternam. Dico secundò ineptam esse, quæque secum pugnet, eam propositionem, si ad reproborum classē pertinet, quantumcunque DEO me commendem, illiusque in misericordia confidam, æternū peribo: non aliter atque inepta, & secum pugnans foret hæc altera, si ad reproborum classē pertineo, quamvis ad extremum usque spiritum in DEI gratia perseverem, æternū peribo. Cum impossibile sit, vel ex reproborum numero esse, qui ad extremum usque spiritum in gratia DEI perseverat, vel in hac non tam diu perseverare, qui pergit usque ad mortem DEI opem assiduè implorare, illiusque in bonitate, & misericordia confidere. Quem admodum igitur perversè quispiam concluderet: si reprobus sum, nihil mihi proderit divinæ gratiæ compotem mori; vel, si divinæ gratiæ compos moriar, nihil mihi reprobum esse oberit; sed concludendum potius ei esset: si sum reprobus, nullo pacto continget, ut divinæ gratiæ compos moriar; & si talis moriar, fieri non potest, ut reprobus sim: simili ratione præpostera esset hæc conclusio: si reprobus sum, nihil mihi proderit in divinæ opis imploratione, &

& fiducia usque ad mortem perstare : vel contrà, si usque ad mortem in divinæ opis imploratione, & fiducia perstitero, nihil mihi esse reprobum oberit : sed solum fas est hoc alio modo concludere : si reprobus sum, non pergam usque ad mortem DEum invocare, illiusque in bonitate confidere : & si contrà pergam usque ad mortem id agere, fieri nequit, ut reprobus sim.

20. En itaque, ubinam tota præsentis rei summa consistat, quóque possit modo quilibet DEI famulus satís confidere, in divina se gratia usque ad mortem mansurum, ac proinde in electorum albo esse conscriptum. Ne omittat pluries diebus singulis DEum obsecrare, ut efficaci ope se adjuvet ad superandas inferni hostis tentationes, ad declinandas, quoad fieri potest, occasionem peccati, ad ipsum in quibuslibet spiritualis vitæ periculis ritè invocandum, & ad omnia summam præstanda, quæ necessaria homini sunt, ut toto vitæ suæ tempore in gratia illius perseveret, pro certissimo habens, a summa illius bonitate procul dubio exauditum se iri : iteret, dico, pluries quotidie, sed præcipuè in peccandi periculis orationem prædictam : caveátque, quantum potest, vel minimum formidinis, & dubitationis admittere, quin ejus effectum impetraturus à DEO sit. Nam, cum tantam oratio divina dona impetrandi vim habere soleat, quanta cum impetrationis fiducia DEO offertur; quò minus de hac dubitabit,

eò minorem de eadem dubitandi cauſam habebit : & certa , quam in ſe experietur , circa illam perſuaſio novam ipſi ejusdem perſuaſionis adhuc firmiùs concipiendæ rationem adjiciet. Neque reponat , haudquam ſe ambigere , utrùm prædicta ejus oratio exaudienda à DEO ſit , cùm certiffimam de hujusmodi eventu promiſſionem DEI habeat ; ſed utrùm orationem illam continuaturus ſit , quanta opus eſt cum aſſiduitate , & fiducia ; qua de re nihil certi pignoris tenet. Ne , inquam , id reponat : cùm enim ex dictis ſuperiùs pleniffimè conſtet : nullo fieri modo poſſe , ut in rebus ad ſalutem neceſſariis divina ope deſtituatur , qui eam ſibi adfuturam procul dubio confidit ; quidni facillimum ei ſit , infinitam DEI bonitatem , & plùs quàm paternum erga homines amorem intra ſe reputanti , nihilo indubitanter minùs confidere , quidquid ad perſeverantiam , & ſalutem neceſſariò requiritur , præſtandum ab eo ſibi eſſe , quàm id ſeſe accepturum à mortali ſuo genitore confideret ? Aut quidni concepta jam in animo hac fiducia ſecum ratiocinari ità poſſit : ſi ego uſque ad mortem perrexero , de DEO hunc in modum confidere ; quæcunque ad perſeverantiam , & ſalutem neceſſariò requiruntur præſidia , omni procul dubio ab illius bonitate obtinebo. Sed nulla mihi adeſt juſtè dubitandi ratio , quin præſentem de ipſo fiduciam ipſius auxilio retenturus
uſque

ad mortem sim ; cū ea & ipsi quā grā-
tissima sit , & validissimas habeat , cur per-
petuò retineatur , qualis concepta primò
fuit , causas. Ergo bonitate illius fretus
possum indubitanter sperare , me in illa , &
per illam in DEI gratia usque ad mortem
mansurum.

21. Vivamus , eja , vivamus hilari , tran-
quillòque animo sub fidissima cælestis no-
stri Patris defensione , & tutela , *omnem so-
licitudinem nostram projicientes in eum , quoniam
ipsi cura est de nobis* : nullusque in cordibus
nostris alius sit timor , quā ne unquam de
paterna illius ope in gravissimo æternæ salu-
tis negotio nobis defutura timeamus. Cū
enim de nullo ille divinorum suorum de-
corum magis , quā de bonitate , & mi-
sericordia gloriatur ; id genus timores ,
tanquam huic prorsus contrarios , iniquis-
simo animo fert : causāque inde sumit
alienandi se ab hominibus , qui de illa tam
perperam sentiunt : ceu palam testatur eā
ipsius contra Israëlitas , min⁹ sibi in deser-
to fidentes , indignabunda exclamatio :
(*Numer. c. 14.*) *Usquequo detrahet mihi po-
pulus iste ?* Cū ex adverso certa , & nil
dubitans de beneficentissima ipsius erga nos
voluntate persuasio eum quodammodo co-
gat , talem se nobis exhibere , qualem ipsi
mente concepimus , dicendo unicuique ,
quod apud D. Matthæum centurioni (*c. 8.*)
Sicut credidisti, fiat tibi. Felix enimverò , &
S cen-

centies, iterumque centies felix, qui iustissimam hanc de ineffabili cælestis Patris misericordia fiduciam altissimè impressam in animo gerit, nec ullis, ut in ea unquam titubet, adduci contrariis rationibus potest, sed firmam penitusque immobilem ad extremum usque spiritum servat. Ego sanè nullis aliis argumentis indigeo, ut ipsum è prædestinatorum numero credam: adeoque de illius æterna salute nil dubito, ut meammet animam pro ea vadem offerre paratissimus forem. O! benignissime DEUS! propriissimo nomine, *DEUS spei*, (*Ad Rom. 15.*) à tuo Apostolo dicte, *propter te ipsum DEUS meus*, (*Daniel. c. 9*) per infinitam nempe illam bonitatem, quæ tota essentia tua est, largire mihi obsecro, hoc præstantissimum donum, quod cæterorum quorumvis tuorum donorum quasi alveus, & clavis est, ut dignè nimirum de te sentiam; ut te, tanquam purum amorem, & puram bonitatem mente concipiam; ut meam sempiternam salutem securius à te expectem; quàm à terreno meo patre, si ex ipsius arbitrio penderet, vel à quocunque alio inter mortales boni mei cupidissimo expectarem: utque me totum in paternas tuas manus projiciam, ibi omnem meam collocans spem, ibi semper tanquam in securitatis asylo vivens, ibi sinè ulla trepidatione, & formidine perpetuò quiescens. (*Mat. 9.*) *Credo Domine: adjuva incredulitatem meam.*
(*Esther.*)

(*Esther c. 14.*) Da mihi fiduciam, Domine Rex Deorum. (*Pf. 4.*) In pace, in id ipsum dormiam, & requiescam: quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. (*Bern. serm. 6. in fest. om. sanct.*) Singulariter, inquam, in spe: non jam inter spem, & timorem, ubi prius, non sine solitudine, & anxietate plurima fluctuabam.

CAPUT V.

Diluuntur nonnullæ objectiones contra eam, quam hucusque asseruimus, divini amoris hilaritatem, & fiduciam, ex DEI reverentia, ac timore, criminumque admissorum memoria petita.

DOCet D. Thomas, (2. 2. q. 183. a. 2.) Quemadmodum perfectio, quæ in DEO est unica, & simplex, reperiri in rebus creatis nequit, nisi particulatim divisa; sic sanctitatem, quæ in Christo simul tota colligitur, ab eo, quasi capite Ecclesiæ, per diversas, & peculiare derivationes in electos, veluti in membra diffundi, secundum hanc scilicet partem in unum, & secundum alias in alios. Qui tamen, etiamsi inter se differentes unum omnes corpus constituent, eodémque spiritu animantur: juxta illud Apostoli effatum, (1. Ad Cor. 6. 7.) Unusquisque proprium donum habet ex DEO, alius quidem sic, alius verò sic. Hæc omnia autem

operatur unus , atque idem spiritus , dividens singulis , prout vult. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus , omnia autem membra non eundem actum habent ; ita multi unum corpus sumus in Christo. Atque ex hac in DEI famulis caelestium donorum , & instinctuum diversitate evenit ; ut , cum aliud alij pie vivendi iter ineant , prout à divino spiritu huc , vel illuc aguntur ; proprium quemdam Ecclesia in singulis confessorum Pontificum sanctitatis characterem agnoscat , de unoquoque eorum pronuntians : *Non est inventus similis illi.* Quod , quamvis & divinae gratiae ad diversa aliorum , aliorumque ingenia se accomodantis suavitati conveniat , & ad majorem Ecclesiae pulchritudinem faciat , cuius inde corpus tantò plus symmetriae , & concinnitatis praefert , quantò ex partibus magis variis componitur ; non minimum tamen perturbationis excitare in quibusdam spiritualis vitae tironibus solet. Cum enim tam multos diversis à suo tramitibus contendere ad perfectionem videant ; vel dubitare incipiunt , rectusne ille sit , quem sibi delegerunt , vel non contenti illum probare , ceteros omnes pravitatis condemnant : nequaquam audientes Apostolum : qui & ad primi erroris correctionem praecipit , (tanquam rem ubique inculcari à se solitam , sicut in omnibus Ecclesiis doceo) unumquemque , sicut DEUS vocavit , ita ambulare ; (Ad Cor. 1. 6. 7.) & posteriori occursurus commendat ,

ut

ut is , qui manducat , non manducantem non
spernat ; & qui non manducat , manducantem
non judicet. *Unusquisque in suo sensu abundet.*
(*Ad Rom. 14.*) Addens , eum , qui secus
faxit , similiter delirare , ac si membrum ali-
quod corporis seu inquietaretur , quòd cæ-
terorum actus minimè exerceat ; seu cæte-
ra , quòd suis actibus non fungantur , de-
spiceret. Jam verò , sicut de aliis spiritua-
lis vitæ institutis diversi sunt diversorum ho-
minum sensus , nonnullis exempli gratiâ ad
rigorem , & nonnullis ad lenitatem propen-
dentibus : his contemplativam , illis acti-
vam præhabentibus vitam ; & aliis solitudi-
nem , aliis verò spirituales proximorum cul-
turam potiore ducentibus ; sic in re , de qua
disputamus , non una omnium est opinio ,
& sententia : sed non pauci faciliè erunt ,
qui , cum per meros sanctæ mœstitiæ , pa-
vidæque humilitatis affectus DEO servire
instituerint , haut satis habeant , suis hisce
piis studiis ipsi vacare ; sed familiarem alio-
rum cum DEO consuetudinem improban-
dam putent , vitiòque , & crimini vertant.
Quorum objectiones , etiamsi perpensis cau-
tionibus , quas illi confidentiæ , & familia-
ritati superius nos adjecimus , permovere
prudentum virorum animos nequeant ; ni-
hilominus , quo & nonnullarum hac in ma-
teria locutionum ambiguitas distinguatur ,
& illæ ipsæ cautiones uberius declarentur ,

libet eas hîc in medium afferre, & proprio unamquamque responso diluere.

2. Primò itaque objicitur, familiarem cum DEO necessitudinem parùm consentaneam infinitæ illius excellentiæ, nostræque vilitatis cognitioni videri. Hæc enim du quisquis ritè intelligat, præque oculis habeat, fieri minimè poterit, ut coram DEO aliter, quàm tremebundus, & vultu terræ appresso consistat, indignum omnino existimans, qui coram tanto Domino vel mutire, nedum familiariter, & filii ritu conversari audeat. Nam, si terrenum quempiam Regem allocuturi, illius, esto humanæ duntaxat magnitudinis respectu ità sæpe confundimur, ut spiritus penè nos deficiat, & vix pauca singultim verba nos promere sinat; quantò plus terroris, ac perturbationis ab infinita supremi Regum Regis, Dominique Dominantium Majestate in nobis excitari æquum sit? Sed, qui hunc in modum differit, DEum utique contemplari deberet, non qualis solummodo naturâ suâ est, nempe ut creatæ totius universitatis Creatorem, ac Dominum; sed qualis etiam gratuita, & ineffabili benignitate esse voluit, nempe ut nostrum amicum, & Patrem. Hoc enim pacto illum intuens, perquam facile agnoscet, posse nos salvâ prorsus reverentiâ, quam prior illius titulus exigit, familiaritate uti, quam permittit posterior. Huic ergo distinctioni inhærens, fateor, igna-
rum

rum omnino infinitæ DEI magnitudinis, debitaque tanto Principi à nobis reverentiæ futurum, qui nullo invitante, sed solis privati sui arbitrij, suorumque meritorum auspiciis, quantulamcunque familiariter cum eo agendi auctoritatem sibi usurparet. Nego tamen, hujusmodi notam mereri, qui, cum suam cæteroqui indignitatem agnoscat, & palam profiteatur; sic tamen conversari cum cælesti suo Domino audet, benignissimis illius invitamentis provocatus, & spiritali fructu illectus, quem indè relaturum se sperat. Quemadmodum etiam nemo dici temerarius meretur, quia post institutum à Christo Domino Evcharistiæ Sacramentum eum ibi reverà præsentem intra ipsum os sumere, & cibi instar deglutire nullo metuat. Quo familiaritatis inter mortales amicos nunquam auditæ, si per se ipsum, suoque duntaxat arbitratu progredieretur, nemo esset, quin eum intolerabilis arrogantia, impudentiaque damnaret.

3. Utque id clariùs perspiciatur, fingamus, à potentissimo quopiam Rege tenuis fortunæ puellam in thalami sui consortium assumi, veluti Esther ab Assuero fuisse olim assumpta in sacris literis legitur. Quæro, num illa tam sublimi connubio dignata erga Regem maritum meram famulæ submissionem, an proprios itidem sponsæ affectus, & mores debeat præferre? Omnes certè respondebunt, par quidem esse, ut

talis puella perpetuam nativæ suæ humilitatis apud se memoriam retineat, uniusque Regis benignitati novam suam conditionem acceptam referat, nunquam audens illi parem se credere: sed non ideo etiam convenire, ut nunquam erga ipsum eos promat amoris intimi, & familiaris actus, qui ad recentem statum suum pertinent. Imò tantum id à vero abest, ut, si illa tali pacto se gereret, nunquam ad mariti faciem oculos tollens, neque cum eo, nisi tremebunda, colloqui audens; haud quaquam hic sanè pavidam, submissamque id genus consuetudinem ferre posset: sed cum stomacho ei diceret, ego sponsam mihi te ascivi, ut talis re ipsa esses. Si vellem, ut famulæ ritu mecum ageres, in eo, quem fortita nascendo es, humili, abjectoque statu te reliquissem. Atqui talis omnino res nostra est, maximus universitatis totius dominator ex miro quodam gratuita benignitatis suæ impulsu animas nostras elegit sibi in sponfas. (*Os. 2.*) *Sponsabo te mihi in semperiternum*: in amicas, (*Joa. 15.*) *Vos autem dixi amicos*: in filias, (*2. ad Cor. 6.*) *Ero vobis in Patrem, & vos eritis mihi in filios, & filias*, dicit Dominus omnipotens. Quid ergo faciendum homini est tam prodigialiter amato, & supra se evecto? Admirari profectò debet eximiam Conditoris sui bonitatem, indignissimum se illa profiteri, quæ par est, interiori veneratione caelestem am-
 mi-

micum, & parentem prosequi, summâque diligentia cavere, ne quid faciat, vel dicat, unde offendi is possit. Sed cur, quælo, unâ cum hujusmodi affectibus nativæ conditionis suæ propriis non eos quoque debebit conjungere, quos nova supernaturalis dignitas suggerit? Debebit profectò, si quid sanctis Bernardo, & Petro Chrysologo credimus. Quorum prior ita esse nos humiles vult, ut nostræ vilitatis cognitio divinæ bonitatis sensum in nobis non opprimat, ut hæc illius verba testantur, (*Serm. 11. in Cant.*) *Et vos igitur, si de vobis in humilitate sentitis, sentite etiam de DEO in bonitate.* Alter verò, DEI benignitatem admirans injubendo, ut orantes Patrem se nuncuparemus: *Accedamus, inquit, filioli, quo vocat charitas, trahit amor, invitat affectio. DEum Patrem viscera sentiant, vox personet, spiritus clamet: & totum, quod est in nobis, respondeat gratia, non timori. Quia, qui judicem mutavit in Patrem, amari voluit, non timeri. Ipse jubet dicere, ut dignatio donantis sit, non temeritas presumptis.* (*Serm. 61. & 69.*)

4. Dicat ergo intra se vir spiritualis, ego longissimè ab eo absûm, ut merear vel servus DEI esse, nedum amicus, & filius. Sed, quoniam pro sua ille incomparabili bonitate dignatus est, me in amicum, & filium cooptare, gaudetque, ut talem me geram, & sine ulla servili trepidatione familiariter secum agam, cur tam eximiis il-

S s

lius

lius muneribus nuntium remittam ? Humilitatisne studio ? At huic plenè satisfacit , qui divina liberalitate indignum se existimat : qualem ego nihilominus me existimo , quàm si illius me usu , & fructu abdicarem. Quandoquidem igitur neque justa suppetit ratio , quæ ad illius repudium impellat ; & spiritualis utilitas , quam indè percipio , suadet eam ultro oblatam admittere ; humiliter quidem , sed gratus , liberèque simul ea utar : accedens filii more ad supremum illum Dominum qui ex infimæ notæ mancipio talem sibi esse me voluit , cùmque eo , quasi cum Patre indulgentissimo agens. *Est enim stultitia* (ceu aliam in rem à Dionysio Syracusano pronuntiatum est) *à quo bona precemur , ab eo porrigente nolle sumere.* (*Cic. L. 3. de Nat. Deor.*) Atque hoc pacto in quotidiana cum DEO consuetudine temperari invicem reverentia , & familiaritas quoterunt : adeò ut & illa confidens & hæc humilis sit, nec aut prior alterius iucunditatem minuat ; aut altera prioris æquitati officiat : sed , quisquis conversatur cum DEO , eum summi instar Domini , & fidissimi simul amici respiciat : duo illa in se copulans diversa cognomina , quibus in Alexandri Macedonis Regia distinguebantur Ephestion , & Craterus : ille scilicet tanquam Alexandri , hic verò , tanquam Regis amicus. (*Plut. in Alex.*)

5. Neque aliam profectò dicendum est rationem fuisse, qua cum DEO filio maxima Virgo illius Parens agebat. Quamvis nempe illum immensò intervallò superiorem se agnosceret, & quanta nemo alius mortalium veneratione prosequeretur; non tamen propterea omittebat matris ritus, atque jura usurpare, amplectendo, suavian- do, deque illo etiam amicè interdum ex- postulando, (Luc. 2.) *Fili, quid fecisti nobis sic?* Neque dicas, alios esse agendi mo- res, qui matri, & alios, qui servis conve- niant. Quantaunque enim foret Deiparæ inter reliquos mortales universos præstantia; infinitè tamen, hoc est nihilo pene, quàm nos minùs à suo divino filio excedebatur, multoque, quàm nos clariùs, ac penitiùs suam præ illo abjectionem compertam ha- bebat. Quare, si tota hæc cognitio, & summa indè proveniens reverentia nequa- quam impedimento illi fuit, quominùs ma- terna erga filium confidentiâ, & familiari- tate uteretur; neque ulla itèm divinæ ma- gnitudinis, nostræque præ illa humilitatis consideratio aditum nobis præcludet, ju- cundè fidentèrque conversandi cum DEO, tanquam cum amantissimo Patre: sed salvâ reverentiâ, & submissione ipsi debitâ, filio- rum more alloqui, eique adstare poterimus: non aliam habentes confidentiæ hujus cau- sam, nisi beneficentissimam voluntatem, qua in liberorum sortem, & jura adoptati
su-

sumus : quemadmodum non alia DEI paræ Virgini maternæ authoritatis , & familiaris cum divino suo filio consuetudinis ratio erat, nisi gratuita , & singularis electio , qua eam ipse genitricem sibi esse voluerat. In summa , uti temeritatis , superbiæque esset, si palustris stagni humor naturalem suum locum dedignans , conaretur sua sponte cœlum versus eniti ; ita docilitatis , & obsequii , quod solaribus radiis in vaporem attenuatus eò rapi se sinat. Cerne illum (ait Augustinus) in Lucæ Evangelio juvenem prodigum. Dum paterna domo extorris nihil præter infelicem suum statum considerat ; vel mercenarius esse apud patrem non reuit , (c. 15.) *Iho ad Patrem meum , & dicam ei : pater , peccavi in cœlum , & coram te : jam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me , sicut unum de mercenariis tuis.* Sed observata mox benignitate , qua exceptus ab eo fuerat , satis habet suam tantummodo culpam , & indignitatem fateri : *Pater peccavi in cœlum , & coram te : jam non sum dignus vocari filius :* neque ullum porro verbum de mercenarii conditione subjungit , dum panem non haberet (verba sunt sancti Doctoris) vel mercenarius esse cupiebat : quod post Patris osculum generosissimè jam dedignatur. (L. 2. Qu. Evang. q. 33.)

6. Secunda oppositio indè sumitur, quòd jucundus & familiaris alicujus personæ amor nequit cum ejusdem timore , veluti cum affe-

affectu sibi naturaliter adversario componi. Quare familiare hoc divini amoris genus in spiritualium virorum animis inferere penitus velle, idem prorsus videtur, ac timorem Domini ab iisdem exturbatum ire: sacrarumque Literarum authoritati contradicere, ubi sanctus hic timor omnibus universè præcipitur: ut in eo Psalmi 33. versiculo, *timete Dominum omnes sancti ejus*: neque ità, ut obiter duntaxat, & ad breve tempus concipiatur illius timor, sed firmissimas ut radices in animo gerat, sitque, qualis Psalmo 18. describitur: *Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi*. Talis quorundam argumentatio est: sed nullam profectò vim habens, nisi ex perperam usurpato illius timoris Domini sensu, quem Spiritus sanctus in prædictis, aliisque sacrarum voluminum locis commendat. Quapropter ad illius aperiendam vanitatem nulla re alia opus mihi fuerit, nisi ut nonnullas circa naturam timoris, quà generatim sumpti, quà divini propositiones explanem: quibus rite intellectis, ea per se ipsam concidet, utpote ne illam quidem veri speciem retinens, qua una imprudentiorum animis fucum facit.

7. Sciendum itaque primò est, timorem in genuino sensu acceptum, prout nempe certa, & peculiaris quædam affectio est, nihil esse aliud, nisi anxietatem, & perturbationem excitari in animo solitam, quod
ties

ties mali gravis, proximéque impendentis, nec facile evitabilis species menti objicitur: ut cum violentus terræ motus domum, ubi degimus, quatit; vel hostis districto ense in nos irruit. Unde apparet, in representatione mali possibilis quidem contingere, sed nec proximi, nec vitatu ardui haud posse verum ejus timorem, turbulentum nempe animi motum, sed quietam aliquam potiùs animæ affectionem, putà simplex odium, vel averſationem oriri. Observandum præterea est, non malum duntaxat ipsum, sed & personam illius auctoritatem timeri: quæ ideo ab homine eam sic timente amari non solet, juxta illum, à præcipuis tribus Philosophiæ Magistris, Aristotele, Seneca, & Tullio conceptum unanimi sensu & iisdem penè verbis effatu: *Nemo amat, quem metuit.* (Arist. L. 2. Rhet. c. 4. Sen. L. 4. de Benef. c. 19. Cic. de Amic.) Quin imò nedum non amari, sed & odio eum haberi, qui tanquam mali auctor timeatur, tum Cicero, tum D. Thomas testantur: (L. 2. de Off. 1. 2. qu. 43. a. 1.) Quare timor DEI, prout nostra punientis delicta, si justum prætergrediatur modum, adeò ut plus oderit, proque majori habeat malo poenam, quàm culpam; quasi affectus DEI, & divinæ justitiæ odium includens à D. Augustino damnatur: siquidem qui ita metuit, *mallet non esse justitiam, peccata prohibentem, & punientem.* *Et si mallet justitiam non*

non esse ; quis dubitaverit , quòd eam si posset , auferret ? (*Epist. 143. ad Anast.*) Et Plutarchus ejusmodi Deorum timorem , quem superstitionis nomine exprimit , ipsamet impietate , seu Deorum inficiatione pejorem existimat. (*de Superst.*) illa enim (nempe impietas (*bonum suum non agnoscit.*) Hæc (scilicet superstitio) bonum pro malo ducit , nunquam miserior , quàm cùm de Diis cogitat. Impius igitur nullos esse Deos credit : superstitiosus verò nullos esse cupit. Præsertim quòd ex præpostero hoc metu solet non raro ad ipsammet impietatem transiri. Dum quis nempe non vult vitiosas cupiditates suas inhibere ; neque potest assiduos divinæ ultionis terrores ferre ; facillimè eò progreditur , ut vel nullum esse divinum Numen in rerum universitate ; vel si aliquod est , nullam ab eo geri humanarum rerum curam sibi persuadeat. Tertiò animadvertere oportet , timoris vocabulum præter primariam suam significationem , quam paulò antè exposui , secundùm plures alias ipsi peregrinas , & minùs proprias solere ab hominibus vulgò usurpari. Sæpe enim adhibetur vel pro reverentia erga eos , qui magnam sese ulciscendi , si offendantur , vim habent ; vel pro averfatione alicujus mali , esto in præsens remoti , ac merè possibilis ; vel pro sollicitudine , & cura declinandi , quæ impendere possunt discrimina. Quorum affectuum nullus verus , & proprius timor

timor est : neque seu animum inquietat concepti à se mali imagine , seu amorem personæ imminuit , à qua illud possit inferri : prout exemplo est magni alicujus Principis filius : qui cum noverit se à Patre , si perduellis ei fiat , severe , graviterque plectendum ; dici potest in sensu minus proprio tum patrem , tum perduellionis poenam timere : quatenus & illum ob supremam puniendorum fontium potestatem peculiari reverentia prosequitur ; & deliberatum in animo habet , hanc nunquam promereri velle. Sed , quia nullum ei proximè imminens malum obicitur , nihil etiam seu perturbationis concipit , seu de consueta erga patrem confidentia , & charitate diminuit. Qui effectus in illius animo sequerentur , si perduellionis poenam commertus , eamque ut jamjam impendentem sibi repræsentans , vero , proprioque afficeretur tum illius , tum patris timore.

8. Quod verò speciatim ad timorem Dei attinet , tria in eo quoque advertenda occurrunt. Et primò quidem fieri non posse , ut DEus , qui purissimum bonum est , obiectum timoris sit , ratione sui ipsius , sed alicujus tantum mali respectu , quod nobis provenire ex eo queat , poenarum videlicet , quibus nostra crimina ulciscitur : cum nullum , præter has , malum sit , cujus propria , & vera esse causa ille possit. Secundò , DEI timorem solere aliquando in latiori

latiori sensu accipi pro timore peccati; quatenus hoc aliquo pacto DEum respicit. Secundum quam ampliorem significationem solent illum Theologi in *filialem*, & *servilem* dividere, intelligentes cum S. Augustino pro timore filiali horrorem peccati, prout hoc est aliquod malum DEI, nempe ejus injuria, & offensio; pro servili verò horrorem ejusdem, prout est malum nostrum respectu vel poenarum, quas à divina justitia meretur; vel deformitatis, quam secum animo infert. *Timor castus est*, (sic Augustinus) *quo filij timent offensam patris; servilis, quo timent poenam.* (in Ps. 18. vide Suar. de spe Disp. 1. sect. 4.) Quos inter duos timores, licet primus nobilitatis prærogativa antecel- lat, utpote qui ad charitatem Theologicam spectat, ejusque propria exercitatio est; fatendum tamen cum Tridentina Synodo est, alterum quoque virtutis laudem mere- ri. Quod si reprehensum aliquando à san- ctis Patribus legimus, non quemcunque ibi timorem poenæ, sed eum solummodo de- bemus intelligere, qui recti modum tran- siliens, gravius malum esse poenam censet, quàm culpam, adeò ut actum hunc volun- tatis contineat, si poena abforet, susdèque culpam haberem. Tertiò notari hìc oportet, sacras literas, dum timorem Domini commendant, non semper improprio illum sensu usurpare, nimirum pro ægritudine, ac perturbatione animi, quæ ex mali pro-
T xime

ximè instantis, nec facile evadendi objectu consequitur; sed crebrò, imò & fors sapiùs vel pro sensu admirationis, reverentiae, & obsequii erga infinitam DEI magnitudinem; vel pro efficaci voluntate, atque studio, cavendi omnem tam potentis Domini offensam.

9. Demonstratur id primò illis Ecclesiastici verbis, quæ sanctum hunc timorem describunt, tanquam omni anxietate vacutum, imò etiam jucundum, atque hilarem. (c. 1.) *Timor Domini gloria, & gloriatio, & latitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit latitiam, & gaudium.* Confirmatur præterea, quia si nihil ille aliud significaret, nisi ægritudinem, angorémque animi, vel DEum sibi infensum, vel se in gravi, atque proximo peccandi discrimine concipientis: neutiquam timoris Domini capax Christus fuisset, minimeque eundem admittere beatorum Cœlitum animi possent: cum tamen & de illo prædixerit Isaias, (c. 1.) *Repletum iri spiritu timoris Domini;* & horum timorem Regius Propheta, *in sæculum sæculi permanfurum,* (Ps. 18.) testatur. Qui amabò timores à D. Thoma, (1. 2. qu. 67. a. 4. & 3. p. qu. 7. a. 6.) pro illo humilis erga DEum reverentiae, & submissionis spiritu accipiuntur, qui & perfectissimus in Christo Domino fuit, & in beatis cœli civibus perpetuus vigeat. Confirmatur rursus: quia si spiritus sanctus DE.

DEum ab omnibus quovis pacto, & in proprio hujus vocabuli sensu timeri juberet; nullus esset, utcunque anxius, & turbulentus DEI timor, quem honestè possemus defugere. Et tamen sanctissimi viri Job, atque Jeremias DEum deprecantur, ut à suo timore se eximat: (*Job. 13. Jer. 17.*) *formido tua non me terreat. Non sis tu mihi formidini*: Magnúsque Gentium Doctor sibi, & Timotheo gratulatur, quòd *non dederit eis Dominus spiritum timoris, sed spiritum virtutis & delectationis.* (*Ep. 2. c. 1.*) Confirmatur postremò, quia, ut omnes DEum propriè, & genuina hujus verbi significatione pertimescerent; necesse utique esset, ut se ipsos mente conciperent, tanquam vel admodum probabiliter illius inimicitiam gravi culpa promeritos, vel in præsenti constitutos, nec facilè superabili eam cavendi periculo. Nam alioquin, deficiente mali terribilis proximitate, necessaria simul deficeret ad id genus timoris conditio. Atqui, esto quàm plurimi solutioris vitæ homines possint justè, & perfacilè tales sese sibi cogitando exhibere; alii tamen permulti, ceu seduli Christianæ perfectionis cultores, nullam certè habent idoneam idem concipiendi causam: ideòque, etsi maximè conarentur, hujusmodi de se imagines in mente formare; nescio, an id posset revera, seriòque ipsis succedere: cùm talium malorum nihil in se queant, nisi meram possibilitatem ag-

noſcere ; quæ , ut cuilibet patet , neutiquam ſufficit , ut illos in proximo conſtituat eorum discrimine , veróque propterea crucientur timore : quemadmodũ , licet cuiusvis hominum in ſingula momenta ſupervenire mors poſſit ; nemo tamen eſt , qui propter hanc poſſibilitatẽ eo continenter angatur mortis timore , quo angĩ conſuevit , cum extraordinarii cujuſpiã eventũs , putà terræ motũs aut tempeſtatis cauſã , eam non ſolũ ut poſſibilem , ſed ut è proximo quoque impendentem animo proſpicit . Adde , quòd (ut de criminis in futurum committendi timore aliquid ſpeciatiim ſubjiciam) malum culpæ , cum ab omnibus pro ſuo arbitratu vitari & à DEI ſervis facilẽ etiam vitari queat , juxta Angelici Doctõris ſententiam , (1. 2. qu. 42. a. 3.) *Non habet propriẽ rationem terribilis* : neque communiter verum timorem , ſed ſimplicis odii , vel fugæ affectum ciere in piorum animis ſolet . Qui virorũ propterea , ubi vel dæmonis tentatio , vel naturæ inſtinctus ad peccandum ſollicitat ; propoſitam quidem ſibi culpam toto animo averſantur , néve aſſenſum ei præbeant , ſedulò cavent : cæterũ , ſi ſanæ mentis ſint , & à ſuperſtitionis morbo integræ , haud quaquam eas interim cordis anguſtias , perturbationesque & inquietudines ſentiunt ; quas experiri ſolet , qui in præſenti , dubioque admodum discrimine , vel tecti ſupra caput nutantis , vel tauri ex adverſo irruen-

ruentis versatur. Quin imò, posteaquã auxiliare Dei Numen suis met viribus divisi implorârunt: *omnẽs solitudinẽ suam projicientes in eum*, nihilque dubitantes, quin à præsentis discrimine eos vindicaturus sit, sub potentissimo illius patrocínio hilari cum securitate, & fiducia conquiescunt.

10. Quæ cùm ità se habeant, palàm omnibus faciunt, duo esse timoris Domini genera: unum quidem inquietum, & anxium, quo lethalis culpæ rei percelluntur ob gravissimum, & assiduè sibi impendens divinæ ultionis discrimen: quòdque veluti non omnibus indiscriminatim, sed solis mortifero crimine obstrictis convenit; sic neque aliis, quàm his, justè suaderi, ac præcipi potest. Alterum verò pacificum, & tranquillum, prout nempe est affectus, quo fidelis DEO anima infinitum illius esse admiratur; coram illo se instar nihili despicit, & quamcunque ejus offensam summè abominatur: quod genus timoris, ut quemlibet etiam sanctissimum hominem decet, quantòque vehementius ab unoquoque concipitur, tantò sanctiorem eum reddit; sic unum commendatum est omnibus eo Davidis versiculo: *Timete Dominum omnes sancti ejus*. Unde postremò nihil negotii superest, in allata superiùs adversariorum objectione solvenda. Respondetur enim DEI servos posse hoc secundo timore contentos (qui solus ipsis congruit, & jucundè, amiceque cum DEO familiaritati minimè op-

ponitur) primum illum inquietum ac turbidum, qui & nulla ratione ad fideles DEI famulos spectat, & plus ipsis impediendi, quàm opis in divino famulatu afferret, non imminutâ mandatorum spiritûs sancti observantiâ missum facere: imò meliùs quoque, ac prudentiùs facturos, si conentur suo è corde illum abigere: ut eundem divina charitas ex animabus sibi deditis abigit: quæ D. Augustino affirmante, (*tr. 9. in Ep. Joan.*) *Cum cœperit habitare, pellitur timor, qui ei preparaverit locum, quantum enim illa crescit, ille decrescit. Major charitas, minor timor: minor charitas, major timor.* Ubi rectè observat D. Bonaventura (*apud Suar. de spe disp. 1. sect. 4. n. 17.*) Divinam charitatem timori Domini adversari, non quâ bonus hic est, nimirum, prout facit, ut peccata vitemus; sed solùm quâ est imperfectus, nimirum, prout facit, ut ea trepidè, anxieque vitemus: atque ita posteriorem hanc qualitatem ab eo tollere, ut primam tueatur atque augeat: perficiendo illum secundùm id, quod continet boni, & purificando secundùm id, quod admistū habet imperfecti: adeò ut efficacissima quidem, sed minimè inquieta remaneat divinæ offensionis fuga. Paucis: divinus timor non semper in sacris Paginis denotat perturbationem animi propter grave supplicium, quod à DEO immineat: sed plerumque accipitur pro sensu intimæ venerationis erga summum DEI Numen; vel

vel pro enixa voluntate , atque cura cujuslibet illius offensionis cavendæ. Quo in posteriori sensu & aptior viris spiritualibus est , & familiarem cum DEO usum minime impedit. Nego itaque , à Vate Regio, ubi Sanctos omnes timere Dominum jussit , intellectū primi generis timorē fuisse , cujus ii capaces non sunt , sed posteriorem duntaxat , qui solus in iis habet locum : & nego consequenter , timorem universè in sacris Literis commendatum , vel amicè cum DEO consuetudini obstare , vel amica cum DEO consuetudine imminui.

II. Tertiò aliqui objiciunt , non debere hominem , qui DEum pluries gravi crimine offenderit , hujus improbitatis , quamdiu vivit , oblivisci : sed veluti ab omnibus sanctis Viris factitatum accepimus , eam semper habere præ oculis , tum excitandæ , fovendæque humilitatis causâ ; tum , ut commissa olim maleficia perpetim deslens , ab iisdem porrò iterandis sit tutior. Hanc verò objectorum tam tristium jugem memoriam , quique ex ea consequi solent , mœstitiæ , pudoris , & confusionis affectus nimium quàm dissidere à jucunda , & familiari conjunctione cum DEO. Quæ proinde nemini consentanea videtur , nisi animabus scelerum puris , & vitæ innocentia illius usum promeritis. Sed neque hæc objectio quidquam nobis contrarium evincit. Esto quippe nullus ex DEI famulis perpetuæ

T 4

tuæ

tuæ oblivioni mandare debeat, quæ adversus cœlestem suum Dominum scelera admittit, sed ea crebrò cum magna animi confusione recordari, & defflere; imò hæc recordatio, & confusio non eorum solummodo propria esse debet, qui in priore vita DEum pluries, gravitérque offenderint, sed hominibus quoque, gravium criminum nesciis, circa quotidianas, & leviores suas noxas convenit; nego tamen adeò continenter faciendum hoc esse, ut DEI servus nulla re alia occupari debeat, quàm in considerandis, ac defflendis criminibus. Eratio, cur id negem, ex noxiis effectibus ducitur, qui ex jugi illa feralium objectorum meditatione, nec unquam interrupta dolendi, atque plorandi assiduitate tum in corpore, tum in anima existerent. In corpore quidem per vehementem cordis pressuram, atque inde consequentem motuum vitalium impeditionem; quos effectus à nulla perturbatione animi directiùs, quàm à tristitia produci, nullámque aliam nocentiorrem hac esse hominum vitæ Doctor angelicus (1. 2. *quæst.* 37. *art.* 4.) tradit. In anima verò per consternationem, inertiam, torporem, & stupiditatem, qua hæc obrueretur, omni vigore, & alacritate amissa, quacum operari solet, ubi à lætitia incitatur. Quapropter Joannes Chrysostomus mœrorem assimilat unguento mordaci, & ad corrodendum valido, quod si ulto diutiùs

tiùs ulceri infideat, exasperet illud potiùs, quàm sanet. (*L. 3. de Provid.*) Adeò est enim acer, atque efficax, ut etiam ope sua indigentibus, si plus temporis, quàm necesse est, immoretur; maximorum malorum causa sit. Quod & B. Paulus metuens, citò illum, postquam fecerat, quod suum est, auferri jussit, causàmque protinus adjecit eam, ne fortè abundantiori tristitia absorbeat, qui huiusmodi est. Et S. Teresa (*In itinere Perf. c. 29.*) monet eos, qui ex peccatorum consideratione inquietari, & diffidentia contrahi sibi animum sentiunt, mentem indè ad jucundiora alia, divinæ nimirum erga nos charitatis objecta, quantum possint, avertere. Adde huc, quòd, licèt criminum patratorum memoria, quique ex ea provenit dolor, multas utilitates homini pariant; sunt tamen aliæ itidem sanctæ cogitationes, aliique pii affectus, & præsertim ad amorem DEI spectantes, unde non minùs, imò & ampliùs spiritualium fructuum percipere liceat: adjumenta nimirum, non ad solam humilitatem, atque scelerum fugam, sed ad strenuam quoque honestorum quorumvis operum exercitationem, ad rerum terrenarum contemptum, & ad DEI voluntatem in quavis re etiam minima implendam. Quamobrem (scribit D. Bernardus *serm. 11. in Cant*) suadeo vobis amicis meis, reflectere interdum pedem à molesta, & anxia recordatione viarum vestrarum, & evadere in itinera planiora serenioris

memoria beneficiorum DEI: ut, qui in vobis confundimini, ipsius intuitu respiretis. Et quidem necessarius dolor de peccatis, sed si non continuus. Sane interpoletur latiori recordatione divina benignitatis, ne fortè præ tristitia induretur cor. Ideo iustus non continuè, sed tantùm in initio sermonis accusator est sui. Porro autem in DEI laudes extrema sermonis claudere consuevit. Idque ad eos potissimùm spectat, qui longo jam tempore exercitati sunt in meditanda peccati lethalis malitia, justumque tantæ pestis horrorem fixum penitus in animo habent, & omnes illius maculas piacularibus sinceræ pœnitentiæ lachrymis studuerunt in se ipsis eluere. Quippe his veterum delictorum memoria, & consideratio haud instar communis horologii esse debet, quod sonoro in singulas horas tinnitu sensum sui renovet: sed excitatorii potius horologii vice, quod, si quando in altiore negligentia somnum deciderint, vocalius insonans, ab ignavo illo torpore ad consuetam operandi sedulitatem eos revocet.

12. His itaque constitutis, ajo cum D. Thoma: pœnitentiam habitualement, seu pensionem ad odio habendum, & vitandum peccatum, debere esse in DEI servis continuam: (3. p. quæst. 83. art. 9.) ita ut nunquam aliquid contrarium pœnitentiæ faciant, per quod habitualis dispositio pœnitentis tollatur. Quantum verò ad pœnitentiam actualem, dico, utilissimum esse, ut suas quisque culpas

pas crebrò in memoriam revocet, acrem inde sensum doloris, & confusionis eliciens, ea præsertim de causa, quòd illis perpetrando cœlestem suum Patrem, ac Dominum indignissimè offenderit. Addo nihilominus, factu optimum fore, si, postquam aliquis firmam sat̃is in DEI gratia, & illius retinendæ proposito stabilitatem nactus fuerit, adeò ut à pluribus retrò annis nulla mordeatur capitalis noxæ conscientia, plerumque orationis suæ tempus, in sanctissimo DEI amore idoneis cogitationibus excitando, & jucundis affectibus exercendo traducat: jam immensam illius magnitudinem admirans, jam ineffabilem erga nos charitatem meritis laudibus celebrans, jam, quidquid rerum creaturarum in pretio haberi, & amari potest, præ illo despiciens, nullique non terrenæ felicitati, atque gloriæ amicam cum eo conjunctionem antefereus, jam optans in eo amando semper ampliùs proficere, jam firmiter statuens, totum illi se addicere, nec quidquam præter eum boni quærere. Quos actus quisnam possit parvi facere, aut minùs tali homini utiles ducere, quàm continuum de antea actæ vitæ flagitiis mœrorem? Præsertim quòd jucunda hæc divini amoris exercitatio neque ipsam peccatorum memoriam: & detestationem excludit, quin potiùs austero, & mordaci illius gustu innatam sibi suavitatem quodammodo exacuit, magis sensibilem reddit. Similiter ac ob-

fer.

servat Aristoteles, (*Prob. 9. sect. 13.*) nec quisquam non è vulgo experitur, ciborum suapte naturâ dulcium amabilitatem per nonnullam acidi saporis commistionem intendi potius, quàm minui. Et verò quemnam possit amans DEI anima suaviorem affectum concipere; quàm si ad cœlestem suum sponsum versâ ei dicat: Itâne ô pulcherrime & amabilissime Deus! fieri potuit, ut ullum ego unquam creatum tibi objectum præferrem? Ah, mi benignissime Pater? quantò te indigniùs olim offendi, tantò esse posthac volo in te amando ferventior. Proh quàm mira, imò & omnem admirationem exuperans tua hæc est, maxime Universitatis Rector, bonitas, qua me ingratisimum servum, tibi que toties perduellem in filii, & amici loco habes. Certè omnes hi actus, & qui eorum similes possunt erga Deum concipi, manifestam admissorum criminum memoriam, & detestationem intra se continent: & tamen, quia non ibi tantummodo toti hærent, sed simul, præcipuéque DEI amabilitatem, ac præsentem suam cum ipso amicitiam respiciunt, usque adeò à diminuenda illius amoris suavitate absunt, ut vividiorum potius faciant, & sensibilem magis, comprobantes hoc pacto rectè D. Augustinum sensisse, dum scripsit: *Dulciores esse lacrymas orantium, quàm gaudia Theatrorum.* (*In Ps. 127.*)

13. Addat coronidem dictis, quod in Patrum

trum historia evenisse duobus Monachis pœnitentibus traditur. (*Rosw. de vit. Pat. l. 5. pag. 578.*) Diversis hi cellulis luendorum criminum causâ inclusi, annum traduxerant, pari in singulos dies utrique definitâ aquæ, & panis ad victum mensura. Ecce autem pœnitentiæ tempore jam expleto, reclusisque cellis mira in utriusque aspectu diversitas cerni: & hic quidem lurido, & exangui vultu cadaveris speciem, ille vivido, & vernanti colore Angeli instar referre. Mira, inquam, diversitas, sed cuius causa non diu latuit. Cùm enim interrogati essent à Patribus, quidnam illius anni tempore meditati secum fuissent? respondit prior, præsentem sibi assiduè ante oculos mentis hæsisse miserrimum statum, in quo ante conversionem suam versabatur, tanto cum animi horrore ad ejusmodi imaginem, ut interior ægritudo in corporis quoque habitum redundaret. At contrà alter pro suarum meditationum objecto ineffabilem se habuisse misericordiam retulit, qua à DEO in pristinum servitutis, & amicitiae suæ gradum restitutus fuerat, unde continuam percipisset sincerissimæ voluptatis materiem. *DEO gratias referebam, qui eruit me de inquinamenti hujus mundi, & de futuri sæculi pœnis, & revocavit me ad hanc conversationem angelicam: & reminiscens DEI mei lætabar.* En hic duplicem pœnitentiam: utramque inimicam peccati; sed aliam dolendo, quòd in illud in-

in-

incidisset; aliam gaudendo, quòd ab illo emerfisset: utramque studiosam vitæ in melius mutandæ: sed aliam ex prioris statûs odio, aliam ex amore erga novum: aliam nullius rei memoriam, nisi suæ adversus DEUM malitiæ; aliam divinæ simul intentam erga se misericordiæ, ideóque mœstam aliam, aliam gaudentem. Quidnam de iis tibi Lector videtur? Utrámne præoptandam alteri existimas? Boni illi Patres, qui rei gestæ interfuerant, conclusêre: *Æqualis est amborum pœnitentia apud DEUM.* At tu, nî fallor, secundam potiozem mecûm censebis, vel hac ipsa de causa, quòd, cum minùs DEO accepta non sit, humanæ magis congruit naturæ: cuius nomine promulgavit Philosophus, quodvis objectum optabilius esse, si adjunctam delectationem habeat, quàm si ab ea disjungatur, & si purum à tristitia, quàm si infectum eâ sit, (3. Topic. c. 2.) *Idem eligibilius cum voluptate, quàm sine voluptate, & cum indolentia, quàm cum tristitia.* Præsertim quòd prima, si diu continuetur, nocere perquam graviter corpori juxtà, & animo solet; hæc verò altera per omnem vitam prorogari sine ullo incommodo potest.

CA.

CAPUT VI.

*Respondetur alteri objectioni ex
sanctorum virorum exemplis desumptæ.*

DOctrina, quam hætenus stabilivimus, ad fervorum DEI non mores quidem per vivendi licentiam, sed animos tantum per divinæ charitatis suavitatem laxandos, si rationis in trutina perpendatur, cum ea omnino congruere: & legitimo niti pondere æquitatis videtur. Quare adversarii, cum hac ex parte munitam satis videant, aliunde oppugnandam sumunt, autoritate nimirum, atque exemplis complurium, qui ob eximiam sanctitatem publico cultu ab Ecclesia dignati, in contrariis nihilominus humilitatis, & poenitentiae studiis vitam omnem duxerunt: ut dubitari nequeat, quin hi tutiorem hanc pii timoris, dolorisque, quam contrariam familiaris cum Deo consuetudinis viam arbitrati sint, & talem revera esse, suo iudicio sat probent. Hæc postrema est objectio, quæ me volvere oporteat: imò quam possem, ceu in capitis superioris procemio jam solutam ad ulteriora festinans transmittere; nisi operæ pretium existimarem illius inanitatem tantò evidentius, quantò magis propriis, & peculiaribus argumentis ostendere.

2. Re-

2. Repetito itaque altiùs ratiocinationis exordio statuo instar principii, quòd nemo inficiari posse videatur in controversiis de absoluta, vel majori humanarum operationum bonitate rationi deferendum plùs esse, quàm ullis mortalium personarum exemplis, utpote iis, quæ non aliunde bona, & laudabilia dici possunt, nisi quia cum ratione consentiunt. Quare omnino impossibile est, ut per discrepantiam ab illa illius auctoritatem valeant imminuere: sed locum hìc quoque habet illud Tertulliani de fide argumentum, (*De Prasfer.*) *Ex personis probamus fidem, an ex fide personas?* Nimirum non tam fidei bonitatem ex auctoritate eam profitentium, quàm horum auctoritatem ex fidei bonitate erui debere. Quod ut evidentius pateat, observo inter actiones illustrium virorum, quos Ecclesia Cœlitum numero adscripsit, aliquas esse omni procul dubio non bonas duntaxat, sed suo etiam meliores contrario, ceu exempli gratiâ pro injuriis beneficia rependere: alias bonas quidem, sed non optimas, & laudabiliores contrario, veluti facultates suas potiùs retinere ad alienam egestatem levandam; quàm ex Evangelicæ paupertatis studio semel universas dimittere: alias, de quibus dubitari possit, num suapte naturâ bonæ, vel saltèm meliores sint, putà, contemptùs aucupandi gratiâ stultitiam simulare; alias, quæ non absolutè, & generatim commendari mereantur

antur, sed in aliquibus tamen personis, & circumstantiis laudabiles fuerint, quia ex peculiari DEI instinctu susceptæ, ut sese ultrò fidei hostibus pro ea mactandum offerre: alias demum apertè non bonas, qualis fuit Apostolorum contentio: *Quis eorum videretur esse maior*, & quales omnes eæ sunt, quarum causâ *septies cadere justus* dicitur. Cum ergò ex dictis palàm sit, non quidquid sancti viri egerint, optimum illicò, aut saltèm bonum, & imitabile existimari posse; quæro jam, quonam Lydio, ut sic loquar, lapide oporteat nos uti ad discernendas in eorum actionibus rectas à pravis, melioresque à minùs bonis? Et quoniam nullum assignari præter rationem discerniculum potest; concludo, ut legitimè comprobatum, quod suprà statueram, hanc esse unam, quæ quibuslibet mortalium exemplis auctoritatem vel tribuat, vel demat? nec quia constet sanctum virum esse, qui aliquid egerit, constare item protinus, sed arguendam aliunde esse actionum illius sanctitatem. Quamobrem, si quis ità argumentetur: ille, aut ille vir sanctus hoc fecit, ergò hoc factu optimum est, & quisquis aliter agit, malè, vel minùs rectè agit, argumentum nihil evincet: sed illius consequentia tanquam perperam deducta, respui merebitur: Consequens verò inter approbationem, & repudiationem ambiguum pendebit; quoad ratio certiori suo quopiam, & magis uni-

U

ver-

versali principio, quid de illo decernendum sit, palam faciat.

3. At, si ita res habet, nulli nobis usui futura esse dices Sanctorum exempla: ut quæ vel non satis nos certos recti itineris facient, si destituantur rationis suffragio; vel super-
vacua ad finem hujusmodi erunt, si ab illa probentur. Nego ex dictis id sequi: Esto siquidem præclara illorum gesta per se nullo prodesse ad demonstrandum nobis, quid factu laudabile, aut laudabilius sit; valent nihilominus ad nos incitandos, ut strenue, alacriterque suscipiamus, quod tale esse aliqui sat novimus. Qui enim eos cernit tam egregia edidisse virtutis facinora, fieri non potest, quin pudore afficiatur, segnem usque adeo ad promiscua, & vulgaria patrandæ se aspiciens: neque ultra jam potest peculiari suæ ignaviæ communis naturæ imbecillitatem prætexere: sed convinci se audit acerrima illa interrogatione, cui suam ante conversionem nullo inveniebat Augustinus, quod responderet (*L. 8. Conf. c. 11.*) *Tu non poteris, quod isti, & ista?* Quocirca in aliorum operibus spectans non modo, quales ii fuerint, sed qualis ipse etiam esse posset, ac deberet; stimulatur indè non ad illos duntaxat, sed quodammodo ad sese ipsum æmulandum. Quia, teste Valerio Maximo, (*l. 7. c. 6.*) *excellentissima animadvertendi, ne mediocria quidem præstare, rubori oportet esse: prout experiri inter alios* Julio Cæ-

Cæsari contigit, qui visâ aliquando, cùm Quæstor in Hispania esset, Alexandri Macedonis statuâ suspirâsse fertur, indignè ferens, & sibi exprobrans, quòd, cui par prope modum ætate erat, tantò impar rerum gestarum gloria esset; jàmque tum vastas illas magnorum operum destinationes concepit animo, à quibus dein ad Romæ imperium perductus est. Sed enim vero præter hos cordi infixos æmulationis magnanimæ stimulos neque parum lucis illustria sanctorum virorum exempla menti afferunt ad perspicendum, quid factu laudabile, seu etiam laudabilius sit: idque in triplici potissimum casu. Primò quidem, cùm de actionis cuiuspiam bonitate haud penitus liquet. Si enim tunc constet ab uno, vel pluribus sanctis viris eam suo usu comprobata fuisse; satis id argumenti est, ut recta existimari, & probabilis queat. Nam qui, ut Sanctorum mos est, rectè operari plerumque, & communiter solet, in quocunque peculiari suo actu, cuius improbitas non appareat, rectè operatus existimari potest, tutâque ideo, & honesta illius actio cenferi: honesta, inquam, & tuta; at non pariter optima, & contrario suo melior; vel adeò necessaria, ut eam omisisse piaculum sit. Neque enim par suppetit ratio, cur judicemus sanctorum virorum quemlibet nîl nisi optimum ex contrario, & communi usu fecisse. Secundò idem evenit, cùm ratio, bonam

U 2 esse

esse actionem quampiam persuadens, non omninò certa, sed probabilis tantummodo est. Huic siquidem ab unius, vel plurium sanctorum exemplis novum majoris probabilitatis pondus accedit. Quanquam neque ibi satis causæ sit ad contrarium vel in culpa, vel minori in laude ponendum. Tertius casus est, quando non unus, vel pauci quidam solummodo ex sanctis viris, sed omnes ferè universi deprehenduntur certam aliquam agendi viam tenuisse. Illud enim tam universali, adeoque sibi concors exemplum satis magnam per se unum vim habet, ut viam tot illustribus consignatam vestigiis pro recta, imò etiam pro optima, & necessaria ducamus. Ac proinde, etsi nulla peculiaris ratio probaret, voluntarias corporis afflictationes magni esse ad Christianam perfectionem momenti; sola nihilominus ad earum necessitatem demonstrandam validissimæ rationis instar esset unanimis omnium, quos solenni Cœlitum cultu prosequimur, in iis usurpandis consensus.

4. Age jam, his præmissis, ad objectionem propositam redeamus. Quid ait adversarius? Multi Sanctorum non alia ad perfectionem, quàm humilis pœnitentiæ, ac divini timoris via contenderunt. Ergò nulla rectior, & tutior, imò nulla præter ipsam tuta, & recta haberi potest. At quotocuique hanc suam conclusionem pro legitima venditurum se putat? Ego certè
nihil

nîl hæsîtans vix auditam rejicio? nec secus à te quoque, mi Lector, factum iri crediderim. Siquidem, ut certa, , solidâque videretur, statuendum pro fundamento ipsius foret, quidquid Sanctorum aliqui egerint, factu optimum, imò unicè bonum, & necessarium electu esse. Quæ propositio quàm longè à vero absit, luculenter demonstratum jam est.

§. Quid verò, si ulterius progredi vellem, & ipsismet Sanctorum exemplis, quæ contra doctrinam à me assertam nîl valere jam ostendi, ad eam insuper propugnandam, & firmiùs stabiliendam uterer? Atqui tam proclive factu id mihi est; quàm pleni Ecclesiæ facti sunt hominibus sanctis, qui à me commendatâ amicæ, & familiaris cum DEO consuetudinis viâ ad perfectionem contenderunt. Fac igitur, ego quoque adversarii positionibus, & principiis inhærens adversus eum colligam, hujuscemodi viam, utpote tot sacrorum heroum vestigiis impressam, pro tuta, atque recta; imò etiam necessaria, unicâque esse habendam; quidnam, rogo, sic argumentanti respondere poterit? Aut quo pacto sinè aperta contradictione nodum illum, quem ipsemet nexuit, resolvat? Enim verò vel dicat, necesse erit, id genus viam tutam quidem esse, atque rectam, quia complures sancti viri eam tenuerint: sed rursus neque rectam, neque tutam, quia Sanctorum alii diversam

ab ea secuti sint; vel si ita ineptire nolit, fateri demum cogetur, peculiaria Sanctorum exempla haud satis valere, ut indè arguatur, malè, vel minùs bene operari, qui diverso ab iis modo operatur: præsertim si in hac ipsa diversitate ad aliorum, & fortè plurium exemplum se effingat: prout facit, qui filii more per hilarem confidentiam intimique amoris necessitudinem adherere DEO mavult; quàm servi ritu in humili duntaxat illius reverentia, & timore vitam traducere. Idémque adhuc plenius confirmatur: quia cæteroqui operosa etiam æternæ animarum salutis procuratio reprobata censeretur exemplis Sanctorum, qui ab omnibus humanis commerciis remoti divinæ duntaxat contemplationi vacârunt: & solitaria item hujusmodi contemplatio vituperationi obnoxia videretur, illorum respectu, qui spirituali proximorum auxilio sese addixerunt: nec, ut summatim rem colligam, pro judicandi, vivendique institutione alia, quàm omnino discordi, & pugnante secum norma uteremur.

6. Concludo itaque, varias esse, ut statutum præcedenti capite est, spiritualis vitæ semitas, & cuivis, qui in earum aliqua DEI ductum sequatur, licere sublimis sanctimonix gradum assequi: prout assecuti illum sunt, quoscunque aris nunc impositos veneramus, quàm remoti alii ab aliis in via, tam conjuncti omnes in termino, quàmque

que dissimiles secundum speciem, tam æquales multi secundum perfectionem vivendi. Quapropter cavere nos oportet, ne aut minoris eos faciamus, qui diversam à nostra sanctioris vitæ semitam terunt; aut minùs contenti nostra vocatione simus, quòd complures eximiæ sanctitatis viros ad aliud vivendi institutum à DEO vocatos fuisse noverimus; aut demum diversa omnia institutorum genera aggredi simul, & coadunare in nobis velimus, cursitantes absque ullo progressu, jam prorsum, jam rursus; jam dextrâ, jam lævâ, prout invicem dissidentia jam hujus, jam illius sancti viri exempla nos rapiunt. Sed curandum potius cuique est, ut quando non nisi unica tendere ad perfectionem via ipsi licet, inter multas, quæ se offerunt, aliæ aliorum vestigiis signatæ, eam sibi peculiariter, proprièque eligat, in qua sibi plurimum progressurus videtur: juxta propositam à magno gentium Apostolo regulam: qui varia vocationum, & donorum DEI genera enumerans, cùm dixisset: (1. ad Cor. c. 12.) *Quosdam quidem posuit DEus in Ecclesia primùm Apostolos, secundò Prophetas, tertio Doctores, deinde virtutes, &c. Numquid omnes Apostoli? Numquid omnes Prophetæ? Numquid omnes Doctores?* subjungit, *amulamini autem charismata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonstro: divinæ scilicet charitatis viam, uti mox expressit.* Quam ego quoque illius

regulam sequens, quemadmodum inter duas, alteram divini timoris, alteram divini amoris semitas, hanc ex genere suo potiore illâ arbitror: sic præ illa hic in medium afferendam, & omnibus commendandam putavi, quos ex propria aliqua ratione peculiaris DEI instinctus aliorsum non vocet. Ubi tamen addo non ideo, quod perfectior, meliorque existimari illa possit, perfectiorem illico, melioremque esse habendum, quicumque illam capestat, quolibet, qui contrariam delegerit. Cum manifestum sit, sanctitatem hominis non ex statu, in quo degit, sed ex vita, quam in eo ducit, æstimari oportere: meliusque (juxta dictum Cassiani) *esse devotum in minoribus, quam in devotum in majoribus professionibus inveniri* (Col. 19. c. 3.) Quemadmodum igitur, licet status religiosus libero, & communi antecellat, multi tamen sanctius in domo sua vivere, quam alii in sacris Asceteriis cernantur; & veluti ex duobus, quorum alter brevior, magisque planam, alter verò longiorem, impeditioremque viam sequitur, contingit interdum, ut hic ratione majoris sedulitatis, vel roboris, plus progrediatur, & citius, quam ille sui metam itineris teneat; sic, quamvis commendata à nobis divini amoris suavitas majorem suapte naturâ, quam servilis, & anxius timor vim habeat, animæ ad eximiam perfectionem ducendæ; fieri nihilominus potest, ut multi,

ti, vana sibi per ignaviam illius præsidia red-
dentes, minimum indè utilitatis percipiant:
aliique è contrario, quod itineri deest, stu-
dii contentione supplentes, ad insignem san-
ctimoniam perveniant. Quos tamen nemo
facile ibit inficias, hanc vel promptius, vel
ampliores consecuturos fuisse, si pari cum
alacritate, sed expeditiori tramite ad eam
contendissent.

7. Addo postremum, etiamsi Sancto-
rum aliquis, humilis pœnitentiæ, & timo-
ris semitam, præ altera jucundæ, amicæ-
que cum DEO conjunctionis sibi privatim
legisset; sed & luculentis insuper præconiis
primam, quasi tutiorem exornasset; con-
trâque alteram, ceu gravibus periculis ob-
noxiam, minus sibi probari ostendisset, ne
talibus quidem ejus judiciis moveri nos de-
bere ad hanc deferendam, si alioquin nostro
interiori profectui oportunam experiamur,
atque utilem. Nam primò complures re-
perire est non modò in sanctorum Patrum,
verum etiam in sacrarum literarum, mo-
numentis sententias, quas profectò, ne vel
communibus rectè vivendi principiis, vel
alibi editis Spiritûs sancti oraculis contradi-
cant, commodè, prudentérque interpreta-
ri oporteat: & nos item professi jam sumus,
familiarem hanc cum DEO consuetudinem
malè iis convenire, qui nondum se ad illam
integritate à lethalibus noxis, pravorum af-
fectuum moderatione, suarumque virium

U 5

diffi.

diffidentia, & submissione animi præparaverint. Secundùm quas exceptiones intelligenda essent sanctorum Patrum dicta, sic ubi amicam, & filiorum propriam cum DEO agendi rationem improbare, aut habere suspectam videntur: cùm cæteroqui alienum omnino à fide sit, quemquam eorum absolutè damnatam voluisse spiritualis vitæ praxin, quam tot præstantis sanctimonie viri suo usu probârunt. Idque confirmari indè etiam potest, quòd multi ex sacris Doctoribus, ceu probè animadvertit Franciscus Stadiera (*de Fallac. Gener. p. 2. Tr. 10. c. 10.*) haud semper, & ubique eodem modo, inque eandem sententiam de iisdem materiis scripsere: sed hìc exempli gratiâ eos audimus de æterna salute, tanquam de re loqui admodum impedita, & quæ non nisi paucis contingat; alibi verò eandem repræsentare instar negotii, cuius facilis cuique exitus sit: prout scilicet diversa erat seu temporis, quo scribebant, seu personarum, quas alloquebantur, conditio. Qui ab æquis Lectoribus idonea potius explicatione conciliandi secum sunt, quàm falsitatis, inconstantieque arguendi. Accedit huc, quòd sancti viri præter comunem toti Ecclesiæ, & universis fidelibus generalis sanctimonie spiritum, suum item, propriumque habuerint singuli, ut diversam, & peculiarem diversæ partes nostri corporis formam; qui spiritus, quemadmodum
eos

eos impellebat, ut certam aliquam præ aliis
sectarentur rationem vivendi; sic in causa
erat, ut eandem Lectoribus quoque, & Au-
ditoribus suis commendarent. Quare, qui
ad aliam diversam à peculiari suo spiritu im-
pellitur, neutiquam perturbari eorum ser-
monibus, neque *esse parvulus fluctuans, & cir-
cumferri omni vento doctrina: (ad Ephes. 4.)*
sed persuasum ritè habens, *non omnibus om-
nia expedire, (Eccles. c. 31.) & in domo Pa-
tris mansiones multas esse; (Joan. 14.)* quomo-
docunque hi, aut illi vivant, & loquantur;
debet ipse recto gressu, animoque institu-
tum curriculum prosequi. Quid plura? us-
que adeò nulla nobis est ratio, cur minùs
contenti nostra vocatione simus, quia hic,
aut ille vir sanctus aliam contrariam, qua-
lis sua erat, singularibus præconiis extule-
rit; ut hoc ipsum pro incitamento habere
debeamus eum imitandi: ut, sicut ipse pe-
culiarem suam DEO inserviendi rationem
magni fecit, amplèque laudavit; sic nostram
ipsi quoque, & peculiari affectu prosequa-
mur, & sublimi in æstimatione ponere apud
alios curemus: dummodo tali cum tempe-
ramento id fiat, ut propria commendando,
instituta aliena non improbentur: sed velut
à Cassiano præscribitur, (Coll. 14. c. 5. & 6.)
*Unusquisque aliorum quidem laudans, admirans-
que virtutes, nequaquam à sua, quam semel ele-
git, professione discedat: multis enim viis ad
DEUM tenditur. (Cujus temperamenti u-
sum*

sum

sum circa hanc ipsam familiaris, & jucundi erga DEUM amoris memoriam, scitè olim Christus Dominus charissimæ suæ sponsæ Gertrudi inculcavit: reprehendens eam, quòd indignè ferret, à quadam ex cœnobii sororibus cum trepidatione potius, quàm cum fiducia, & hilaritate ad sacram Synaxin accedi, quid enim? (cœlestis Magistri oratio fuit) *Nonne consideras, quòd non minùs dignè debetur mihi reverentia honoris, quàm dulcedo amoris? Sed, cùm defectus fragilitatis humanæ nequeat utrumque perficere; cùm vos sitis invicem membra, dignum est, ut, quod per se qualibet non potest perficere, recuperet per aliam: e. g. qui magis dulci amore affectus, reverentiâ minùs assequitur; pro se suppletum gaudeat ab illo, qui magis intendit reverentiâ: & vicissim desideret, illum obtinere solatia unionis divinæ. (Insin. l. 3. c. 10.)*

CAPUT VII.

Ad validiùs confirmandam præcedentem doctrinam ostenditur, quanti referat cum spiritualis lætitiæ sensu DEO famulari.

Spiritualis lætitia, prout ipsum nomen sonat, illa est, quam hominis animus percipit ex suis spiritualibus bonis: quòd nimirum à Deo in filii, & amici loco habeatur, quòd sub tutela ejus vivat, quòdque brevi

brevi aditurum sempiternam cœlestis illius regni hæreditatem se speret. Quàm firmas sanctioris vitæ Professores habeant causas lætandi de possessione partim in præsentī, partim in futurum promissa tam incomparabilium bonorum satis demonstratum à nobis jam est. Superest hîc demonstrare, quàm providè item, sapienterque rationibus suis confluent, si hujusmodi interiorem lætitiā fovere in suis animis curent, reputando identidem secum exuperantissimam felicitatem, quam in Deo summo, infinitoque bono, ceu illius filii, amici, & hæredes repositam habent. Quæ appendix præter fructum, quem vel sola sui cognitione afferre nata est; novum quoque præcedenti doctrinæ firmamentum adjiciet, planiusque ostendet, quàm à vero procul devii ferantur, qui nullam reperiri posse absque jugi mœrore solidam humilitatem existimant, omnemque in spiritualium virorum animis ex Deo haustæ dulcedinis sensum, tanquam vanitatis, arrogantiaque fomitem anxiiis dubitationibus, & conscientiaæ terroribus perturbare contendunt: ea de causa in errorem abducti, quòd profanam vulgarémque lætitiā non satis distinguant à supernaturali & divina: quæ, cum Deum ipsum, bonum infinitum pro materia gaudendi habeat; nunquam sanè potest in gaudendo modum excedere; imò quantò major in animo est, tantò illum plus perficit: prout cum maximo suo bono

ex-

experiuntur beati Coelites, & prout facile agnituros omnes confido, qui rei veritatem seu in rationis, seu in authoritatis trutina pensitare mecum voluerint.

2. Et primò, si stare authoritati volumus, nullum reperiri ajo in sacris literis locum, qui DEI famulos exultare in eo vetet: sed, si alicubi mœrorem audimus præferri lætitiæ, ceu exempli gratiâ in illo Salomonis effato, (*Eccles. 7.*) *Cor sapientum, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi lætitia*; nemini esse dubium posse, quin ibi tristitiæ nomine gravitas, & modestia; lætitiæ verò intemperantia, & procacitas designetur. Cæterùm, quod ad jucunditatem spectat in iustorum animos ex DEO profluentem; nullum scribendi finem facerem, si omnia hîc vellem colligere, quæ in hagiographis voluminibus passim occurrunt præconia. Libeat pauca quædam audire, & primùm ea, quibus David suos Psalmos referit: (*Pf. 63. 149. 30. 85. 50. 38. 104. 99. 33. 94. 31.*) jam affirmans proprium fervorum Dei esse, gaudio, & lætitia affici: *Latabitur iustus in Domino. Exultabunt Sancti in gloriâ, lætabuntur in cubilibus suis. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!* jam DEUM orans, ut cœlesti hoc nectare sibi animam nutriat, & recreet: *Latifica animam servi tui. Quoniam tu Domine suavis, & mitis. Redde mihi lætitiâ salutaris tui, & spiritu principali confirma me;* jam bea-
tum

tum appellans, qui hanc sincerissimæ jucunditatis venam repererit: *Beatus populus, qui scit jubilationem*; jam omnes invitans, cohortansque ad veniendum in tantæ beatitudinis partem: *Latetur cor quærentium Dominum. Servite Domino in lætitia: introite in conspectu ejus in exultatione. Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Venite, exultemus Domino, jubilemus DEO salutari nostro. Lætamini in Domino, & exultate justi, & gloriamini omnes recti corde.* Succedit ei Salomon, paternorum hæres sensuum, in jucunditate animi præhabenda tristitiæ, cùm de hac scribat: (*Prov. 25.*) *Sicut tineæ vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi*: illam verò tanti faciat, ut profiteatur; se intellexisse, (*Eccles. 3.*) *Quòd non sit melius, quàm latari, & facere benè.* Succedit item Ecclesiasticus, qui veluti in lætitia constituit vitam, (*c. 3.*) *Jucunditas cordis vita hominis*; sic affectionem contrariam prohibendam esse ab animo docet, tanquam prorsus inutilem, imò & mortiferam, *tristitiam longè repelle, multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in illa.* Neque luculenta minùs nobis suppeditant testimonia duo Apostolorum Principes, Petrus, atque Paulus: quorum prior exhortans fideles ad animi vitam cælesti pabulo alendam, (*Ep. 1. c. 2.*) *Rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem*; addit conditionis locò, *si tamen gustastis, quoniam dulcis est Dominus*: perinde quasi, se-

se-

secundum Hugonis Cardinalis interpretationem, dicat: *Hoc poteritis facere, si quanta sit dulcedo divina, sapitis.* Alter verò adeò multus est, in commendanda novellis Christianæ fidei sectatoribus interiori lætitia, ut vel unus sufficere possit, ad eam contra importunas scrupulosi cujusque censoris oblo- cutiones tuendam. Quid enim? nonne magnum hunc gentium Doctorem audimus optare, & precari Romanis uberrimam spei, pacis, gaudiique affluentiam? (c. 15.) *DEus autem spei repleat vos omni gaudio, & pace in credendo, ut abundetis in spe.* Nónne idem ferè Colossensibus, ac Philippensibus repetit, scribens illis: (c. 3.) *Pax Christi exaltet in cordibus vestris;* his verò (c. 2.) *& pax DEI, qua exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra?* Nónne in Epistola ad Galatas ex Spiritûs sancti fructibus primos enumerat, charitatem, gaudium, & pacem? (c. 5.) *Fructus autem spiritûs est charitas, gaudium, pax.* Nónne Thessalonicenses, tum eos, qui Philippis erant, Neophytos gaudere perpetim jubet, (1. ad Thes. 6. 5. ad Phil. c. 3. & 4.) hósque præsertim posteriores tam studiosè, & sollicitè, ut videatur præcepti tam suavis repetitione expleri non posse? Nam & tertium datæ ad illos Epistolæ caput exorditur his verbis: *De cætero, fratres, gaudete in Domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium;* & in sequenti capite rursus inculca-

culcare idem pergit: *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.* Reliquum est, ut has omnes, aliasque ejusdem generis testificationes claudat Christi Domini auctoritas: qui adeò nunquam improbare se ostendit, quòd animæ suæ sponsæ, atque filia de interiori secum conversatione exultarent, ut potius inconsultæ severitatis damnaverit, qui vel externam Apostolorum se præsentem hilaritatem carpebant, dicens: (*Matth. c. 9.*) *Numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus?* Et eosdem Apostolos, inque illis omnes suos famulos adhortatus disertissimè est, ad lætandum de promissis sibi ab ipso cælestibus bonis: *Gaudete,* inquit, *quòd nomina vestra scripta sunt in cælis. Gaudete, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo.* (*Luc. 10. & 6.*)

3. Neque mirum profectò videri debet, quòd eximiè adeò in divinis Literis commendetur spiritualis lætitia. Nimiùm quàm excellentis pretii, manifestæque sunt, quæ illinc utilitates proveniunt. Provenit primò sensibilibus voluptatibus contemptus: DEO siquidem fruens anima, cùm pabulum ibi inveniat quovis nectare suavius, nihil causæ jam habet, cur Ægypti ollis, cepisque inhiet: quarum alioquin ceu naturaliter appetentissima est, sic ægerrimè abstinenciam posset ferre, nisi earum gustus hac sibi compensaretur præstantiori dulcedine. Nimirum, teste D. Gregorio, (*L. 18 Mor. c. 8.*)

Esse sine delectatione anima nunquam potest: eaque si omnino destituatur, nihilo minorem patitur vim, ac natura pateretur ex vacuo. Quare coelestibus oblectamentis carens necesse est, ut innato, & sensibili appetitu ad terrena vehementer propendeat: quemadmodum usuvenire in profanis hominibus cernimus: qui, quòd interiori, divinàque non fruantur dulcedine; nullo pacto continere se posse à corporeis voluptatibus dictitant. Cùm è contrario spirituales viri, quique gustaverunt, quoniam dulcis est Dominus, quasvis facilè respuant sensibilibus delectationum illecebras: exemplo D. Petri, cui vel unica coelestis hujus pabuli in Thabore degustatio suffecit, ut terrena omnia aspernatus exclamaret. (Matth. 17.) Domine, bonum est nos hic esse. Ita sanè (inquit Author soliloquiorum cum Deo, quæ D. Augustino adscribuntur) Unam stillam gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem. (c. 22.) Unde magnus ille Monachorum Pater D. Antonius, suos alumnos monebat, ut hoc præcipuè munimenti genere contra hostis tartarei oppugnationes uterentur: Una est, dicens, ratio vincendi inimicum, latitia spiritualis, & animæ Dominum semper cogitantis jugis recordatio. (S. Athan. in vita c. 22.) Consteratur Dæmon, ubi servum Dei hilarem, suoque contentum coelesti Domino viderit, nesciens, unde illum aggredi, quibusque capere illecebris queat; ideoque vel non

au-

audet ita præparatum laceffere; vel si aleam certaminis tentet, vix periculo virium facto cum clade, & ignominia discedit. At, si contra perturbatum, & mœrore dejectum, sibi que displicentem intueatur; magna vi, ceu facilem prædam invadit, ponensque ipsi ob oculos, hinc præsentem novi sui statûs mœstitiam, prioris indè vitæ amœnitates, risus, hilaria, & delicias adeò ex omni parte urgere illum pergit, tamque vivida sub imagine blanda hæc objecta illius animo exhibet, ut miser alleviari illa specie interiorum sui cordis ægritudinem sentiens, non omnino in discrimine succumbendi ver-setur. Quæ res Joannem Chrysostrum impulit, ut pronuntiaret, (*l. 3. de provid.*) *Omni actione diabolica potentiorum esse ad nocendum mœroris magnitudinem. Nam & Damon, quoscunque superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à Damone quisquam lædi poterit.* Quæ res spirituales quemvis virum deberet impellere, ut tristitiam nihilo quam Diabolo minus vitaret: nec ullo unquam aditu penetrare in suum animum sineret: sed memoriâ repetens Dei amicum se esse, utque talem ab eo intimè diligi, nec longum post tempus ad æternam cœlestis illius regni hæreditatem capeffendam vocatum iri; ex cogitationibus tam jucundis uberrimi gaudii pabulum duceret: deque sua sorte lætissimus repperet secum: quærant alii aliunde materiem gaudendi, unus mihi ad plenissimam hilari-

tatem sufficit Deus. *Eligant, qui volent sibi partes de rebus. Pars mea, & hereditas mea Dominus. (Aug. in Ps. 34.)*

4. Neque minùs præclarum spiritualis lætitiæ meritum est, roborare animos ad difficillima quæque perfectionis Christianæ exercitia promptè, alacritérque obeunda: ut de se profitebatur sanctus Rex David, Deo canens: (*Ps. 118.*) *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatâsti cor meum: & ut nostrum quisque experitur, qui afflante præcordia sacrae hilaritatis vigore, nullas virtutis asperitates horrescimus, fræno potiùs, quàm calcaribus in divino famulatu indigemus, nec facilem modò, sed & jucundam corporis afflictationem, laborumque & injuriarum tolerantiam sentimus. Cum contrà, ubi moeror incubuit, omni destituamur operandi alacritate, ipsummet laboris nomen nos defatiget, ut vix pedem humo tollere præ imbecillitate possimus, postque singulos penè gressus subsistere ad respirandum cogamur. Quare D. Ambrosius meritò affirmat, Evangelici suavitatem jugi non aliunde, quàm ex bona hilariter ei succollantium habitudine proficisci: quibus propterea tam leve ipsum accidit, quàm tristibus grave, & intolerandum videtur. (Or. de Ob. Valent.) Potest jugum videri grave pondere discipline, suave tamen fructu gratia, spe remunerationis, purioris conscientia suavitate. Nec minùs commodè sanctus Thomas Villanova-*

nova-

novanus in mysticis illis apud Ezechielem
 rotis, quæ, (c. I.) quocunque ibat spiritus,
 pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim
 vita erat in rotis, animas repræsentari ait spi-
 rituali suavitate imbutas, quæ ab interiori
 hac spiritûs sancti unctione miram agilitatem
 trahunt ad volandum, nedum currendum,
 quocunque ille impulerit. (*Serm. de S. Dor.*)
Spirituales animæ designatæ sunt per illas rotas,
quæ, ubi erat impetus spiritûs, illuc gradiebantur.
 Unctæ enim sunt oleo devotionis san-
 cto, & ideo ad omnem virtutis motum fa-
 ciles sunt. Machabæi, sacro eorum Histo-
 riographo teste, (l. 1. c. 3.) præliabantur
 prælium Israël cum lætitia: atque hinc fie-
 bat, ut tot, tamque insignes de validissi-
 mis cæteroqui hostium copiis reportarent
 victorias. Nec secus nobis quoque eveniet,
 si eadem cum exultatione animi contra ho-
 stem tartareum pro Dei gloria, & nostra in-
 columitate pugnemus. En Apostolum Chri-
 sti Andream, usque adeò patibuli sui aspe-
 ctu nîl territum, ut festivis potiùs, amicis-
 que illi vocibus blandiatur: *Salve crux diu*
desiderata, & jam concupiscenti animo præparata.
Securus, & gaudens venio ad te. Undenam,
 inquit D. Bernardus, hoc existit tam mira-
 bile, invictumque animi robur, nisi ex di-
 vini amoris suavitate à Spiritu sancto ipsi in-
 fusa? Quæ si in cordibus item nostris vige-
 ret: *adjuvaret sinè dubio infirmitatem nostram,*
& sicut B. Andrea crucem, & mortem ipsam,

sic nobis quoque laborem, & pœnitentiam nostram faceret, non solum non molestam, sed etiam desiderabilem, atque omnino delectabilem esse. Spiritus enim meus, ait Dominus, super mel dulcis, ita ut ne ipsa quidem prævalere queat ejus dulcedini amarissima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem etiam facit esse dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas unctioni illi, quæ mortem facit suavissimam? (Serm. 2. de S. Andr.)

5. Præterea neminem fugit, tantò nostris operibus plus perfectionis, & apud DEUM meriti accedere, quantò attentius, & pleniori cum voluntate fuerint peracta. Atqui, si Aristoteli, & Doctori Angelico credimus; (Ar. L. 10. Eth. c. 5. & 6. S. Th. 1. 2. qu. 34. a. 4.) talia esse inprimis solent, quæ gaudens animus facit. Delectationis siquidem pabulum in eorum actu reperiens, nihil causæ habet, cur aliò cogitationes, & curas avertat, prout solenne cæteroquin ipsi est, quando ex tristitia, aut necessitate operatur: sed, quidquid temporis, studiique requiritur, iis exactè absolvendis libenter impendit: simili ratione, ac palatum cibos sibi arridentes, quantum facto usus est, mandit, versatque; catapotia verò, & ingrati saporis pharmaca exorbere quantocyùs festinat. Unde etiam fit, ut quisquis disciplinam, artémve aliquam ex animi sui sententia delegit; multò ulteriores progressus cernatur in ea facere, quam
fi

si eidem invitâ minervâ , & coactus operam navet. Quod cùm probè Athenienses intelligerent , teste Gregorio Nazianzeno , priusquam suos liberos huic , vel illi professioni addicerent , explorare illorum propensionem consueverant , dispositis ante ipsos variarum artium instrumentis : (*Epist. 117.*) *Ult , qua quis delectabatur , & ad quam sponte currebat , eam doceretur.* Denique , quod cum tristitia facimus , nunquam , iudice D. Thoma , ità bene facimus , sicut illud , quod facimus cum delectatione , vel sinè tristitia. (*1. 2. qu. 37. a. 3.*) Quocirca quantæ nobis curæ est , ut grata divino conspectui sint , quæ agimus ; tantæ esse item debet , ut ea gestienti animo , & cum alacritate obeamus. Alioquin , quomodo placere poterimus Domino in ceremoniis mente lugubri ? (*Vid. Levit. c. 10.*) cùm ille testatus planissimè per Apostolum sit , se hilarem datorem diligere. (*2. ad Cor. 9.*)

6. Adjice supradictis lætitiæ fructibus fomentum , quod ex ipsa DEI , proximique amor capit. Cùm enim insitum à natura cuivis amoris sit , cor dilatare , & animum interiori suavitate perfundere ; fieri non potest , quin plurimum ille habeat & affinitatis cum lætitiâ , cui plùs , quàm alteri cuiquam affectui suæ hujusmodi proprietates conveniunt ; & dissensionis à tristitia , quæ maximam unà contrarios effectus producendi vim obtinet. Præterquam quòd spiritua-

lis lætitia ex DEI, & bonorum cælestium amore suam originem ducit : ideóque, velut calor ab igne in materia excitatus, hanc illi vel concipiendo, vel, si in ea conceptus jam sit, conservando, fovendóque, habiliorem reddit ; sic & ipsa amorem divinum, à quo producta in animo est, nutrire in eodem, ac tueri consuevit. Nec minùs, quàm ratio, experientia id persuadet. Videmus nempe homines, qui sereno, & hilari animo sunt, peculiari cum facilitate, ac propensione in divinæ charitatis actibus sese exercere : eosdémque ad bene merendum de proximis, & illorum tum imperfectiones leniter ferendas, tum calamitates amanter sublevandas, promptos quàm qui maximè esse : contra omnino, quàm ab hominibus tetricis, & importuno mœrore affectis fieri consuevit, quibus nihil plerumque est in quotidiano convictu insuavius, nihil aliorum vitiis, atque erratis æquum minùs, nihil ad invidiam, ad iram, ad pejora suspicanda, adque sodalium actiones fugillandas, & sinistrorsum detorquendas proclivius. Unde B. Laurentius Justinianus causam habuit scribendi : *Non habet locum mœror, ubi sancta charitas posuit habitaculum. Augmentum charitatis tristitia diminutio est. Certum namque est, quòd DEUS deprimentem non approbat tristitiam, cum tantis præconiis extollit charitatem.* (De Discipl. & Perf. Mon. Conv. c. 16.)

7. Hæ porrò utilitates ut testatiores adhuc sint, juvat eas duobus exemplis comprobare, quæ legisse olim memini in vita Nicolai Zucchii, viri è nostra Societate, non vulgarem sanctitatis famam elapso proximè sæculo adepti. Primum suppeditat Religiosa mulier, quæ magno perfectioris vitæ studio permota, Zucchii institutionem expetiit: accitòque ad cœnobium Patri inquit, ego sancta esse vellem; quid, ut talis sim, factò opus mihi est? DEI famulus, cui doctrina hujus capituli ipenitùs defixa in animo erat, nihil ei aliud suggessit, nisi illum Psalmi trigesimi sexti versiculum: *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui*: monens etiam, atque etiam, curaret, *proponere DEum in principio latitiæ suæ*, quæ illi placerent voluptati sibi ducere ex illius memoria, consuetudine, & obsequiis capere suarum delectationum materiem. Ità ille tunc temporis: quidque frugis in audientis animo cœleste id semen peperisset, non nullis post annis rescivit: quando nimirum ad eandem fato jam proximam locò sacerdotis, quem illa nominatim sibi mitti postulârat, (cùm is nescio, quo impedimenti genere prohiberetur) ablegatus ipse est. Excepit gaudens agnitum ægrota mulier, útque vicissim ab eo recognosceretur, commemoravit ei Davidicum illud, *Delectare in Domino*, quò ad sanctitatem consequendam instructa jam dudum ab eo fuerat.

Et hanc quidem, subjecit, longissimè abest, ut consecuta ego sim, non alia, nisi ignaviæ meæ causa. Quamvis sancta etiam vocari haud temerè possim, si mecum conferar, qualis olim fueram, priusquam uti tam salubri monito inciperem; & in dicti sui fidem exposuit, quot, quàmque insignibus donis cumulata à DEO fuisset, ex quo suam omnem lætitiā, & delectationem in eo collocare instituerat. Exquisitis demum Patri actis pro fructuosissima institutione sua gratiis, ab eoque ad supremum iter confirmata, inter plenas amoris cum DEO colloquutiones piè obiit. Alterum exemplum huic simillimum, & prorsus gemellum in juvene accidit: qui & ipse migraturus è vita, eundem DEI servum morienti sibi adesse ad supremæ necessitatis solatium magnopere optavit. Cùmque hic evocatus præsto esset, æger læto vultu, & peramantibus verbis eum excipiens; pro quantum, ait, Pater, tibi debeo! octo menses jam sunt, cùm ad te accessi, documentum aliquod postulans, unde ad æternam salutem, & spiritualem animæ profectum juvarer. Tu brevi sermonis, doctrinæque compendio tria duntaxat hæc verba, *Delectare in Domino*, ut memoriæ inculperem, & studiosè observarem, præcepisti. Felix sanè præceptum, & de quo jure profiteri cum Hebræo sapiente possim, *venerunt mihi omnia bona pariter cum illo, &*
innu-

innumerabilis honestas per manus illius (Sap. c. 7.)
Quantas enim utilitates per totum hoc tempus ex usu illius ceperim , non invenio , quibus verbis dignè exprimam. Testimonio tibi sit hoc folium , ubi earum nonnullas descripsi : cùmque dicto Patri folium porrexit : quod ille , tanquam præclarum divinæ liberalitatis erga deditas sibi animas monumentum , longo post excessum juvenis tempore affervatum penes se voluit : nunquam illud relegens , quin exultaret in Domino , & novos flagrantioris erga ipsum charitatis ardores conciperet. (*L. 2. c. 6.*)

8. Si ergo & sacra eloquia adeò disertè nos hortantur ad lætandum in DEO , & tam ratio , quàm experientia palam ostendunt , nihil esse animabus spiritali hac jucunditate utilius ; quisnam ultrà erit , qui eam in DEI servis vituperare ausit , perinde quasi nimiam virtutis suæ confidentiam in eorum animis foveat , & sensibili captos dulcedine non sinat , pro eo ac perfecta virtus requirit , solidioribus aliis corporis castigandi , geniique subigendi exercitiis vacare ? Profectò , si noxii hujusmodi effectus communiter provenire ex ea solent ; quæro primùm , quonam pacto Spiritum sanctum latuerint , dum eam toties tam in veteri . quàm in nova Lege suaderet , commendaretque. Præterea , esto spiritualem lætitiā sua circumstent pericula , nullisne obnoxia est tristitia ? An potius , ut suprā demon-

mon-

stratum est, aliis compluribus, neque iis sanè remotis, ac fortuitis, sed penitus sibi, & naturæ suæ insitis? Non itaque ad prudentiam pertinet, ea omnia declinare, ubi aliquod noxæ, atque fraudis discrimen occurrat. Alioquin per nullam incedendum spiritualis vitæ semitam foret: uti nullam est reperire ab omni offendiculo vacuum, & ubi complures suam lapsi per vecordiam non sint. Sed proprium cordati cujusque viri est, eam præ aliis eligere, cujus pericula majoris momenti utilitatibus compensari solent. Qualem esse spiritualis potius lætitiæ, quàm spiritualis mœstitiæ semitam, quæ hætenus disputavimus, sat perspicuè demonstrant. Tota quippe alterius perfectio, atque utilitas in suis jugiter deplorandis criminibus, sequæ illorum causâ depri-mendo consistit. Quibus tamen bonis affine est periculum, ne infelix malorum comitatus, dejectio animi, stupiditas mentis, spei languor, charitatis tepor, tædium in orando, inque agendo segnities accedat. Cum sancta hilaritas, & nullus hujusmodi vitiis laboret, & proprias affectûs contrarij utilitates præstantioribus aliis abundè compenset: facilitate nimirum, quam secum unà animo infert repudiandi bonorum sensibilibus illecebras, spiritualis vitæ asperitates generosè invadendi, orationi libenter vacandi, & virtutum omnium, sed præcipuè charitatis officia impigrè, alacriter-
quas

que exercendi : neque interim occasiones ,
quas præbere homini potest , sive arrogan-
tiæ , sive immodicæ securitatis , sive in sen-
sibili ejus dulcedine , tanquam in Christia-
næ totius perfectionis summa acquiescendi ,
adeò superatu difficiles sint ; ut præ mali
tam dubii , ac remoti formidine præclaris-
simis , & certissimis aliis illius emolumen-
tis nuntium nos remittere expediat. Audi-
amus , quænam hic fuerit D. Laurentii Ju-
stiniani sententia. *Consultius , securiusque*
(scribit ille) *dulcedo devotionis , & spiritualis*
latitia in pia DEI , quàm tristitia pro communi
usu capienda est. Rationemque hanc dicti sui
reddit , quia cùm DEI famulus ab omnibus
genii oblectamentis abstinere se debeat , &
assiduum cum suis tam corporis , quàm ani-
mi cupiditatibus bellum gerere , neque pau-
cas præterea partim à morbis , & naturæ
imbecillitate , partim à diabolo , illiusque
administris subire infestationes cogatur ;
necesse est , ne succumbat , ut spirituali latitia ad
tolerantiam animetur. Proinde prudentissimum
consensendum est , & DEO gratum ; ut DEI ser-
vus , pondere miserrima carnis prægravatus , à dæ-
monibus tentatus , ab hominibus laceffitus , cu-
ris temporalium occupatus , & à visibilium volup-
tatibus illectus , DEO suo semper in spiritûs ex-
ultatione servire contendat : maximè cùm ad hoc
divina exhortatione promoveatur , dicente Pro-
pheta , servite Domino in latitia. Cui enim An-
gelorum consortium , cælorum possessio , DEI vi-
dis-

sio, & celestis repromittitur gloria, debetur indubitanter cordis latitia. Sub quæ Religiosos speciatim Viros alloquens, ita orationem concludit. Tu itaque, ô serve Christi, tu, inquam, qui ex miserantis DEI dono ad monasticam vocatus es conversationem, depone cunctum animi mœrorem, & omnem tristitiam te deprimentem, & in Domino semper gaude, qui te de cœnoso sæculi naufragio assumere, in loco securitatis, voluptatis, & pacis collocare disposuit. Te enim de tenebris delictorum in admirabile lumen gratiæ suæ vocare, te collegio Sanctorum suorum aggregare, te in ministrum suæ laudis eligere, tibi incerta, & occulta sapientiæ suæ revelare, tibi judiciariam potestatem, & vitam æternam promittere ineffabili bonitate dignatus est. Tibi iterum dico, qui talis es, gaude in Domino, ut illi alacrius, & ardentius valeas famulari, ut per dilationem jucundissimæ charitatis expeditius viam mandatorum ejus currere queas, ut per jugem gratiarum actionem, & ignitum cordis amorem amabiliorem te illi exhibere queas. Pro his causis secure, & indubitanter gaude. (De Disc. & Perf. Mon. Con. c. 16.)

9. Atque hinc videmus tam arctum inter amicam cum DEO necessitudinem, sanctamque in DEO exultationem fœdus intercedere, ut vix alteram ab altera separari unquam contingat: sed, quantò quisque in illa plus proficit, tantò hac ferè sit plenior: ideoque verum, & oraculi instar appareat, quod Clemens Alexandrinus pronuntiavit,
(L.

(*L. 7. Strom.*) *Universam justī vitam celebrem quemdam, sanctūque esse diem festum.* Et quamvis hæc jucunditas , ut bonum animi proprium , non semper , neque in omnibus DEI amicis exteriùs promineat , sed eorum multi pro externa vivendi austeritate videantur *quasi tristes* ; quàm plurimi tamen expressum vel in ipso oris habitu interioris lætitiæ jubar præferunt. In cujus rei exemplum satis mihi erit paucos quosdam hîc afferre , & eos quidem non aliunde , quàm ex tetrico eremi squalore productos. Talis certè fuit S. Abbas Pachomius , qui , ut in vita ipsius traditur , (*c. 53.*) *Quamvis toto corpore attenuatus esset , faciem tamen habebat hilarem.* Talis Romualdus , severissimæ Camaldulensis familiæ Institutor , de quo Romani Breviarij Lectiones testantur , *vultu adeò semper lato fuisse , ut intuentes exhilararet.* Talis Abbas Theonas , quem , si Palladio testi oculato credimus , quamvis solitariâ cellula inclusus perpetuum ad triginta annos silentium prorogasset ; (*Hist. Laus. c. 50.*) *Licebat videre habentem vultum Angeli , latis oculis , & totum plenum maximâ gratiâ.* Talis magnus monasticæ vitæ Author , Antonius , quem D. Athanasius refert , in quantavis , Monachorum multitudine potuisse ab iis , quibus nunquam antea conspectus fuerat , per extraordinariam quandam è vultu promicantem lætitiā dignosci : *Nam semper faciem hilarem gerens liquido ostendebat , se de cele-*
titæ

stibus cogitare. Addens præterea, hujus lætitiæ tenorem adeò immotum fuisse, ut nunquam recordatione peccati tristitiâ os contraxerit; ac proinde vix quemquam è tam multis, à quibus conveniebatur, repertum, qui eo viso, auditoque *tristitiam non mutârit in gaudium.* (*In vit. c. 40. 13. 55.*) Talis demû numerosa illa Apollinis vel Apollonii Abbatis familia, quingentis ferè Monachis constans, de cujus mira, communique hilaritate commemoratus paulò antè Palladius hæc habet: *Licebat eos videre exultantes in solitudine, adeò ut nullam ejusmodi exultationem videre aliam liceat, nec latitiam corpoream.* Neque enim erat inter eos aliquis mæstus, aut tristis: excitante nimirum, ac fovente hos in omnium animis sensus, ipsomet universi cœtûs sapientissimo Magistro, & Parente: Qui identidem monebat eos, dicens, non oportere prorsus inesse tristitiam his, quibus salus in DEO est, & spes in regno cœlorum. *Tristentur, ajebat, gentiles & lugeant Judæi, plangant sinè cessatione peccatores: Justi verò latentur.* Nam, si hi, qui terrena diligunt, super fragilibus, & caducis rebus latentur; nos, qui tantæ gloriæ spem, & æternitatis habemus expectationem; cur non omni exultatione latemur? Aut non & Apostolus nos ità monet, dicens, *semper gaudete?* (*Hist. Laus. c. 52. & Rosw. in V. Patr. L. 2. c. 7.*)

10. Tales, inquam, hi fuère, aliique inter DEI famulos plurimi. Et talis vellem, tu itidem esses, amice Lector, studens, vul-

vultus, & consuetudinis hilaritatem conjungere: ut, quantum ex prima utilitatis ipse capies, tantum aliis per secundam utilis fias. Nimis quippe innata, & communis humano generi est, ut ad jucundam vivendi rationem propensio, sic à tetrica, & tristi alienatio. Nihilque validius profanorum hominum vulgus à spirituali vita capeffenda avocat; quàm quòd eam instar larvæ concipiunt, luctum undique, & horrorem spirantis, adeò ut nomen illi dare idem sit, ac æternum vale risui, & lætitiæ dicere. Qui profectò, si in famulorum DEI vultu, & congressu amœnum quoddam iutueantur modestæ quidem, sed sinceræ jucunditatis ver efflorescere: credi vix potest, quantò æquiores erga sancta eorum instituta animum sumant. At, si contra illos externa omni specie admœstitiam compositos cerneant; quotusquisque non videt, confirmatum indè iri, quam de divinæ servitutis tetricitate persuasionem mente imbiberunt, horrorémque consequenter, & metum, quo eandem idcirco averfantur? Vidit certè id Annæus Seneca, causamque indè sumpsit præcipiendæ Philosophiæ sectatoribus, ut in corporis habitu, vivendique usu humanos se, & comes exhibeant. (*Ep. 5.*)

Alioquin, subdit, quos emendari cupimus, fugamus, & à nobis avertimus. Unde etiam col-

Y

ligi

ligi potest, uternam aptiorem ad conciliandos spirituali vitæ Auditores suos, Lectoresque insistat viam: illène, qui eam professuris opus esse prædicat, assiduo in mœrore, atque luctu ætatem traducere, nihil aliud mente unquam volutando, & habendo præ oculis, nisi crimina admissa, iratum Numen, sempiternæ mortis pericula, aliasque hujusmodi feralium objectorum imagines? an qui eam docet, veriùs esse, qualis à cælesti suo Institutore appellata est, *jugum suave*: adeò ut nemo jucundiùs vivat, quàm qui eam profitetur: justas quippe habens causas DEum intuendi, veluti suum amantissimum Patrem, & cæleste illius regnum, veluti suam sempiternam hæreditatem: objecta certè tam delectabilia, ut eorum ruminatio libamentum quoddam videri futuræ beatitudinis queat. Certè si observemus artes contrarias, quibus hinc DEus ad se trahere, dæmon indè ab eo revocare animas solet; palàm videbimus, suam à primo servitutem iis repræsentari, tanquam facilem, jucundam, & hilarem; ab altero autem, quasi asperam, tristem, & horridam. Quocirca imitetur hic, cuiunque ità libet, dæmonem, capitalissimum animarum hostem: ego utique satius arbitror, DEum imitari, benevolentissimum earum Parentem.

11. Supereſt duntaxat videre, quonam pacto perpetua hæc hilaritas, quam veluti animarum divino ſamulatui, & amorì vacantium propriam commendavimus, cum quibusdam conveniat, primo ipſi aſpectu adverſantibus ſacrorum Voluminum dictis: qualia nonnullis videbuntur tum ea Chriſti Domini verba, quibus & *beatos* appellat, *qui lugent* (*Matth. 5.*) & diſcipulis ſuis *fletum*, mœrorẽque prænuntiat, dicens: *Plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos verò contriſtabimini; (Joa. 16.)* tum illud Davidis de ſe teſtimonium, (*Pſ. 37.*) *Tota die contriſtatus ingrediebar: nec diſſimile alterum D. Pauli, ubi ſcribit: (Ad Rom. 9.) Triftitia mihi magna eſt, & continuus dolor cordi meo.* Ad hanc igitur oppoſitionis ſpeciem è medio amoliendam, dico primùm, luctûs, & mœroris nomine ordinarias interdum ſignificari ejus cauſas: inſectationes nimirum, compedes, plagas, & id genus ærumnas, unde triſtitia excitari naturaliter ſolet. Et hoc utique in ſenſu accipienda eſt illa Chriſti prædictio: *Plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: nempe quaſi tunc dicat, mundus præſentis vitæ bonis fruetur: vos verò contraria illis mala exterius affligent.* Quemadmodum in eodẽ ſignificatu alteram quoque ſententiã, *Beati, qui lugent*, accepit Petrus Chryſologus; *Psalmum explicans nonageſimum quartum.*

Cùm enim , recitatis illius primis vocibus : *Venite , exultemus Domino* , sibi subiecisset , *& ubi est illud , Beati , qui lugent , & vae vobis , qui ridetis ?* respondet confestim , (*Serm. 47.*) *Planè beati , qui lugent mundo* , id est , qui à mundi oblectamentis se abstinere : *& vae ! qui rident mundo* , nimirum , qui se mundi bonis oblectant. Sed hic enim verò vel solius corporis , vel appetitûs quoque inferioris dolor nullam vim habet perturbandæ iucunditatis , & lætitiæ , quam amantes DEum animæ ex illo , ac cœlestibus illius bonis in suprema sui parte percipiunt : quin imò eam solet potius intendere , ab eâque è contrario mitigari , nec rarò etiam prorsus extinguì. Sancti enim Viri , quantò graviora pro DEO patiuntur exteriùs : tantò ex DEI amore plùs exultant interiùs. Tantâque interdum hæc illorum spiritualis exultatio est ; ut vel non advertant , vel malorum locò non habeant , nullòque adeò cum ægritudinis sensu excipiant , quæ humanitus dura , & perpeffu molesta sibi accidunt.

12. Dico præterea , nunquam mihi id mentis fuisse , ut nullum vel interioris tristitiæ genus agnoscerem , sanctum , laudabile , & servorum DEI proprium. Hujusmodi enim procul dubio est omnis tristitia , quæ seu de nostris malefactis concipitur , & juxta D. Paulum , (*2. ad Cor. c. 7.*) *Pœnitentiam*

in salutem stabilem operatur ; seu mala proximorum commiserans , solet flere cum flentibus ; seu nostram in terrestri hoc exilio absentiam à DEO pro materia lugendi habet , cogens exclamare animam : Heu mihi , quia incolatus meus prolongatus est. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte , dum dicitur mihi quotidie , ubi est DEUS tuus ? Illud tantum statuo , nullum ex prædictis sanctæ , ac fructuosæ tristitiæ generibus cum ea spiritali lætitia pugnare , quam hoc capite commendandam suscepi. Esto quippe , gaudium , & mœror sibi mutuò adversentur ; hoc tamen non accidit , nisi quando in appetitu sensibili excitantur , & resident. Nam cæteroqui , quando actus sunt à naturali appetitu liberè elicit , nullam inter se oppositionem habent , sed intrà voluntatem amicè , & socialiter cœeunt. Imò tristitia , si secundi hujus generis sit , potest voluntati , juxta D. Thomæ sententiam , esse causa gaudendi : idque ex duplici capite : primò scilicet , ratione utilitatis , quam veluti honestus , & laudabilis suus actus ei affert. Voluntas , & ratio (sic ille) supra suos actus reflectuntur : & hoc modo tristitia potest esse materia delectationis , non per se , sed per accidens , in quantum scilicet accipitur in ratione boni. Secundò autem , quia memoriam , ideóque & amorem delectabilis cujuscumque objecti in animo renovat. Dicendum (en verba ejus-

dem) quod dolor ipse potest esse delectabilis per accidens , in quantum scilicet facit recordationem rei amata , & facit percipere amorem ejus , de cuius absentia doletur. Siquidem , cum amor sit delectabilis ; & dolor , & omnia , quæ ex amore consequuntur , sunt delectabilia. (1. 2. qu. 35. a. 2. ad 2. & ad 3. & qu. 32. a. 4. & 3. p. qu. 83. a. 2. ad 2.)

13. Et revera interius famulorum DEI gaudium à triplici supradicto mœrore augeri potius , quàm minui , facile cuivis cognitu est. Nam , si primum illius genus intueri libeat , nempe eum dolorem , quo anima DEI amans suam in eo toties offendendo præteritam improbitatem deplorat ; haud tardè in ipso agnoscemus eam affectûs amari simul , & suavis , antithesin , quam Joannes Climacus admiratum se ibi esse profitetur his verbis , (Gr. 7.) *Equidem compunctionis vim considerans stupeo , quonam modo ea , qua luctus , & mœror dicitur , gaudium intrinsecus , ac lætitiâ , veluti mel , & favum , comesta possideat.* Imò etiam perspicuè videmus , neque occasionem esse de illa admodum obstupescendi , tanquam de effectu naturæ absõno , sed manifestas , pèrque validas rationes existere , cur , qui dolorem ejusmodi animo concipit , suavitatem inibi reperire , ac dulcedinem debeat : tum quia nequit illum concipere , quin eodem tempore divinam bonitatem , pulchritudinemque,

que, vel unicum, vel præcipuum illius incitamentum sibi repræsentet, ac diligat; tum quia, de suis malefactis dolendo, scit DEO se gratificari, quo nihil in tota rerum universitate plùs amat; tum quia per occasionem detestandi injurias à se olim ei factas, benignitatis simul meminit, qua condonatae sibi ab eo sunt; tum denique, quia, quanto horret magis pristinam suam exosi DEI capitis sortem, tantò indè clariùs intelligit præsentem reconciliatae cum eo amicitiae felicitatem: objecta sanè singula mirè ad delectandum idonea, quæque illum de peccatis mœrorem incredibili suavitate respergunt; adeò ut, ceu à D. Gregorio animadvertitur, (*In Ps. 2. Pœnit.*) *infirmi-
sua excessus deplorans, indè refectionis intimæ dulcedinem sentiat, unde vim suavissimi amoris per lacrymas emittit.* Idem dic de secunda etiam ægritudine animi, quæ in contemplandis reliquorum mortalium ærumnis à fraternâ erga illos charitate producit. Cùm & ipsa, quaquaversum spectetur, sive ut actus supernaturalis magni nobis meriti ad divinæ gratiæ incrementum; sive ut intimi adversus DEum, proximósque amoris exercitatio nequeat, secundùm prolatas paulò antè Angelici Doctoris rationes, jucunditatis suæ fructu carere. Idque adhuc manifestiùs colligitur ex miserationis eo sensu, quo tragicos eventus sive in historiis legentes, sive

in scenis spectantes afficimur : sensu nimirum , quem unusquisque perlibenter in se ipso experitur , studiosè illius causas , & stimulos quærens , tantòque plus voluptatis percipiens ; quantò ille vehementius sibi animum fodit. Nec diversa tertii itè mœroris est ratio , mœroris videlicet , quo animæ DEum amantes ex illius absentia discruciantur , atque , ut sic loquar , tabescunt. Cùm enim non aliunde is proveniat , quàm ex altè concepta animo divinæ pulchritudinis specie , ardentissimâque cupiditate , & certa propemodum spe illius quandoque intuendæ ; ut nihil hujusmodi incitamentis est dulcius ; sic nullis explicari verbis sat potest quanta dulcedine , quos afficit , repleat : ipsosmet fletus in sapidissimum iis pabulum vertens , adeò ut jure possint cum Psalmista canere : *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte , dum dicitur mihi quotidie , ubi est DEus tuus ? (Ps. 41.)*

14. Adverto nihilominus , hosce affectus doloris , quamvis suavitate permixtos , neque ideo spirituali lætitiæ adversantes , haudquaquam ità assiduè exercendos , tamque diu continuandos videri ; ut ne justum aliis divini amoris affectibus jucundis , & tranquillis locum relinquunt. Neque mea hæc est animadversio , sed à D. Laurentio Justiniano mutuata , qui cùm dixisset , (*De Disc.*

*Disc. & Perf. Mon. Conv. c. 16.) Animam Dei
amantem contristari de admissis criminibus , non
propter se , sed eum , cuius contempsit imperium ,
ut satisfaciât dilecto , ut revocet illum ad se , quem
propter culpam à se declinasse cognoscit , haud
perpetuum in ipsa manere hunc dolorem sub-
dit , sed tamdiu , quamdiu revocat dilectum :
quem , mox ut ad cordis sui habitaculum appro-
piare per internam intelligit aspirationem ; cunctum,
quem prius conceperat , abjicit mœrorem , se red-
dit hilarem , se jucundam facit , ut lata facie oc-
currat venienti. Idémque sentire visus est Se-
raphicus Pater Franciscus (*Apud Rodr. P.
2. tr. 3. c. 7.)* Cùm nescio , quem è suis
conspicatus , tristi , & nubila oris specie ,
importunum ejusmodi mœrorem redarguit,
dicens : mœrendum DEI servis non esse ,
nisi alicujus patrati fors criminis causâ ; ne-
que etiam tunc longiùs , quàm dum illud
sibi fuerit remissum. Si ergo peccati con-
scientia te mordet , Prophetæ poenitentis
exemplo DEum ora , ut illius tibi veniam
indulgeat , animique simul pacem & jucun-
ditatem , qua prius fruebaris , restituat :
*Redde mihi latitiam salutaris tui , & spiritu prin-
cipali confirma me. (Ps. 50.)* Sed inprimis
utendum hac regula est , circa quotidianas,
& leviores noxas , adeò ut in earum quam-
piam ex humana fragilitate incidentes , post
brevem poenitentiae actum pristinam conti-
nuò alacritatem , & quietem animi resuma-
mus*

mus, tanquam si nil ejusmodi commissum à nobis fuisset. Nam alioqui, si in tanta communiter id genus culparum frequentia diu permanere oporteret conceptam de unaquaque ægritudinem; quodnam nobis tempus ad suaviter, quieteque agendum cum DEO superesset? Præsertim quòd dolor seu de ordinariis, & venialibus culpis, seu de ipsismet capitalibus, & mortiferis, quarum rei olim fuerimus, potest modum excedere, non solum si justo diuturnior sit, verum etiam si turbulentus, & inquietus adeò ut animum diffidentia, & consternatione dejiciat: ut prudenter observavit Marcus Eremita in suis de paradiso capitibus, ubi salutiferam, utilémque poenitentiam à noxia distinguens: *Quadam est, inquit, contritio cordis recta, & utilis tendens ad ejus illustrationem: est & altera perversa, & noxia, tendens ad perturbationem ipsius* Quocirca, quanti momenti est ad vitæ spiritualis profectum ingenti cum alacritate, ac vigore animi per illius semitas tendere; tanto studio provideri à DEI famulis convenit, ne turbulento huic dolori locum unquam in suis cordibus præbeant: curando videlicet, ut tristitia, quam interdum de suis malefactis concipiunt, sit juxta Cassiani præscriptum (*L. 9. de Sp. Trist. c. 11.*) *Mansueta, suavis, quodammodo lata, & spe profectûs sui vegeta.* Qualis utique erit, si non aliunde, quàm à divina

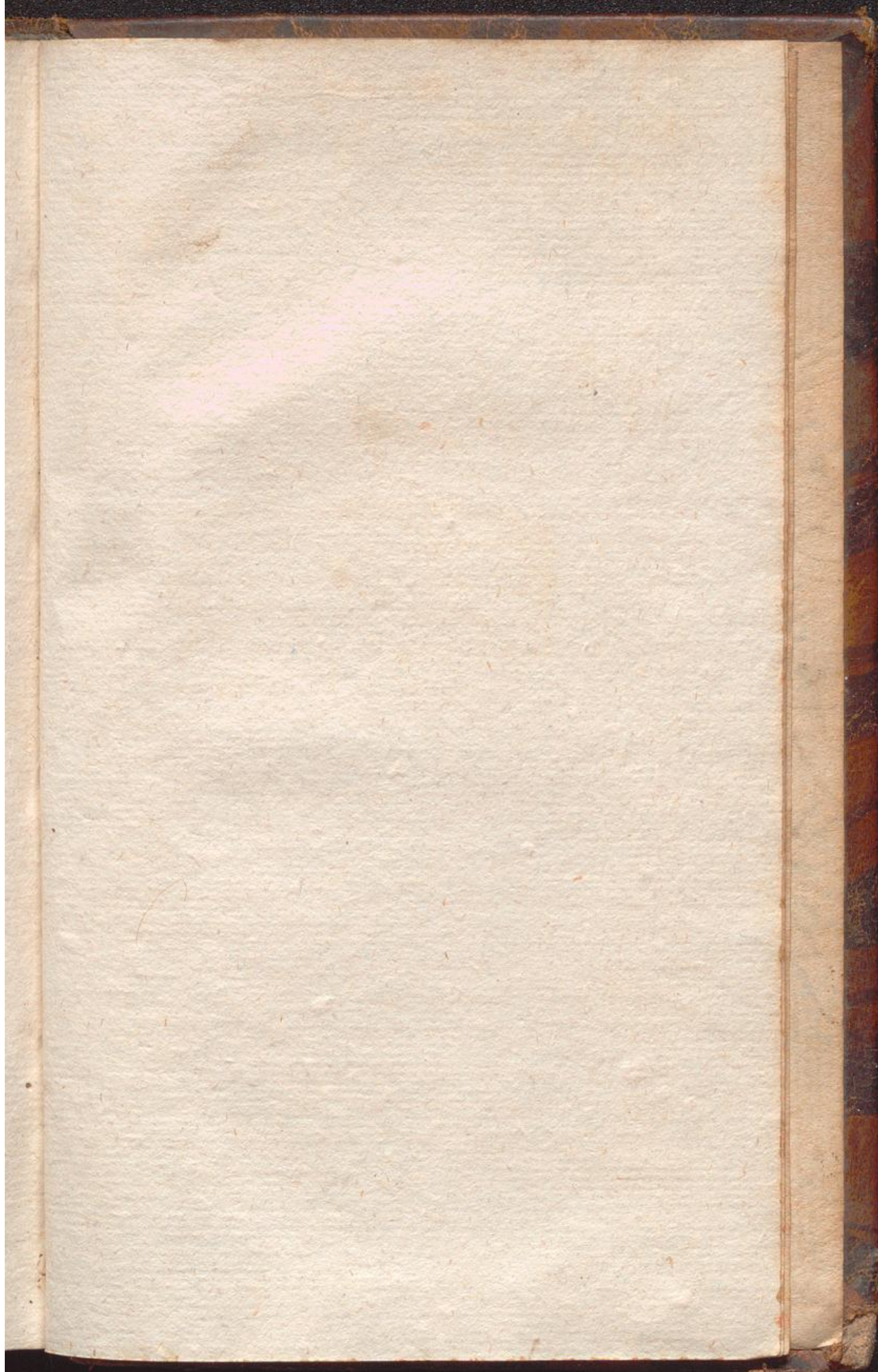
divina charitate originem ducat ; nec ab animosa , & suavi disjungatur divinæ benignitatis fiducia.

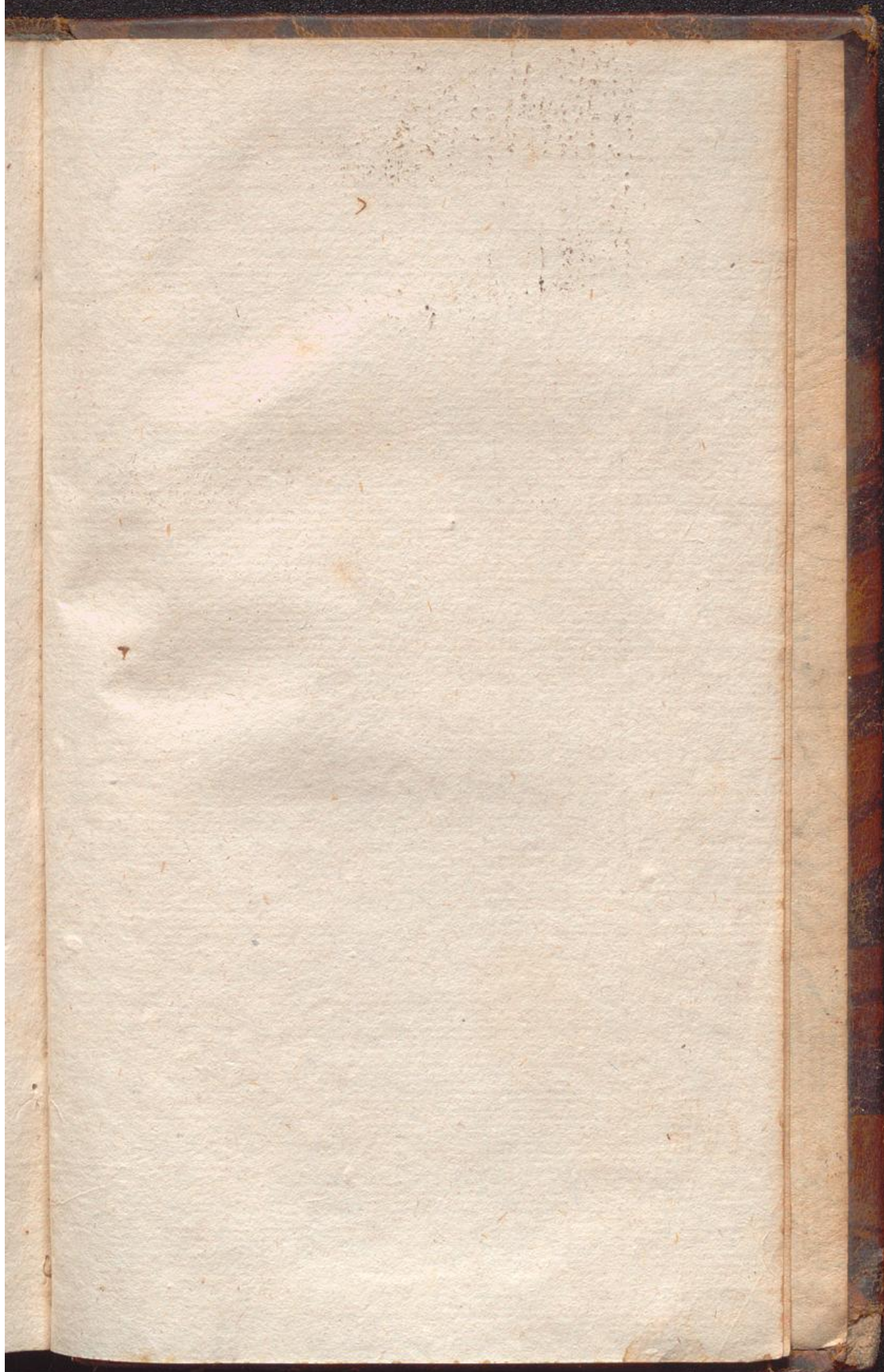
15. En igitur , quonam pacto , qui per vias divini amoris incedit , quamvis non omittat jam propria delicta , jam alienas calamitates , prout tempus , resque tulerit , considerare , & deflere ; perpetuam nihilominus spiritualis lætitiæ jucunditatem in animo foveat. Fovet eam jugiter , quia & plurimum temporis ponit in ruminandis materiis , nihil , nisi suave exhibentibus ; (quales sunt exempli gratiâ infinita DEI tum in se ipso amabilitas , tum erga nos bonitas , ejusque suæ præsens , utpote amici , seu posthuma , utpote in æternitate parata felicitas) & , quando ad alia tristiora objecta se vertit , in iis quoque , ut jam vidimus , uberes venas novæ delectationis nanciscitur : nihil aliud præstante nativa eorum amaritie , nisi ut sensibilior , gratiorque fiat ordinarii pastûs dulcedo. Quam si unam semper , ac sinè ulla contrarii saporis vicissitudine , aut temperatione gustaret , brevè præ nimia assuetudine minùs jucundam experiretur , imò etiam aspernari , & fastidire eam inciperet ; velut ipsum manna , etiamsi Angelorum panis ; & quædam saporum quasi universitas esset ; quia tamen unus , atque idem cujusvis diei cibus , in
fasti-

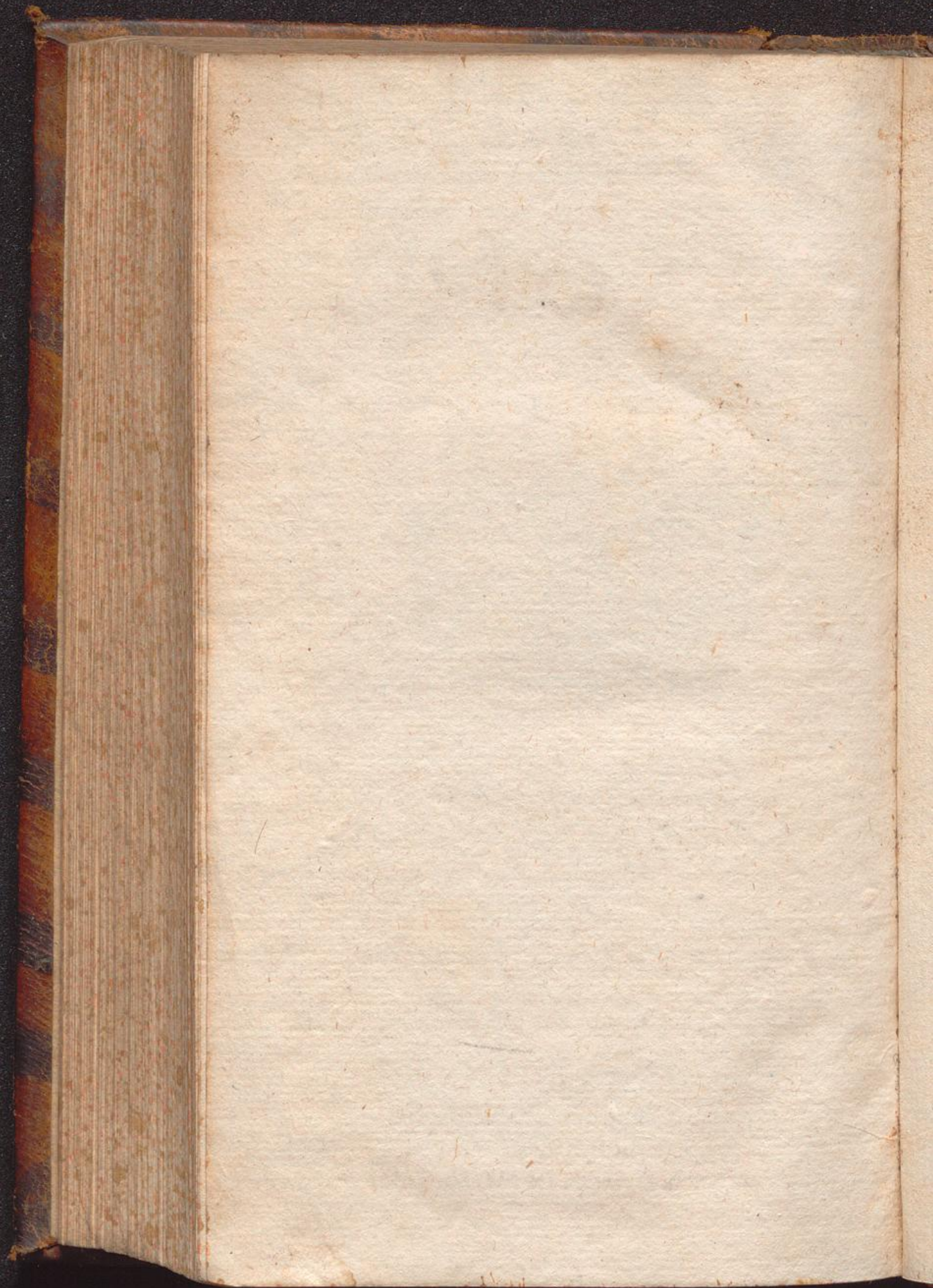
fastidium Judæis vertit, adeò ut nausea-
bundi exclamarent : *Nihil aliud respiciunt
oculi nostri, nisi Man. Anima nostra jam nau-
seat super cibo isto levissimo.* (*Numer.*
c. 11. & 21.)

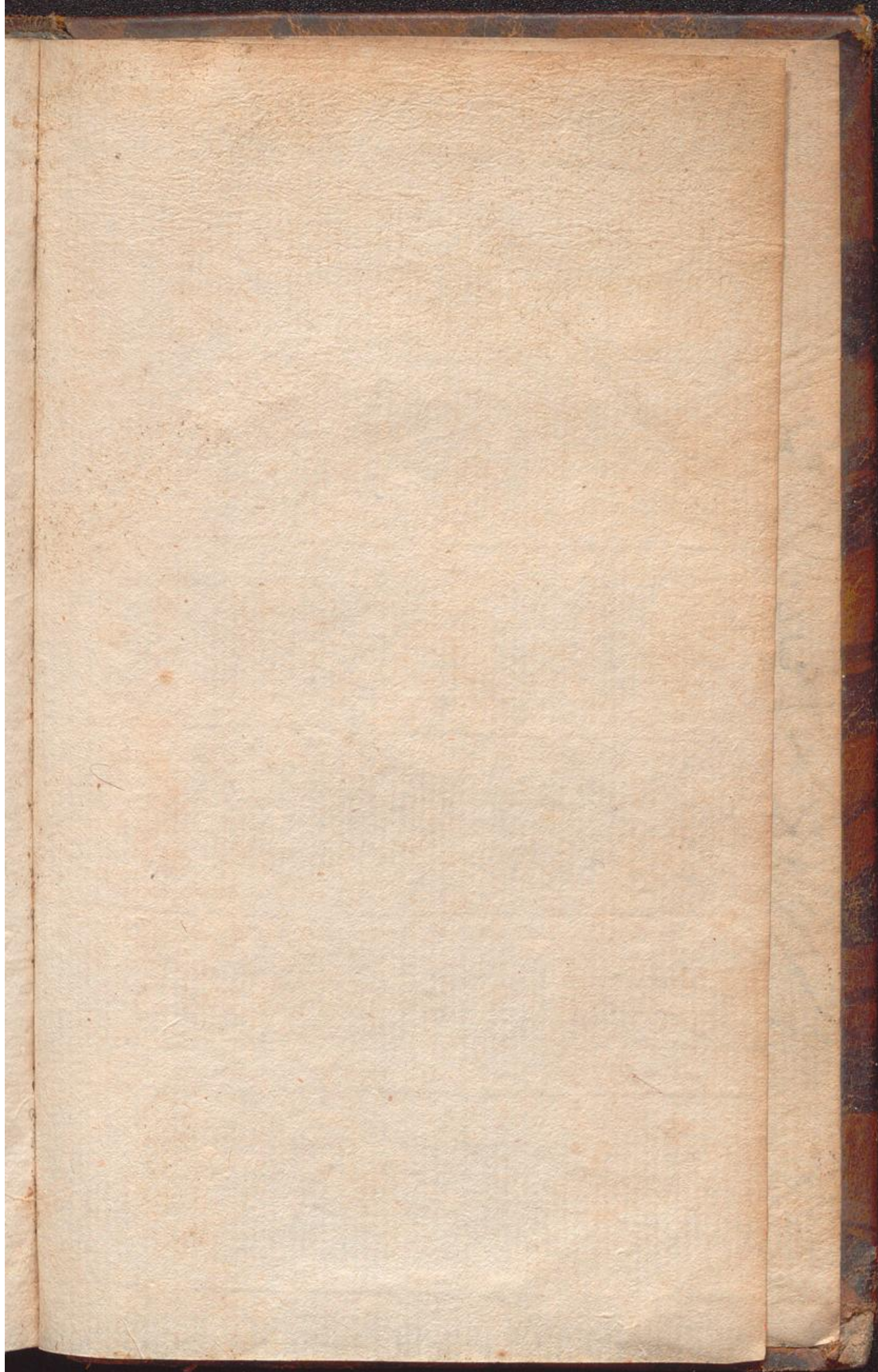
F I N I S.

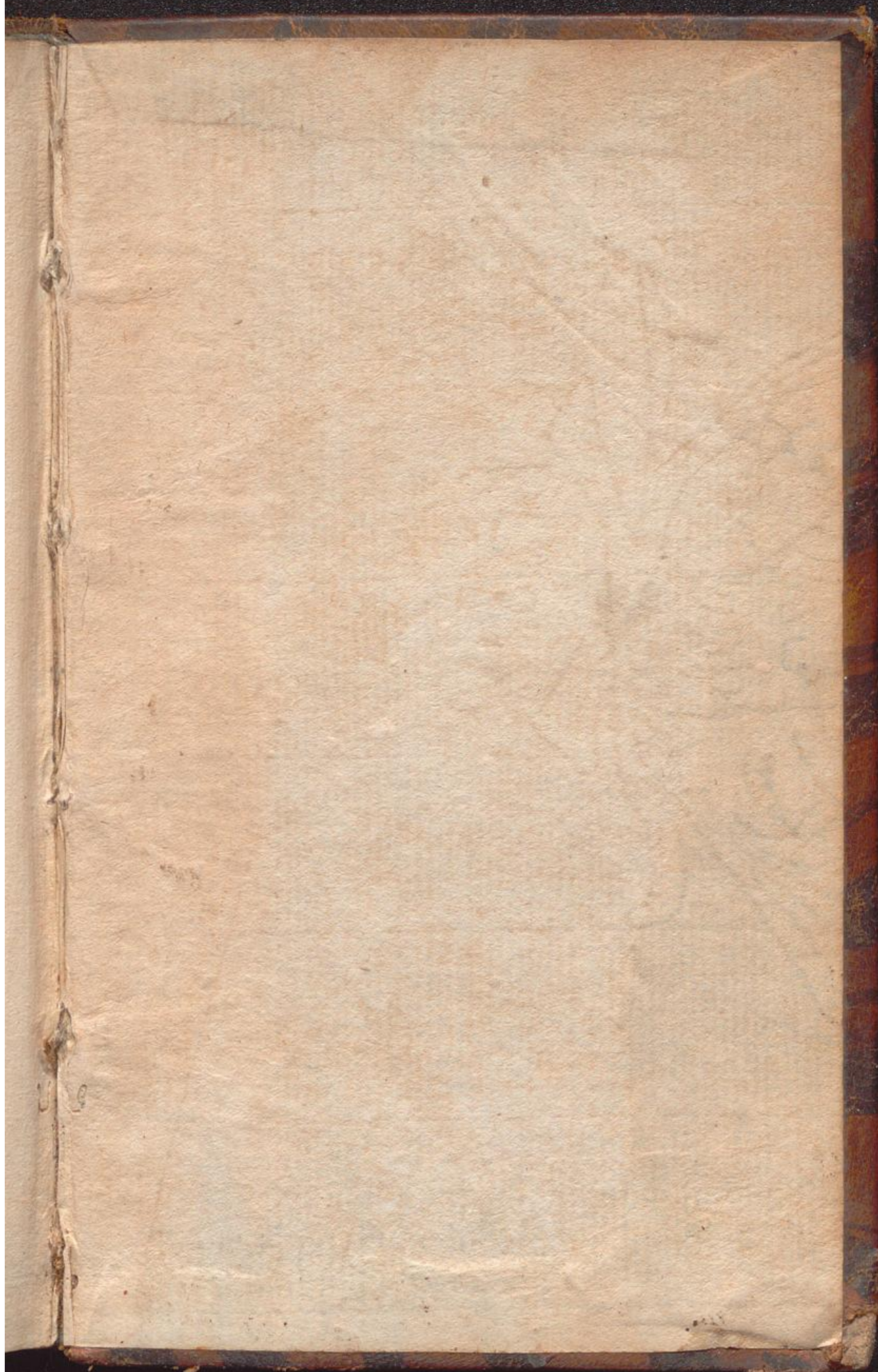

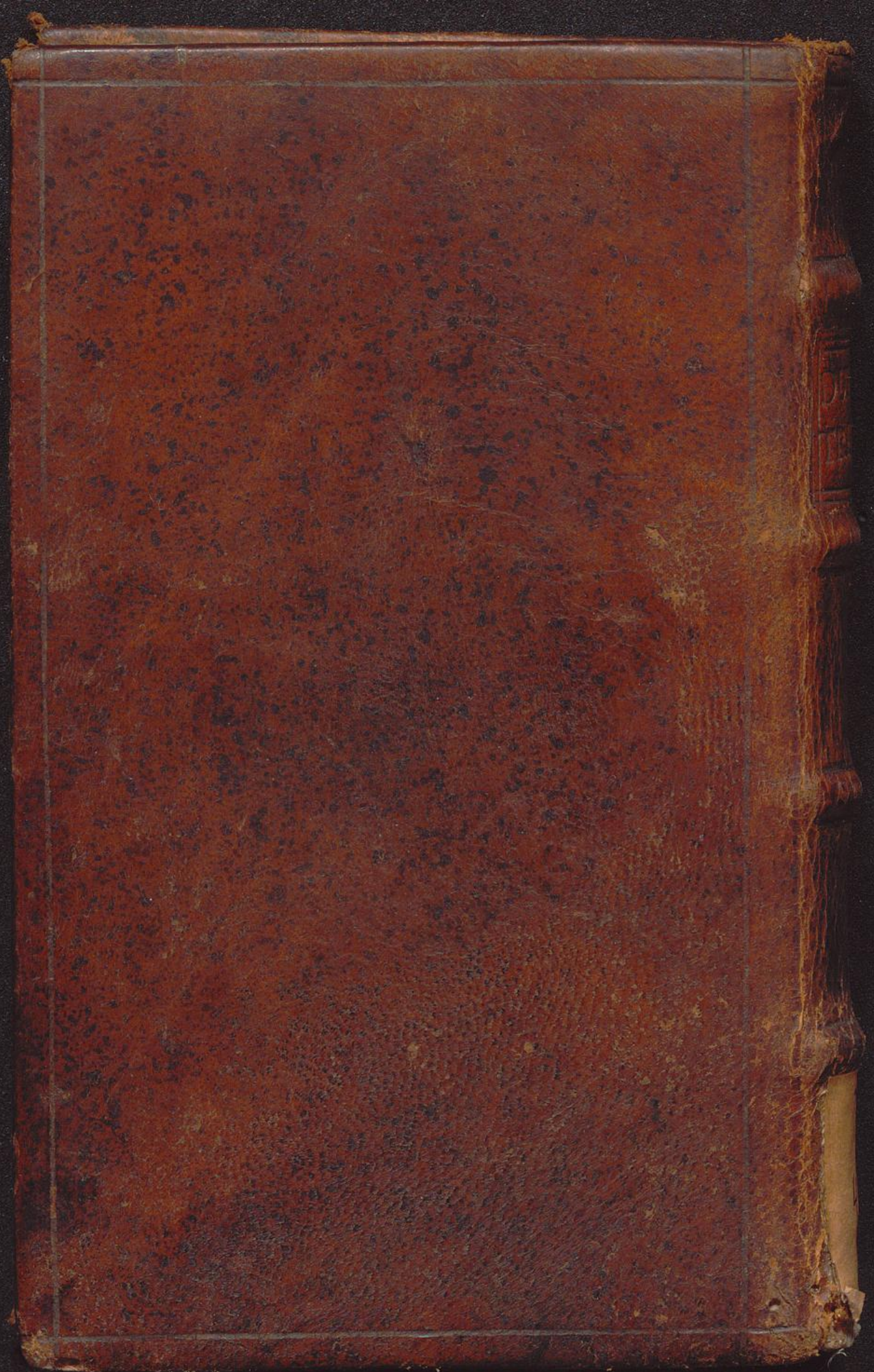

DUFRENE
TRIDUUM

Th
4508